سردار داود خان
چا ووواژه ؟

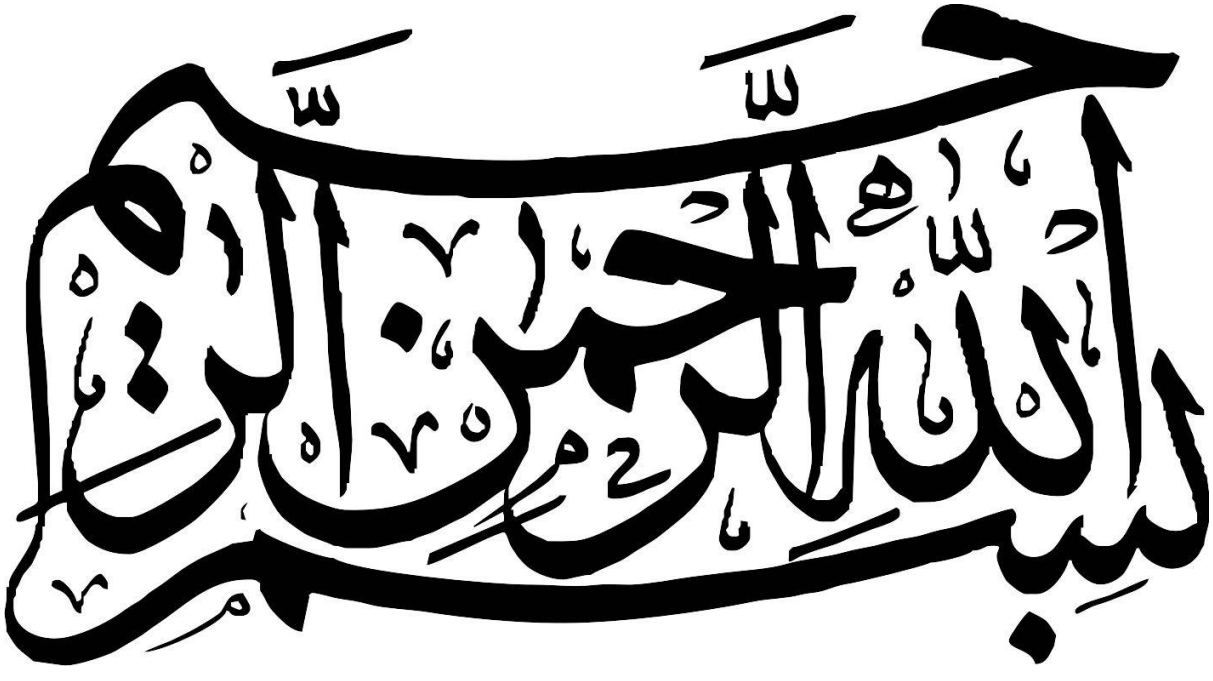
بسم الله الرحمن الرحيم

ښنوا انټرنیټ پاڼې دلیکول داکټرصبورالله سیاه سنګ د افغانستان د لومړني ولسمشر ارواښاد شهید سردارمحمد داؤود خان او د هغه د کورنۍ د وژونکو د پل او یا د هغوی د پښو د پـَلونو د خاپ د راسپړلو او موندلو په اړه یوه ژوره او هر اړخیزه څېړنه را اخیستې او تر اوسه ډیرې پټې او نا ویل شوې خبرې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د یو شمیر مشرانو له خولې را وتلې چې ټولې یې په خپله د پام وړ دي او ښایي د راتلونکو پـَلـټنو او څېړلو لپاره لاره پرانیزي.د ده ترځنګ دغه څېړنه د هیواد د اوسني تأریخ یوه تیاره برخه روښانه کوي چې پښتو ژباړه یې تاسي ته ښاغلی رحمت اریا وړاندي کوي . سردار محمد داؤود خان که هرڅه وو، خو هېڅ رښتونی افغان نه شي کولای د هغه په ولسپالنې او هېوادپالنې کې شک او شوپیان ولري

سریزه

د هیواد د ولسپالو لېکوالانو په ډله کې ډاکټرصبورالله سیاه سنګ چې کله ناکله د حجرالاسود په نامه هم لېکنې کوي هغه لېکوال، شاعر او څېړونکی دی چې لېکنې او څېړنې یې د افغانستان او سېمې په خپرونو کې د ډیرو کسانو پام ځان ته را اړولی اود هغه ترځنګ یې په فارسي درې ژبه د پښتنو شاعرانو، لیکوالانو او پښتني ولسي فرهنګ په پېژندنه کې ډیرې لېکنې کړې دي. له هغې ډلې څخه د ارواښاد ملنګ جان په پیژندنه او هیوادپالنه کې د هغه ژوره څېړنه ده .

د ډاکټر صبورالله سیاه سنګ د لېکنو یوه غوره برخه دا ده چې له هرډول ژبني تصعب او لنډپارۍ څخه لیرې ده او د یوه رښتوني افغان لېکوال په توګه یې ملي او ولسي دریز راخپل کړی دی.

داکټرصبورالله سیاه سنګ د افغانستان د لومړني ولسمشر ارواښاد شهید سردارمحمد داؤود خان او د هغه د کورنۍ د وژونکو د پل او یا د هغوی د پښو د پـلونو د خاپ د راسپړلو او موندلو په اړه یوه ژوره او هر اړخیزه څېړنه را اخیستې او تر اوسه ډیرې پټې او نا ویل شوې خبرې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د یو شمیر مشرانو له خولې را وتلې چې ټولې یې په خپله د پام وړ دي او ښایي د راتلونکو پـلـټنو او څېړنو لپاره لاره پرانیزي. د ده ترځنګ دغه څېړنه د هیواد د اوسني تأریخ یوه تیاره برخه را روښانوي. سردار محمد داؤود خان که هرڅه وو، خو هېڅ رښتونی افغان نه شي کولای د هغه په ولسپاڼې او هېوادپالنې کې شک او شوپیان ولري .

دغه څېړنه د نوموړي ګوند له مشرانو سره د مرکې، په دغه اړوند د یو شمیرلېکل شویو کتابونو او د نورو کسانو د سترګو د لیدلی حال پرنبسټ ولاړه ده چې لوستونکی کرار کرار یوې منطقي پایلې ته ورنیږدې کوي .

دا څېړنه د یوې روانې لړۍ په ټوګه خپریږي او څرګنده نه ده چې لړۍ به یې څومره اوږده شي خو تر دمګړۍ ۷ برخې یې په پاړسي ژبه چمتو او د کابل ناتهـ په ویب پاڼې کې په پرله پسې ټوګه خپره شوې ده او تاسو ښاغلي لوستونکي به هم بینوا ویب پاڼه ګام په ګام ددغې څېړنې په پښتو شوې برخې کې خبروساتي .

ما ښاغلي داکټرصبورالله سیاه سنګ ته د ټیلفون او بریښنا لېک له لارې خبر ورکړ چې غواړم دغه څېړنه په پښتو را وژباړم او نوموړي په ډیرې خوښۍ او ورین تندي له ما سره د هرډول همکارۍ ژمنه هم وکړه. ددې ترځنګ له خپل افغان هیواد وال ښاغلي ایشورداس څخه چې د کابل ناتهـ د ویبپاڼې چلوونکی دی مننه‌وی یم. زه د بینوا د ویب پاڼې په استازیتوب ښاغلو داکټرصبورالله سیاه سنګ حجرالاسود او ایشورداس ته کور ودانی وایم.

رحمت آریا

لومړۍ برخه

له يوه لاسه ټک نه را خيژي

دغه لنډه لېکنه چې په هېڅ ډول نه شي کولای د (افغانستان د لومړني ولسمشر) محمد داؤد د سياسي ښادنامو په سموالي يا نه سموالي، دهغه پر پړوالي يا نه پړوالي روښاني واچوي، غواړي يوازې د هغه او د هغه د کورنۍ د وژنې د څرنګوالي په اړه د يوشمير شته مالوماتو ټولګه راډګر ته کړي .

هڅه به وشي د مخ په ودو ګنګوسو د را سپړلو او څرګندولو لپاره چې کله دلته کله هلته اوربدل يا لوستل کيږي لږتر لږه د افغانستان د خلق ډ يموکراتيک ګوند له پخوانيو لوړپوړو غړو (کريم ميثاق، دستګيرپنجشيري ،سليمان لايق ، خيال محمد کټوازي) او جنرال امام الدين سره د پرله پسې او اوږدو ټيلفوني مرکو او پوښتنو لړۍ راپيل کړو .

همدارنګه د دغې لېکنې په لا ښه والي کې د نوروکسانو مرستې ته اړتيا لېدل کيږي

۲۰۰۸ کال، د اپريل ۲۸

پته:

Siasang, 679 Rink Ave., Regina, SK., S4X2P3, CANADA

5020882 (306) 1او 1 (306) 5438950 د ټيلفون شميره:

تر وروستۍ ګولۍ

نن د داؤد خان او دهغه د کورنۍ له وژنې څخه څه ناڅه ديرش کاله تيريږي. که هغه ژوندی وای نو د جولای په اتلسمه نېټه به نهه نوي کلن وای .

امام الدين (د افغانستان د پرون ورځې د کماندو افسر اود اروپا په کوم ګوټ کې غلی ناهیلی ننی جنرال) هرکله چې د خپل لاس ټپ ته ګوري نو د ۱۹۷۸زکال د اپریل د اته ویشتمې خونړۍ پیښې ته یې پام را وا وړي او د داؤد خان وروستنۍ خبرې یې له ډیرې نیږدې ترغوږونو شي چې :

)پرته له خدایه بل چا ته نه تسلیمېږم او ترخپلې وروستې ګولۍ به وجنګیږم(

دا کومه هېښنده خبره نه ده. که د امام الدین پرځای هرڅوک وای نو د ژوند تر وروستۍ سلګۍ پورې به یې د محمد داؤود لاندې وروستۍ خبرې نه وای هیرې کړې :

'اوس واک د افغانستان د خلق ډ یموکراتیک ګوند په ولکه کې د ی، نوباید تسلیم شئ!

-تا دا امر له چا راوړی؟

-د قادر له پلوه

-پرته له خدایه بل چاته نه تسلیمېږم او ترخپلې وروستۍ ګولۍ به وجنګیږم'

زما نوم امام الدین دی

عبدالکریم میثاق (د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند له بنسټ ایښودونکو او د سیاسي بیرو غړی/د مالیې وزیر، کېسه لېکونکی او څېړونکی) وایي:

"پوښتنه دا وه چې داؤد خان دې ژوندی وساتل شي یا دې ووژل شي؟ د مرکزي کمیټې یو شمیر غړو ویل چې ژوندی دې وساتل شي او وَژنه یې تأریخي پازوالي 'مسوؤلیت' لري، ښه به دا وي چې راډیو ته دې راوستل شي او ودې وایي چې اخیستل شوی ګام سم دی، زه د افغانستان د خلق د ډیموکراتیک ګوند دغه را اوچت شوی ګام منم، بلې ډلې ویل چې دا به په خپله یوه تأریخي تیروتنه وي. کله چې وګړي د داؤد خان غږ واوري ښایي د هغه په ګټه پاڅون و کړي او اوسنی پاڅون به درې وړې شي. په دغوبنسټیزو وړاندیزونو کې دوه وو تنو تر نورو ډیرې خبرې کولې، یو یې دستګیرپنجشیری او بل یې ببرک کارمل وو .

یو صاحب منصب چې له لاسه یې وینې راڅڅېدلې راغی او د مرکزي کمېټې د غړو مخې ته سلامي شو او ویې ویل " زما نوم امام الدین او د ګوند غړی یم. ارګ ته دننه تللای وم. د ګلخاني [مانۍ] ته ولاړم او داؤود خان ته مې وویل: له دې چې واک د افغانستان د خلق ډیموکراتیګ ګوند ته لیږدول شوی، دا ستا دنده ده چې ځان را تسلیم کړئ. یوه لور یې ورسره وه. عبدالاله [د سروزیرمرستیال او د بهرنیو چاروزیر]هم ورسره وو. داؤود خان پرما ډزې وکړې. کله چې ډزې یې وکړې، زما لاس یې را ټپي کړ. په دغه شیبه کې لورېې مخې ته ور ودریدله او ورته ویې ویل چې ډزې مه کوه، که ته ډزې وکړئ هغه هم ډزې کوي. [امام الدین] وویل چې په دغې شیبې کې داؤود پر خپلې

لور هم ډزې وکړې. نو په دغه وخت کې ما هم خپل کلاشنیکوف را واخیست او ډزې مې پرې وکړې او ټول مې له یوې مخې له منځه یووړل. " ۲۲۴ او ۲۲۵ پاڼې، افغانستان په شلمې پیړۍ کې/ افغانستان در قرن بیستم: ۱۹۰۰-۱۹۶۹ د بي بي سي له ټولګو څخه . ظاهرطنین ۲۰۰۵

ستیا.....؟

دستګیر پنجشیری (د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند له بنسټ ایښودونکو او د سیاسي بیرو غړی/د ښوونې او روزنې وزیر،شاعر،لیکوال او څیړونکی) د پورتنیو خبرو په اړه سر تر پایه بل ډول خبره کوي :

د افغانستان د خلق د ډیموکراتیکې ټولنې د مشرانو د نیولو په شپه سلیمان لایق، بارق شفیعي، نـُور احمد نـُور او کریم میثاق د استاد میر اکبرخیبرد خاورو د سپارلو او د مړي د لمانځنې د کست په ثبت او ویشنې بوخت ول. کله چې د راډیو افغانستان له لارې یې د سیاسي دفترد غړو د نیول کېدلو خبر واورېده نو سلیمان لایق اوبارق شفیعي په خپل سر پولیس ته ولاړل او ځانونه یې پولیس ته ور وسپارل خو کریم میثاق او نـُوراحمد نـُور ځانونه د یوه ګوندي کارګرپه کور کې پټ کړي ول. له دې امله د کریم میثاق خبره د هغه په کتاب "افغانستان په شلمه پیړۍ کې / در قرن بیستم" سمه او پرځای نه ده .

سیاه سنګ: ستاسو د سترګو لېدلی حال څه دئ؟ امام الدین چیری راغی اوڅه یې وویل؟

پنجشیری: امام الدین راډیو افغانستان ته راغی او خپل ګزارش یې نورمحمد تره کي ته وړاندې کړ. هغه وویل چې له سردار محمد داؤود څخه څو ځله په درنښت غوښتنه وشوه چې له خپلې کورنۍ سره دې یوه خوندي ځای ته ولاړ شي، خو له پرله پسې غوښتنو سره سره هغه خپل زوی ته بولنده 'قوماندە' ورکړه چې پر افسرانو، سرتیرو او ان د خپلې کورنۍ پرغړو دې ډزې وکړي. په پای کې دوه اړخیزه اور بل شو .

همداشان، امام الدین زیاته کړه چې : سردار داؤد ته مې وویل چې " واک د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند ته لیږدول شوی او باید را تسلیم شـئ." داؤد وویل چې " کمونیستانو ته نه تسلیمیږم" او بیا یې نیغ په نیغه پرما ډزې وکړې. مورِ هم ووهل او [ستیا] موکړل" جنرال کټ مټ د [ستیا] اصطلاح په کار یووړه. په یاد مې دي چې ویې ویل "ستیا مو کړل ."

سیاه سنګ: " ستیا...؟ " [ستیا[څه مانا لري؟ دا د کوم ځای اصطلاح ده؟

پنجشیری: ستیا یعنی "پوښنا" ګومان کوم دا هندي یا اردو اصطلاح ده .

سیاه سنګ: مخکې له دې چې نورې اړینې خبرې راوسپړم باید ووایم چې د امام الدین له خولې د "ستیا" (۱) د اصطلاح په اوریدلو یوه ډیره ناوړه پوښتنه مې په فکر کې را ژوندۍ کیږي: د همدغې پوښتنې له امله غواړم پوه شم چې امام الدین د افغانستان له کوم ګوټه دی .

پنجشیری: هغه د لوګر دی. د لوګر له پښتنو څخه. ښایي د هماغه ځای د وګړو په منځ کې د"ستیا" د اصطلاح کارَول دود وي. خو زه سم نه پوهیږم.

سیاه سنګ: امام الدین د ګوند له کومې څانګې څخه وو؟

پنجشیری: هغه خلقی وو او د خلق د پوځي څانګې له خوا یې له حفیظ الله امین سره اړیکه درلودله .

سیاه سنګ: ستاسو دوینا پربنسټ امام الدین نه کلاشنیکوف را پورته کړی او نه یې د داؤد خان او نه یې د هغه د کورنۍ پرمخ ډزې کړي دي؟

پنجشیری: کټ مټ همداسې ده. امام الدین نشوای کولای کلاشنیکوف را پورته کړي او ډزې وکړي. هغه ټپي وو. له هغه سره وسله وال سرتیري ول، کله چې هغوی ولیدل چې داؤود او زوی یې ډزې کوي نو هغوی هم په ډزو پیل وکړ. له همدې امله ده چې امام الدین وایي " موږ هم ووهل او ستیا مو کړل"

سیاه سنګ: امام الدین او د هغه وسله والو ملګرو د دغسې په پټو سترګو وژنې د اور امر له چا تر لاسه کړی وو؟ د محمد داؤد او د هغه د کورنۍ د برخلیک په اړه د ګوند سرمشریزې ډلې څه ویل؟ ستاسو نظر څه دی؟

پنجشیری: د کابل ولایت د زندان د پوښتنو او پلټنو له څانګې څخه راډیو افغانستان ته د نور محمد تره کی، ببرک کارمل، ډاکټرشاه ولي، زما (دستګیر پنجشیري)، سلیمان لایق، بارق شفیعي، عبدالحکیم شرعي جوزجاني او حفیظ الله امین له لېږدولو وروسته ، د دندو وېشنه په دې ډول وشوه : تره کي، کارمل، لایق او ما د سیاسي تبلیغ دندو پازوالي په غاړه را واخیستله، حفیظ الله امین، عبدالقادرهراتي او محمد اسلم وطنجار د پوځي لارښوونې دندې په غاړې واخیستلې .

له داؤود او د هغه له کورنۍ سره د چال چلند په اړه نور محمد تره کی او ببرک کارمل همغږي نه درلودله. تره کي د داؤود پر وژلو او کارمل د هغه پر ژوندي ساتلو ټینګار کاوه .

ما نورمحمد تره کي ته په ځواب کې وویل:" د ټولنیزې مبارزې تګلاره باید سپکه و نه ګڼل شي او نه دې له پاڅون سره لوبه و شي." سلیمان لایق چې د خپل ډیر نیږدې ملګري او زوم د مړینې له امله په ژور ناورین کې ډوب وو، د محمد داؤود په اړه یې وویل " دا فرعون دې ووژل شي "

د تأریخ په دغسې یوې پرېکنده شیبې کې نورمحمد تره کي د انقلاب پوځي سرمشرېزې ډلې (حفیظ الله امین، عبدالقادر او اسلم وطنجار) ته لاندینۍ ځانګړې لارښوونه ور ولیږله :

"که سردارمحمد داؤود اواړوند ه کسان یې د انقلاب له فرمان څخه سرغړاونه وکړي، د پاڅون والو په وړاندې وسلې ته لاس ور وړي او پرته له آړ یا شرطه د ګوند لارښوونو ته غاړه کښېـنږدي، نو زموږ وسله وال ځواکونه حق لري چې

له خپل ځان او خپلواکۍ او انقلابي نظم څخه په میړانه ساتنه وکړي. که هغوی له وسله وال مقاومت څخه لاس پرسر شي او وسله پرځمکه کښیږدي، نو خوندي ځای ته دې ولیږدول شي. په دغه حالت کې به د هیواد د قوانینو پربنسټ له هغوی سره د درنښت وړ او افغاني چلند وشي".

البته ، چې پورتنی متن په پښتو وو او ما(پنجشیري) په پارسي را وژباړه .

سیاه سنگ: مخکې له دې چې ستاسو د کتاب (د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند را پاڅېدنه او پوپنا کېدنه / ظهور وزوال حزب ډیموکراتیک خلق افغانستان) د برخو سپړنې ته راشم ، باید ووایم چې (په لندن /انګلستان کې مېشت) یو تن غلام رسول باوري تاسو د محمد داؤد او د هغه د کورنۍ اصلي وژونکی بللي یاست. د نوموړي د لېکنو ځېنې برخې په یوې یا دوه وو ویبپاڼو کې داسې راغلي دي :

"هغه ورځ ما [غلام رسول باوري] په راډیو ټلویزیون کې تخنیکي دنده درلودله. /.../ د ثبت او خپرونې د سټدیو دروازه د برچې او د توپک په قنداق په زور را خلاصه شوه او د وسله والو سرتیرود یوې ډلې په ملتیا [خیال محمد] کټوازی اود ستګیرپنجشیری چې د هغه په وینا "پلنګي" جامې یې په ځان کې وې او پر سترګو یې د ضعیفو کتلو عینکې وې، راننوتل .

د نېغې خپرونې خونه محاصره شوه. د جګړن په رتبې یو افسر د دستګیرپنجشیري اوانقلابي سرمشریزې ډلې ترمنځ چې مشري یې حفیظ الله امین او [محمد اسلم] وطنجار کوله په تګ راتګ کې وو. نوموړي یاددښت لېکونه وړل او راوړل. دستګیرپنجشیري د راډیو په لوبې خپروونکي خونې کې ګام واهه او داؤود خان، یحیی او محمدزیو ته یې ښکنځل کول او د هغوی د وژنې خبر ته سترګې په لار وو .

نوموړی جګړن په بیړه راغی او ویې ویل چې د پرچمیانو په ځانګړې توګه د ببرک کارمل د مخالفت له امله د سردارمحمد داؤود د وژلو مخنیوی کیږي. هغوی وړاندیزلري چې نوموړی د افغانستان قانوني او ولسټاکلی ولسمشر دی او ژوندی دې ونیول شي. پنجشیري په ډیر قهر وویل: " هغوی غو..... خوري" ببرک د هغوی جاسوس دی او د هغوی پرټغر لوی شوی دی. هغه له داؤود سره یو ځای ووژنـئ !

بیا ما ته لارښوونه وشوه چې ګرځنده کمره له ځان سره را واخلم او د انقلاب د بولندې خونې ته ولاړ سم. ما بله لار نه درلودله، او یوه پیاوړې جاپانۍ کمره مې راواخیسته اود ښاغلو پنجشیري او کټوازي په ملتیا حفیظ الله امین ته ورغلو.

پنجشیري په قهرژلې ژبې له امین څخه وپوښتل: دا دې څه ټبرپالنه او توکم پالنه را اخیستې؟ ولې د لیوني سردار، دغه د عبدالرحمان، حبیب الله او درغلن او ټګ نادر د وارث د وژنې امر نه ورکوئ؟ آیا د تاجیکانو وینې سپېنې او د پښتـنو سرې دي؟ حفیظ الله امین چې خوله یې له خندا ډکه اود بریا په نشه کې ډوب وو و ویل: په ارګ کې

روزل شوي ستاسو ملګري سردار ببرک کارمل مخالفت کړی دی. یوازې سلطانعلي کشتمند یې وَژنه غواړي. پنجشیري په قهرژلې ژبې له تره کي مالومات وغوښتل او ټول واک او پریکړه یې د انقلاب دریزیا مقر ته ور وسپارله. له دغې لارښوونې وروسته، پنجشیری د مخابرې تر شا ودرید، لومړی یې یو حماسي شعر ولوست او وروسته یې په پرله پسې توګه د سردار محمد داؤود د پرته له پوښتنې وژنې لارښوونه ورکوله. په دغې شیبې کې جګړن رفیع چې ډیر په قهر وو هغه یې د مخابرې په خونه کې ولېد، د تلویزیون له ودانۍ ووت او کارمل ته ورغی .

ښه درنده جګړه ونښتله. له ماسپښین وروسته ټولو مخابرو اوګرځندو انقلابي راډیوګانو خبر ورکړ چې سردار داؤود، سردارنعیم او د هغوی د کورنۍ دیرش تنه ووژل شول او ارګ تسلیم شو. " حفیظ الله امین، وطنجار، پنجشیري، کټوازي او څو تنو نورو د وُدکا د شرابو د بوتلونو په را خلاصولو خوښي او خوشحالي راپیل کړه. دستګیرپنجشیري د ټولو پښتنو پرضد د شعار په ورکولو د حفیظ الله امین نشه ور خراپه کړه. هغه په قهرسو او پنجشیری یې غلې کېدلوته را وباله".

که د غلام رسول پیژندنه یا نه پیژندنه یوې خواته پریږدو، د دغې لېکنې په اړه ستاسو غبرګون څه دی؟

پنجشیری: لومړی باید ووایم .....

-د لومړۍ برخې پای نوربیا.....پاته لري

اخځ:

د افغانستان د علومو اکاډمۍ د پښتو د څلورټوکیز تشریحي قاموس په دریم ټوک کې چې په ۲۰۰۵زکال کې خپور شوی په ۱۷۲۲ پاڼه کې [ستي] د نسبتي ستاین نوم یا صفت په توګه په دریو مانا وو راغلی دی:

ستي: ۱. سوی [سوځېدلی]، کباب شوی. ۲.ساتي، سوتي، په هندوستان کې د جلال الدین اکبر تر زمانې پورې د هندوانو یو رسم وو چې د هغه پربنسټ به هندۍ میرمنې ځان ته اور اچاوه.

ستۍ : هغه هندوانۍ (ایندوه) چې د ستي له رسم سره سم ځان په هغه اور کې اچوي چې د میړه د سوځېدلو لپاره یې بل شوی وي. همدارسم اکبر منع کړ.

۲ .بي بي. ، میرمن.

۳ .هغه ښځه چې خپل سرد پلار په کاله کې سپین کړي .

داستۍ چې په اور سوځي مراد یې دا وي

زه په اور کې سوې ښه یم نه بې پته

رحمان بابا

د یادَونې وړ ده چې د ستي وییکی د ارواښاد ملنګ جان په شعرونو کې هم ډیرلېدل شوی دی

]رحمت آریا[

دویمه څپرکی

سیاه سنگ: مخکې له دې چې ستاسو د کتاب (د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند را پاڅېدنه او پوپنا کېدنه / ظهور وزوال حزب ډیموکراتیک خلق افغانستان) د برخو سپړنې ته راشم ، باید ووایم چې (په لندن /انګلستان کې مېشت) یو تن غلام رسول باوري تاسو د محمد داؤد او د هغه د کورنۍ اصلي وژونکی بللي یاست. د نوموړي د لېکنو ځېنې برخې په یوې یا دوه وو ویبپاڼو کې داسې راغلي دي :

"هغه ورځ ما [غلام رسول باوري] په راډیو ټلویزیون کې تخنیکي دنده درلودله. /.../ د ثبت او خپرونې د سټدیو دروازه د برچې او د توپک په قنداق په زور را خلاصه شوه او د وسله والو سرتیرود یوې ډلې په ملتیا [خیال محمد] کټوازی اود ستګیرپنجشیری چې د هغه په وینا "پلنګي" جامې یې په ځان کې وې او پر سترګو یې د ضعیفو کتلو عینکې وې، راننوتل .

د نېغې خپرونې خونه محاصره شوه. د جګړن په رتبې یو افسر د دستګیرپنجشیري اوانقلابي سرمشریزې ډلې ترمنځ چې مشري یې حفیظ الله امین او [محمد اسلم] وطنجار کوله په تګ راتګ کې وو. نوموړي یاددښت لېکونه وړل او راوړل. دستګیرپنجشیري د راډیو په لوبې خپروونکي خونې کې ګام واهه او داؤود خان، یحیی او محمدزیو ته یې ښکنځل کول او د هغوی د وژنې خبر ته سترګې په لار وو .

نوموړی جګړن په بیړه راغی او ویې ویل چې د پرچمیانو په ځانګړې توګه د ببرک کارمل د مخالفت له امله د سردارمحمد داؤود د وژلو مخنیوی کیږي. هغوی وړاندیزلري چې نوموړی د افغانستان قانوني او ولسټاکلی ولسمشر دی او ژوندی دې ونیول شي. پنجشیري په ډیر قهر وویل: " هغوی غو..... خوري" ببرک د هغوی جاسوس دی او د هغوی پرټغر لوی شوی دی. هغه له داؤود سره یو ځای ووژنـئ !

بیا ما ته لارښوونه وشوه چې ګرځنده کمره له ځان سره را واخلم او د انقلاب د بولندې خونې ته ولاړ سم. ما بله لار نه درلودله، او یوه پیاوړې جاپانۍ کمره مې راواخیستله اود ښاغلو پنجشیري او کټوازي په ملتیا حفیظ الله امین ته ورغلو.

پنجشیري په قهرژلي ژبې له امین څخه وپوښتل: دا دې څه ټبرپالنه او توکم پالنه را اخیستې؟ ولې د لیوني سردار، دغه د عبدالرحمان، حبیب الله او درغلن او ټګ نادر د وارث د وژنې امر نه ورکوئ؟ آیا د تاجیکانو ویني سپېنې او د پښتنو سرې دي؟ حفیظ الله امین چې خوله یې له خندا ډکه اود بریا په نشه کې ډوب وو و ویل: په ارګ کې روزل شوي ستاسو ملګري سردار ببرک کارمل مخالفت کړی دی. یوازې سلطانعلي کشتمند یې وَژنه غواړي. پنجشیري په قهرژلې ژبې له تره کي مالومات وغوښتل او ټول واک او پریکړه یې د انقلاب دریزیا مقر ته ور وسپارله. له دغې

لارښوونې وروسته، پنجشیری د مخابرې تر شا ودرید، لومړی یې یو حماسي شعر ولوست او وروسته یې په پرله پسې توګه د سردار محمد داؤود د پرته له پوښتنې وژنې لارښوونه ورکوله. په دغې شیبې کې جګړن رفیع چې ډیر په قهر وو هغه یې د مخابرې په خونه کې ولېد، د تلویزیون له ودانۍ ووت او کارمل ته ورغی .

ښه درنده جګړه ونښتله. له ماسپښین وروسته ټولو مخابرو اوګرځندو انقلابي راډیوګانو خبر ورکړ چې سردار داؤود، سردارنعیم او د هغوی د کورنۍ دیرش تنه ووژل شول او ارګ تسلیم شو. " حفیظ الله امین، وطنجار، پنجشیري، کټوازي او څو تنو نورو د وُدکا د شرابو د بوتلونو په را خلاصولو خوښي او خوشاحالي راپیل کړه. دستګیرپنجشیري د ټولو پښتنو پرضد د شعار په ورکولو د حفیظ الله امین نشه ور خراپه کړه. هغه په قهرسو او پنجشیری یې غلې کېدلوته را وباله".

که د غلام رسول پیژندنه یا نه پیژندنه یوې خواته پریږدو، د دغې لېکنې په اړه ستاسو غبرګون څه دی؟

پنجشیری: لومړی د تیروتنې له ویرې پرته باید ووایم چې په یوشمیر لانجپالو ویښپاڼو کې یوشمیر سیاسي لوبې هغه مهال رامنځ ته شوېدې دي چې سکیولار سیاسي ګوندونه او ټولنې له تیرو او پخوانیو تیروتنو په زده کړې د هغوی د بیا سماونې لپاره د سیاسي او ډله یز یووالي او د ملي او ډیموکراتیکو مورچلونو د جوړولو په موخه د یوبل ترڅنګ ګام ږدي او غونډې جوړوي. زه په دې ګروهن یم چې د دغسې په زهر لړلو ډنډورو د خپرولوموخه یوازې د پر مختګ لپاره په یوې چمتو ټولنې کې د ډیموکراتیک غورځنګ د لرې په وړاندې د خنډ له جوړولو پرته بله موخه نه لري او ګټه یې د طالبانو د غورځنګ، د دیورند د کرښې د دواړو خواوو بنسټپالو، د نیشه یې توکو د مافیا، نړیوالې ترهګرۍ او د ناتو د ځواکونو د اوږد مهاله شتون لپاره د پلمې له را موندلو پرته بله څرګنده موخه نه لري. خو ستاسو لپاره زما څرګند ځواب درښتینو تأریخي واقعیتونو وَیَنَه ده :

لومړی: د کسانو نومونه او د "پوځي جامو" خبره

د غوایي د مباشتې په اوومه او له زندانه د خلاصېدلو په مهال سلطانعلي کشتمند او خیال محمد کټوازی له مور سره زندانیان نه ول.زما په ځان کې ملکي دریشي وه او پلنګي جامې مې په تن نه وې .

دویم: د جګړن د تګ او راتګ خبره

زما، د نورمحمد تره کي، ببرک کارمل او سلیمان لایق امنیت د هوایي ځواکونو یوه ډګروال چې محمد کریم خان وردک نومېده، نیولی وو. د مشرتابه د ډلې له دغو غړو څخه هېڅ یوې د راډیو او ټلویزیون له ودانۍ څخه نه وو وتلي. له دې امله د" چا د تګ را تګ خبره په منځ کې نه وه."

که څه هم ببرک کارمل د راډیو له خپرونو وروسته د کبیر رنجبر (د اوسنۍ ولسي جرګې د غړي) د پلار په کور کې د مشرتابه د ډلې د پټېدلو وړاندیزوکړ؛ خو تره کي په پرېکنده ډول وویل: " یا به له پوځي ډلې سره یوځای بریالي

کیږو او یا به په یوه مورچل کې وژل کیږو .په پای د پوځي بولندې یا قوماندې په سلا او مشورې د هوایي ځواکونو پوځي قرارګاه د خواجه رواش ګارنیزیون ته ولیږدول شوو .

هراتی قادر په پیاوړي مورال د بګرام، مزار اوشینډې د هوایي ډګرونو له ګارنیزیونونو سره په اړیکه کې وو. هغه د غوایي د اتمې په سهارني سباوون د ریشخورد قطعې د بمبارد فرمان ولیږه او هغوی ته یې وویل چې یوازې سړک په نښه کړي او د ولس کورنو ته دې تاوان ور ونه رسېږي. قادر د پیلوټانو نومونه را اخیستل او له هغوی سره یې ټوکې کولې .

ټول دربارپوري ټرلي تاریخ لېکونکي او یاددښت لېکونکي چې غواړي په پاڅون کې د شوروي د الوتکو د برخې اخیستلو د ډ نډورو د خپرولو له لارې ولس بې لارې کړي یوازې د پاکستان د پوځي سیاستوالو، ایراني اخوندانو، د عربي امارات د شیخانو او د هغوی د وُبا وَهـَلو تالي څټوپه ژرندو کې د نورو اوبوبـَهـَولو له موخې پرته بل څه په خپلې کڅوړې کې نه لري .

دریم: له " حفیظ الله امین سره د شخړې تور "

د پاڅون په شپې مې له امین سره هېڅ ډول شخړه نه درلودله ځکه چې د وسله وال ځواک د پوځي انډول تـَلـَه د هغه په ګټه وه. که نورمحمد تره کي ور ته اجازه ورکړې وای ما خو لا پرېږده چې په هماغه شپه به یې کارمل هم سوری سوری کړی وای .

څلورم: د" پشتون او تاجک سکالو "

زه نه پخوا او نه اوس د خپل یو موتي او نه بیلېدونکي هیواد د هېڅ یوه توکم دښمن نه وم. خو د زورواکۍ ، تـَبـَرنۍ برلاسۍ او د زور له لارې د واک د را خپلولو پرضد مې مبارزه کړې او کوم یې. زه ګروهن یم چې د ټولو تـَبـَرونو د عدالت غوښتنې هڅې به له سوله یزې لارې ژر یا په ځنډ کې د افغان هېوادالو د څرګند ډیموکراتیک ګډون یا هم له بلې لارې بریالۍ شي .

پینځم: د "وډکا د بوتلونو" تورلـَګـَـونه

د پورتـنیو تشو ډنډورو برخلاف ، نورمحمد تره کي ، حفیظ الله امین، محمداسلم وطنجار، خیال محمد کټوازي او ما نه یوازې دا چې د غوایي د اومې د پاڅون بریا مو په څښاک په ځانګړې توګه په وډکا نه ده لمانځلې، بلکه کله چې د غوایي په اومې نېټې د مازیګر په پینځو بجو له زندانه را خلاص شوو نو د غوایي د اتمې نېټې ترماښامه په ټول افغانستان کې د ډاډ وړ د ټیکاو تر راتېنګېدلو پورې موږ د یوه څاڅکي د څښلو او د یوې مړې ډوډۍ د خوړلو لپاره وخت نه درلود .

سیاه سنگ: بیا هم مخکې له دې چې ستاسو د کتاب (د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند دراپاڅېدنې او پوپنا کېدنې / ظهور و زوال حزب ډیموکراتیک خلق افغانستان) د برخورا سپړنې ته راوګرځم له تاسو غواړم چې زما دغې تکراري پوښتنې ته ځواب راکړئ: آیا تاسو ډاډه یاست چې سلیمان لایق نورمحمد تره کي ته وویل چې " دغه فرعون دې ووژل شي." ؟

پنجشیری: هو ډاډه یم. بشپړ ډاډ لرم چې سلیمان لایق په څرګند ډول ویلي:" دغه فرعون دې ووژل شي "

پرما تور لګول کیږي

سلیمان لایق (د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند له بنسټ ایښودونکو او د سیاسي بیرو غړی/ شاعر، څیړونکی د راډیو تلویزیون وزیر) د سردار محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د وژنې په اړه بل ډول نظر لري.

سیاه سنگ: محمد داوؤد او کورنۍ یې د چا یا کوموکسانو په فرمان ووژل شوه؟

لایق: سرداردااؤود د چا د فرمان ، لارښوونې اویا ډله ییزې پریکړې پربنسټ نه دی وژل شوی. وګورئ! لومړی کودتا وشوه، تر هغه وروسته ورته فرمان ولیږل شو چې تسلیم شـئ، هغوی تسلیم نه شول. پایله یې هماغه ده چې ټول ولس پرې خبر دی. د څو تنو وَژنَه .

سیاه سنگ: تاسو غواړئ ووایاست چې محمد داؤود او کورنۍ یې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د ډله ییزې پریکړې پربنسټ نه دی وژل شوی؟

لایق: لومړی خو د دغې سکالو بنسټ باید راڅرګند شي. د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند کودتا نه ده کړې. کودتا څو تنو ترسره کړه .

سیاه سنگ: ستاسو په وینا، دغه څو تنه څوک ول یا څوک دي؟

لایق: یو شمیر ځانغـوښتـونکو، ځانمنـنـونکو او د واک څوکیو ته تږیو کسانو چې غوښتل یې د واکمنۍ څوکۍ ، موټرو، ویسکي او لوړو دولتي پوړونو ځانونه ورسوي کودتا یې وکړه او د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند په داسې یوه دریزکې راګیر شو چې کار له کاره تیر وو. د خلق اوپرچم ډلې اړې شولې چې د ځان د ساتنې لپاره دغه کودتا ومني .

سیاه سنگ: کولای شـئ د دغې کودتا د سمبالوونکو نومونه را واخلـئ؟

لایق: زه ډارن نه یم اونه له راتلونکي څخه کومه ویره لرم. زړه ور یم او په زغرده وایم چې حفیظ الله امین او تره کي د دغې کودتاه پاخه سمبالوونکي ول. موږ په زندان کې وو چې کودتا وشوه .

سیاه سنگ: تاسو څنګه زنداني شواست؟

لايق: کله چې د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند د مشرانو د نيولو خبر د راډيو له لارې خپور شو نو له زندانه بهر يو شمير ملګري دغې پايلې ته ورسېدل چې :" 'ميثاق صاحب اولايق صاحب ته به ښه دا وي چې ولاړ دې شي او ځانونه دې دولت ته ور وسپاري". زه هم د ملګرو له سلا سره سم پوليسو ته ورغلم او ځان مې ور وسپاره .

زما لاسونه يې په هتکړيو را وتړل او په يوې کوشنۍ خونې کې واچولم. يو وردکی افسر راغی او په ډيرې قهرژلي توګه يې راڅخه وپوښتل " څه شی دې خوړلي چې هضمولای يې نه شي". وروسته له هر لوري د ډزو غږونه را خپاره شول. افسر دباندې ووت. څو شيبې وروسته زه هم له خونې دباندې دالان ته را ووتلم او غوښتل مې پوه سم چې څه خبره ده. د ګوند يو تن غړی مې ولېد. هغه وويل:" څو شيبې نورهم صبر وکړه، راڅملوو يې ".

بيا مې ولېدل چې هماغه افسر بيرته راغی او په يوه غاب کې يې راته انګور راوړل زما لاسونه يې راخلاص کړل او په دې ډ ول زه له زندانه را خلاص سوم .

سياه سنګ: وروسته له هغې چې له زندانه را خلاص شواست او راډيو افغانستان ته راغلاست نو نورمحمد تره کي ته مو د داؤود په اړه وويل " دغه فرعون دې ووژل شي." . آيا دا سمه ده؟

لايق: نه. داسمه نه ده. دا قطعأ زما خبره نه ده. پرما تور لګوي. ما داسې نه دي ويلي. اصلأ دغه پيښه ماته د کرکې وړ وه .

سياه سنګ: کومه پيښه تاسو ته د " کرکې" وړ وه. د " غوايي کودتا يا د محمد داؤود وژنه ".

لايق: کودتا. دغه پوځي پاڅون چې په ګوند کې نه وو پوخ شوی، ماته د کرکې وړ وو. ښايي په تأريخ کې دغه پاڅون ته وَرته نور پاڅونونه هم شوي وي. آيا دا چې په دغې پيښې کې شورويانو هم لاس درلود يا نه درلود راته څرګنده نه ده. البته حفيظ الله امين او نورمحمد تره کی سل په سلو کې پرې پوهېدل .

سياه سنګ: که تاسو د نورمحمد تره کي پرځای واست، آيا د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د وژلو فرمان به مو ورکړې وای؟

لايق: دغه پوښتنه بنسټ نه لري. که زه د هغوی پرځای وای نو کودتا به نه وای شوې. په هيڅ اصل ،بنسټ او معيار کې د کودتا تجويز نه دی شوی. کودتا د سياسي ستونزو د حل لاره نه وه، نه ده او په راتلونکې کې به هم نه وي. زه له کودتا سره مخالف وم. په ټوليز ډول د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند ټول پوه غړي له پوځي کودتا سره مخالف ول .

سياه سنګ: آيا دا رښتيا نه ده چې د يوه خپلوان او نيږدې ملګري د وَژنې په ناورين کې د ډوبېدلوله امله مو د داؤود لاس د ميراکبرخيبر په وژنه کې ورګډ کړای وي او ويلي مو دي چې " دغه فرعون دې ووژل شي"؟

لایق: د ژوند له پیله تر اوسه له وینې تویـَونې او وَژنې کرکه لرم. ان د سردار داؤود او د هغه د کورنۍ له وژل کېدلو وروسته، د مړیو د لېدلو لپاره ارګ ته وَرنغـلم. تل به زما په اړه ویل کېدل چې " دی قاطع سړی نه دی". تاسو په ټول افغانستان کې ماته یوازې یو تن را پیدا کړئ چې ودې وایي " چې د لایق له لاسه یې تاوان لیدلی وي" له بلې خوا سردار داؤود او د هغه د جمهوري دولت څانګو د میراکبر خیبر په وژنه کې لاس نه درلود. خلک ولې بې ګټې خبرې را جوړوي؟

سیاه سنګ: د میراکبرخیبر وژونکی څوک دی؟

لایق: دا پولیسي تحقیقات کیږي او زه یې ځواب ویل اړین نه بولم. څو اونۍ مخکې یوې نړیوالې راډیو هم دغه پوښتنه راڅخه کړې وه. د نوموړې راډیو پوښتونکي ته مې وویل چې اوس د دغې پوښتنې د ځواب ویلو وخت نه دی. اوس به ډیر وختې وي چې دغې پوښتنې ته ځواب وویل شي .

سیاه سنګ: که څه هم د داؤود خان او د هغه د کورنۍ د وژنې له سکالو څخه لږ څه لېرې کیږو خو غواړم ووایم چې وحید مژده د " آریایي" او "سرنوشت" په ویبپاڼو کې یوه لیکنه لري اوسرلېک یې دی " هغه وژنه چې له پایلې څخه یې کودتا را وکټدېدله". هغه د ګلبدین حکمتیار له خولې چې وحید مژده هم په هغې غونډې کې ناست وو، داسې لېکي "خیبرزمونږ د مجاهدو وروڼو په لاس وژل شوی "

لایق: دغه ادعا هم له بنسټه سمه نه ده. حزب اسلامي د دې لپاره چې د پاکستاني چارواکو په سترګو کې ځانته یو دریز راپیدا کړي، په دغه خام او بې ځایه چل د داسې یوې وژنې پازوالي په غاړه را اخلي چې له اصله یې کړې نه ده .

سیاه سنګ: خو (د وحید مژده د لیکنې پربنسټ) د ګلبدین حکمتیار دغه ادعا د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند یو شمیرپخوانیو لوړپوړ غړیو منلې ده .

لایق: هو منلې یې ده او هغه هم له دې امله چې غواړي د میراکبرخیبر د وژنې تورله خپل تندي څخه را پاک کړي .

سیاه سنګ: ستاسو له خبرو را څرګندیږي چې د میر اکبر خیبر وژنه " د ګوند د کورنیو کړیو" په لاسه یوه وَ ژنه ده. آیا شه به نه وي تاسو چې وژونکی پیژنـئ او په رښتیا خبریاست، ولې خلک نه خبروئ؟ په رښتـنو خبرو پوهېدل د ولس بنسټیز حق دی.

لایق: د افغانستان د خلق د ډیموکراتیک ګوند شادنامې په ځانګړې توګې د غوایي له کودتا را وروسته ډیرې کرغیړنې وې. ولس زمونږ له لاسه ډیر تاوانونه ولېدل. میر اکبرخیبر هم همدغو حزبیانو وژلی دی. ما اوس له ګوندي او یا سمبال شوي سیاست څخه لاس اخیستای دی، ادبیاتو ته مې مخه کړې، غواړم هرهغه څه چې لرم ویې لیکم، ولې نه؟ په نیږدې راتلونکې کې به هر څه په یوه کتاب کې را ولېکم.

سیاه سنگ: اوس به بیرته خپلې خبرې ته راشو. ستاسو له انده داؤودخان څه ډول یو شخصیت وو؟

لایق :

د دویمې برخې پای

اخځ:

http://www.kabulnath.de/Salae_Charom/Shoumare_74/President%20Daud%202.pdf

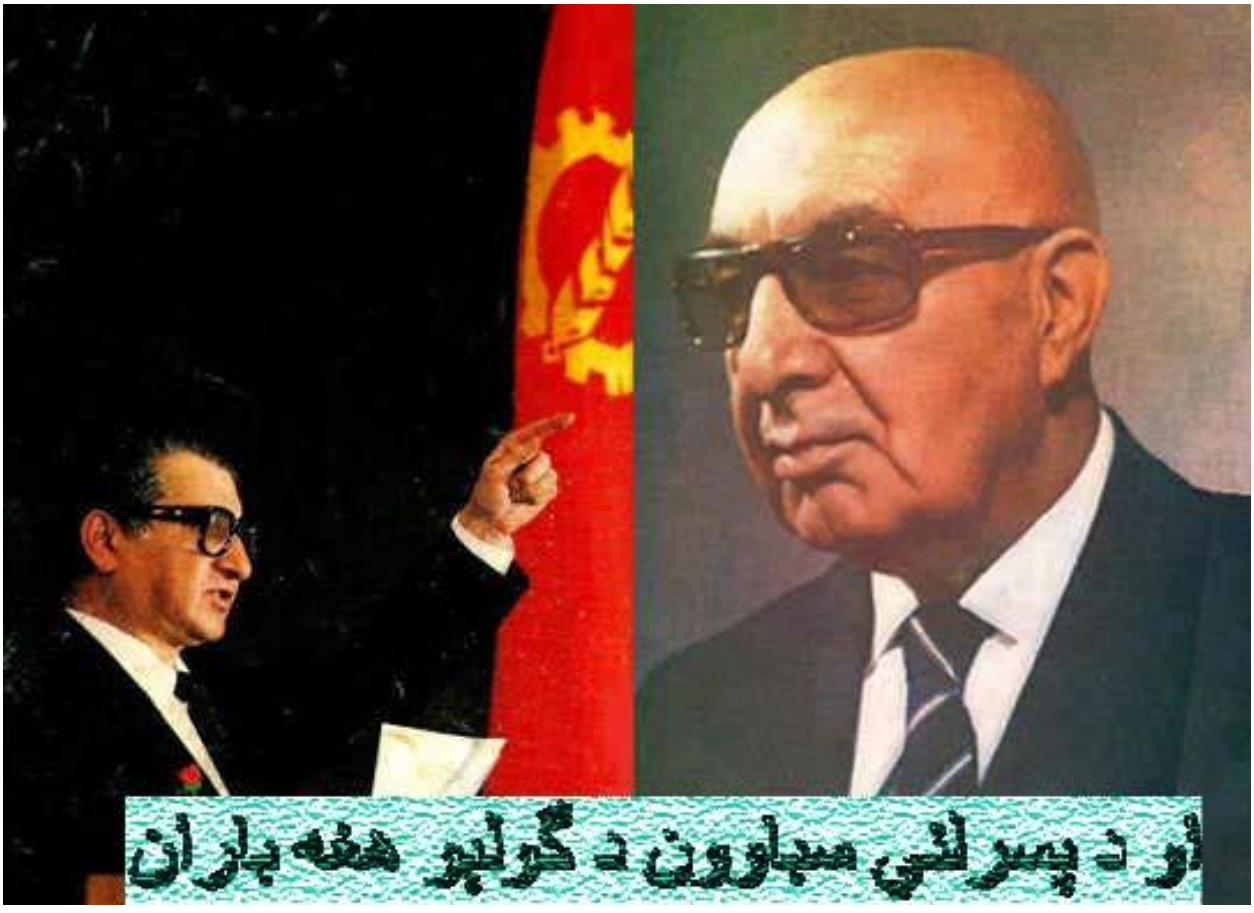

دریمه برخه

سیاه سنګ: وروسته له هغې چې له زندانه را خلاص شواست او راډیو افغانستان ته راغلاست نو نورمحمد تره کي ته مو د داؤود په اړه وویل " دغه فرعون دې ووژل شي." . آیا دا سمه ده؟

لایق: نه. داسمه نه ده. دا قطعاً زما خبره نه ده. پرما تور لګوي. ما داسې نه دي ویلي. اصلاً دغه پیښه ماته د کرکې وړ وه .

سیاه سنګ: کومه پیښه تاسو ته د " کرکې" وړ وه. د " غوایي کودتا یا د محمد داؤود وژنه ".

لایق: کودتا. دغه پوځي پاڅون چې په ګوند کې نه وو پوخ شوی، ماته د کرکې وړ وو. ښایي په تأریخ کې دغه پاڅون ته وَرته نور پاڅونونه هم شوي وي. آیا دا چې په دغې پیښې کې شورویانو هم لاس درلود یا نه درلود راته څرګنده نه ده. البته حفیظ الله امین او نورمحمد تره کی سل په سلو کې پرې پوهېدل .

سیاه سنگ: که تاسو د نورمحمد تره کي پرځای واست، آیا د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د وژلو فرمان به مو ورکړې وای؟

لایق: دغه پوښتنه بنسټ نه لري. که زه د هغوی پرځای وای نو کودتا به نه وای شوې. په هیڅ اصل ،بنسټ او معیار کې د کودتا تجویز نه دی شوی. کودتا د سیاسي ستونزو د حل لاره نه وه، نه ده او په راتلونکې کې به هم نه وي. زه له کودتا سره مخالف وم. په ټولیز ډول د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند ټول پوه غړي له پوځي کودتا سره مخالف ول .

سیاه سنگ: آیا دا رښتیا نه ده چې د یوه خپلوان او نیږدې ملګري د وَژنې په ناورین کې د ډوبډلوله امله مو د داؤود لاس د میراکبرخیبر په وژنه کې ورګډ کړای وي او ویلي مو دي چې " دغه فرعون دې ووژل شي"؟

لایق: د ژوند له پیله تر اوسه له وینې تویـَونې او وَژنې کرکه لرم. ان د سردار داؤود او د هغه د کورنۍ له وژل کېدلو وروسته، د مړیو د لېدلو لپاره ارګ ته وَرنغـلم. تل به زما په اړه ویل کېدل چې " دی قاطع سړی نه دی". تاسو په ټول افغانستان کې ماته یوازې یو تن را پیدا کړئ چې ودې وایي " چې د لایق له لاسه یې تاوان لیدلی وي" له بلې خوا سردار داؤود او د هغه د جمهوري دولت څانګو د میراکبر خیبر په وژنه کې لاس نه درلود. خلک ولې بې ګټې خبرې را جوړوي؟

سیاه سنگ: د میراکبرخیبر وژونکی څوک دی؟

لایق: دا پولیسي تحقیقات کیږي او زه یې ځواب ویل اړین نه بولم. څو اونۍ مخکې یوې نړیوالې راډیو هم دغه پوښتنه راڅخه کړې وه. د نوموړې راډیو پوښتونکي ته مې وویل چې اوس د دغې پوښتنې د ځواب ویلو وخت نه دی. اوس به ډیر وختې وي چې دغې پوښتنې ته ځواب وویل شي .

سیاه سنگ: که څه هم د داؤود خان او د هغه د کورنۍ د وژنې له سکالو څخه لږ څه لیږې کیږو خو غواړم ووایم چې وحید مژده د " آریایي" او "سرنوشت" په ویبپاڼو کې یوه لیکنه لري اوسرلېک یې دی " هغه وژنه چې له پایلې څخه یې کودتا را وکټډېدله". هغه د ګلبدین حکمتیار له خولې چې وحید مژده هم په هغې غونډې کې ناست وو، داسې لېکي "خیبرزمور د مجاهدو وروڼو په لاس وژل شوی "

لایق: دغه ادعا هم له بنسټه سمه نه ده. حزب اسلامي د دې لپاره چې د پاکستاني چارواکو په سترګو کې ځانته یو دریز راپیدا کړي، په دغه خام او بې ځایه چل د داسې یوې وژنې پازوالي په غاړه را اخلي چې له اصله یې کړې نه ده .

سیاه سنگ: خو (د وحید مژده د لیکنې پربنسټ) د ګلبدین حکمتیار دغه ادعا د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند یو شمیرپخوانیو لوړپوړ غړیو منلې ده .

لايق: هو منلې يې ده او هغه هم له دې امله چې غواړي د ميراکبرخيبر د وژنې تورله خپل تندي څخه را پاک کړي .

سياه سنګ: ستاسو له خبرو را څرګندېږي چې د مير اکبر خيبر وژنه " د ګوند د کورنيو کړيو" په لاسه يوه وَ ژنه ده. آيا شه به نه وي تاسو چې وژونکی پيژنئ او په رښتيا خبرياست، ولې خلک نه خبروئ؟ په رښتنو خبرو پوهېدل د ولس بنسټيز حق دی.

لايق: د افغانستان د خلق د ډيموکراتيک ګوند شادنامې په ځانګړې توګې د غوايي له کودتا را وروسته ډيرې کرغيړنې وې. ولس زمورِ له لاسه ډير تاوانونه ولېدل. مير اکبرخيبر هم همدغو حزبيانو وژلی دی. ما اوس له ګوندي او يا سمبال شوي سياست څخه لاس اخيستای دی، ادبياتو ته مې مخه کړې، غواړم هرهغه څه چې لرم ويې ليکم، ولې نه؟ په نيږدې راتلونکې کې به هر څه په يوه کتاب کې را ولېکم.

سياه سنګ: اوس به بيرته خپلې خبرې ته راشو. ستاسو له انده داؤود خان څه ډول يو شخصيت وو؟

لايق: داؤود خان د شخصي تقوی لرونکی يو سړی وو. پرته له شکه چې هغه د افغانستان د سرلوړی او پرمختګ غوښتونکې وو او د شتمنی او پيسو له ټولولو سره يې هېڅ مېنه نه درلودله. خو د داوؤد خان په ژوند کې تياره اړخونه هم لېدل کيږي: دکتاتور وو او، هزاره ګان يې نه خوښيدل. که چا د هغه ډاډ ترلاسه کړای وای نو د هغه هرډول کړنه سرداردااؤود ته د منلو وړ وه، که پرچا بې ډاډه شوی وای نو څرګنده ده چې د هغه سړي ژوند ټول پو پنا کېده .

ببرک کارمل، رمزي او کرک

د سردار محمد داؤود وراره محمد عزيزنعيم د خپلې مور خبرې داسې په ياد راولي :

"مورمې پيښې په خپلوسترګو وليدلې. د هغو پيښو لنډيز داسې دی : په وروستيو شيبو کې د [کماندو] يو افسر ننوځي او داؤود خان ته وايي : "بايد تسليم سئ . محمد داؤود خان پوښتنه کوي : " تاسو دغه امر د چا له خوا لرئ ؟ هغه ځواب ورکوي : " د قادر له پلوه." محمد داؤود خان وايي : " زه پرته له خدايه بل چا ته نه تسليميږم او تر وروستی ګولی جنګ ته چمتو يم"

همدا وو چې د دواړو خوا ترمنځ ګولۍ را و وربدلې چې په پای کې يې ارواښاد داؤود خان او د هغه د کورنۍ اولس تنه غړي د هغه د زامنو او دوه لونې په ګډون ټولو د شهادت جامونه راپورته کړل .

له دغې پېښې وروسته د بريتانيا د بهرنيو چارو له وزارته د رمزي په نامه يو سړی چې د افغانستان په څانګې کې يې کار کاوه د خواخوږۍ لپاره زما لېدلو ته راغی او د هغه ترځنګ يې را يادە کړه چې له خپل سفير ښاغلي کرک څخه يې يو ګزارش تر لاسه کړی او په دغه ګزارش کې له ببرک کارمل سره د هغه د پيژندګلوی د کتنې خبره هم ويل شوې وه. د رمزي په وينا په ګزارش کې لېکل شوي ول: کارمل ويلي چې مور د يوه سرته رسيدلي عمل په مقابل کې را ګيرپاتې شولو." (۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲٦ پاڼې : افغانستان په شلمه پيړۍ کې / افغانستان در قرن بيستم : ۱۹۰۰ ۱۹٦۹ د بي بي سي د راډيو له ټولګو څخه ، ظاهر طنين ۲۰۰۵) "

د زَړوکسانو په کورګي کې د يوې بوډۍ ميرمنې خبرې

داؤود جنبش (لېکوال ، ژباړونکی او د بي بي سي د راډيو کارکوونکی) د : ولسمشر داؤود خان او کورنۍ يې څنګه ووژل شول تر سرلېک لاندې د محمدظاهرشاه د خور/ د محمدنعيم د ماندينې ميرمن زُهرې له خولې راوړي چې:

په هغه ورځ [د اپريل ۲۸، ۱۹۷۸ ز، د غوايي اومه ۱۳۵۷ ل] نعيم خان نه وو. لونې مې په کورکې وې ، لمسيان ښوونځي ته تللي ول. زه د ويښتانو د جوړولو لپاره دباندې تللې وم. يو افسر راغی او په بيړه يې له ما وغوښتل چې ارګ ته ولاړه شم. د داؤود خان له زامنو سره يوځای د ګلخانې مانۍ ته ولاړو. داؤود خان په خپل دفتر کې د تيلفون له لارې له چا سره خبرې کولې. هماغلته کښېنستلو. الوتکو بمبارد را پيل کړ. ترماښامه دغه حالت دوام درلود .

کله چې بمباريو زور واخيست، داؤود خان وويل:" لاندينې پوړ ته ولاړسئ!" د را وتلو په مهال د ګلخانې د دروازې له اړخه د ګوليو اور را پيل سو. ګومان کوم ډزې په ارګ کې دننه د خلقيانو او پرچميانو له پلوه وو .

په دالان کې د داؤود خان لور زرلښته او دهغه اته کلنه لمسۍ غزال (د عمر لور) ټپيانې شوې وې. هغوی يې بلې خونې ته راوړلې. ګوليو زما د ديارلس کلنۍ لسمې صفورا ټټر سوری کړی وو. نظام [د داؤود خان زوم] وويل صفورا بې هوښه شوې خو حال يې ښه دی، خو کله چې له نيږدې يې ولېدله، هغه وژل شوې وه. صفورا زما د سترګو تر مخ ځان حق ته وسپارە. ماشومان د مور په غېږ کې هم خوندي نه ول. شيما د سردارصاحب داؤود خان ننږور /د ميرويس ميرمنې خپل دوه ماشومان په غېږ کې نيولي ول او ديوال ته يې ډه ډه لګولې وه. کله چې له خونې راوتلم و مې لېدل چې درېواړه يې شهيدان شوي ول .

زرمښه (زما او د نعيم لور)، عايشه (د داؤود خان معيوبه خور) چې له فزيکي ننګونو سره مخامخ وه او د له لاسه او پښو غورځېدلو کسانو په کراچۍ کې به ګرځېدله ، زينب (زما خور/د داؤود خان ميرمن) ، شينکۍ او زرلښته (د سرداردداؤود خان لونې) ټولې داؤود خان ته ورغلې او د هغه تر څنګ ودرېدلې .

ما په خپلو سترګو نه دي ليدلي، خو راته يې وويل چې چا له ليرې ځايه داؤود خان ته ويل : تسليم سه ! او هغه ورته ويلي ول : پرته له خدايه بل چا ته نه تسليميږم. په همدغه وخت کې د ډزو غږونه را پورته شول. داؤود خان، نعيم خان، زينب، شينکۍ، خالد، ويس او عمر(د داؤودخان زامن)، نظام (د شاه محمودخان زوی) ټول هماغلته ووژل شول .

کودتا چيان په موږ پسې راغلل او ويې ويل چې له خونو څخه را ووځئ او که څوک را ونه وځي نو د خونې چتونه به پرې را ونړېږي . د را وتلو په مهال مې ولېدل چې د داؤود خان، نعيم خان او نورو مړي پرځمکه پراته ول .

زما پښه هم ټپې شوې وه. موږ يې روغتون ته ورسولو. هلته يې د لسو ورځو لپاره وساتلو بيا يې زندان ته بوتلو. خورشيد او توران (د سردارتيمورشاه ماشومان/ د نعيم خان لمسيان) په روغتون کې پاتې شول. ګلالۍ (د عمر ميرمن/ د داؤود خان نږور) سره له دې چې پښه يې ۷ ګولېو ور سورۍ سورۍ کړې وه ژوندۍ پاتې شوه .

په هغې باراني ورځې زموږ د کورنۍ او نږدې خپلوانو ۷۰ تنه و وژل شول. آيا وروسته له ۳۰ کالو به داسې يو څوک ومومدل شي چې د وژل شويو آرامځای وممي او د افغانستان د لومړي ولسمشر له قبرځخه زيارت را جوړ کړي؟ "

سورسباوون

داکترعاصم د (د داؤود خان سياستونو، شخصيت او اندونو ته يوه کتنه / نګاهې به شخصيت،نظريات وسياستهای داؤود خان) د (ميزان د خپرندويې ټولنې له خپرونو ۲۰۰۱کال) د کتاب له ۲۹۲ تر ۲۹۷ پاڼو کې د هما داؤود (د خالد ميرمن او د سردار محمد داؤود د نږور) د خبرو پربنسټ داسې ليکلي دي :

"د ديارلس سوه اوه پنځوسم لمريزکال د غوايي د مياشتې اوومه پنځنۍ 'پنجشنبې' ، د نورو ورځو په شان يوه عادي ورځ وه. د پسرلي مياشت وه او باران وَريده. په دوديز ډول د کورنۍ غړي هره د پنځنۍ ورځ د ماښام له خوا د داؤود خان په کور کې را ټولېدل. داؤود خان کورنيو ارزښتونو ته په ډيرې درندې سترګې کتل او ډير به خوښېده چې لږ تر لږه په اونۍ کې يوځل د کورنۍ غړي پريوه ټغرراټول شي او له يو بل سره په ګډه ډوډۍ وخوري. د دغسې را ټولېدلو نوښت هغه رامنځ ته کړی وو .

په هماغه ورځ د نورو پنځنیو ورځو په شان د کورنۍ د غړیو د را ټولېدلو تابیا په پام کې نېول شوې وه. کله چې د شوبلو د ډزو غږ را پورته شو، څه ناڅه د غرمې دولس بجې وې او میرمن هما داؤود په کورکې وه او ګومان یې کاوه چې د غرمې د ډوډۍ د دودیز توپ غږ دی او کلکه پاملرنه یې ورته ونه کړه. د هغې زړه نه منل چې له همدغې شېبې وروسته به دا د کمونیستو کودتا چیانو د کودتا پیل وي .

اړوپیچ د سترګوپه رپ کې اوښتون موند. څو شیبې نه وې تیرې چې خالد له خپل کار ځای د تلویزیون له ودانۍ څخه کورته را ورسید او ویې ویل چې ټول دې ارګ ته ولاړ شي. کله چې د ویرې لمنه را څرګنده او پراخه شوه داؤود خان د ولسمشرۍ د دفترد مشراکبرخان په سلا او وړاندیز پریکړه وکړه چې د کورنۍ ټول غړي ارګ ته دننه را وغواړي .

میرمن هما وایي کله چې په موټرکې د داؤود خان له کوره تر ارګه ولاړه نو ډیره په اندیښنه کې ډوبه وه او ویې لېدل چې اړوپیچ د سترګو په رپ کې د اوړېدلو په حال کې دی. د مخ په ودې اړوپیچ په لېدلو یې اندیښنه لا زیاته شوه. کله چې له خپل خاوند او کوشني ماشوم سره د ارګ انګړ ته ننوتله نو ویې لېدل چې سرتیرو د تیارسئ په حال کې په هرګوټ کې مورچلې نیولې دي. له دغو ټولو سره سره بیا هم دا نه پوهېدله چې خبره څه ده او د دغه بېړني اړوپیچ د را پارېدنې لامل څه وو .

د کورنۍ پاتې غړي چې له هرې خوا ورو ورو را رسیدل د ارګ د ګلخانې د مانۍ په دویمې ودانۍ کې د ولسمشر د کار په دفترکې را ټول شوي ول او ارګ ته په راننوتلو د هغه څه د تیریدلو په لېدلو به هک پک پاتې کېدل چې په ارګ کې تیرېدل. که څه هم اړوپیچ ډیر کړکیچن شوی نه وو خو د نیږدې ماسپښین شا او خوا وړاندیز وشو چې میرمنې او ماشومان دې له ارګه په موټرونو کې بهر و ایستل شي. د افغانستان د پخواني ټولواک خور او د ولسمشر داؤود خان ماندیني میرمن زینب دغه وړاندیز وغانده. دهغه د همدغې پریکړې پربنسټ نورو میرمنو هم خپل هوډ څرګند کړ او ټینګاریې وکړ چې د خپلو میړونو ترڅنګ به همدلته پاتې شي. په ځانګړې توګه د سردارمحمد داؤود خان زامنو ټینګار کاوه چې د پلار ترڅنګ به پاتې کیږي او نه غواړي چې هغه یوازې پریږدي .

که څه هم د کورنۍ غړو ته څرګند خبرونه نه ورکول کېدل خو د هرې شیبې په تیریدلو خبره راڅرګندیدله او اورېدل کېدل چې دښمن د پرمختګ په حال کې دی او د ولسمشرد مانۍ نیول یې د خپلې موخې زړه ټاکلی دی .

په ډیرلنډ وخت کې ټیلفوني اړیکې وشلیدلې. له دې چې کودتا چیانو په آسانۍ کولای شوای د ودانۍ پاسنۍ پوړ په آسانۍ بمبارد کړي، د خونې د لوړوالي او د کړکیو د ډیروالي له امله دغه ځای خوندي نه وو نو پریکړه وشوه چې ټول دې کښتنې پوړ ته ولاړ شي. همداسې وشوه. د کورنۍ ټول غړي لاندیني پوړد ډوډۍ خوړلو لوېې خونې ته راکښته کړای شول .

میرمن هما وایي تر هغې شیبې پورې چې دا د داؤود خان د کار په دفتر کې وه ځوک نه وو ټپي شوي. خو کله چې د کورنۍ غړي کښتني پوړ ته راکښته شول نو د کودتاچیانو یرغل لا زور واخیست. د دښمن په وړاندې د ولسمشرۍ د ساتونکي قطعې اتلواله مقاومت ورو ورو دړې وړې کېده، د دښمن د مردکیو او توغندیو ړندو چـَرو او ټوټو په ودانۍ کې دننه هرځوک ټپیانول.

زما په ګومان لومړني چا چې ټپ واخیست او د سترګو په رپ کې مړ سو د سردارمحمد داؤود خان مشرزوی محمد عمر وو. د اروابنادې میرمن ګلالۍ داؤود د عبدالله خان ملکیار د لور پرځان اته ګولۍ لګېدلې وې. لورکۍ یې (غزال) په همدغې پیښې کې په ارګ کې شهېده شوه او بله ټپي لور یې په روغتون کې څو شیبې وروسته مړه شوه. که څه هم د سردار محمد نعیم خان پښه په ګولېو ټپي شوې وه خوله خپل پالیاله ورور سردارمحمد داؤود خان سره د سهارتر سباوون پورې ژوندی وو. وروسته له دې چې د ولسمشرۍ د مانۍ د ساتونکي قطعې پاتې برخه له نا چارۍ کودتاچیانو ته تسلیم شوه، کمونیستانو د شنه سهار په سپیده دم کې د ګلخانې د مانۍ دروازه پرانیستله او په لومړیو شیبو کې یې له داؤود خانه وغوښتل چې تسلیم شي خو هغه په ځواب کې وویل چې هېڅکله به د روسانو مریـیـو کمونیستانو ته تسلیم نه شي .

د امام الدین تر مشرۍ لاندې د وسله والو کودتا چیانو د ډلې او سردارمحمد داؤود خان ترمنځ ډزې پیل شوې چې په پای کې یې د هغه د کورنۍ یو شمیر راګیرشوي کسان یا ټپیان یا شهیدان شول .

د دغو شهیدانوپه منځ کې یوازې د سردارمحمد داؤود خان له کورنۍ څخه شل تنه ول. که د غوایي د اوومې د شرموونکي او کرغیړنې کودتا د شپو اوروځو د شهیدانو شمیره را واخلو نو د ټولو وژل شویو کسانو شمیره د سید عبدالاله، عبدالقدیرنورستاني، صاحبجانخان ګارډ په ګډون چې په ارګ کې ووژل شول ،او نور لکه غلام حیدررسولي ، ښایي درې زره تنو ته ورسیږي .

د کمونیستانو له وروسـتـني یرغله وروسته د سردارمحمد داؤود خان د کورنۍ پاتې ژوندي غړي د جمهوریت روغتون ته ولیږدول شول. هغو کسانو لکه میرمن ګلالۍ چې ژور ټپونه یې اخیستي ول، تر اوږدې مودې په روغتون کې پاتې شول او د کورنۍ نورټول غړي زندان ته ولیږدول شول او هلته یې بندیان کړل .

د سردارمحمد داؤود د کورنۍ پاتې غړو د روس د لاسپوڅي رژیم له استازو څخه په څو څو ځله غوښتنه وکړه چې د غوایي د اوومې کودتا د شهیدانو د ښخېدلو ځایونه ورته وروښیي، خو دغولاسپوڅو هېڅکله دغې غوښتـنې ته ځواب ور نه کړ .

څرګنده نه ده چې د کودتا د تورې او کرغیړنې شپې له امله کودتا چیانو د ارګ دننه د شهیدانومړي د خواجه رواش په سیمه کې په ډله ییزکېندل شوي قبرکې ښخ کړي او یا د کابل- جلال آباد د لویې لارې په اوږدو کې په

یوه ناڅرګند ځای کې له اسلامي دودونو پرته سخ کړي دي. (له میرمن هما) Arlington, Virginia ,USAداؤود عثمان سره مرکه ۲۰۰۱زکال د جنوري دویمه

له هغې خونړۍ پېښې را وروسته لا تراوسه د دغې غوټې سر نه دی پرانیستل شوی. په دغې پېښې کې سکېل کسان او پاخه پازوال مشران لا تراوسه د نړۍ په ګوټ ګوټ کې ژوندي دي او پرته له شکه له قانوني لارو او امکاناتو کولای شو له هغوی پوښتنه وکړو چې دغه خبره روښانه کړي .

د ګلخانۍ پرمانۍ د ګولیو باران

جنرال نذیر کبیرسراج د خپل کتاب (په افغانستان کې د شلمې پیړۍ د دویمې نیمایۍ مهمې پېښې/ روېداد های مهم نیمه اخیر سده بیست در افغانستان) په ۱۱۳ پاڼې کې لیکلي : " محمد عمر په داسې حال کې چې له خپل پلار سره یو ځای وو د ګلخانې د مانې پورې 'زینې' ته مخامخ، موټرته د پورته کېدلو په وخت کې ټپي شو. " دلته د یادونې وړده چې په هغو شېبو کې د یو شمیر وزیرانو په ګډون د حاضرو همکارانو د پریکړې پربنسټ، وپتیـل شوه چې محمد داؤود دې له ارګه دباندې ووځي او د مرکزي ځواک (قوای مرکز) د اړوند لښکرکوټونو په مرسته دې د کودتا چیانو یرغل پرشا وتمبوي." نوموړی زیاتوي : " یادې شوې ډزې د ولسمشرۍ د ګارد د یوتن افسر له لورې چې د سردارمحمد داؤود د ډاډ وړ سړی وو، وشوې ".

هما داؤود د سردار محمد داؤود د مشرزوی د ټپي کېدلو په اړه د جنرال کبیر سراج خبره نه مني او ټینګارکوي چې هغه له ودانۍ دباندې نه، بلکه په ودانۍ کې دننه ټپي شو. ۲۹۵ پاڼه، د سردارمحمد داؤود شخصیت، اندونو او تګلارو ته یوه کتنه / نګاهې به شخصیت، نظریات وسیاستهای سردار محمد داؤود، ډاکټر محمدعاصم، د میزان خپرندویه ټولنه، د امریکامتحده ایالات،۲۰۰۱(

وایي چې.....

ویل کیږي چې د دیارلس سوه اووه پینځوسم کال د غوایي د مباشتې له اوومې نېټې مخکې د محمد داؤود د وژلو تابیا نیول شوې وه. که داسې وي، نو د کومو کسانو پَل د دغې تابیا په تل کې موندلای شو؟

وایي چې د افغانستان د خلق دیموکراتیک ګوند یوه نامتو څیره چې اوس هم په افغانستان کې ژوند کوي، د سردارمحمد داؤود او د هغه د کورنۍ له وژل کېدلو لږ شیبه وروسته ارګ ته راغی، ټول یې له پامه تیرکړل او بیا له خونې ووت .

وايي هماغه سړي يو چا ته ويلي ول چې :" ... په پام کې نېول شوې وه چې پرارګ به يو پينځه سوه کېلويي بم وروغورځول شي. پوهيږئ چې پينځه سوه کيلويي بمب څومره ورانی کوي؟ ارګ يې له خاورو سره په هوا کاوه؟ "!

..."د عبدالله عمرله جيبه چې زما ترڅنګ ولاړ وو، د بنزموټر کلي يې واخيستله او ويې ويل: اوس زمونږ وار دی چې د موټرسپرلۍ وکړو." په همدې حال کې مې وليدل چې د کورنۍ يوشمير غړي څوک روغ رمټ او څوک ټپي له دروازې تيريږي او ميرمن سلطانه نور/د سردارمحمد عمرنور ماندينه له ټولو مخکې روانه وه. زهرا او داؤود / دغازي محمود ماشومان مې وليدل چې دواړه ټپيان ول. کله چې د ميرمن سلطانې نور سترګې پرما ولګېدلې، غلې شوه، بيا يې د لاس په اشاره او نغوته راته وويل دغه کسان پـر دي چنواري 'چارماري' يې کړئ." هغې [د افغانستان د پخواني ټولواک محمدظاهرشاه خوراو د وليهعد سرداراحمدشاه خواښې] ګومان کاوه چې زه هم د پيښې له پخو (.....

څلورمه برخه

ديرش کاله د ببدبا په زړه کې

ډاکټر محمد حليم تنويرد وروستنيو دريو لسيزو د څيړونکو له ډلې څخه (د ګلبدين حکمتيار تر مشرۍ لاندې) د اسلامي ګوند يوه وتلې څيره ده چې د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د آرامځي ترټولو نيږدې نښه يې را کښلې ده (د افغانستان د ورځپاڼه لېکنې پېښلېک/ تأريخ روزنامه نګاري افغانستان، ۲۲۰ پاڼه، د صبور د خپرندويه ټولنې مرکز/پيښاور- پاکستان جنوري ۲۰۰۰ زکال)

د ۲۰۰۸ زکال د جولای په دويمې نېټې جنرال پادشاه مير په افغانستان کې د "آزادۍ د راډيو" له مرکه کوونکي حميد مُهمند سره يوه ځانګړې مرکه کړې او نوموړي د سردارمحمد داؤود او د هغه د کورنۍ د قبرونو ځای ځايګی، د کابل په ۱۸ کيلومترۍ کې د څرخي پله زندان ته نيږدې داسې روښانه کړی:

حميد مهمند: جنرال صاحب پادشاه مير! هغه ګزارشونه چې مورِ اورېدلي، پکې ويل کيږي چې: تاسو يو تن له هغو کسانو ياست چې د سردارمحمد داؤود او د هغه د کورنۍ د ښخولو په اړه شاهد واست. کله چې مړي رارسيدل او

یو ځای خاورو ته سپارل کېدل تاسو هلته واست. مړي په څه ډول راوړل کېدل او په څه ډول په ډله ییزه توګه خاورو ته سپارل کېدل؟ که مهرباني وکړئ په دې اړه لږ مالومات را کړئ !

جنرال پادشاه میر: د [د یارلس سوه اووه پنځوسم "ل" کال] د غوایي د مباشتې په اوومه د پنجشنبې [پنځنې] په ورځ کودتا وشوه. په سبا یې کله چې ورځ پای ته ورسیدله، د شپې دولس بجې وي چې مړي یې راوړل. موټر راغی. په هغه وخت کې زه د څلورم زغره وال ځواک د ساتنې او څارنې [حفظ ومراقبت] مدیروم. امر وشو چې ځان له سرتیروسره پولیګون ته ورسوم. له هغوی سره یوځای پولیګون ته ولاړم .

موټران له ښاره راتلل او څراغونه یې له لیرې ښکارېدل. له ځان سره مې وویل: خدایه! په دې نېمه شپه کې دا موټران له کومې خوا پولیګون ته را روان دي .

لومړنی موټر چې را ورسید، د دفاع د وزارت یو جیپ وو. له سلام او ستړي مه سي وروسته مې وپوښتل: وروڼو! خیریت خو دی؟ څنګه راغلئ یاست؟ ویې ویل چې د داؤود خان او د هغه د کورنۍ د غړو مړي مو راوړي او غواړو دلته یې یوې په موضع (له مخکې پوځي کېندل شوي ځای) کې ښخ کړو،او ځای ورته پیدا کړو،ورته مې وویل: ډیره ښه ده .

اسلم وطنجار چې په کودتا کې یې پخه ونډه درلودله او په څلورم زغره وال ځواک کې وو، پوهېده چې د ځمکې کوم ځای د (موضع) لپاره کېندل شوی دی. هغه وویل دلته د یوه ټانک پخوانۍ موضع شته .

غوچوړي (چقوري) له مخکې کېندل شوي ول. له جیپانو وروسته یو نوی [زیس موټر] راغی او د شو. ماته یې وویل: سرتیرو ته ووایه چې مړي راکښته کړي Reverse .موضع مخې ته"

سرتیرو مړي یو په یو راکښته کړل. زه په خپله د قبر لحد ته ور کښته شوم. لومړنی کار مې چې وکړ دا ووچې د مړیو مخونه مې د قبلې خواته را واړول. کله چې اوس مو قبرونه را خلاص کړل نو له نېکه مرغه لېدل کېدل چې د مړیو د هډوکو مخونه هماغسې د قبلې خواته ول. د امنیت د وزارت کارکوونکو او نورو هیـئـتانو ولېدل چې د مړیو مخونه د قبلې پر لور ول .

د یوه موټر ترپال مې خلاص کړ او دهغه سپن ږیري موټروان ته مې وویل: نه خفه کیږي که دغه ترپال واخلم او د مړیو پرمخونو یې واچوم؟

حمید مهمند: جنرال صاحب! مهرباني وکړي ووایاست چې په همدغه ډله ییزقبرکې مو څو تنه مړي تر خاورو لاندې کړل؟

جنرال پادشاه میر: څه ناڅه دیارلس تنه ول. دیارلس تنه .

حمید مهمند: آیا ددوی په ډله کې ښځې او ماشومان هم ول؟

جنرال پادشاه میر: د هغوی په منځ کې درې ښځې وې، نور یې ټول نارینه ول.

حمید مهمند: ویل کیږي چې په ډله ییز قبر کې د داؤودخان له کورنۍ څخه اتلس تنه تر خاورو لاندې شول، نور مړي څه شول؟

جنرال پادشاه میر: په هماغه شپه یې دیارلس مړي اونوریې په سبا شپه راوړل. ما درې شپې بې خوبې ایستلې وه او ښارته خپل کورته ولاړم. زما د مرستیال ضابط شاه ولیخان په وینا نور شپاړلس تنه مړي چې ګڼ شمیر یې ښځې وې د ټانک د بلې کښندل شوې [موضع] په پینځه ویشت ګامیز واټن ته راوړل شول.

د هغې ورځ په سهار شاه ولیخان راته وویل: آمرصاحب تاسو پرون شپه نه واست، نور مړي یې هم راوړل. ومې پوښتل: مړي دې وپیژندل؟ ویې ویل: نه. ومې نه پیژندل. خو دومره مې ولیدل چې په مړیو کې ښځې او ماشومان ډیر ول، نارینه لږ ول.

حمید مهمند:جنرال صاحب تاسو وویل چې لحد ته کښته شواست او ومو ویل چې مړي مو یو په یو ځای پرځای کړل. ستاسو له نظره، ایا هغوی په ګولېو وژل شوي ول یا نور زورزیاتې هم ورسره شوی وو؟

جنرال پادشاه میر: دروغ ویل ګناه لري. شپه وه. د مړیو مخونه سم نه ښکاریدل. ټول په وینو ککړ ول. کلکه مې چې مړي دېخوا آخوا کول، لاسونه مې د هغوی په وینو ککړېدل. پرټولو له یوې مخې د ګولیوباران شوی وو .

حمید مهمند: آیا د سردار داؤود خان مړی مو په خپلو سترګو ولید؟

جنرال پادشاه میر: له یوې خوا د شپې تیاره وه، له بلې خوایې موږ ته ویل چې مړي ژر ژراو په ببړه را کښته کړئ. له مړېنې وروسته څیره او د مخ بڼه هم بدلیږي. مړي سم نه پیژندل کېدل. که په تیاره شپه کې څوک خپل ورورهم وګوري، نه یې پیژني. خو د بدن د جوړښت ، د اندام د ځیږوالي او د قد یا وني د لنډوالي له مخې مې ګومان وکړ چې داؤود خان به وي .

په تیرو ورځوکې کله چې هغه مو له قبره را وایست، د خپلې میرمنې د هډوکو تر څنګ وو. ښځې یې د سرو زرو غاښونه درلودل. سره زر په خاورو کې نه خرابیږي، تر ننه پورې هماغسې پاتې دي .

حمید مهمند: مړي څه ډول کسانو راوړل؟ لوړپوړي افسران ول که عادي سرتیري؟

جنرال پادشاه میر: د هغوی د ډلې مشر نور احمد نور د کورنیوچارو [وزیر] وو. نه پوهیږم چې اوس په کوم هېواد کې اوسیږي. نور وزیران هم ول، چې نه یې پیژنم. د هغوی یوه تن له اسلمه وپوښتل: دغه افسر چې لاندی بوخت دی، ملګری دی که نه؟

حمید مهمند: دا یې ستاسو په اړه ویل؟

جنرال پادشاه میر: هو، هغوی نه غوښتل چې دغه پټ راز افشا سي او غوښتل یې چې مړي هماغلته ورک سي .

حمید مهمند: تاسو وویل چې مړي یې په دوه وو جلا جلا شپو کې راوړل او تر خاورو لاندې شول. له تاسو سره یې چال چلند څنګه وو؟ څه قوماندې یې ورکوله او څه یې ویل، د بیلګې په ډول، څه وکړئ؟

جنرال پادشاه میر: کله چې هغوی خپل کار پای ته رساوه نو د څلورم زغره وال ځواک له کانتینه به یې چای، کیک او کلچې واخیستلې او [په اصطلاح د پیش نمي په توګه به یې] یو څه خوړل بیا به ښار ته تلل. په همدغه ترڅ کې یوه شپه یې ما ته په ګوته نیولو ویلي ول چې " دا سړی ګوندي ملګری نه دی "

وروسته یې نو د وزیر په کچې نور مشران او لوړپوړي چارواکي راوستل او د ګولیو باران به یې پرې جوړاوه. ډیر ښه ښه وزیران ول. کله چې دغه مشران یې د ګولیوپه باران کې ویشتل اوپه شهادت یې رسول نو ویل به یې چې چاته نه وایو. انکار کوو. پټ کار دی. ځکه چې هغوی له محکمې پرته وژل کېدل .

حمید مهمند: آیا هغوی د داؤود خان د کابینې کسان ول؟

جنرال پادشاه میر: هو، هغوی د داؤود خان د کابینې غړي ول.

حمید مهمند: د چا نوم دې په یاد دی؟

جنرال پادشاه میر: هو ! یو یې د عدلیې وزیر وفي الله سمعیي وو، بل یې د بهرنیو چار وزیر، ځکه چې ویې ویل یې د باندنیو چارو وزیر راکښته کړئ. ټول ټال ۸ تنه ول. هغوی یې د شهید سردار صاحب له وژلو ۸ شپې وروسته ژوندي راوستل او ویې ویل چې له وژل کېدلو یې منکره کیږو.

د هغوی له ډلې بل تن موسی شفیق وو. له هغه یې هم پوښتنې کولې. هغه په ځواب کې ورته ویل: زه ډیر بې ګناه یم. په کور کې مې سطرنجې هواره ده. اولادونه مې څه نه لري. زه په خپل کور کې هېڅ نه لرم. هغوی په ځواب کې ورته وویل: تا د هلمند اوبه خرڅې کړې دي. موسی شفیق ورته وویل: ته [نور احمد نور ته یې وویل ته]، اناهیتا راتب زاد، ببرک کارمل او حفیظ الله امین ټول د کابینې وکیلان واست. تاسو ومنله [پاس کړه] او زه د هغه وخت سروزیر [صدراعظم] وم، ما یوازې لاسلیک وکړ .

حمید مهمند: دغه خبرې هماغلته ترسره شوې؟ موسی شفیق هماغلته له نور احمدنور سره شخړه وکړه او بیا یې هماغلته وواژه؟

جنرال پادشاه میر: هو، مخامخ خبرې هماغلته پیل شوې. له هماغو خبرو وروسته موسی شفیق یې وواژه. له هغه وروسته یې د عدلیې وزیرله موټره راکښته کړ .

حمید مهمند: کله چې د کابینې غړي یې وژل، څه ډول احساسات یې له ځانه څرګندول؟ خندل یې؟

جنرال پادشاه میر: دوی به پرې د ګولېو باران جوړاوه او هغوی د" اللهُ اکبر" په ویلو پرځمکه را لوېدل.

حمید مهمند: هغو کسانو چې ډزې کولې څه ډول احساسات یې څرګندول؟

جنرال پادشاه میر: رښتیا یې ووایم د هغوی په احساساتو نه پوهېدلم. له یوې خوا د شپې تیاره وه له بلې خوا ډزې کوونکو داسې خولې پرسر درلودلې چې دوه سوري یې درلودل چې له هغو سوریو یې یوازې کتلای شوای. یوازې سترګې یې ښکارېدلې او مخونه یې نه ښکارېدل چې سړی یې پر احساساتو پوه شي. هغوی به کلاشنیکوفونه په لاس له جیپ موټرانو راکښته شول له اته متریز واټنه به یې ډزې پرې پیل کړې او بیا به بیرته جیپ ته ننوتل .

حمید مهمند: کله چې د خبرو شخړه کېدله، نورو څه کول او څه یې ویل؟

جنرال پادشاه میر: ددوی د خبرو پرمهال نور ټول غلي درېدل او څه یې نه کول.

حمید مهمند: دغه خبرې چې مو وکړې ټولې یې ستاسو تر مخې تیر شولې؟

جنرال پادشاه میر: هو، هر څه مې چې وویل زما تر مخې تیر شول.

حمید مهمند: هغه خبرې او شخړې [د موسی شفیق او نور احمد نور ترمنځ] هم ستا تر مخې تیرې شوې وې؟

جنرال پادشاه میر: هو، هغه خبرې هم ټولې زما تر مخې تیرې شولې .

حمید مهمند: کله مو چې د سردارصاحب داؤود خان او د هغه کورنۍ خاورو ته وسپارله او ستاسو ترمخه د هغه د کابینې غړي ووژل شول، څه ډول احساس مو درلود؟

جنرال پادشاه میر: مورِ ټول مسلمانان یو. پرخدای ایمان [ګروهنه] لرو او پوهیږو چې شپې پسې ورځ او ورځ پسې شپه راځي. تر اوسه د نړۍ په هېڅ یوه ګوټ کې داسې نه دي شوي چې د یوه هیواد د ولسمشر مړی دې تر دیرشو کالوپورې د بیدیا د خاورو په زړه کې پټ پاتې شي.

همدغې دښتې ته روسان راغلل. شوبلو او ټانکونو یې ټول ځایونو کنډ او کـَپَـر کړل. په زړه کې مې را تاو شول چې یوه ورځ به خدای افغانستان خپلواک کړي. ما له هغه ځایه چې د خاورو په زړه کې داؤود خان خاورو ته سپارل شوی وو، د یوه متر د خطوې په اندازې ګامونه را واخیستل ټول ټال له سړکه ٦٥ متره لیرې واټن وو .

راغلم او دغه ٦٥ متري واټن مې په یوه ځای کې یادداشت کړ. له ځان سره مې وویل چې ښایي یوه ورځ به افغانستان د کمونیستانو له منګولو خلاص شي. په هغه وخت کې روسان نه ول، همدغه کمونیستان ول. و مې ویل چې دا خو

د یوه سترشخصیت آرامځای دی، یوه ورځ به ورک شي. په دغو تیرو دوه وو مېاشتو کې د خلکو د غلطو ګزارشونو له کبله ګڼ شمیر ځایونه کېندل او پرانیستل کیږي او نښه یې په لاس نه ورځي .

حمید مهمند: جنرال صاحب! تاسو څنګه خبر شواست چې د افغانستان دولت یوه کمیسیون ته دنده سپارلې چې د داؤود خان او د هغه د کورنۍ ډله ییز قبر دې را پیدا کړي؟

جنرال پادشاه میر:په خوست کې مې د راډیو او تلویزیون له لارې واورېدل چې کرزي صاحب یوه ځانګړي کمیسیون ته دنده سپارلې ده. تیلفون مې وکړچې ددغه کمیسیون خبره څنګه ده. راته یې وویل چې : هله ژر سه. را سه. موږ هڅه کوله چې ستا د تیلفون شمیره را پیدا کړو، نه مو شوه موندلای. هرڅه مو چې احوال ورکاوه او نفر مو درلیږل نتیجه یې نه ورکوله. ښه شو چې ټیلفون دې را وکړ. سبا ته ځان را ورسوه چې ډیر ضرور کار دی. هماغه وه چې راغلم .

حمید مهمند: جنرال صاحب! د هغو ګوتو په شمار کسانو له ډلې څخه چې د داؤود خان او د هغه د کورنۍ د ډله ییز قبر خبره یې په زړونو کې درلودله، یو یې هم تاسو یاست. اوس چې د غه ډله ییز قبرونه ومومندل شول او مړي یې له هغه ځایه را وایستل، تاسو څه ډول احساس لرئ؟

جنرال پادشاه میر: کله چې د سردار داؤود خان د قبر د خارو سر ته تللم، سردارنادرجان او سردارمحمود جان غازي (د سردار داؤود خان لسمی) به له ما سره ول. هغوی به هلته د خپل نېکه د درناوي له کبله په شنه سهار کې تلل او د لاسونو د ګوتو په سر به یې د قبر د سر خاوري ایخوا دیخوا کولې چې هډوکي مات نه شي او سم لاس ته ورسي. زړونه یې مړیو ته ډیر سوځېدل .

هډوکي مو د ملي امنیت روغتون ته راوړل چې ولسمشر د پریکړې پربنسټ یا یې حکومت او یا یې ملي امنیت وپیژني. البته چې د مخونو او څیرو پیژندل ممکن نه دي ځکه ټول یې هډوکي دي .

حمید مهمند: ستاسو خپل احساس څنګه دی؟ آیا خوښ یاست چې له دغسې یوه ستر راز څخه مو پوړنی لیرې کړ؟

جنرال پادشاه میر: د یوه مسلمان په توګه خوښ یم. تر نن ورځې، د نړۍ په هرګوټ کې که د کفر هیواد وي یا مسلمان، د ولسمشر مړی یې نه دی ورک. اوهغه هم د سردار داؤود خان په شان ولسمشر چې د افغانستان ټول وګړي یې د خپل ویر پر ټغرکښینول. د هغه د قبر په موندلو اوس احساس کووم چې داؤود خان بیرته را ژوندی شوی دی. ډیر خوښ یم چې ګور یې ومومندل شو او وګړي به وکولای شي چې د هغه د ګورزیارت ته ولاړ شي .

په راتلونکې ګڼه کې به تاسو ولولـئ:

١ " .ما سردار داؤود نه دی وژلی" : د جنرال امام الدین تیلفوني پیام / ٢٠٠٨زکال د جولای دویمه

۲ .د دیارلس سوه او اووه پینځوسم لمریزکال دغوایي د مباشتې له اوومې نیټې مخکې د سردار محمد داؤود د وژلو تابیا نیول شوې وه. د دغې تابیا په زړه کې د کومو کسانو د پښو د پلونو خاپ شته؟

۳ .د افغانستان د خلق دیموکراتیک ګوند یو تن پیژندل شوی او نامتو غړی چې اوس په افغانستان کې او ژوندی دی د سردار محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د غړو له وژل کېدلو وروسته ارګ ته راغی. ټول یې له سترګو لاندې تیر کړل او بیا له خونې ووت .

وایي همدغه سړي چاته ویلي ول چې:" .. په پام کې وه چې یو ۵۰۰ کیلویي بمب به د ارګ پرسرور واچول شي . پوهیږی چې ۵۰۰ کیلویې بمب څه کوي؟ ارګ یې له خاورو سره په هوا کاوه"!

... "د عبدالله عمر له جیبه چې څنګ ته مې ولاړ وو، د بنزموټر کیلي یې را واخیستله او ویې ویل:' اوس زموږ وار دی چې په موټرونو کې وګرځو.' په همدغه حال کې مې ولیدل چې د کورنۍ غړي څوک ټپي او څوک روغ رمټ یو یو له دروازې تیریږي او په سر کی یې میرمن سلطانه نور/ د سردار محمد عمر ماندینه روانه وه. د محمود غازي ماشومان زهرا او داؤود مې ولېدل دواړه ټپیان ول. کله چې د میرمن سلطاني نورسترګې پرما ولګېدلې غلې شوه او د لاس په اشاره یې راته وویل " ټوله ګناه ددوی له لاسه ده، دوی چنواري "چارماري" کړئ. [هغه د افغانستان د پخواني ټولواک خوراو د ولیعهد سردار احمدشاه خواښې وه] او ګومان یې کاوه چې زه هم د پښې له پخو پازوالو څخه '" .....

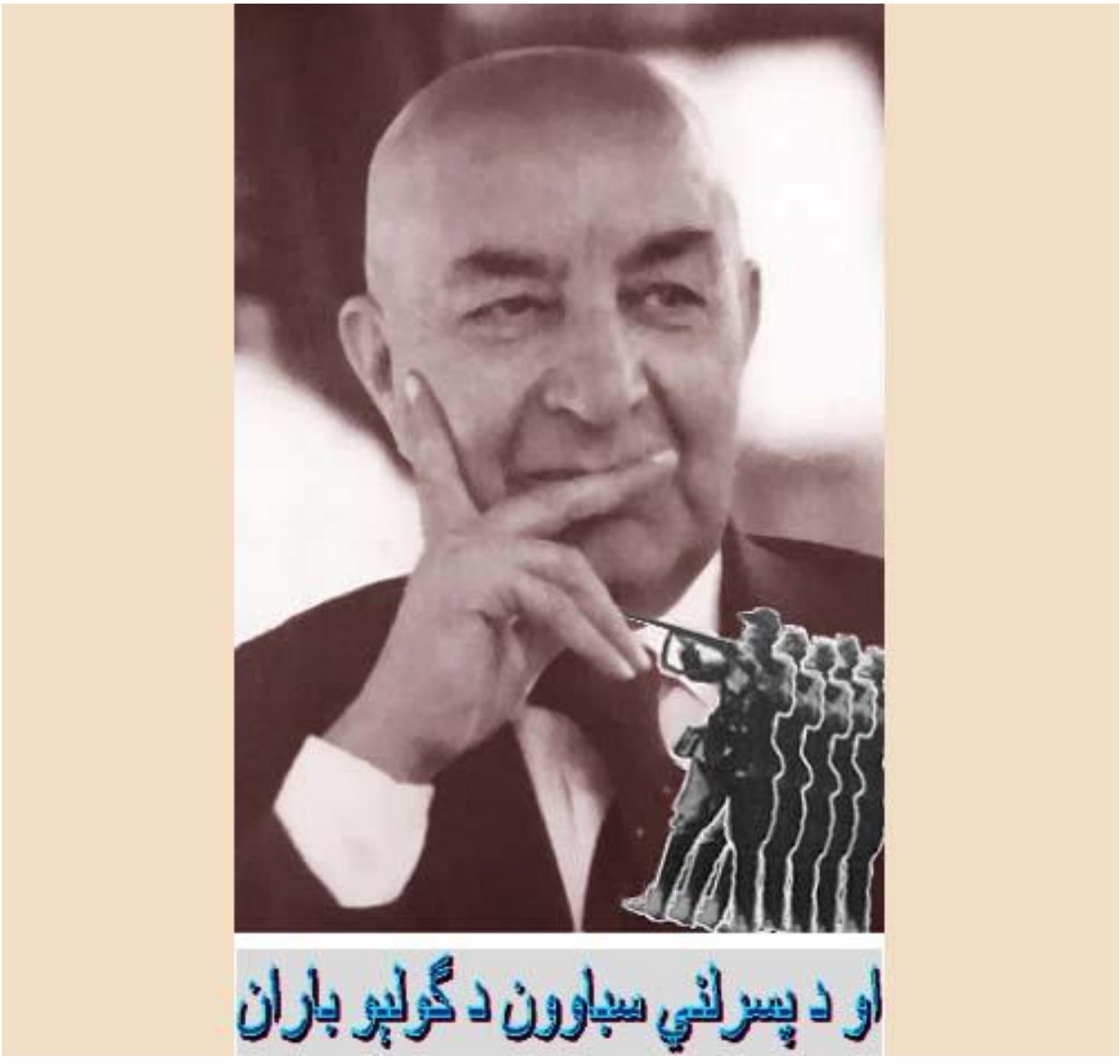

پنځمه برخه

سردار داؤود ما نه دې وژلی

اکادمیسین دستګیري پنجشیري د ۲۰۰۸زکال د جولای د مېاشتې په دریمې د مانښام په اوو بجو له ما [سیاه سنګ] سره د تیرو ټیلفوني خبرو په دوام، دغه لاندینې خبرتیا یې راکړه :

پرون د ۲۰۰۸زکال د جولای د مياشتې دويمه د ماښام په وخت جنرال امام الدين ما [دستګيرپنجشيري] ته ټيلفون وکړ او د نورو خبرو په ترڅ کې يې را وته وويل :

"ما د ' کابل' ناتهـ ' په ويښاپې کې د " پسرلني سباوون د ګولېو باران/ و آن ګلوله باران بامداد بهار/ " پرله پسې برخې لوستلې دي او له يو شمير ټکيو سره يې چې ډاکټر داؤود جنبش د ټولواک د خور ميرمن زهره نعيم له خولې ليکلي او هم له هغو برخو سره چې تاسو جناب پنجشيري صاحب په ټول امانت د سردار داؤود خان او د هغه د کورنۍ د وژل کېدلود پيښې په اړه ليکلي دي او هم له هغو نقل قولونو څخه مو چې زما له خولې راوړي سل په سلو کې موافق يم .

څرنګه چې ميرمن زهره نعيم په لنډيز ويلي، اوتاسو هم د کابل ناتهـ په ويښاپه کې او هم " د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند راپاڅېدنې او راپرځېدنې/ ظهور و زوال حزب ديموکراتيک خلق افغانستان" په کتاب کې مو په تفصيل ويلي، ما له سردار محمد داؤود سره وروستـنې خبرې تر سره کړي دي. په لنډېز ووايم رښتيا دا ده چې :

زه د پوځ د يوه افسر په توګه په ټول درناوي د "تيارسـئ" په ډول د سردار محمد داؤود مخې ته ودرېدم. لومړی مې ورته پوځي سلام "رسم تعظيم" وکړ. وروسته مې په ډير درناوي د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند د سرمشريزې ډلې پيغام ور ورساوه او ورڅخه مې وغوښتل چې له خپلې کورنۍ سره دې يو خوندي ځای ته تشريف يوسي. داؤود خان دغه غوښتنه ونه منله. بيا مې ورته وويل:" له دې چې واک د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند ته ليږديدلی، تاسو بايد تسليم شـئ ".

سردار محمد داؤود وويل: " تاسو دغه پيغام د چا له خوا راوړي!" په ځواب کې مې ورته وويل : " دغه امر مې د قادر لخوا راوړی" هغه د سترګو په رپ کې را ته وويل:" پرته له خدايه کمونيستانو ته نه تسليميږم او ترخپلې وروستۍ ګولۍ جنګ ته چمتو يم ".

د همدغې خبرې په وَيلو ، خپله وسله يې را تاو کړه او مخامخ يې پرما ډز وکړ. زما پر مټ او د ځان پر نورو برخو مې ګولۍ و لګېدلې او د ځان څو برخې مې ټپی شوې. دقيقاً په همدغې شېبې کې ول چې له ما سره ارګ ته د راغلو وسله والو سرتيرواو سردار داؤود تر منځ دوه اړخيزې ډزې پيل شوې .

په دغسې يوه روحي او ټپي حالت کې ما دومره وسه نه درلودله چې وسلې ته لاس ورورېږم، توپک پورته کول خو لا پر ځای پريږده چې دقيقه نښه ونيسم، فير وکړم، يو يا څو تنه په قتل ورسوم .

په ډير صداقت وايم چې سردار محمد داؤود ما نه دی وژلی. ځکه چې زه په خپله د مرګ په پوله ناست وم او ډيرکلک ټپي شوی وم. لومړی ما ګومان کاوه چې له دغو ګوليوڅخه يوه يې زما پر زړه لګېدلې اونورد ژوندي پاتې کېدلو هېله نه لرم، خو کله چې وروسته مې پام شو ومې لېدل چې ټول ټپونه زما د ځان په ښـۍ خوا کې دي. کله

چې سرتيرو زما دغه حالت ولېد او ډيره کلکه وينه بهېدنه مې درلودله په کَشولو کَشولو يې د پيښې له ځايه ليرې کړم. ما ان په خپلو سترګو ونه لېدل چې سردارمحمد داؤود او کورنۍ يې له کوم توپکه او د کوم ډزې کوونکي له خوا وژل شويدي .

دا وه د پيښې پخه او لنډه خبره. هغه څه مې چې نن تاسو ته وويل له هغه پرته بل څه نه لرم چې په دې اړه يې تاسو ته ووايم ، نور اضافي معلومات نه لرم، او نه غواړم څه شی ورځخه کم او يا نوراضافي شی پرې ورګډ کړم. له بله پلوه د خپل ناوړه روغتيايي حالت له امله نه شم کولای په مرکو کې برخه واخلم. له دې امله له تاسو هېله من يم چې زما معذرت ومنـئ ".

له جنرال امام الدينه غوښتنه

ښاغلی امام الدين،

خوښ يم چې " د پسرلني سباوون د ګولېو باران/ و آن ګلوله باران بامداد بهار" مو له سره تر پايه ولوست. او هاغه مهال به نور هم خوښ شم چې د دغې لېکنې پاتې چمتو شوې او راتلونکې برخې ولولـئ او پرهر هغه څه چې ناسم درته ښکاره شي، ګوته کښېږدئ ترڅو درواغ د رښتيا ځای ونه نيسي .

څرنګه چې تاسو وينـئ، ستاسو پيغام پرته له کوم کوشني زيادښت يا کمښته کټ مټ وليکل شو. له تا هېله کوم راځه چې مخامخ خبرې سره وکړو. د خپل د کور د ټيلفونونو شميرې او خپله د بريښنالېک پته مې هم د همدغو ليکنوپه هرې پيليزې برخې کې په څرګنده ليکلي دي .

له تاسو سره ژمنه کوم چې ستاسو تيلفوني راز، ستاسو بريښنالیک او ستاسو پوستي پته که ما ته راوليږئ ترڅو چې ژوندی يم له ځان سره به يې وساتم. اوکه وغواړئ هره هغه خبره چې تاسو يې د افشا کولو اړتيا نه وينـئ او يا نه غواړئ چې خپره شي اويا په کوم بل سوري ور ننوځي،ټول به يې له ځان سره وساتم. او اوس وګوره چې نورو ۱۳ تنو څه ويلي دي :

۱ .امام الدين، د پوځ په څلورسوه بستريزه روغتون کې :

د " افغانستان په پينځه پيړيو کې / افغانستان در پنج قرن اخير" د کتاب په ۸٦۷،۸٦۸ او ۸٦۹ پاڼوکې چې د ايران /تهران د عرفان له خپرونو څخه د مير محمد صديق فرهنګ ليکنه اولومړنی چاپ يې په ديارلس سوه څلوراويا [ارديبهشت] [۱۹۹۵ زکال د اپريل په مياشت کې] شوی دی داسې راغلي دي :

د عبدالصمد غوث په وينا " د سهار له څلورنيمو بجو لږ شيبه مخکې [په سهارني ټکنده سباوون کې] د الوتکو، توپونو او د شوبلو د ډزو غږناڅاپه غلی شو اوخپل ځای يې مرګوني درندې چوپتيا ته وسپاره. [دافغانستان راپرځېدنه / سقوط افغانستان] ۲۰۰ پاڼه، عبدالصمد غوث، امريکا، د برګون بريسي خپرونه ۱۹۸۸ "

داسې بريښي په دغې شيبې کې چې په ارګ کې د ولسمشرۍ د مانۍ ساتندويه مدافعان دړې وړې کېدلو ته نيږدې ول، کودتاچيانو داؤود خان ته وړاندیز وکړچې له مقاومته دې لاس واخلي او تسليم دې شي. څرګنده ده دې چې ولسمشر د کودتاچيانو د لارښودو مشرانو د نومونو غوښتنه وکړه او بيا يې وغوښتل چې عبدالقادر او [محمد اسلم] وطنجار دې د خبرو لپاره ور ته ور واستوي .

دغه وړاندیز د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند په مرکزي کمېټې کې را وړاندې شو. ببرک [کارمل] او نورو پرچميانو چې نه يې غوښتل ولسمشر دې ووژل شي، بلکه د هغه تر نامه لاندې يې هيله درلودله واک ترلاسه کړي د دوه نومول شويو کسانو لېږلو ته ليواله ول، خو د مرکزي کميټې خلقي غړو غبرګون وښود او لارښوونه يې وکړه چې ولسمشر دې ونيول شي .

فرهاد لبيب [په شوروي اتحاد کې روزل شوی پيلوټ چې د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند په وړاندې ودرېد او زندان ته ولويد] د پيښې لړۍ د پوځ په څلورسوه بستريز روغتون کې د شوبلې د يوه افسرامام الدين له خولې چې يوه اونۍ وروسته يې په خپلې خولې خپلو دوستانو ته کړې وه په دې ډول ويلې :

"زما زغره واله شوبله د ارګ ختيزې دروازې ته مخامخ د اور لپاره د تيارسۍ په حالت کې ولاړه وه. د [ديارلس سوه اوپينځوسم لمريزکال] د غوايي د اتمې په شنه سهارکله چې د ګارد قطعاتو يو په بل پسې د سپينو بيرغونو په ور ښودلو خپله تسليمي اعلان کړه ماته امر وشوچې داؤود را ونيسم. که څه هم داؤود مخکې له موږ سره اړيکه نيولې وه او غوښتلې يې ول چې د کودتا له مشرانو سره غواړي خبرې وکړي او مرکزي کميټې هم منلي ول او پريکړه يې کړې وه چې همدغسې به وکړي نو ما ته امر وشو چې ارګ ته ور ننوځم .

کله چې ارګ ته ورننوتلم د خورو ورو ډزو يو يو غږ اورېدل کېده. لومړني سړي چې دننه له ما سره ولېدل، ګل آقا وو. زه خبر وم چې هغه زموږ سړی دی. ګل آقا له ځان سره را واخيستلم او هغه خونه يې را وښودله چې داؤود خان پکې وو .

کله چې له ګل آقا او خپلو هملارو ملګرو سره خونې ته ور ننوتلم ومې ليدل چې داؤود د خپلې کورنۍ له غړو او نورو لسو تنو هملارو سره وسله پر لاس سترګې په لاره دي. له ځان سره مې وويل: " دلته مې ژوندي پاتې کېدنه ناشونې ده "

په دې وخت کې ګل آقا داؤود ته پوځي سلام وکړ او ویې ویل: " د کوتاچیانو له ډلې څخه یو تن غواړي له تاسو سره وګوري. له ټولو مخکې داؤود ولاړ وو. ما هم په لوړ غږ وویل:" د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د امر پر بنسټ خپله وسله پرځمکه کښیږدئ او ځان را تسلیم کړئ ".

داؤود په ځواب کې راته وویل:" کمونیستانو او دهغوی مریییو ته نه ور تسلیمږم او د سترګو په رپ کې یې پرما ډزې وکړې. نور پرې پوه نه سوم. دومره مې په یاد دي چې یو څنګیزه "جناحي" اور مې تر سره کړ او بیا بې هوښه سوم. کله چې سترګې مې خلاصې کړې، په روغتون کې وم. [د غو ایي د کودتا تأریخې جړې/ ریشه های تأریخي کودتای ثور. ۹۹، ۱۰۰ او ۱۰۱ پاڼې. د فرهاد لبیب لېکنه، قلمي بڼه]

که څه هم فرهاد لبیب د [امام الدین] دغه خبره نه مني او ګروهن دی چې د امام الدین ملګري روزل شوي روسان ول خو ددغې ادعا لپاره د منلو وړ لاسوندی په لاس کې نشته. هرګوره په دغه اړه لا تر اوسه پورتنی روایت هغه څرګنده روایت دی چې په دې تړاو ما [محمد صدیق فرهنګ] ته را رسیدلی دی .

د تره کي د رژیم لومړنی دفاع وزیر عبدالقادر په دې اړه د یوې مرکې په ترڅ کې داسې وایي : " د لودسپیکر له لارې مو په څو څو ځله د هغه [محمد داؤود خان] د تسلیمیدلو غوښتنه وکړه. په پای کې یې په دې آړ"شرط" د را تسلیمیدلو خبر ورکړچې قادر او وطنجار دې هغه ته په خپله د خبرو لپاره ورشي. زه او وطنجار د مانۍ پر لور ور وخوځېدلو، خو ملګرو زموږ مخه را ونیوله او دوه تنو نورو ته یې دنده ور وسپارله چې داؤود خان ته دې ورشي. داؤود خان پر هغوی ډزې وکړې له هغو دواړو څخه یو تن یې ووژل شو او بل یې د لومړي بریدمن امام الدین په نامه ټپي شوچې اوس ژوندی دی. د داؤود خان په دغه کار پوځیان را وپارېدل له دواړو خواوو ډزې پیل شوې او دډزو په ترڅ کې سردار محمد داؤود خان ووژل شو ".

په دغه ناتارځپلې ناورین کې په ولسمشر او ورور یې محمد نعیم سربیره دغه کسان هم له منځه ولاړل :

عبدالاله د سروزیر مرستیال، د کورنیو چارو وزیر عبدالقدیرنورستاني، زینب داؤود، عایشه، بلقیس آصفي، شینکی غازي، زرلښته داؤود، محمد عمر داؤود، ویس داؤود، شیما داؤود، خالد داؤود، زرمښه غازي، د ولسمشر له کورنۍ څخه یو شمیر ماشومان ټول ټال ۱۷ تنه ووژل شول او د هغه د کورنۍ یو شمیر نور غړي د کوتاچیانو د اور له امله ټپیان شول. [د " افغانستان" کتاب، ۷۲ پاڼه،د انتوني آرنولد لېکنه، د هوور خپرونه، ۱۹۹۸زکال]

سره له دې چې دولت هڅه وکړه چې په کودتا کې د وژل شویو کسانو د شمیرې کچه ټیټه وښیي خو دغوایي په کودتا کې د وژل شویو کسانو شمیره له زرګونو کسانو پورته وه. دولت د وژل شویو کسانو شمیره د ۷۰ او ۱۰۰ تنو په شا او خوا کې څرګنده کړه. [د " دوه ګوندیزه کمونیزم/کمونیزم دوحزبي" کتاب، ٦٢ پاڼه، د آنتوني آرنولډ لېکنه، د هوور خپرونه ۱۹۸۱زکال]

حال دا چې د ولسمشرۍ د ساتونکې ډلې یا ګارډ د وژل شویوکسانو شمیره چې د ارګ په ساتنه کې ووژل شول څه ناڅه دوه زره تنه ول. او نور ژوندي پاتې شوي کسان د نوي دولت په لارښوونه ووژل شول. . [د " افغانستان" کتاب، ۷۲ پاڼه،د انتوني آرنولد لېکنه، د هوور خپرونه، ۱۹۹۸زکال]

یو شمیر د بګرام او خواجه رواش په هوایي ډګرونو کې اعدام شول.د کورنیو چارو د وزارت په ساتنه کې د پولیسو یو شمیر کسان، او د ریشخور په اوومه فرقه کې په ناڅرګنده شمیر کې یوه ډله هغه کسان ووژل شول چې غوښتل یې د ولسمشر د ژغورنې لپاره ځانونه کابل ته را ورسوي .

]د " افغانستان" کتاب، ۷۲ پاڼه، د انتوني هایمن لېکنه، د هانکانګ خپرونه، ۱۹۸۴زکال [

۲ .امام الدین اووینې بهېدونکي ټپونه

[د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند راپاڅېدنه اورا پرځېدنه/ ظهورو زوال حزب دیموکراتیک خلق افغانستان" په کتاب کې د اکاډمیسین دستګیرپنجشیري لېکنه، د صبور کمپوزینګ سنټر له خپرونو څخه چې په ۱۹۹۹زکال کې په پیښاور کې خپور شوی په ۹۶، ۹۷، ۹۸ او ۹۹ پاڼو کې] داسې لېکل شوي:

کله چې د لوګرد خواریکښو وګړو بچي امام الدین د کوماندو د ټولي یو بولندوی د [غوایي] د انقلاب فرمان سردار داؤود او د هغه د رژیم لوړپوړو چارواکو ته اعلان کړ او د [افغانستان د خلق ډیموکراتیک] ګوند لارښوونه یې د هغوی غوږونو ته ور ورسوله چې " د مرکزي کمېټې د فرمان پربنسټ تاسو محکوم یاست او ځانونه را وسپارئ" نو سردار محمد داؤود نه یوازې دا چې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند او د تأریخ فرمان ته تسلیم نه شو بلکه د خانواکي او اشرافي غرور په لمبو کې یې په ډیر قهر قدیر نورستاني اوخپل زوی ته امر وکړ چې پر امام الدین او نورو سرتیرو او همدارنګه د خپلې کورنۍ پر بې ګناه ښځو او ماشومانو ډزې وکړي او خپلې وروستۍ ګولۍ پرې ور تشې کړي .

هغوی د سردارمحمد داؤود وروستنی فرمان پرته له ځنډه پرځای کړ، د امام الدین او د کوماندو پرنورو سرتیرو یې ډزې را پیل کړې او په پای کې د سردار محمد داؤود، سردار محمد نعیم، د مالیې وزیرعبدالاله، زامنو او یوشمیر نورو خپلو خپلوانو پرژوند یې د پای ټکی کښېښود. خو د حکومت ګڼ شمیر غړو له مقاومته لاس واخیست او پرته له پوښتنې تسلیم شول چې د هغوی شخصي خوندیتوب د پاڅونوالو ځواکونو له خوا خوندي کړای شو .

د پاڅون د سیاسي مشرتابه ډله هغه مهال د داؤود خان او دهغه د ملاتړو له خونړي مقاومته خبره شوله کله چې په وینو ککړ امام الدین د مشرتابه ډلې ته د راډیو افغانستان ودانۍ ته راغی، له پوځي سلامه وروسته که څه هم دی د سلطنتي کورنۍ د وروستني تېرغمال (مستبد) او خانـتما په زهرلړلو ګولیو ټپي وو،په لوړ مورال یې د سردار محمد داؤود او دهغه د نیږدې انډیوالانو د وسله وال مقاومت ګزارش را وړاندې کړ .

کریم میثاق چې نوی د مشرتابه خونې ته راننوتلی وو د لوړوهورا ګانو او " ژوندی دې وي انقلاب" په ویلو په راډیو افغانستان کې دننه د ستډیو کارکوونکي یې له دغې تأریخي پېښې څخه خبر کړل. او په لنډ وخت کې د سردار محمد داؤود او دهغه د اندیوالانو د وژنې زیری د پاڅون د سرمشریزې ډلې له خوا جوړ او په ډیر شور او زوږ خپور شو. ددغه آزادي بښخونکي زیري خبرخپراوي په رښتیا چې معجزه را وزیږوله .

له نیم ساعت وروسته، په سلګونو ټیلیګرامونه، د ګارنیزونو "لښکرکوټونو"، فرقو، د کندهار، ننګرهار، بلخ، غزني، خوست ، د اسعدآباد او ګردیز د والیانو له پلوه، د شیندنډ او مزارشریف له هوایي ډګرونو، والیانو، لوړپوړو مأمورینو، ګوندي کادرونو، د معارف کسانو، مخورو سیمه ییزو رونډ اندو، ورهنګرو "اهل کسبه"، یو شمیر هېواد پالو روحانیونو، یو شمیر مخورو ولسپاله خپلواکه ډیموکراتو کسانو،او همداشان د یو شمیر هغو کورنیو له خوا چې د نادر/داؤود د کورنۍ د نیمې پیړۍ د بې پوښتنې واکمنۍ په کړس کې کړېدلې ، حقونه او آزادۍ یې تر پښو لاندې شوې وې او د یو شمیر ولسي سوداګرو له پلوه د سیلاب په توګه د انقلاب د سرمشریزې ډلې تر کړۍ راتاو او په دې توګه د د یارلس سوه او اووه پینځوسم لمریزکال د غوایي د اوومې نېټې پاڅون د بریالیتوب پولې ته را ورسید. سیاسي واک په ټولیزه ډول د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند په لاس کې را پریوت .

د هیواد د انقلابي لړۍ په ترڅ کې د څرګندې او ځلاندې فکري مبارزې ودې د نوي دولت او د نوي نظم د راټینګېدلولپاره خبره رامنځ ته کړه. زموږ د ولسي ژوند په دغسې یوې پرېکندې شېبې کې یو ځل بیا د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د سرمشریزې ډلې ترمنځ د څوکیو او دولتي دریزونو د راخپلو لپاره څرګندې شخړې رامنځ ته شوې چې را یادول یې زما له انده د معاصر تأریخ په پېښو کې د اوسني انقلابي غورځنګ د څېړلو او د هرې ډلې د سیاسي او پوځي مشرانو د موخو او دریزونو د پیژندلو لپاره اړین بریښي .

لنډه دا چې د هغه څه بر خلاف چې صدیق فرهنګ په خپلې تأریخې لېکنې (افغانستان په وروستیو پینځو پیړیو کې / افغانستان در پنج قرن اخیر) په ۷۷ پاڼې کې لیکلې، ډاکټر حقشناس، رشتیا، صمد غوث، کشککي، ن.ا. هارون، او نورو پېښې لیکونکو او افغانستان پیژندونکو لیکلي دي، لومړی دا چې د غوایي د اوومې د وسلوال پاڅون له پیله تر پایه نه د افغانستان په خاوره کې او نه له تاشکنده، شوروي پیلوټانوهېڅکله الوتنه نه ده کړې. د سیاسي بیرو ۷ تنه غړي اود کابل پوهنتون استاد پوهاند ضمیر صافی ژوندي او شاهد دي چې ډګروال قادر په څه ډول د بولندې (قوماندې) له ځایه د شیندنډ د هوایي ډګر پیلوټانو ته په پښتو او دري ژبوخړګندې او په ځیرټاکل شوې بولندې ورکولې .

دوهم دا چې د مرکزي کمیټې غونډه له اره "اصله" نه د راډیو افغانستان په ودانۍ کې او نه د خواجه رواش په هوایي ډګر کې جوړه شوې وه. د ۱۹۹۶زکال او د ۱۹۹۸زکال د بي بي سي د راډیو د شفاهي تأریخ په خپرونه کې کریم مېثاق هم په تېروتنې د راډیو افغانستان په ودانۍ او هوایي ډګر کې د مرکزي کمېټې د غونډې د جوړېدلو خبره

کړي وه چې په بشپړ ډاډ ددغه پروګرام په بیا خپراوي کې به دغه تیروتنه بیرته سمه شي، ځکه چې د میر اکبر خیبر د جنازې د ښخولو پاخه سمبالوونکي کریم مېاق او نوراحمد نور په خپل نوښت پټ شوي ول. کله چې د مرکزي د تشکیلاتو د سیاسي بیرو دغه نامتو او مخور غړي پټ شوي ول، د مرکزي کمېټې غونډه څنګه رابلل کېدای شوای او څنګه به جوړېدله .

دریم دا چې په افغانستان کې د شوروي لوی سفیر پوزانوف هېڅکله د غوایي د پاڅون د پیښو په لړ کې نه ګډون، نه اغیزه او نه پټه او نه بربنډه ونډه درلودله. له دې امله د عبدالصمد غوث وینا یو اړخیزه اورښتیا نه ده .

۳ .د امام الدین کلاشنیکوف :

سترجنرال نبي عظیمي په خپل کتاب کې [په دریو لسیزو کې اردو او سیاست / اردو وسیاست در سه دهه اخیر] دریم چاپ، د میوند د خپرونو خپروندویه ټولنه ۱۹۹۹زکال پیښاور- پاکستان په ۱۴۱ او ۱۴۲پاڼو کې لیکلي دي :

شوبلود کابل ولایت راچاپیره د یوالونه را ونړول، د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند مشران یې آزاد کړل او په شوبلو کې یې کښینول. د لارې په اوږدو کې یوه شوبله په یوې څلور لارې کې دریږي. حفیظ الله امین په داسې حال کې چې لاسونه یې په هتکړیو تړل شوي ول ککره یې د شوبلې له کړکۍ څخه را وایستله خپل لاسونه او سر یې د کودتا سرتیرو او افسرانو ته و ښورول. په دغسې پرېکندو شیبو کې د امین دغسې خوځښت د هغه دریز د هغه د خلقي پلویانو په منځ کې را لوړاوه .

شوبلې خوځېږي او د راډیو افغانستان پر لور درومي . مشران یو ساعت وروسته د هوایي او مدافعه هوایي ځواک د قرارګاه په لور خوځېږي. په هغه ځای کې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند مرکزي کمېټه غونډه جوړوي او حفیظ الله امین ته دنده ور سپاري چې د پوځي شورى خبرتیا دې جوړه او د داؤود خان د راپرځېدنې خبر دې د وګړو غوږونو ته ور ورسوي .

څرګنده ده چې ددغې خبرتیا خپرونه د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند پرغړو پیاوړې اغیزه را شیندي او ددې لامل کېږي چې په خپلو لښکرکوټونو او غنډونو کې خپل بولندویان بې وسلې کړي را ویې نیسي او واک په خپلو منګولو کې راخپل کړي. د اعلامیې له خپراوي وروسته د ګوند د پرچم ډلې افسران په بشپړدول را فعاله کیږي او له خپلو خلقي ملګرو سره په همغږي اړوندې چارې په ګډه پرمخ بیایي. د شپې په یوې بجې د ولسمشرۍ ساتندویه لښکر یا ګارډ را پرځیږي. جګړن صاحبجان او هغه ته نور نیږدې ملګري یې رانیول کیږي .

د سردار محمد داؤود د را نیولو امر د کوماندو د قطعې افسر لومړي بریدمن امام الدین ته ورکول کیږي. امام الدین د ګارد د اوپراسیون له آمر ډګرمن ګل آقا سره یو ځای داؤود خان ته ورځي او ورته وایي : " د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د مرکزي کمیټې په امرخپله وسله پرځمکه کښیږدئ او را تسلیم سه ".

داؤود په ځواب کې ورته وايي: " کمونيستانو ته نه ور تسلميږم" او د سترګو په رپ کې په امام الدين ډزې کوي. د امام الدين مټ ټپي کيږي، د هغه په لاس کې کلاشنيکوف ووه او له ټپي کېدلو سره سره پرداؤود او يارانو يې څنګيز يا جناحي اور را پيل کوي. نښته را پيل کيږي او په پاى کې سردارمحمد داؤود، سردار محمدنعيم، عبدالاله، د محمد ظاهرشاه خور او د داؤود خان مانيدنه زينب داؤود، د داؤود خان زامن او د کورنۍ غړي يې چې ټول ټال ۱۷ تنه کېدل، ځاى پرځاى وژل کيږي.

۴ .زما نوم امام الدين دى

ډاکټرظاهرطنين د [افغانستان په شلمه پيړۍ کې / افغانستان در قرن بيستم د کتاب ۱۹۰۰ ﷺ ۱۹۶۹] د بي بي سي د خپرونو له ټولګې څخه د عرفان د خپرندويه ټولنې تهران / ايران چاپ، په ۲۲۴ او ۲۲۵ پاڼو کې د عبدالکريم ميثاق [د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند له بنسټ ايښودونکو او د سياسي بيرو غړي/ د مالیې وزير، څيړونکي او داستان ليکونکي] له خولې داسې وايي:

پوښتنه دا وه چې آيا داؤود خان دې ووژل شي يا دې ژوندې وساتل شي؟ د مرکزي کميټې يوې ډلې ويل چې داؤود خان دې ژوندى وساتل شي او وژل يې ستره تأريخي پازوالي "مسوؤليت" لري. ښه به داوي چې راډيو ته دې راوستل شي او ودې وايي چې را اخيستل شوى ګام يو ښه ګام دى او زه د [افغانستان دخلق ديموکراتيک ګوند] را تايـئـدوم. بلې ډلې ويل : دغه په خپله يوه تيروتنه ده. کله چې وګړي له راډيو افغانستانه د داؤود غږ په ژوندۍ توګه واوري، ښايي پاڅون د هغه په ګټه را واوړي او زمور پاڅون به را ناکامه شي. په دغه وړاندیز کې دوه تنو تر نورو ډيرې خبرې کولې: يو يې دستګير پنجشيرى او بل يې ببرک کارمل وو .

يو صاحبمنصب چې له لاسه يې وينې را بهېدلې راغى. په وينو لړلي لاس د مرکزي کميټې د غړو مخې ته ودرېد پوځي سلام يې ورکړ او ويې ويل : زما نوم امام الدين دى. د ګوند غړى يم. زه دننه په ارګ کې وم. د ګلخانې مانې ته ولاړم او داؤود خان ته مې وويل : له دې چې واک د افغانستان دخلق ډيموکراتيک ګوند ته را ليږدېدلې، ته دنده لرئ چې ځان راتسليم کړئ. يوه لور يې ورسره وه. عبدالاله [د سروزيرمرستيال او د بهرنيو چاروزير] هم ورسره وو. داؤود خان راباندې ډزې وکړې. کله چې ډزې يې را پيل کړې، زما لاس يې را ټپي کړ. په دغې شيبې کې لور يې مخې ته ور ودرېدله ، دهغه مخې ته خنډ شوه او ورته ويې ويل چې ډزې مه کوه. که ته ډزې وکړې، هغه به هم پرمور ډزې وکړي. [امام الدين] وويل چې هغه په همدغې شيبې کې داؤود خان هم پر خپلې لور او هم يې پرما ډزې وکړې نو په دغه وخت کې ما هم کلاشنيکوف راواخيست، و مې وهل، او ټول مې له يوې مخې له منځه يو ړل ".

۵ .د تأريخ مختورالى بايد ونه منو

سلطانعلي کشتمند په خپل کتاب کې [د تأريخي سياسي پېښو يادښت لېکونه، د افغانستان د اوسني تأريخ په کرښه کې شخصي خاطرات/ يادداشتهاي سياسي و روېداد هاې تاريخي، خاطرات شخصي با برهه های از تاريخ سياسي معاصرافغانستان] " ۲۰۰۲زکال دلندن د ژاکارت له خپرونو څخه" په ۳۴۳ او ۳۴۴ پاڼو کې ليکي :

"د وروستنيو مقاومتونو دړې وړې کول: د [۱۹۷۸زکال] د اپريل د ۲۸ په ټکنده سباوون کې د شوبلو د چلوونکو او د پيلوټانو د ګډې همکاری په مټ د ولسمشری د ساتونکي لښکر "ګارد" وروستنی مقاومت دړې وړې شو خو محمد داؤود تر هماغې شېبې مقاومت کاوه. له هغه وروسته د خبررسوونکو يو ډله ارګ ته ور واستول شوه. د [افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند] سرمشريزې ډلې په هغې شيبې کې چې د [۱۹۷۸زکال] د اپريل ۲۸د سهار د اتو او نهوبجو ترمنځ شېبې وې يو ځل بيا يې غونډه راجوړه کړه اوسرمشريزه ډله پوه شوله چې محمد داؤود را تسليمېدلو ته چمتو نه دی .

ددې په اړه چې له هغه او کورنۍ سره يې په څه ډول چال چلند وشي د مرکزي کميټې د غړو په منځ کې تودې خبرې رامنځ ته شوې. امين په اور لړې ژبې پر هغه د وسله وال يرغل خبرې کولې او ټينګار يې کاوه چې که مقاومت وکړي نو د سترګو په رپ کې دې هغه او د هغه د همکارانو ټغر ورټول شي. په غونډې کې يو شمير ناستو غړو د امين په ملاتړ د هغه د وړاندیز ملاتړ کاوه، خو ببرک کارمل په پريکړې ژبې د امين له وړاندیز سره مخالفت وکړاو ټينګار يې وکړ چې په هېڅ بيه دې دغه کار ته لاس وا نه اچول شي. هغه وويل :" پرېږدئ دغه ستونزه په سړه سينه او پراخ تندي حل شي او سر له همدغې شېبې دې وګړو او نړيوالو ته داسې شی په لاس ورنکړل شي چې ګڼې انقلاب بيرحمه او د قانون له امرونو څخه سرغړوای کوي. پرېږدئ چې ولسي نياوتون "محکمه " د هغه د راتلونکې برخليک په تړاو پريکړه وکړي ".

ما هم د کارمل د دريز ملاتړ په ټينګه وکړ او ومې وويل چې د ملګري کارمل له دريزه په ملاتړ زه په دې ګروهن يم چې سرله اوسه خپلسريو ته نه بايد لار ورکړو او د تاريخ مختوروالی دې ونه منل شي .

زما دغو خبرو امين راوپاراوه. هغه چې د را پاڅېدلو په حال کې وو او ويل يې" موږله ټرونکاريو "سازشکاري" سره جوړ نه يو" په پښو ودرېد او د ځېنو لښکرکوټونو له بولندويانو سره د اړيکې د را ټينګولو په پلمه يې غونډه پرېښودله او له يوه ساعته وروسته بيرته راغی .

د امين په شتوالي او دهغه په نه شتوالي کې د همدغې او يو شمير نورو سکالو پرسرخبرې را اوږدې شوې او په دې ترڅ کې يو افسر راغی اوويل کېدل چې دغه افسر د پالیالو "وفادارو" خلقيانو له ډلې څخه يو خلقی وو خو په خپله د امين هوا خواه نه وو. هرګوره، نوموړی افسر په خونړي لاس د غونډې خونې ته راننوت او لاندينې خبرې يې وکړې :

"زه له يو شمير افسرانو او سرتيروسره ارګ ته ور ننوتلم. د پوځي شورى له نامه مې داؤود خان ته خبر ورکړ چې وسله دې پر ځمکه کښېږدي اورا تسليم دې شي، هغه ونه منله او په خپلې وسلې يې پرمورِ ډزې وکړې. زمورِ له ملګرو څخه يو تن ووژل شو او لکه څنګه چې ګورئ زه هم ټپي يم. زما ملګرو هم زغم له لاسه ورکړ، هغه او ور سره نور کسان يې ټول ترځوابيه اور لاندې ونېول "

هغه څه چې څرګند دي دا دي چې امين د هرلامل له امله چې د هغه پرذهن يې واک چلاوه، يابه انقلابي لامل وو او يا شخصي خو له هماغو لومړيو شېبو يې هڅه کوله چې محمد داؤود له منځه يوسي .

٦ .امام الدين نه شواى کولاى کلاشنيکوف را پورته کړي

اکادميسين دستګيرپنجشيري د ۲۰۰۸ زکال د اپريل د مياشتې په ۲۸ مانبامي له ما (سياه سنګ/حجرالاسود) سره د يوې تيلفوني مرکې په ترڅ کې وويل :

{دافغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند د سرمشريزې ډلې د نيول کېدلو په شپه سليمان لايق، بارق شفيعي، نور احمد نور او کريم ميثاق د استاد مير اکبرخيبر د جنازې او خارو ته سپارلود کست د ثبت او ويشنې په چارو بوخت ول. له راډيو افغانستان څخه د سياسي دفتر د غړو د نيول کېدلو د خبرله په اورېدلو سليمان لايق او بارق شفيعي خپل ځانونه په ځانخوښې توګه پوليسو ته ورسپاري، خو کريم ميثاق او نوراحمد نور ديوه ګوندي کارګر په کورکې ځانونه پټ کړل. له دې امله د [افغانستان په شلمه پيړۍ کې / افغانستان در قرن بيستم] په کتاب کې د کريم ميثاق خبره سمه او په ځاى نه ده .

سياه سنګ: ستاسو د سترګو لېدلى حال څه دى؟ امام الدين کوم ځاى ته راغى او څه يې وويل؟

پنجشيرى: امام الدين راډيو افغانستان ته راغى او خپل ګزارش يې نورمحمد تره کي ته ور وړاندې کړ. هغه وويل چې له سردار محمد داؤود څخه په څو څو ځله په درنښت هېله وشوه چې له خپلې کورنۍ سره دې يوه خوندي ځاى ته ولاړ شي. خو له څوڅو ځله غوښتنو سره سره هغه خپل زوى ته فرمان ورکړچې پر سرتيرو، افسرانو او ان په خپلې کورنۍ ډزې دې وکړي. په پاى کې يې دوه اړخيزې ځوابيه ډزې را پيل شوې .

همدا شان امام الدين وويل چې : سردار محمد داؤود ته مې وويل : له دې چې سياسي ځواک د افغانستان خلق ډيموکراتيک ګوند ته را ليږدېدلې نو تاسو بايد را تسليم شئ. داؤود راته وويل چې : زه کمونيستانو ته نه ور تسليميږم. او بيا يې نيغ په نيغه پرما ډزې وکړې. ما هم وويشتل او ستيا مې کړل.

سياه سنګ: " ستيا...؟ ستياڅه مانا را ښندي؟ دا د کوم ځاى اصطلاح ده؟

پنجشيرى: ستيا يعنى "پوپنا" زما په ګومان چې ښايي هندي يا اردو اصطلاح وي .

سیاه سنگ: مخکې له دې چې نورې اړینې خبرې راوسپړو باید ومنم چې د جنرال امام الدین له خولې د "ستیا" د ویيکي په اورېدلو یوه ډیره ناوړه پوښتنه مې په ذهن کې راژوندۍ کیږي. له هماغه امله غواړم پوه سم چې امام الدین د افغانستان له کوم ګوټه دی؟

پنجشیری: هغه د لوګر له ولایته دی. د لوګر له پښتنو څخه دی. ښایي هماغلته د یو شمیر وګړو په منځ کې د کارونې وړ وي. خو زه سم نه پوهیږم.

سیاه سنگ: امام الدین د ګوند له کومې څانګې څخه وو؟

پنجشیری:هغه خلقی وو او د خلق د څانګې د پوځي ډلې له لارې یې له حفیظ الله امین سره اړیکه درلودله .

سیاه سنگ: ستاسو د وینا پر بنسټ، امام الدین نه کلاشنیکوف را پورته کړی او نه یې د هغه او نه یې د هغه د کورنۍ پرلور ډزې کړې دي؟

پنجشیری: کټ مټ همداسې ده. امام الدین نه شوای کولای کلاشنیکوف را پورته کړي او ډزې وکړي. هغه په خپله ټپي وو. له هغه سره مل او ملګرو سرتیرو چې ولېدل داؤود او زوی یې ډزې کوي دوی هم په وَرته ډول اور ته لاس ور واچاوه. له همدې امله ده چې امام الدین وایي " موږ هم راواخیستل او سیتا " ستي - ژ " مو کړل ".

سیاه سنگ: امام الدین او ملګرو یې د دغسې بې خرته او په پټو سترګو وژنې فرمان له چا او له کومه ځایه ترلاسه کړی وو؟ د ګوند سرمشریزه ډلې د سردار محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د برخلیک په اړه څه ویل؟ ستاسو اند په دې تړاو څه وو؟

پنجشیری: وروسته له دې چې نورمحمد تره کی ، ببرک کارمل ، ډاکټرشاه ولي او زه (دستګیرپنجشیري) سلیمان لایق ، بارق شفیعي ، عبدالحکیم شرعي جوزجانی او حفیظ الله امین د کابل ولایت له زندانه راډیو افغانستان ته ولیږدول شولو، د دندو ویشنه په دې ډول تر سره شوه: ما، کارمل، لایق او تره کي د سیاسي تبلیغ دنده پرغاړه را واخیستله، حفیظ الله امین، عبدالقادرهراتي او محمد اسلم وطنجار د پوځ لارښوونه په غاړه واخیستله .

له داؤود او د هغه له کورنۍ سره د چال چلند په اړه نورمحمد تره کي او ببرک کارمل بیل بیل نظرونه درلودل. تره کي د هغه په وژلو او کارمل د هغه په ژوندي ساتلو ټینګار کاوه .

ما د نور محمد تره کي په ځواب کې وویل چې :" د ټولنیزې مبارزې اصول نه باید سپک و ګنډل شي او له پاڅون سره دې لوبه و نه شي." سلیمان لایق چې د خپل زوم او نیږدي ملګري د وژنې له امله په ژور ناورین او ویرکې سوځېده نو د داؤود په اړه یې وویل: دا فرعون دې ووژل شي ".

د تاریخ په دغسې یوې حساسې او پریکندې شیبې کې نور محد تره کې د انقلاب پوځي لارښودې ډلې (حفیظ الله امین او اسلم وطنجار) ته لاندینی فرمان ور ولیږه :

"که سردار محمد داؤود او ملګري یې د انقلاب له فرمانه سرغړواى وکړي، د پاڅونوالو پروړاندې لاس وسلې ته ور وړي او د ګوند لارښوونې ته پرته له پوښتنې او آړ"شرط" ځان ونه سپاري نو زمونږ وسله وال ځواکونه د خپل ځان اوآزادۍ د ساتنې لپاره خپل حق ګڼي چې له انقلابي نظم څخه په میړانه ساتنه وکړي. که هغوی له وسله وال مقاومت څخه لاس پر سر شي او خپلې وسلې پر ځمکه کښیږدي نو یو خوندي ځای ته دې ولیږدول شي. په داسې یوه اکر 'حال' کې به له هغوی سره د هیواد د قانونو پر بنسټ له درنښته ډک چال چلند وشي" .

ددغه فرمان متن په پښتو وو او ما (دستګیرپنجشیري) په پارسي را و ژباړه .

۷ .د داؤود خان خونې ته ور ننوتلم :

محمد اکرم اندیشمند د عبدالحق مجددي او داکټر فضل الله مجددي له کتاب [" افغانستان له ستر امیره تر ستر لارښوده / افغانستان از امیر کبیر تا رهبر کبیر" د کابل چاپ، د میوند د خپرندویه ټولنې خپرونې، کابل/افغانستان، ۱۹۹۹زکال، له ۵۹٦پاڼې] څخه په را اخـځـَولو داسې لیکي :

هغه خلقي پوځي افسر چې د محمد داؤود د وژنې فرمان یې را پلی کړ امام الدین نومیده. نومورې هم مني چې د سردار داؤود پر استوګنځي د یرغل فرمان حفیظ الله امین ورلیږلی وو .

لومړی بریدمن امام الدین چې د پوځ د کوماندو په قطعه کې د ډیرې ټیټې پوځي رتبې افسروو د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د واکمنۍ پرمهال لوړې پوځي رتبې ان د ډګرجنرالۍ تر کچه را لوړیږي .

"حفیظ الله امین چې د کودتا فرمان یې ورکاوه او د کودتا د فرمان په دریزیا مَقـَر راډیو افغانستان کې وو په ریشخورو کې د یو شمیر مقاومتونو له امله اود توپچي ، شوبلو اوله ټینګ هوایي بمباران سره سره د داؤود خان له مقاومته په ویره او اندیښنه کې را لوېدلی وو. [نومورې] د کړکیچ او اړوپیچ د څېړنې په موخه د لویو لښکرکوټونو او کوشنیو پوځي قطعو له کودتاچیانو بولندویانو سره په ګډه په راډیو افغانستان کې د شپې په نهو بجو یوه بیړنۍ غونډه راوبلله او ویې ویل:" په ارګ او ریشخورو کې مقاومت لاتر اوسه پرمخ روان دی. که دغه مقاومت په لنډ وخت کې پای ته ونه رسیږي نو ډیره شوني به وي هغه لښکرکوټونه او قطعې چې لا تر اوسه ناپیلې او بې پرې پاتې او وخت او مهال ته سترګې په لار دي، د داؤود خان په ګټه به پرمونږ مخ راواړوي او په خوځښت به پیل وکړي. او یابه له نورو ولایتونو څخه د داؤود خان لښکر د هغه مرستې ته را ودانګي. نو شه به دا وي چې په بیړه او په لومړي ګام کې دې د ارګ د مقاومت خبره را لنډه کړای شي .

د کودتا لوړپوړو پوځيانو وړاندیز وکړچې ددغې موخې د ترلاسه کولو لپاره د هوايي او توپچي ځواک د يرغل ترڅنګ بايد پلی ځواک هم په خوځښت راشي چې ارګ ته ننوځي او د ارګ د مقاومت ملا دې له دننه را ماته کړای شي. وروسته حفيظ الله امين وويل: کومه قطعه چمتو ده چې په ځانخوښې توګه د پلي يرغل پازوالي په غاړه را واخلي .

زه (امام الدين) چې يو خوږمند او په توده وېنه لوګری ځوان وم راپاڅېدلم او ومې ويل چې زه چمتو يم پلي يرغل تر سره کړم. د داؤود خان خونې ته ور ننوتلم. په خونه کې د اؤودخان ورور محمد نعيم خان، دوه تنه وزيران، د داؤود خان يوه لور او څو تنه نور ول. کله چې د داؤود خان خونې ته ور ننوتلم پوځي سلام مې وکړ .

داؤود خان چې په لاس کې يې تومانچه وه وويل: " څه خبره ده؟ " ما وويل:" صاحب! خبره له خبرې تيره ده. را تسليم سئ. " داؤود خان په قهرژلي توګه وويل:' چا ته تسليم شم ؟ " ما ورته وويل : " انقلابي شوری او پوځي ځواکونو ته تسليم شئ . پوځي ځواکونو ټول لښکرکوټونو چاڼ کړي او ځانونه يې سپارلي دي يوازې تاسو ياست چې مقاومت کوئ. " داؤود خان وويل:" زه به هېڅکله تسليم نه سم ".

ما ټينګار وکړ خو په دغې شېبې کې د داؤود خان په لاس کې تومانچه وه، پرما يې ډزې وکړئ، ګولۍ زما پرلاس را ومښتلې او کلک يې ټپې کړم. بيا نو زما د سرتيرو ، د داؤود خان او داؤود خان د ساتونکو ترمنځ اور پيل او په پای کې يې داؤود خان ووژل شو .

۸ .د داؤود خان د تومانچې وروستنۍ ګولۍ

داکټر محمد حليم تنوير په خپل کتاب کې [د افغانستان تأريخ او ورځپاڼه لټکنه / تأريخ وروزنامه نګاري افغانستان، د صبور د اسلامي خپرندويه ټولنې د مرکز له خوا، پيښاور/پاکستان جنوري ۲۰۰۰] په ۲۱۹ او ۲۲۰ پاڼو کې د محمد داؤود د وژل کېدلو څرنګوالی داسې رانغاړي :

په هماغه ورځ د پينځلسم زغره وال ځواک شوبلو حفيظ الله امين او خيال محمد کټوازی راډيو افغانستان ته راوستل او هغه ځای يې د خپلې بولندی ځای ځايګی وټاکه. په خپلو خبرتياوو کې يې په پرله پسې توګه يې خبرتياوې خپرولې چې د داؤود خان په وژل کېدلو اوس د تيرغمال نادر د کورنۍ د لرې واک پای ته را ورسيد او واک د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند اوانقلابي شوری په لاس کې دی. محمد اسلم وطنجار او عبدالقادرپه څو څو ځله د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند او انقلابي شوری د بريا مبارکي وويله .

محمد خالد داؤود چې د تلويزيون په مانې کې وود زينب د سينما ترڅنګ د ښځو د ټولنې وړکتون ته ولاړ او خپل کوشنيان يې په موټر کې له ځان سره راواخيستل اود ارګ په لور يې مخه کړه. هغه ارګ ته د شمالي سړک په لار د شوبلې د مردکي له امله ووژل شو. بيا د داؤود مشر زوی محمد عمر په ارګ کې ووژل شو .

دویمه شوبله چې پر ارګ ور ننوتله د محمد اسلم وطنجار وه. د ولسمشر ساتندویه ځواک 'ګارډ' په ۲۴ ساعتونو کې زښت تلفات ولیدل.

د [دیارلس سوه او اووه پنځوسم لمریز کال] د غوایي د میاشتې په اتمه نېټه د محمد داؤود ټول وزیران د ارګ په پخلنځي کې پټ شوي ول. محمد داؤود له خپل ورور محمد نعیم او کورنۍ سره یې په ماڼۍ کې راګیرپاتې شول. د کودتا ځواک ارګ ته ور ننوت. د امام الدین په نامه یو تن کودتاچي له خپلو سرتیرو سره د ګلخاني په ماڼۍ ور ننوت اوداؤود خان ته یې امر وکړ چې ور تسلیم سي .

محمد داؤود د خپلې تومانچې وروستنۍ ګولۍ په هغه ور تشه کړه او امام الدین ټپي شواو بیا هغه پر محمد داؤود او کورنۍ یې اور را بل کړ. محمد داؤود د ژوند تر وروستۍ سلګۍ مقاومت وکړ. په دغه نېټه کې محمد داؤود او ټوله کورنۍ یې په شهادت ورسیدل. د هغوی مړي یې د څرخي پله د غرونو د لمنو په غـَوچوړو کې واچول او د هغه د کورنۍ یو شمیر پاتې ښځینه غړي او د هغوی ماشومان یې په زندان کې واچول. یو څیړنه وایي چې د محمد داؤود مړی یې په ماهیپر کې په یوه ناڅرګند ځای کې اچولی دی .

۹ .پرما تور لګوي

د ۲۰۰۸ زکال د اپریل په ۳۰ نېټه سلیمان لایق، زما (سیاه سنګ) پوښتنو ته د ټیلفون له لارې ځواب راکړ چې لنډیزیې په لاندې ډول دی :

سیاه سنګ: محمد داؤود او کورنۍ یې د چا او یا د کومو کسانو د فرمان پربنسټ ووژل شول؟

لایق: سردار داؤود او کورنۍ یې د چا د فرمان او یا یوې ګډې پریکړې پربنسټ نه دی وژل شوی. وګورئ، لومړی کودتا وشوه ، ورپسې پیغام ور و لیږل شو چې تسلیم دې سي، هغوی تسلیم نه شول. پایله یې هماغه ده چې ټول ورځخه خبر دي: د څو تنو ووژل کېدل .

سیاه سنګ: آیا ستاسو موخه داده وواياست چې محمد داؤود او کورنۍ یې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د ډله ییزې پریکړې پر بنسټ نه دی وژل شوی؟

لایق: یو شمیر ځانمنونکو او څوکۍ غوښتونکو کسانو چې غوښتل یې څوکیو، لوړو دریزونواو ویسکیو اوموټرونو ته ځان ورسوي، کودتا وکړه او د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند یې د یوه ترسره شوي عمل په وړاندې را ودَراوه. د خلق او پرچم ډلې هم د خپل ځان د ساتنې لپاره دې ته اړلې شولې چې کودتا ومني .

سیاه سنګ: آیا کولای شئ چې د دغې کودتا د سمبالوونکو نومونه را واخلئ؟

لايق: زه ډارن سړی نه يم او نه له راتلونکي څخه کومه اندېښنه لرم. زړه ور يم او په برالا او سپينه وايم چې حفيظ الله امين او نورمحمد تره کي ددغې کودتا پاخه سمبالوونکي ول. موږ په زندان کې وو چې کودتا وشوه .

سياه سنگ: تاسو څنګه زنداني سواست؟

لابق: کله چې د راډيو افغانستان له لارې د افغانستان د خلق د ډيموکراتيک ګوند د مشرتابه د ډلې د مشرانو د نيول کېدلو خبر خپور شو يو شمير ملګري دغې پايلې ته را ورسيدل چې "ميثاق صاحب او لايق صاحب ته به ښه دا وي چې ولاړ دې سي او ځانونه دې دولت ور وسپاري". زه هم د ملګرو د وړاندیز پربنسټ ولاړم او ځان مې پوليسو وسپاره .

زما لاسونه يې را وتړل او د زندان په يوې کوشنۍ خونه يې واچولم. يو وردکي افسر راغی او په اورلړې ژبه يې له ما پوښتنه وکړه :" څه شی دې خوړلي چې هضمولای يې نه شـئ؟" بيا نو له هر لوري د پرله پسې ډزو غږونه را پورته شول. افسر دباندې ووت. څو شېبې وروسته زه هم له خونې څخه دالان ته را ووتم چې پوه سم څه خبره ده. د ګوند يو تن غړی مې ولید. هغه وويل:" څو شيبې سترګه په لاره اوسه، اوس يې راچپه کوو ".

بيا مې هماغه افسر ولید چې په يوه غاب کې يې راته انګور راوړل. زما لاسونه يې راخلاص کړل او په دې توګه زه له زندانه را خلاص شوم .

سياه سنگ :وروسته له هغې چې راخلاص شوی او راډيو افغانستان ته راغلاست، نور محمد تره کي ته مو د داؤود په اړه وويل چې : " دا فرعون دې ووژل شي" آيا دا رښتيا ده؟

لايق: نه! سمه نه ده. دا خبره قطعأ زما نه ده. پرما تورلګوي. ما داسې نه دي ويلي. اصلأ دغه پيښه په خپله ماته د کرکې وړ وه .

سياه سنگ: کومه پيښه تاسوته د کرکې وړ وه؟ د داؤود خان وژنه يا دغوايي د اوومې کودتا؟

لايق: کودتا. دغه پوځي پاڅون چې په ګوند کې نه وو پوخ شوی، زمالپاره د کرکې وړ وو. ښايي په تأريخ کې داسې ډير پاڅونونه شوي وي. آيا دا چې په پيښه کې شورويانو لاس درلود يا نه درلود راته روښانه نه ده. البته چې حفيظ الله امين او نورمحمد تره کی دواړه سل په سلو کې پرې پوهېدل .

سياه سنگ: که تاسو د نورمحمد تره کي او يا حفيظ الله امين په ځای واست ، تاسو به د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د وژلو امر وکړی وای؟

لايق: دغه پوښتنه بنسټ نه لري. که زه د هغوی پر ځای وای ، کودتا نه کېدله. په هېڅ ټولنيزه بليګه ، اصل او معيار کې د کودتايي پاڅون لارښوونه نه ده شوې. کودتا د سياسي ستونزو د حل لاره نه وه او په راتلونکي کې به هم

نه وي او زه د کودتا مخالف وم. په ټولیزه توګه د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند ټول پوه غړي له پوځي کودتا سره مخالف ول .

سیاه سنګ: آیا دا خبره سمه نه ده چې تاسو د خپل نیږدې ملګري میراکبرخیبر د ناورین په لمبو کې د هغه وژنه مو د داؤود د وژنې له غچ سره برابره بللې وي او ویلي مو وي چې " دا فرعون دې ووژل شي" ؟

لایق: ما دژوند له هماغو لومړیو شیبو له وژنې او وینې تویونې څخه کرکه درلودله او اوس یې هم لرم. ان دا چې د سردار داؤود او د هغه د کورنۍ له وژنې وروسته د مړیو د لېدنې لپاره ارګ ته وَرَنغلم. تل به یې زما په اړه ویل چې " دی یو پریکنده "قاطع " سړی نه دی" . تاسو په ټول افغانستان کې یو تن راپیدا کړئ چې ودې وایي چې د لایق له لاسه یې تاوان لیدلی وي. له بله اړخه سردار داؤود او د هغه د جمهوري دولت دستګاه د میر اکبر خیبر په وژنه کې لاس نه درلود. دا خلک ولې داسې بې ګټې خبرې او ارتاکې جوړوي؟

د کوماندو افسر

ډاکټر ظاهرطنین په خپل کتاب کې [افغانستان په شلمه پیړۍ کې / افغانستان در قرن بیستم، د بي بي سي د خپرونو له ټولګو څخه، د عرفان د خپرندویه ټولنې له خوا، تهران / ایران ، ۲۰۰۵ زکال په ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶ پاڼو کې] د داؤود د وراره محمد عزیزنعیم له خولې داسې لیکي :

مور مې پیښې د سر په سترګو لېدلې دي. د هغو پیښو لنډیز داسې دی: په وروستیو شیبو کې د [کوماندو] یوافسر خونې ته ورننوځي او محمد داؤود خان ته وایي چې : ور تسلیم شئ. محمد داؤود خان پوښتي چې : دغه امر دې د چا لخوا راوړی؟ هغه ځواب ورکوي: د قادر له پلوه. محمد داؤود خان وایي : زه پرته له خدایه بل چا ته ور تسلیمیږم او تر وروستنۍ ګولۍ مې جګړې ته چمتو یم. همدا وه چې د دواړو خواوو تر منځ ډزې را پیل او په پای کې یې خدای بخښلی محمد داؤود خان اود هغه د زامنو او دوه لونو په ګډون د کورنۍ نورو ۱۷ تنه غړو یې د شهادت جام را په سر کړ .

۱۰ :چا له لیرې ویل چې تسلیم شه!

ډاکټر داؤود جنبش (لېکوال،خبریال، ژباړونکی او د بي بي سي کارکوونکی) په خپلې یوې لېکنې کې د " ولسمشر داؤود خان او کورنۍ یې څنګه ووژل شول" تر سر لېک لاندې د محمد ظاهرشاه د خور زهره نعیم له خولې داسې لیکي :

کله چې بمباریو زور واخیست داؤود خان وویل: " کښتـني پورې ته ولاړ سـئ!." د را وتلو پرمهال د ګلخانې د مانۍ د دروازې له پلوه ډزې را پیل شوې. ګومان کوم چې ډزې په ارګ کې دننه د خلقیانو او پرچمیانو له پلوه وې .

په دالان کې د داؤود خان لور زرلښته ، د هغه اته کلنه لمسۍ غزال (دعمر لور) ټپیانې شوې وې. هغوی یې بلې خونې ته راوړې. زما د دیارلس کلنې لمسۍ صفورا ټټر ګولۍ ور څیرلی وو. نظام [د محمد داؤود زوم] وویل چې صفورا بې هوښه ده خو حال یې ښه دی خو کله چې هغه یې له نیږدې ولېدله نو هغه مړه وه. صفورا زما د سترګو تر مخه ځان حق ته وسپاره. ماشومان ان د مور په غیږ کې خوندي نه ول. د سردارصاحب داؤود خان ننږور او د میرویس ماندینې شیما خپل دوه ماشومان په غیږ کې نیولي ول او دیوال ته یې ډه ډه لګولې وه. کله چې له خوټې راوتلو، ومې لېدل چې دریواړه شهیدان شوي ول .

زرمینه (زما او د نعیم خان لور)، عایشه (داؤود خان معیوبه خور)چې په کراچۍ کې به تلله، زینبه (زما خور/ د داؤود خان ماندینه)، شینکۍ او زرلښته (د سردار محمد داؤود خان لونې) ټولې داؤود خان ته ورغلې او تر څنګ یې ودرېدلې .

دا مې په خپلو سترګونه دي لېدلي خو ماته وویل شول چې یو چا له لیرې داؤود خان ته غږ کاوه چې : تسلیم سه!. او هغه په ځواب کې ویلي ول: پرته له خدایه بل چاته نه تسلمیږم. په همدغه وخت کې د ډزو غږونه را پورته شول. داؤود خان، زینبه، شینکۍ، خالد، ویس او عمر (د داؤود خان زامن)، نظام (دشاه محمود خان زوی) ټول هماغلته ووژل شول .

کودتا چیان په موږ پسې راغلل او ویې ویل چې له خونې را ووځـئ! که را ونه وځـئ نو د خونې چت به در باندې راونړېږي.د راوتلو پرمهال مې ولېدل چې د داؤود خان، محمد نعیم خان او نورو مړې د ځمکې پرمخ پراته ول .

زما پښه ټپي شوې وه. موږ یې روغتون ته را ورسولو، د لسو ورځو لپاره یې هلته وساتلو بیا یې زندان ته بوتلو. خورشید او توران (د سردارتیمورشاه ماشومان/ د نعیم خان لمیسان) په روغتون کې پاتې شول. ګلالۍ (د عمرماندینه/د داؤود خان ننږور) سره له دې چې پښه یې په ۷ ګولیو سورۍ سورۍ شوې وه، ژوندۍ پاتې شوه .

په هغې باراني ورځ، زموږ د کورنۍ او خپلوانو ټول ټال ۷۰ تنه ووژل شول. آیا وروسته له دیرشو کالونو به داسې یو څوک را پیدا سي چې د نوموړو وژل شویو کسانو آرامځای را پیدا کړي او د افغانستان د لومړني ولسمشر له آرامځي څخه یو زیارت جوړ کړي؟

شپږمه برخه

بخښنه اویادونه!

درنو لوستونکو : د [پسرلني سباوون د ګولېو باران/ و آن ګلوله باران بامداد بهار] په څلورمې څپرکې کې دوه ټاېپې تیروتنې شوې وې . "پادشاه میر" د "پاچا میر" او"مهمند" د " مومند" په ښه لېکل شوي ول .

همدلته ځای پرځای له پادشاه میر او حمید مهمند او له نورو ښاغلو لوستونکو څخه بخښنه غواړم. همداراز د همدغې لېکنې په پینځمه څپرکې کې یوه تیر وتنه بله هم شوې وه او یادَونه یې دلته اړینه بولم. په تیرې څپرکې کې " شین سهار" د " سهارني ټکنده سباوون" په ښه راځخه لیکل شوی وو. له نومیالي پوه ښاغلي معصوم هوتک څخه د کورودانۍ په ویلو مننه‌وی یم چې د بریښنالېک له لارې یې زما پام دغه ټکي ته را واړاوه او په دې ټړاو له لوستونکو څخه په نړۍ غاړه بخښنه غواړم. رحمت آریا

نا اَ نډوَله غبرګونونه

د ۲۰۰۸زکال د جولای په دویمه نېټه جنرال پادشاه میرپه افغانستان کې د "آزادۍ له راډیو سره" د یوې ځانګړې مرکې په ترڅ کې د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د آرامځې د ځای ځایګي په اړه څرګندونې وکړې او ویې ویل چې دغه آرامځی د کابل د ختیر په ۱۸ کیلومتریزه واټن کې د څرخي پله زندان ته نیږدې د حربي پوهنتون تر شا په سوریو او غَوچوړو پروت دی او هم یې د محمد موسی شفیق د وژل کېدلو له څرنګوالي یادونه وکړه .

په دې اړه ، په افغانستان کې دننه او هم له هیواده دباندې د غبرګونونو د راپاریدلو په ګډون پراخې خبرې اترې را پیل شوې. چا جنرال پادشاه میر یو رښتونی مسلمان وباله چې د تیرو دریو لسیزو په ترڅ کې یې د سیاسي خونړیو پیښو د پټ ترینو رازونو له مخې پوړنی را لیږې کړ.خو نورو کسانو جنرال پادشاه میر" یو درواغجن خلقی او د پرچمیانو یو را پارووونکی دښمن" وباله او ویې ویل : د هغه خبرې یې د پیښو د سنجونې له اړخه بې ځایه ، بې ارزښته او له درغلنې ډکې وبللې .

س.م.ن.

د۲۰۰۸زکال د جولای د مباشتې په اته ویشتمې نېټې مې له لېکوالې پېغلې س.م.ن څخه مې یو بریښنا لېک تر لاسه کړ او په هغه کې لولو :

د تأریخي لېکنې [د پسرلني سباوون د ګولېو باران/ و آن ګلوله باران بامداد بهار] په یوې برخې کې د ښاغلي پادشاه میر خبرې چې د دیارلس سوه او اووه پینځوسم لمریزکال د غوایي اوومې نېټې ته ورګرځي او [که تیر وتنه مې نه وي کړي د ۱۹۷۸زکال د اپریل د مباشتې وروستۍ ده]،داسې راغلي دي :

حمید مهمند: مړي څه ډول کسانو راوړل؟ لوړپوړو افسرانو یا عادي سرتیرو؟

پادشاه میر: د هغوی په سر کې مشر سړی د [کورنیو چار وزیر] نور احمد نور وو. نه پوهیږم چې نوموړی اوس په کوم هېواد کې ژوند کوي. نور هغه وزیران ول چې نه مې پیژندل. د هغوی یوه تن له اسلمه وپوښتل : آیا دغه سړی چې لاندې په کار بوخت دې، ملګری دی که نه؟

حال دا چې ښاغلي نوراحمد نور د ۱۹۷۸زکال د مې له مباشتې وروسته د هماغه کال د جون ترمباشتې پورې د کورنیو چارو د وزیر په توګه دنده تر سره کړې ده. په دې ډول د ښاغلي پادشاه میرپرګنې شمیر خبرو ډاډ نه شو کولای .

ښاغلی پادشاه میر پیژنم

د۲۰۰۸زکال د جولای د مباشتې په دیرشمې نېټې [په وروستیو دریولسیزو کې پوځ او سیاست/ اردو وسیاست در سه دهه اخیر] د کتاب لېکوال سترجنرال نبي عظیمي، ما (سیاه سنګ) ته یو بریښنا لېک را ولیږه او د هغه په یوې برخې کې راغلي دي :

"څه موده وړاندې مې د تل په شان ستاسو څېړنیزه لېکنه چې په هر اړخیزه ځیر جوړه شوې ده د کابل ناتـه په ښکلې ویبپاڼه کې ولېدله او په ډیرې مینې او لېوالتیا مې ولوستله. زما موخه هماغه د پسرلني سباوون د ګولېو باران/ و آن ګلوله باران بامداد بهار] لېکنه ده. په دغې لېکنې کې مو د تل په شان د ربښتونو خبرو د ترلاسه کولو او زموږ د هېواد د سرټرلو رازونو له مخې د پروني په را لیږې کولو کې ډیرې هڅې کړې چې هېڅوک نه شي کولای له هغو سترګو پټې کړي. ځکه د کلیدي شخصیتونو د خبرو په ترڅ کې چې د پیښې په ورځ یې پخه وډه درلودله داسې خبرې رابرسیره شوې چې لا تر اوسه پټې پاتې وې .

زه دغه ښاغلی پادشاه میر پیژنم، خو نه پوهیږم چې کله د جنرالۍ درېز ته را رسیدلی دی؟ د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د واکمنۍ په مهال یا له هغه وروسته یا د طالبانو په وخت کې؟ په دې کې هېڅ شک او شوپیان

نشته چې نوموړی د حفیظ الله امین د ډلې یو د ډاډ وړ سړی وو، ځکه منطق هم دا وایي چې یو سړی تر هغوپورې د چا لپاره د ډاډ وړ نه ګرځي مګر دا چې د هغه د راز لرنې کچه نه وي ازمویل شوې که نه هېڅکله به له دغسې یوه سړي څخه د یوه اړین یا مهم کار په سر ته رسولو کې کار وا نه خیستل شي .

نه پوهیږم چې تاسو خبریاست که نه ، د برهان الدین رباني د واکمنۍ په مهال ګنګوسې خپرې شوې چې شهنواز تنې د طالبانو د ځواکونو د ملاترلو لپاره یو شمیر خلقي ټانک چلوونکي هغوی ته ور وپیژندل چې طالبانو هم هغوی د ملا، آخوند ، احمد او محمود ..... په نامه په ورین تندي په خپلو لېکو کې ومنل. شایي پادشاه میر له دغسې کسانو څخه یو تن وي او شونې به وي چې هماغلته د جنرالۍ تر دریزه پورې را رسیدلی وي .

خو هغه څه چې زه یې دلته د ویلو وړ بولم د شاغلي نور احمد نور په اړه ده. هغه وایي :" د پنځنۍ 'پنجشنبې' په ورځ کودتا وشوه، په سبا کله چې ورځ پای ته ورسیدله د شپې دولس بجې وي چې مړي یې راوړل "....

حمید مهمند پوښتي: مړي څه ډول کسانو راوړل؟ لوړپوړي افسران ول که عادي سرتیري؟

او پادشاه میر ځواب ورکوي : " د هغوی په سر کې مشر سړی د [کورنیو چار وزیر] نور احمد نور وو ".

اوس، که شاغلی حمید مهمند شه ځیر شوی وای نو باید پوښتنه یې کړې وای چې: د غوایي د اوومې نېټې د کودتا په دویمې ورځ د کابینې د غړو نومونه نه وو را څرګند شوي، ته څنګه مخکې له مخکې پوهېدلې چې نوراحمد نور د کورنیو چارو وزیر دی؟ او یا داچې نور احمد نور یې څنګه په دې دنده ګومارلی دی؟ نوموړی د پرچم د ډلې له مشرانو څخه وو او طبیعي ده چې د داؤود خان د وژلو په اړه ، یاد دې ژوندی وي، د ببرک کارمل له دریز سره همغږی وو؟

هغو کسانو چې په هماغو شپو ورځو کې د دفاع د وزارت ودانۍ ته چې وروسته د افغانستان د خلق ډیموکراتیک د مرکزي کمېټې ودانۍ ونومول شوه ، تګ راتګ کاوه شایي له ما سره همغږي وي چې نوراحمد نور شپه او ورځ هلته له ببرک کارمل سره وو او نه یې شوای کولای د یوې شېبې لپاره له هغه ځایه را ووځي، او د ارواښاد محمد داؤود خان او د هغه د کورنۍ د جنازې د خاوروته سپارلو خبرې په هغه پورې هېڅ اړه نه درلودله او دا کار د امین او د هغه د ډاډ وړکودتا چیانو کار وو نو څنګه به یې دا دنده هغه ته ورسپارله؟

دا خبره مې له دې امله وکړه چې د نوراحمد نور په اړه د پادشاه میر خبرې له بنسټه درواغ دي، اوپه رښتوني اړخ کې دا یوه دروهه یا دسیسه ده چې غواړي د پرچمیانو پښه د داؤود خان او د هغه د کورنۍ په وژنه کې راښکیل کړي "

نور احمد نور او د کورنیو چارو وزارت

د ۲۰۰۸ زکال د جولای په یو دیرشمې نېټې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند له مشرانو څخه یو تن چې نه غواړي نوم یې په دغه لېکنه کې واخیستل شي ، وویل:" ' د ملګري نوراحمد نور او موسی شفیق تر منځ د شخړې په تړاو' د جنرال پادشاه میر خبره له دوه وو اړخونو له بنسټه ناسمې دي :

۱ .موسی شفیق اصلاً ماشومان نه درلودل نو ځکه نه یې شي کولای ووایي چې :زه بې ګناه یم په کور کې مې سطرنجې اواره ده. ماشومان نه لرم ".

۲ .ښاغلی نور احمد نور د غوایي له اوومې اته ورځې وروسته یعنې د د یارلس سوه او اووه پنځسوم لمریز کال د غوایي په پینځلسمې نېټې [د ۱۹۷۸ز کال د مې د مباشتې پینځمه] د کورنیو چارو وزیر شو او د ۱۹۷۸زکال د جون تر پینځلسمې نېټې پورې یعنی ترځلویښتو ورځوپورې یې دغه دنده پرمخ یووړه. نوموړی د ۱۹۷۸زکال د جون له پینځلسمې د جولای تر پینځمې نیټې پورې یعنې د نورو یو ویشت ورځو لپاره د بهرنیو چارو د وزیر په توګه پاتې شواو په سبا ورځ یې [د ۱۹۷۸زکال د جولای په شپږمې نیټې] په واشنګټن کې د افغانستان د سفیر په توګه وټاکل شو .

بله ژمنه

که ښاغلی نور احمد نور وغواړي په دې تړاو رڼا واچوي ، خبرې به یې پرته له زیادښت او کمښته د[پسرلني سباوون د ګولېو باران/ و آن ګلوله باران بامداد بهار] په راتلونکې ګنه کې را خپرې شي .

زما د ټیلفونونو شمیرې، بریښنایي او پُستي پته د هرې څېړکې په پیلیزې برخې راغلي دي .

د محمد موسا شفیق د وارثانو شمیره

د ۲۰۰۸زکال د جولای د مياشتې په يو ديرشمې نېټې ډاکټر عبدالجميل زلمي، د محمد موسی شفيق زوم، د کاناډا د اونتاريو په ولايت کې د کډوالو د اداري کارکوونکي ، ما ، ليکوال ته د ټيليفون له لارې وويل: له اړواښاد محمد موسی شفيق څخه همدا اوس څلور اولادونه او شل لمسيان پاتې دي چې له خپلو کورنيوسره په پاکستان، آسترليا، جرمني، آمريکا او کاناډا کې ژوند کوي .

ډاکټر زلمي ما (سياه سنګ) ته ١٦ انځورونه رالېږلي دي چې تر اوسه نه دي خپاره شوي او همدا شان د موسی شفيق د سياسي ، ادبي او فرهنګي ښادنامو په اړه يو پند ليکنې يې رالېږلې چې د افغانستان د تياره پاتي شوې تأريخ د روښانولو په تړاو يې را سره بې ساري مرسته وکړه .

ډاکټر زلمي ته د کورودانۍ په ويلو ژمنه کووم چې ډير ژر به د اړواښاد موسی شفيق د ژوند لېک په اړه ځانګړې لېکنه په پام کې ونيسم .

او دغسې يې وژل....

د ۲۰۰۸زکال د جولای په دوه ويشتمه نېټه د منځنۍ ' سه شنبې' په ورځ بيا هم جنرال پادشاه مير په افغانستان کې د " آزادۍ د راډيو" مېلمه وو. دا ځل يې د حميد مهمند او اورېدونکو لپکونو ته ځواب ورکاوه. [مرکه په پښتوژبه وه او ژباړونکي دغه مرکه پرته له زيادښت او کمښته له وينا والې پښتو څخه پارسي ته را اړولې ده]

]يادونه: د همدغې لېکنې په پای کې ښاغلي لوستونکي کولای شي مرکه په غږېزه توګه واوري او لېنک يې د پاڼې په پای کې ايښودل شوی دی او دغې خبرې ته مې هغه وخت زما پام شو چې ما د ښاغلي سياه سنګ د لېکنې له مخې لا وختي پښتو ته را ژباړلې وه. زما د څېړنيز او ورځني ژوند د وخت د تنګوالي له امله نه شم کولای د هغوی ټولې خبرې کټ مټ له غږيزې بڼې بيرته په لېکې بڼې را ولېکم. لوستونکي دې پر ما د منت په ايښودولو دغه تشه په درنښت ومني. - رحمت آريا [

حميد مهمند: جنرال صاحب پادشاه مير! پخوا مو هم د [۲۰۰۸زکال د جولای په دويمه نېټه] يو شمير خبرې اترې درلودلې چې د آزادۍ د راډيو له لارې خپرې شوې. تاسو د تيرو خبرو په ترڅ هغو رښتونو خبرو ته نغوته وکړه چې په اړه يې لا تر اوسه ډول ډول خبرې شوې وې. اوس که مهرباني وکړئ د خپلې پوځي زده کړې په تړاو يو څه وواياست، چيرې اوسيدلي ياست، څومره موده مو کار کړی ی او کومو رُ تبو ته رسيدلي ياست؟

جنرال پاد شاه میر: بسم الله الرحمن الرحیم ! پوهیږئ چې زما نوم پادشاه میر دی او جنرال یم. حربي شوونځی مې چې په مهتاب قلعه کې وو، لوستلی دی. حربي پوهنتون ته ولاړم. کارپوهنیزه زده کړه مې زغره واله او شوبله وه. دا دی زما د زده کړو لړۍ .

وروسته له هغه چې له حربي پوهنتونه د دویم بریدمن په رتبه را خلاص شوم د جګتورنۍ تر رتبې مې په څلورم زغره وال ځواک کې دنده تر سره کړه. د یوې مودې لپاره خوست ته خدمتي ولاړم. په هغه وخت کې ډګر جنرال محمد عیسی خان نورستاني هم د پکتیا د قول اردو بولندوی او هم د پکتیا والي وو، په هغه وخت دې د دوه وو ټبرونو "سبریو" او " کوچیو" ترمنځ د ځمکې پر سر شخړه را ونښتله. په هغو کلونو کې د پکتیا قول اردو په خپل پوځي جوړښت کې شوبلې نه درلودلې. د جګړې د غلي کولو لپاره یې سرتیري ور استول، خو هغوی وژل کېدل ځکه چې سرتیري د دواړو خواوو د جګړو په اورونو کې راګیرېدل .

[ډګرجنرال محمد عیسی خان نورستاني] د اعلیحضرت محمد ظاهر شاه له حضور څخه چې اوس د "ملت بابا" دی یو فوق العاده فرمان تر لاسه کړ. هغه غونډتي ول چې د شوبلو یو خدمتي ټولې دې ورته ورکړل شي. په هغه وخت کې په [ټول -ژ] افغانستان کې شوبلې نه وې، یوازې څلورم زغره وال ځواک او بل یې پینځلسم زغره وال ځواک وو او بل یې د کندهار اوومه لېوا وه. د خدمتي ټانکونو امر ورکړل شو او زه هم په همدغه ټولې کې د خوست پر لوررا وخوځېدم .

لوی څښتن د سبریو او کوچیو جګړه په خیر سره پای ته ورسوله. زما د خدمت دوره پای ته نه وه رسېدلې چې کودتا وشوه [د دیارلس سوه دوه پینځوسم کال د چنګاښ د مباشتې شپږ ویشتمه/د ۱۹۷۳زکال د جولای اووه لسمه نېټه راغله] او شهید سردار محمد داؤود خان د هیواد ولسمشر شو او زه بیرته کابل ته را وغښتل شوم .

خبره دا وه چې : هره منځنۍ ' پنجشنبه' به د پوځ په لښکرکوټونوکې وسلې پاکېدلې. یعنی د درندو او سپکو وسلو او شوبلو خولـُونه پاکېدل. زما تر لارښوونې لاندې به سرتیرو د بانګس په اوږدو لرګیو د شوبلو خولونه را پاکول. زه به ولاړ وم .

په هماغو لومړیو ورځو کې چا راپور ورکړی وو چې د غه سړی [پادشاه میر] د جهموریت دښمن او د شاهي رژیم پـَلـَوی دی. په پای کې خوست ته ماته یو لېک راورسید چې لنډیزیې دا وو: په ۲۴ ساعتو کې دې ځان کابل ته را ورسوه .

کابل ته راغلم. له ما یې وپښتل: ته د ولسواکۍ " جهموریت" پر ضد یې؟ و مې ویل چې: نه. زمونږ د وګړو په منځ کې یو متل دی چې وایي : که پګړۍ له سره را ولویږي نو پر اوږه را پریوزي او پر ځمکه نه را لویږي." که ظاهر شاه یې، که داؤود خان، دواړه له یوې کورنۍ یاست. ماته او د افغانستان وګړو ته کوم توپیر نه لرئ. که ته اوسئ، یا هغه! دواړه له یوې کورنۍ او د یوه کور غړي یاست .

د دفاع وزارت شاه ته د پالیالې " هوا خواهې" په تور ماته داسې لارښوونه وکړه: څلورم زغره وال ځواک ته جزایي خو د مسلک په تغیر او په ناجګړه ییز څانګه "غیرمحاربه" کې د ساتنې او څارنې " حفظ او مراقبت" د مشر په توګه ولاړ شه. هم دې رتبه لوړه ده او هم دې معاش

ما د څلورم زغره وال ځواک د ساتنې او څارنې " حفظ او مراقبت" د مشر په توګه دنده تر سره کوله چې د غوایي د مباشتې " مرداره او کرغیړنه" کودتا راغله. هغوی د شهید سردار محمد داؤود خان پلاز"تخت" را نسکور کړ او واک ته را ورسیدل .

حمید مهمند: تاسو وویل چې په څلورم زغره وال ځواک کې د جګتورنې تر رتبې رسېدلې واست، له کومې لارې جنرالې ته را ورسیدلـئ؟

جنرال پادشاه میر: ما په خپلو مخکینو خبرو اترو کې هم ویلي ول کله چې پاکستان ته ولاړم نو د افغانستان له وګړو څخه یوه تن ان د [جهادي تنظیمونو د مشرانو په ګډون] پاکستان ته چا هجرت نه وو کړی. هماغه لومړې مباشت [د اووه پینځوسم لمریز کال د غوایي مباشت/ د ۱۹۷۸زکال د مې مباشت] مې په افغانستان کې تیره کړه. په مخکینې مرکه کې مې د خپلو ستونزو په اړه خبرې وکړې. هغوی به د څلورم زغره وال ځواک له یو شمیر افسرانو څخه چې زما ټولګیوال ول لکه اسلم وطنجار او رفیع چې وروسته وزیران شول اوهم یې له شیر جان مزدریاره داسې پوښتنې کولې : دغه سړی [پادشاه میر] ګوندي ملګری دی که نه؟ هغوی به ځواب ورکاوه : ګوندي ملګری نه دی خو ښه افسر دی. هغوی ویل: ښه والی یې څه کوو؟ هغه کارونه چې مورږ یې کوو نه باید رسوا سي. رازونه باید پټ وساتل شي. نو په هر ډول چې کیږي دغه افسر له منځه یو سئ .

کله چې ما ته دغه راپور را ورسید نو مباشت مې تیره نه کړه او پاکستان ته ولاړم. په هغه وخت کې پاکستان ته څوک د مهاجر په توګه نه ول راغلي. حضرت صاحب مجددي په ډنمارک کې وو، پیر سید احمدګیلاني او مولوي محمد نبي محمدي په کابل کې ول. له افغانستانه د مهاجر په توګه څوک نه ول راغلي. البته نور کسان لکه استاد برهان الدین رباني، ګلبدین حکمتیار او مولوي صاحب [محمد یونس] خالص د شهید داؤود خان د واکمنې په مهال پاکستان ته تللي ول. دا هغه مهال دی چې عزیزالله واصفي د جلال آباد(ننګرهار) والي وو او بیا د کرهني وزیر شو. دا چې څه پیښه رامنځته شوه نه پوهیږم. خو دومره پوهیږم چې هغوی [درې تنه جهادي مشران] د داؤود خان د واکمنې په مهال تللي ول .

کله چې پاکستان ته ولاړم نو له هغوی سره مې لېدنه کتنه وکړه اوشپې او ورځې به مو سره یو ځای تیرولې. څو چې د کب 'حوت' [د ۱۹۷۹زکال د فبروري] مباشت راغله. یعنی شپږ مباشتېوروسته. ښه نو! د وري، غوایي ، او غبرګولي.... ، د غوایي په مباشت کې کودتا وشوه، زه د غبرګولي په مباشت کې پاکستان ته ولاړم. یوازې یوه مباشت مې په افغانستان کې تېره کړله. له هغه وروسته د تلې په مباشت کې [دیارلس سوه او اووه پنځوسم لمریز

کال/ ۱۹۷۸زکال] ښاغلي حضرت صاحب مجددي له ډنمارکه راغی. [دهغه په اړه] ګنګوسې خپرې شوې چې ګڼې زوړ اوسپین ږیری دی ، داسې او هسې خبرې. بیا له حاجي عبدالله جان ځدرانۍ او نعیم کوچي سره چې د توکم مشران ول د حضرت صاحب لېدلو ته ورغلو او ورځخه مو وپوښتل: " د څه لپاره راغلي یاست ؟ " هغه وویل: " د في سبیل الله جهاد لپاره راغلی یم "

حمید مهمند: ستاسو جنرالي ؟

جنرال پادشاه میر: په لومړیو کې د ښاغلي حضرت صاحب سیاسي مشر وم. هغه نوی راغلی وو. د " ولسي ژغورنې مورچل / جبهه نجات ملي" نوی را منځ ته شوی وو. زه په شمالي سیمو کې یعنې د وزیرستان په سیمو کې د ولسي ژغورنې د مورچل ' جبهه نجات ملي' سیاسي مشر وم. البته کله به سیاسي مشر کله پوځي مشر خو دواړه دندې زما پر غاړه وې. وروسته هماغلته ما ته د حضرت صاحب له پلوه د جنرالۍ د رتبې فرمان راکړل شو .

کله چې په پاکستان کې د کډوالو د ټاکنو په مهال د کډوالو د استازي په ټوګه غوره شوم کابل ته د اساسي قانون په کمیسیون کې د ګډون لپاره په پولیتخنیک کې د لویي جرګې غونډې ته راغلم او د لویې جرګې د اساسي قانون په څانګه کې وکیل شوم. دلته مې د خپلې جنرالۍ فرمان کرزي صاحب ته ور وښود. کرزی صاحب له موږ سره د " ولسي ژغورنې مورچل / جبهه نجات ملي" کې وو. هغه د دریو مېاشتو لپاره دولسي ژغورنې د مورچل /جبهه نجات ملي د فرهنګي مشر په توګه کاروکړ. کرزی چې له خپلو زده کړو وروسته نوی له هندوستانه راغلی وو، د شمالي له سیمې څخه د " خـَواني " په نامه چې خوارَکی مړ شوی وو، ځای ناستی شو. وروسته حضرت صاحب په اسلام آباد [پاکستان] کې سیاسي دفتر جوړ کړ او له بهرنیو مؤسسو سره یې اړیکه را ټینګه کړه .

کرزي صاحب [په کابل کې] له ما وپوښتل : جنرال صاحب څه خبره ده؟ ورته و مې ویل: حضرت صاحب د جنرالۍ رتبه راته راکړې. کرزي صاحب هغه فرمان تازه کړ او ددفاع وزارت ته یې دغسې یو فرمان ولېکه: " دا ډیر مجاهد جنرال دی او زه د حضرت صاحب مجددي خپور شوی فرمان منم. " هماغه وه چې تر ننه پورې جنرال پاتې یم .

حمید مهمند: جنرال صاحب! را ځه چې اوس بنسټیزو پوښتنو ته راوګرځو. زموږ دوستانو [د آزادۍ د راډیو اوریدونکو] یوه په زړه پورې پوښتنه راپورته کړېده. د دریو لسیزو په اوږدو کې چې جهاد روان وو او ډیرې پېښې رامنځ ته شوې آیا کله مو فکر ته راغلي چې که خدای مه کړه تاسو په کوم مورچل کې شهید شوي واست، یا په کومې بلې پېښې کې له منځه تللي واست، د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د ډله ییز قبر په اړه پټ راز به هم له تاسو سره یوځای له منځه تللی وای. آیا کله په دې فکر کې لویدلي یاست ؟ آیا ددغه ډله ییز قبر په ټړوا مو بل چا ته معلومات ورکړیدي؟

جنرال پادشاه میر: باالکل! له سړي سره تل دا فکر وي. په هغه شپه مې چې هغوی خاورو ته سپارل، یوه ویرلړلې شپه وه، کودتا نوې شوې وه، ټول وګړي په ویره او اندېښنه کې ول. د هغوی له ګورونو مې د خامه سړک تر غاړې

پوري خطوه را پورته کړه چې ماته زما د خطوې اوږد والې او اندازه را څرګند ه وي. له ځان سره مې وویل که لوی څښتن داسې ورځ راورسوي چې افغانستان را خپلواک کړې، ځکه چې له تورې شپې وروسته هرو مرو ورځ راتلونکې ده، او دغه خدای بخښلي [محمد داؤود او کورنۍ يې] د چا له یاده ونه وځي .

ما دوزیرستان او میرانشاه په مورچلونو کې ګډون کړی او حضرت صاحب مجددي به هلته راته. هر ګوره ، کله چې پیښاور ته راغلم، او ددې لپاره چې ددغو شهیدانو د [ګور د ځای ځایګي راز] پټ پاتې نه شي ، ځکه چې سردار محمد داؤود خان یو تأریخي شخصیت وو د ملکلیارانو له خپله ته د پیښاور Dean's Hotelیو تن د عمر ملکیار په نامه د امریکا راډیو له غږ څخه د

پاکستان صدر ته راغلی وو او ما ورسره یوه مرکه وکړه او ور ته مې وویل: " دغه خبره یو چیرې له ځان سره ثبت کړه، انسانان یو، مرګ له موږ لیرې نه دی. د جهاد کار دی. ورته مې وویل: په څرخي پله کې د پولیګون د دښتې او د څلورم زغره وال ځواک ترمنځ له خامه سړکه دومره خطوې پورته ولاړ شئ، بیا کینې خواته را تاو شئ او دومره ګامونه را پورته کړئ، هلته څو متره وړاندې ځمکه څو متره را وکښندئ بیا [د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ ډله ییز ګور] در موندل کیږي .

بله دا چې د حضور اعلیحضرت [محمد ظاهرشاه] اوښی همایون شاه آصفي پیښاور ته راغلی وو. هغه ته مې هم وویل چې ستاسود کورنۍ مړي مې په پلانۍ سېمې کې خاورې ته سپارلي دي. انسان دی مرګ او مړینه لري. د جهاد کار دی ښایي ووژل یا شهید سم. په مرګ [ژوند؟] اعتبار نسته نو همدغه یاددښت دې درسره وي. ته خاندانې سړی يې. هغوی مې د څرخي پله په دښته کې خاورو ته سپارلي دي .

حمید مهمند: مننه. او س به بلې موضوع ته راوګرځو. تاسو وویل چې د سردار صاحب د کابینې غړي او سروزیر [موسې شفیق] د [محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د غړو] له خاوروته سپارلو اته ورځې وروسته د ډله ییز ګور سرته راوستل کېدل او له هغو سره شخړه کېدله. تاسوویل چې تاسو په خپله په هغې شخړې کې واست. تاسو څرګنده کړه چې د [افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند] لوړ پوړو غړو او وزیرانو لومړی د پخوانۍ کابینې له غړو شخړه کوله او بیا يې ووژل .

تاسو په خپلې پخوانۍ مرکه کې وویل چې نور احمد نور او نور کسان مو هلته لېدلي ول. که اوس نور احمد نور چې په اروپا کې ژوند کوي او منکره شي، د بیلګې په توګه وبه وایي چې په هغې شپې قطعأ هلته نه وو، او د [محمد داؤود] د کابینې د غړو په وژنه کې يې قطعأ برخه نه ده اخیستې او یا ښایي ووایي،جنرال صاحب پادشاه میر تیروتنه کړېده. تاسو د خپلو خبرو د ثبوت لپاره څه دلایل لرئ او څرنګه کولای شئ هغه وپیژنئ؟

جنرال پادشاه میر: رښتیا خبره دا ده چې د کابینې له غړو څخه د کمونیستانو په وینا، له ټولیګوالو مې پرته، ما نور [احمد نور] نه پیژانده. ځکه څوک چې د ګوند غړی نه وي نو نه پوهیږي چې دا څوک دی او هغه څوک دی. له

هغه ځایه چې نورو ویل چې " : نور صاحب! ، نورصاحب!" او هغه یې د" نور صاحب!" په نامه یاداوه، همداسې یې " نورصاحب!" ورته ویل. دا مې لومړې دلیل دی. سبا چې ورځ راغله، دوه ،درې ورځې دننه په [عسکري قطعې] کې وم. له خپلو نیږدې دوستانو مې وپوښتل: [هلته] د " نور" په نامه یو سړی وو. دغه سړی څوک وو؟ ویې ویل: هغه د لوګر دی. او اوس د کمونیستانو په کابینه کې لوړ پوړی سړی دی .

حمید مهمند: که نوراحمد نور ووایي چې ما له موسی شفیق سره قطعاً شخړه نه ده کړی. تاسو ددغو دواړو ترمنځ په خبرو کې څه واوریدل؟

جنرال پادشاه میر: ما دومره واورېدل چې موسی شفیق ته یې وویل: .... موسی شفیق یې له موټره راکښته کړ. د هغه په لاس کې هتګړی وې او ویې ویل: ما خو کوم کار نه دی کړی، په کور کې مې سطرنجی هواره ده،څه خیانت مې کړی؟ "

حمید مهمند: دغه پوښتنه یې له چا وکړه؟

جنرال پادشاه میر: دغه پوښتنه یې له " نور" څخه وکړه، له " نور" څخه یې وپوښتل او ویې ویل: " تاسو زه دلته راوړی یم، زه بې ګناه یم، ما خو خپل هېواد ته خیانت نه دی کړی. همدا اوس مې په کور کې سطرنجی هواره ده. تاسو کولای شئ هغه وګورئ." همدغه سړي وویل:" تا ستر خیانت کړی" هو همدغه سړي وویل:" تا سترخیانت کړی" [موسی شفیق] وپوښتل: " څه خیانت؟" هغه وویل:" تا د هلمند اوبه خرڅې کړېدي "

زه چې پوځي افسر ووم او له سیاسته خبر نه وم، نه پوهېدم چې د " هلمند اوبه" څه دي. په دې خاطر چې جګتورني چنداني رتبه نه ده. دغه اصطلاح مې هماغلته زده کړه. او له ځان سره یې وویل : " خه..... د هیلمند اوبه "!

[نور احمد نور] وویل: " تا د هلمند اوبه پلورلې دي." هغه [موسی شفیق] وویل:" ته په ولسي جرګه کې وې، اناهیتا راتبزاد وکیله وه، ببرک کارمل وکیل وو. حفیظ الله امین وکیل وو. تاسو په ولسي جرګه کې د [هلمند اوبه] ' پاس ' کړې. زه د هغه وخت سر وزیر وم او یوازې لاسلیک مې وکړ ".

هغه همدومره وویل. له دغې خبرې وروسته د شا له لورې یو سړی چې سر یې په خولې پټ وو او یوازې سترګې لېدل کېدلې، د جیپ له شا راغی " ډز ډز" اور یې وکړ او هغه یې په شهادت ورساوه .

له هغه وروسته یې خوارَکی د عدلیې وزیر وفي الله سمعیي له موټره راکښته کړاو له هغه سره یې شخړه را پیل کړه. هغه ته یې وویل : پرون تاسو مورِ د ګور ترځنډې را رسولي وو، نن ته په خپله د ګور پرغاړې ولاړ یې .

آیا ستاسو په خپرونو کې [د آزادۍ د راډیو له اوریدونکو څخه] تاسو ته کومې پوښتنې را رسیدلي چې د عدلیې وزیر وفي الله سمعیي په څه ډول ووژل شو؟ او هغه د غالۍ د فرش موضوع؟

حمید مهمند: هو! د عدلیې د وزیرپه تړاو یې هم ویلي. جنرال صاحب ! بیرته به راسو بلې موضوع ته. تاسو چې د " نور احمد نور" نوم واخیست او ومو ویل چې په " صحنه کې موجود وو" او " ملګرود " نورصاحب" په نامه یاداوه" آیا د کابینې غړو په خپله په وژنه کې برخه اخیستله؟ آیا هغوی یې په خپل لاس وژل او یایې د [وژلو] بولنده ' قومانده' ورکوله؟

جنرال پادشاه میر: نه! نه! نه!، هغه نه قومانده ورکوله او نه یې په لاس وژل. هغه په دې خاطر نه دي وژلي چې کله چې خبرې یې خلاصیدلې هماغه سړی چې کلاشنیکوف یې په لاس کې درلود او د جیپ تر شا ولاړ وو، راته، د جیپ تر مخ درېده، او پرته له دې چې څوک ورته قومانده ورکړي په خپل سر یې ډزې کولې ، او دوی یې په شهادت رسول. [نوراحمدنور] هغه ته نه قومانده ورکوله او نه ښه یا بد .

حمید مهمند: یعنې همداچې شخړه پای ته رسیدله ....

جنرال پادشاه میر: هو! همدا چې شخړه پای ته رسیدله، هاغه سړی د جیب له شا راته او ډزې به یې را پیل کړې .

حمید مهمند: یوه بله مسله دا چې سروري هم د کمونیستانو یوه نامتو څیره وه. آیا په صحنه کې ددغه سړي د شته والي په تړاو څه مالوت لرئ؟ آیا اسدالله سروري هم هلته وو که څنګه؟

جنرال پادشاه میر: نه! درواغ نه سم ویلای، ځکه چې د درواغو ویل د سړي ایمان خراپوي. اسدالله سروري د غزني وو، او په حربي پوهنتون کې زما ټولګیوال وو. له ما سره په یوه ټولګي کې نه وو خو په یوه پوځي " قسم/واحد" کې وو. که نوموړی په هاغه شپه هلته وای نو هرو مرو مې پیژانده. اسدالله سروري هلته نه وو .

حمید مهمند: آیا د کابینې نور غړي لکه سلطانعلي کشتمند، کریم میثاق، دستګیر پنجشیری، سلیمان لایق، اسلم وطنجار، قادر، امام الدین او دغو ته وَرته کسان هلته ول؟

جنرال پادشاه میر: نه! د دغو کسانو نومونه مو چې را واخیستل نه یې پیژنم او نه یې په [هاغه شپه] ددغو کسانو نومونه اخیستل. خو ډیر کسان راتلل، په دیارلسو روسي جیپانو کې راتلل. اسلم وطنجار چې زما ټولګیوال وو او په څلورم زغره وال ځواک کې هم له ما سره وو، هلته وو، اسلم وطنجار وو .

حمید مهمند: آیا اسلم وطنجار هم په همدغو وژنو کې موجود وو؟

جنرال پادشاه میر: اسلم وطنجار په وژنه کې موجود وو .

حمید مهمند: جنرال صاحب ډیره مننه ....

جنرال پادشاه میر: اسلم وطنجار حاضروو. دا چې واک یې درلود یا نه درلود، خو هلته حاضر وو. هغه هلته حاضروو. له دې چې په څلورم زغره وال ځواک کې وو نو مجبور وو چې وظیفتاً له هغوی سره پولیګون ته راسي. ځکه چې د

کابینې غړي نا بلده ول، هغوی د ځرخي پله پولیګون نه وو لیدلی. اسلم [له سیمې] سره آشنا وو. او هم له دې امله چې دنده یې په ځلورم زغره وال ځواک کې وه هلته وو .

حمید مهمند: جنرال صاحب! له تاسو یوه نړۍ مننه!

جنرال پادشاه میر: له تاسو هم یوه نړۍ مننه

ددغې مرکې د اوږدلو لپاره لاندینې ځایونه کښېکاږئ

۱ .جنرال پادشاه میر او حمید مهمند (لومړۍ برخه)

http://www.kabulnath.de/Salae_Charom/Shoumare_78/1%20Padsha%20Mir.MP3

۲ .جنرال پادشاه میر او حمید مهمند (دویمه برخه)

http://www.kabulnath.de/Salae_Charom/Shoumare_78/2%20Padshah%20Mir.MP3

اَخـَځ:

http://www.kabulnath.de/Salae_Charom/Shoumare_78/Dr.Siasang-Praesident%20Daoud-6.html

اوومه برخه

۱۲ (امام الدين او د مورچل هملاري يې

الف. هارون په خپل کتاب [داؤود خان د کي جي بي په لوموکې] چې حامد ژبارلې، يادَونې او سَمـَونې يې ورزياتې کړې او په پيښاور/ پاکستان کې د ميوند خپرندويه ټولنې مرکزله خوا يې د ۱۹۹۷زکال په ديسامبر کې خپور کړې، په ۱۵۲،۱۵۳ او ۱۵۴ پاڼوکې راکاږي چې :

د[ديارلس سوه او اووه پنځوسم ل کال] د غوايي د مياشتې په اوومې د پنځنۍ 'پنجشنبې' په ورځ داؤود د لاريون په هکله د وزيرانوپه غونډه کې په خبرواترو بوخت وو. دغې غونډې پرته له وخت تيرَونې بله موخه نه درلودله. حال دا چې پوځي تياری بايد نيول شوی وای يا حکومت دې پوځي را اعلان شوی وای .

د پردیو په پارَونې او قوماندې د ځلورم زغره وال ځواک د شوبلو کنډک د وطنجار ترمشرۍ لاندې د ارګ د ختيزې دروازې مخې ته مورچل ونيو. لومړی يې د ملي دفاع وزارت ودانۍ تر اور لاندې را ونيوله. ودانۍ يې شه ور ولړزوله. د دفاع وزير او ستر درستيز لا مخکې له ودانۍ څخه را وتلي ول. بيا يې د ارګ د برج ساعت تر اور لاندې را ونيو. بيا يې د خپلې شوبلې خول د ارګ لور ته ورتاو کړ او ارګ يې تر اور لاندې را ونيوه .

وروسته همدغه شوبله د غوايي د انقلاب د نښې په توګه د يوې ډبرينې پاڼې پرمخ د ارګ مخې ته ودرول شوه .

داؤود خان د پوځ د سراعلی قوماندان په توګه غوښتل د چارو لارښوونه او څار په لاس کې را واخلي. نو د مخابرې دستګاه ته چې د همدغسې شبېو لپاره د ميز پرسريې وراښودل شوې وه او له لښکرکوټونو سره به يې نيغ په نيغه اړيکه را نيوله وَرَغې خو ويې لېدل د مخابرې دستګاه له کاره ور لويدلې او چينل يې ور بدل شوی وو. په هماغه شېبه کې يې وويل: روسانو خپل کار وکړ." او وزيرانو ته يې اجازه ورکړه چې خپلو کورونو ته ولاړ شي .

د کورنيو چارو او دفاع وزيران لا مخکې له ارګه وتلي ول. د خپلې کورنۍ غړي يې ترڅنګ راوغوښتل. داؤود نه تسلېمېده او نه يې له پيښې څخه د تېښتې هڅه وکړه. د فرانسې سفارت د ارګ له ديوال سره نښتای وو او کولای يې شواې له سياسي ډګره لاس په سرشي خو په خپلې خاورې کې يې ويارلی مرګ غوره وباله نو ځکه يې د خپلو پښو راتېنګولو ته کلکه ملا را وترله. ويې ويل چې نه غواړي د روسانو په لاس په ژوبڼ کې را بند کړای شي.

کودتاچيانوپه يوه ټانک د بنديانود ساتنې له خټو جوړ ديوالونه را ونړول او دننه ور ننوتل. کودچيانو خپل مشران له داؤودي زندانه د خوښيو په شور او زوږ کې را خوشې کړل. هغوی يې پرشوبلوباندې کښنيول او د کودتا زړه، د راډيو

تالارته يې بوتلل.نويو مشرانو خپل لاسونه د شوبلو له منځه را ايستل او د کابل ښاريانو د ځارونکو سترګو مخ ته يې ورښورول. د ارګ د پوځيانو روحيه ضعيفه وه، سترې ستومانه او ناهيلي ښکارېدل. نورلښکرکوټونه يې ملاتړ ته را ونه رسيدل نوځکه د هغوی مقاومت هم له پښو را وغورځيد. وروسته له هغې چې د هوايي ځواکونو عملياتو زور واخيست او ارګ د هوايي او ځمکنيو ځواکونو تر اور لاندې را ونيول شو نو په ارګ کې د ولسمشريزې مانۍ د ساتندويه ځواک ګارډ مقاومت هم کرار کرار را سوړشو .

د داؤود د کورنۍ غړي يوپه بل پسې ټپيانېدل سردار داؤود ټپي شو او د خپلو دواړو زامنو عمر او خالد مرګ يې په خپلوغبرګو سترګو وليد. د ژوند ډيرې سختې شېبې وې ، داؤود په ډګر کې يوازې راګير پاتې وو. کمونيستان پرارګ ورننوتل هغوی له داؤود سره د لېدلو کتنو غوښتنه وکړه خو داؤود ورسره ونه منله .

درې تنه ټيټ پوړي کودتاچيان د تورن امام الدين ترمشرۍ لاندې د ولسمشر داؤود خان حضور ته ورغلل او له هغه يې وغوښتل چې ور تسليم شي. داؤود خان پرته له دې چې له هغوی څخه د ځان او يا د خپلې کورنۍ د غړود ژغورنې غوښتنه وکړي، د خپلې تومانچې وروستنۍ ګولۍ يې پرامام الدين نيغ په نيغه ورتشه کړه. اما الدين ټپي شو خو مړ نه سو. د هغه نورو ملګرو ولسمشر تر اورلاندې را ونيو. داؤود چې د افغانستان تر ملي بيرغ لاندې ولاړ وو په شهادت ورسيد. بيا يې نعيم خان او د داؤود خان د کورنۍ ټول نارينه غړي يو په بل پسې ووژل. د کورنۍ ښځينه غړي يې د څرخي پله په محبس کې واچولې. د څرخي پله زاندان هغه زاندن وو چې داؤود خان د خپل رژيم د مخالفينو لپاره د قديرنورستاني په وړاندېز جوړکړی وو. او په دې توګه يې د دُرانيو د ټبر د پاچاهي ټغر را ټول کړ .

د داؤود خان او د هغه د کورنۍ د غړو مړي چا ونه لېدل. يوازې د چمن او کويټې اځکزيو د هغوی د فاتحې دعاګانې په خپلو جوماتونو کې واخيستلې او د هغوی د ارواګانو خوښۍ ته يې

دعا وې وکړې. ويل کيږي چې مړي يې د مرنجان دغونډۍ په لمنه کې خاوروته سپارل شوي دي.

[حفيظ الله] امين د راډيو افغانستان د څپو له لارې جګړن اسلم وطنجار چې د " تورپيکۍ" په نامه پيژاندل کېده او ډګروال قادر چې د " سپي قادر" په نامه پيژندل کېده، د ويانډو په توګه وګړو ته ور وپيژندل. وطنجار په پښتو او قادرپه دري ژبو د نوي پوځي حکومت را ټينګېدل يې اعلان کړل.

په داسې يوه اړوپيچ کې ولس نه پوهېده چې څه ور پېښ شويدي او څه به ور پېښ شي، د سليمان لايق لانديني شعر د داکټرصادق فطرت ناشناس په غږ او کمپوز په سنديزه توګه را خپور شو .

شــه شـوله چه تيره شـوه سـتا خـوارو بچـو باندې

هـــره تباره پای لـــري خـلکـــو، ولســـو باندې

لمـر د عـد الت وخوت سـتا پر جگـو غـرو باندې

خو په هېوادکې له هماغې ورځې را په دېخوا د وينو او اوښکو را بهېدا په را پيلېدلو شوه./.../ څرګنده وه چې يوه خوږلنه ، ناورين وهلې او يوه ويرلړلې راتلونکې د افغانستان د ولس د برخليک په درشل کې په تېندکو او سترګې په لاره ده . د [سليمان[لايق شعر يوه ملي او ولسي شاعر داسې ور ځواب کړ .

لـمـــر د آزادۍ پريوت ســـتا پر ســردرو باندې

توره تباره راغـــلله ســـتا خـــوارو بچـــو باندې

له [پارسي څخه پښتو ته] د ژباړونکي لمنليک

]ښاغلو لوستونکو!

لاندينې کرښې زما (رحمت آريا) نه دي. دا دهغه له پښتو څخه پارسي ته د ژباړونکي ليکل شوې کرښې دي چې د دغې لېکنې له لېکوال سره يې مرسته کړې ده او د همدغې لېکنې په پای کې کولای شـئ د پارسي لېنک هم وګورئ. دغه کرښې مې د لوستونکو د پوهاوي او د بل لېکوال د حق د خوندي ساتلو لپاره په ځای کې را غبرګې کړې[

د۱۹۹۷ زکال د پنځنې 'پېنجشنبې' په ورځ " [له پارسي څخه پښتو ته] د داؤود خان د کې جي بي په لومو کې" د کتاب ژباړونکي حامد د همدغه کتاب په دريمه را ژباړل شوې پاڼه کې داسې را کښلي دي :" دا کتاب لېکوال ، د " الف هارون" په را پورول شوي "مستعار" نوم د پښتو په خوږې ژبې ليکلی چې د هېواد پالنې او مسلمانۍ د څپو په احساساتو کې يې د راټولونې د لړۍ له بشپړولو وروسته په ديارلس سوه او درې اويايم ل کال کې (۱۱۹۴۴زکال) په آسترليا کې خپور کړی دی ".

نوموړی د کتاب په ديارلسمه پاڼه کې زياتوي: " گران لوستونکی دی د ژباړونکي پراوږود خپلې شېبګنې په ايښودنې، د هغه پاملرنه دې د هغه تيروتنو ته راوګرځوي ، يا دې خپل اند اويا دې د [حامد] د ژباړنې په تړاو خپل څرګند وړاندیزونه او يادَونې راپه ګوته کړي چې کولای شـئ د [کتاب] د ژباړونکي په پته يې راواستوئ: حامد، ډاګي پُست ۱۱٦۴، مرکزي پُسته خانه، صدر، پېښاور، پاکستان

حامد د " داؤود خان د کي جي بي په لومو کې" يا د ده په ژباړې " داؤود خان در چنګال ک.ج.ب" کتاب د ۱۵۳ او ۱۵۴ پاڼو په لمنلېک کې داسې راکاږي :

"وطنجار ته به له دې امله "تورپيکۍ " ويل کېدل چې د هر چا ملګری او وزير کېده. وطنجار د روسانو له پلوه د يوې بلې کودتا لپاره په پام کې نيول شوی وو. (د ځارکښۍ د ځالې لاسوندي / اسناد لانه جاسوسي، ۱۰۹ پاڼه)، قادر نه خلقی وو او نه پرچمي او د پيسو لپاره يې هر کار ته ملا تړله. د ښوونځي له وخته راهيسې خلکو د "سپي" په نامه پيژانده. ان کله چې په پولند کې سفير وو، د يو شمير لوېدېځو هېوادونو له ځارکښيزو کانالانو سره يې اړيکه ټينګه کړې وه. پ.۹۳(

د [ځارکښيزې ځالګۍ د لاسوندونو/ اسناد لانه جاسوسي] ليکوال حامد او الف هارون ته په ډير درنښت غواړم ووايم چې د محمد اسلم وطنجار او عبدالقادر د [شخصي ژ] ژوند په اړه ليکل شوي خبرې سمې نه دي. کاشکي هغوی پوهېدل چې اوس هغه ورځې تيرې شوی چې يو وخت به ځېنې کسان د سپي، غوايي، خره، ګيدړ، کاږبل "کفتار" ، زمري، پړانګ اويا نارينه د نجونواوښځمنو په نومونو سپک بلل کېدل .

برسيره پر هغې، داسې بريښي چې د حامد اورېدل شوې خبرې له خپلې سرچينې څخه ور لوخړې شوې وي، ځکه .....

تاسو به په راتلونکو څېرکېو کې لاندينې سکالو ولولـئ

۱ (محمد اسلم وطنجار او عبدالقادر

۲ (له جنرال امام الدين سره ځانګړې مرکه

۳ (د ديارلس سوه او اووه پينځوسم لمريزکال د غوايي د مېاشتې له اوومې مخکې د محمد داؤود د وژنې لپاره تابياوې په پام کې نېول شوې وې. ددغې تابيا په تـَـل کې د کومو کسانو د پښو خاپ ليدل کيږي؟

۴ (د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوندیو تن نامتو غړی چې ژوندی او اوس په افغانستان کې دی، د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ له وژل کېدلو لږ شيبه وروسته ارګ ته راغی، ټول يې له سترګو را تير کړل او بيا له خونې ووت .

وايي چې همدغه سړی وو چې ويلي يې ول " ..... په پام کې نيول شوې وه چې پرارګ پينځه سوه کيلويي بمب را وچول شي. پوهيږئ چې پينځوسه کيلويي بمب به څه ورکړي ول؟ د ارګ دوړې به يې را په هوا کړې وې "!

..."د عمر له جيبه يې چې څنګ ته مې ولاړ وو، د بنز موټر کيلي يې راوايستله او ويې ويل:' اوس زمونږ وار دی چې په موټر کې وګرځو." په همدغه حال کې مې وليدل چې د کورنۍ يو شمير غړی څوک تپي څوک روغ رمټ له دروازې تيريږي او ميرمن سلطانه نور/ د محمد عمر ماندينه تر ټولو مخکې روانه ده. د محمود غازي کوشنيان زهرا

او داؤود مې ولېدل چې دواړه ټپيان شوي ول. کله چې د ميرمن سلطانې نور سترګې پرما ولګېدلې، غلې شوله او دلاس په اشاره يې راته وويل :" ټوله ګناه ددوی ده، دوی چنواري ' چارماري' کړي" هغه د افغانستان د پخواني ټولواک محمد ظاهر شاه خور او د وليعهد سردار احمدشاه خوانې وه، هغې ګومان کاوه چې زه هم د .... له پازوالو څخه يم .

د اَخـَځ سرچېنه:

http://www.kabulnath.de/Salae_Charom/Shoumare_79/Praesidet%20Daoud-%20Siasang-7.html

اتمه برخه

"پينځمه څپرکی :کمونيستي رژيم"

د محمد کبيرسراج د کتاب [په افغانستان کې د شلمې پيړۍ د دوهمې نيمايی پيښې / رويداد های نيمه اخير سده بيست در افغانستان/ لومړی چاپ، فرانکفورت ۱۹۹۷ز کال، له ۱۰۶ تر ۱۱۷ پاڼې پورې] داسې راغلي دي :

د ۱۹۷۸ز کال د اپريل د ۲۷ په سهار د جګړن محمد اسلم وطنجار تر بولندې لاندې زغره وال ځواک له لښکرکوټه را ووت او د کابل په لور را وخوځېد. د څلورم زغره وال ځواک لوی بولندوی ډګروال محمد سرور نورستاني چې د جمهوري دولت يو ملګری وو او په ۱۹۷۷ زکال کې د جنرالۍ رتبې ته يې سترګې څارلې خو بريالی نه شو او يوې په پلمې يې ځان په ناروغۍ اچولای او ماسکو ته تللی وو، چې په دې توګه د تيريو اويرغلونو د انډوخر ډګر يې کمونيستانو ته تش ور پرې ايښی وو .

ويل شوي چې " د ځانغوښتونکو ديکتاتورو رژيمونو رنګونه د پوځ له مرستې پرته يوازې د ولس د ولسي پاڅون له لارې ناشونې ده نو ښايي داسې شېبه به راسي چې پوځ د ديکتاتور له ملاتړه لاس په سرشي، ځکه چې پوځ نه يوازې د خپل ځان د ساتلو تر څنګ نه غواړي هېواد يې د ويشنې او کورنۍ جګړې له ګواښ سره مخامخ شي او د ديکتاتور له لاسه په تنګ شوی ولس هغه مهال پاڅون کوي چې د پوځ له ملاتړه ډاډ تر لاسه کړي. " کورنيو کمونيستانو ځانونه له پوځيانو سره غاړه غړۍ او همغږي کړي ول .

په هغې شيبې کې څلورم زغره وال ځواک له څرخي پله څخه د کابل پرلور په ګرځندۍ راروان وو، د دفاع وزير ډګر جنرال غلام حيدر رسولي له لوی درستيز ډګرجنرال عبدالعزيز او تورنجنرال روکی دريواړه ددفاع د وزير په دفتر کې ناست او په خبرو بوخت ول چې ناڅاپه د تلفون زنګ راغی. ولسمشر وو او ويې پوښتل : " د دفاع وزير صاحب

! څلورم زغره وال ځواک دې د چا په امر مرکز ته رابللی دی؟ " د دفاع وزیر د دغسې امر له ورکړې بې خبري څرګنده کړه او ویې ویل : " څلورم زغره وال ځواک ته په دې اړه کوم امر نه دی ورکړل شوی "

له دغو پوښتنو او ځوابونو وروسته د دفاع د وزرات په انګړ کې اندیښنې او خواشینۍ را خپرې شوې. د دفاع وزیر پرته له ځنډه د خوځښت یا حرکاتو رئیس یحیی نوروز او د ښاري رَمبکۍ " انظباط " بولندوی جګړن خان محمد د ټیلیفون له لارې ځانته را وبلل .

ددغو دوه تنو له را غوښتلو وروسته، ددفاع وزیر له جنرال نو روز څخه وپوښتل : " ښار پلو ته د څلورم زغره وال ځواک د خوځښت بولنده تا سو ورکړې ده؟ " له دې چې جنرال نوروز هم له دغې بولندې څخه بې خبري څرګنده کړه نو د سترګو په رپ کې یې پینځلسم زغروه وال ځواک چې د څرخي پله په سیمې کې د څلورم زغره وال ځواک تر څنګ پروت وو، تلفون وکړ او ددغه ځواک بولندوی ډګرمن محمد یوسف ته یې امر ورکړ چې د څلورم زغره وال ځواک مخه دې ونیسي او دده له پلوه دې ورته ووایي چې ښار پلو ته یې د راتګ ته اړتیا نسته .

د تلفون له بلې غاړې د پینځلسم زغره وال ځواک بولندوی ځواب ورکړ: " زمونږ ځواک د څلورم زغره وال ځواک له پلوه را چاپیره او محاصره شوی دی او زمونږ له لاسه هېڅ څه نه کیږي چې ویې کړو." کله چې ددفاع وزیرله دغې خوا نا هیلی شو نو حربي پوهنتون ته یې زنګ وواهه او د حربي پوهنتون بولندوی تورنجنرال شاهپور ته یې وویل چې د څلورم زغره وال مخ ته دې را ووځي او د دفاع د وزیر امر دې د هغوی تر غوږونو ور ورسوي .

د حربي پوهنتون بولندوی داسې بخښنه وغوښتله : " څلورم زغره وال ځواک په بیړه له دغه ځایه تیر سو او زمونږ له ګوتو وتلای دی "

د دفاع وزیر د دغو ګډو وډو اوبې سر اوپایه خبرو له لاسه منګ پاتې وو، او د وروستني چارې لپاره یې د ښاري رمبکۍ " انظباط " بولندوی خان محمد ته چې دده په دفتر کې وو امر ورکړ چې په خپله دې د څرخي پله پر لور وخوځیږي او څلورم زغروال ځواک ته دې چې هر چیرې رسیدلی وي، لاربښوونه وکړي چې بیرته خپل لښکر کوټ ته ولاړ سي .

جګړن خان محمد له دغه ځواک سره د یکه توت په سیمه کې مخامخ شو. او د دفاع د وزیر امر یې ورته ورساوه. هغوی نوموړی د جیپ له موټره را کښته کړ لاس او پښې یې پرې وتړلې او له هغې ورځې تر ننه پورې ورک دی .

لږه شیبه نه وه تیره چې د ولسمشرۍ د مانۍ د ساتندویه ځواک " ارګ " بولندوی ډګرمن صاحبجان په بیړه د دفاع د وزیر دفتر ته راغی او ویې غوښتل چې له روان اړوپیچه ځان خبر کړي. د دفاع وزیر نوموړي ته امر وکړ چې په خپلې دندې دې ودریږي او د ولسمشرۍ د مانۍ د ساتنې او دفاع سمبالتیا دې تر لاس لاندې ونیسي. هغه ډاډ ورکړ چې د دغه کار لپاره بشپړچمتوالی لري .

کابل ته له را رسیدلو ورسته څلورم زغره وال ځواک درې خواوو ته د یرغل مخه را تاو کړه: یو کتار د پوځي هوایي ډګر پر لور ورغې او هلته د هوایي ځواکونو د درستیزوال ډګروال عبدالقادر په مرسته په دې بریالي شو چې د هوایي ځواکونو بولندوی ډګر جنرال محمد موسی او د هغه مرستیال تورنجنرال عبدالستار ونیسي او ویې وژني. د هوایي ځواکونو بولنده ډګروال محمد قادر په خپله په لاس کې واخیستله. دویم کتار د بالا حصار پر خوا ورتاو شو او هلته یې د کوماندو ۴۴۴ قطعه را چاپیره او بې وسلې کړه. دریم کتار د جګړن محمد اسلم وطنجار تر بولندې لاندې د ښار د منځ په لور ور وخوځېد او ددفاع د وزارت مرکز یې تر برید لاندې ونیو .

د غرمې پوره ۱۲ بجې وې چې د دفاع د وزارت په ودانۍ لومړۍ مردکه ور ومښتله. د دفاع وزیر او لوی درستیز چې سپینې یې تښتېدلې وې "وارخطا" د بولندې له ځایه را ووتل او د ودانۍ د شا پلو دروازې له لارې یې غوښتل ځانونه د پوځ یوه لښکر کوټ ته ورسوي. په همدغې شیبې کې د دفاع د وزارت ټول کار کوونکي په بیړه له ودانۍ را ووتل او د ودانۍ تر شا را ټول شول. هرچا له یو بل څخه پوښتل چې : " څه خبره ده ؟ " هېڅ څوک نه پوهېدل چې څه ور پیښ شوي دي .

ددغه اخ او ډب په ترڅ کې د اردو د تشکیلاتو رئیس برید جنرال محمد ذکریا ابوي د دفاع وزیر ته ورنیږدې شو او ویې ویل: " وزیر صاحب ! تاسو باید ژر ځان قوای مرکز ته ورسوئ." د دفاع وزیر او لوی درستیزځانونه جیپ موټر ته ورسول ، په جیپ کې سپاره شول او د دفاع د وزارت د ودانۍ د شا له لارې د اتمې فرقې په لور وخوځېدل. د لارې په اوږدو کې یې یو کوشنی ټکر هم وکړ خو په دې بریالي شول چې ځانونه اتمې فرقې ته ورسوي .

د ولسمشر د ماڼۍ ساتندویه ځواک په ټینګه مقاومت کاوه او د ارګ د ماڼۍ پر واټ یې د غځېدلي سړک په اوږدو کې یې د شوبلې ضد په توغندیو یو شمیر شوبلې له منځه یووړې او د پلی ځواک یرغل یې په میرانې په شا و تمباوه .

د سرغړواي یرغل ګر ځواک په خوب کې هم نه راتلل چې ګڼې هغوی به له دغسې یوې پیاوړې مدافعې سره مخامخ سي نو له دې امله یې له هوایي ځواک څخه د مرستې غوښتنه وکړه. ډګروال عبدالقادر چې د هوایي ځواک سر تر پایه بولنده یې په لاس کې اخیستې وه په بیړه په یوې چورلکې کې د بګرام د پوځي هوایي ډګر په لور ولاړ او هلته یې د هغه هوایي ډګر بولندوی ډګروال محمد رحیم بندي کړ او د هوایي ځواک د الوتنو بولنده یې په غاړه را واخیستله. هغه د هوایي ځواک کار کوونکو ته یوه لنډه وینا هم وکړه او څرګنده یې کړه چې د کودتا ځواک یې په لاره اچولی خو په دوه وو ځایونو کې مقاومت روان دی او دغه مقاومت دې د هوایي ځواکونو له لورې دړې وړې شي. ارګ او اتمه فرقه .

د ورځې پینځلس بجې (د ماسپښین درې بجې) د " میګ" الوتکې را والوتلې او د ارګ او اتمې فرقې سیمې یې تر ټینګو بمباریو او د توغندیو تر اور لاندې راوستلې چې د اتمې فرقې مقاومت یې په لنډ وخت کې ور دړې وړې کړ

خو د ولسمشر د مانۍ ساتندويه ځواک چې تر شپږو بجو پورې يې مقاومت کاوه، ونه شو کولای تر هغه پورته نور مقاومت وکړي او غلي شول .

د ملي دفاع وزارت د قوای مرکز او مشرقي ځواکونو ته امر ورکړی وو چې د کابل په لور را وخوځيږي. د قوای مرکز له لوري اتمه فرقه د تورنجنرال نظيم ګل خان تر بولندې لاندې له دوه وو خوا وو د کابل شا او خواته را رسيدلې وه چې د هوايي ځواکونو تر اور لاندې ونيول شوه او درې وړې يې کړه .

د مشرقي يولسمه فرقه د تورنجنرال محمد يونس تر مشرۍ لاندې د جلال آباد له لښکرکوټه را ووتله او د کابل په لور را روانه وه او د دورنټې د اوبوبند ته لا نه وه رسيدلې چې ددغې فرقې کمونيستو افسرانو سرغړاونه او بغاوت وکړ او تورنجنرال محمد يونس او د ننګرهار د فرقې درستيزوال يې ووژل، د فرقې بولنده يې په لاس کې راونيوله او ځواک يې بيرته لښکرکوټ ته را وباله .

په دې توګه تر اتلسو بجو (د مازيګر شپږو) پورې نورداسې مقاومت پاتې نه شوچې د جمهوري دولت په ګټه دې جګړه وکړي. خو د ارګ دروازې لا تر دغه دمه نه وې پرانسيتل شوې .

دا ځل د الوتکو پرځای ، چورلکو ارګ تر بمبارد لاندې ونيو او په توغنديو او ماشينګنو يې پرارګ هوايي يرغل وکړ. د هوايي ځواک فعاليت او نښه ويشتنې ډيرې په ځير او بريالې وې. له همدې امله يو شمير لويدېزو کتونکو چې دغه پيښه يې له نيږدې په سترګو لېدله ويل چې چورلکې شوروي پيلوټانو چلولې. د هغوی دغه شک او شوپيان حقيقت نه لري. ټولې الوتکې او چورلکې افغانو پيلوټانو چلولې .

د ۱۹۷۸ز کال د اپريل د مياشتې د ۲۷ نېټې د پېښې په اړه د جټ د الوتکو د پيلوټ " محمد عثمان وَليد" په وينا چې د بګرام په هوايي ډګر کې يې دنده تر سره کوله، د روانو پيښو له لړې څخه په لاندې ډول کيسه کوي:

"د هوايي ځواکونو درستيزوال ډګروال عبدالقادر سره له دې چې د هوايي ځواکونو لوی بولندوی جنرال موسی خان نوموړی له هوايي ډګر څخه له هر ډول الوتنو څخه منع کړی وو، د ورځې په لس نيمو بجو په يوې چورلکې کې د بګرام هوايي ډګر ته ولاړ، د بګرام د هوايي ډګر بولندوی ډګرمن غلام سخي يې بندي کړ او بولنده يې په خپل لاس کې را واخيستله. نوموړي د هوايي ډګر کارکوونکو ته د کودتا له کېدلو خبر ورکړ او په قرغې کې ميشتې پر اتمې فرقې ، اوومې فرقې او ارګ يې د يرغل نوي بولندې ورکړې چې نوموړې سيمې د کودتا په ګټه وټکوي .

په همدغې ورځ د مېږ ۲۱ الوتکود الوتلو دوه تنه روسي ښوونکي او د سو ۷ الوتکو د الوتنو دوه تنه ښوونکي د بګرام په هوايي ډګر کې ول او روسي پيلوټ په هېڅ ډول د بګرام په هوايي ډګرکې نه ول. لاندينيو افغان پيلوټانو په الوتنو کې برخه اخيستلې وه :

د سو ۷ جټ الوتکې : حکيم، شير محمد، ګلبار او رحيم

د میګ ۲۱ له الوتکې : میر غوث الدین، سنت الله ، تیمور، عبدالرؤوف، شرف الدین، کافي خان ، مختارګل، دوران خان او وهاب

شوروي کارپوهانو او سلا کارانو چې د افغانستان په ځواکونو کې یې دنده تر سره کوله ددغه هیواد د نورو سلاکارانو په ډول اجازه نه درلودله چې په جګړه ییزو الوتکو یا عملیاتو کې دې برخه واخلي. دغه بندیزونه د شوروي د حکومت له پلوه د تر سره شویو تړونونو پربنسټ لګول شوي ول .

د دفاع وزیر او لوی درستیز چې په جیپ کې ناست ول او په ګړندیتوب یې موټر چلاوه ، له یوې ترافیکي پیښې سره مخامخ شول خو له هغې سره سره یې ځانونه اتمې فرقې ته ورسول. هغوی د کابل په لور د خوځېدلو څو څو امرونه ورکړي ول خو څوک دې ته چمتو نه شول چې د هغوی بولنده ومني. یوازې د ډګرمن محمد علي تر مشرۍ لاندې توپچي غنډ د ښار په لور را وخوځېد او له دې چې د پلي او هوایي ځواک له مرستې پرته یې نه شوای کولای نو خواره واره شول .

بولندوي ډګرمن محمد علي د توپچي غنډ برخلېک د غنډ په غاړه ور پریښود، او په خپله د چمتلي د دښتې له لارې و تښتېد او کابل ته راغی او په خپل کور کې پټ شو. وروسته کمونیستانو هغه را ووند او سر یې په لاس ورته ورکړ .

په هغې ورځ د اتمې فرقې بولندوي جنرال محمد صدیق (چې د تور صدیق په نامه پیژندل کېده) په مزارشریف د قطعې په تفتیش بوخت وو، د هغه په استازیتوب یو تن ډګروال د فرقې پازوالي په غاړه درلودله چې لا له مخکې له کمونیستانو سره غاړه غړۍ شوی وو. نوموړي ډګروال ددفاع وزیر او ستر درستیز ته خبر ورکړ چې د سترګو په رپ کې دې له دغې سیمې ځان ورک کړي که نه دواړه به ونیسي او وبه یې وژني .

د دفاع وزیر او لوی درستیز په نومیدۍ له اتمې فرقې را ووتل او له پټولارو یې د قوای مرکز په لور د تاج بیګ د مانۍ خواته مخه کړه. په دغه ځای کې د قوای مرکزدرستیزوال تورنجنرال عبدالعلي وردک د هغوی سره راغلاست وکړ. [هغوی] غونډه وکړه او د ځواکونو د راتلونکي خوځښت او د اوومې فرقې د ملاتړ یا نه ملاتړ په اړه یې خبرې کولې. په همدغې شېبه کې ول چې ناڅاپه د تاج بیګ مانۍ هم د الوتکو تر هوایي بمبارد لاندې راغله .

له مهتاب قلعې څخه[د جمهوري انقلاب د ملګري] ډګرمن خلیل الله بابکرخیل تر بولندې لاندې د توپچي ځواکونو اور پیل شو چې له امله یې د مانۍ پورتنۍ برخه را ونړېدله او په مانۍ کې اور بل شو. د دفاع وزیر، ستر درستیز او جنرال عبدالعلي له لښکرکوټه را ووتل او د چهار دهي په لور وخوځېدل. په مانۍ کې نورو پاتې افسرانو او سرتیرو هم پښې دوه کړې او د مانۍ تر شا رغیانې کې د توپچي د اور له ویرې یې ځانونه پټ کړل .

د دفاع وزیر له خپلو دوه تنو ملګرو سره د د لکشا د مانۍ د باغبانباشي عبدالمجید کورته چې د خپلوانو له ډلې څخه یې وو وَرَغی او ویې غوښتل یې شپه به همدلته تیره کړي او سبا سهار وختي به یوې خواته په تښته وتښتي. خو له بده مرغه د باغبانباشي زوی دغه خبره کودتاچي ځواکونو ته ور ورسوله ، هغوی راغلل او درې واړه یې ونیول او د څرخي پله په پولیګون کې یې پرته له محکمې ووژل .

ارګ لا تر اوسه په خپل بې وسې مقاومت ته دوام ورکاوه. په ارګ د څلورم زغره وال له یرغل څخه وروسته محمد داؤود خان د خپلې کورنۍ ټول غړي ارګ ته را وغوښتل. هغوی د ارګ د بڼ له لارې د ګلخانې په مانۍ کې راټول شوي ول .

هغه وزیران چې د ګلخانې د مانۍ په غونډه کې را ټول شوي ول محمد داؤود خان ته سلا ورکړه چې له ارګه دې ووځي او د قوای مرکز یو لښکر کوټ ته دې ولاړ شي او ټوله بولنده دې په لاس کې ونیسي. محمد داؤود خان دغه سلا ومنله .

یو تور والګا موټر د ارګ د ګلخانې مانۍ ته را نیږدې شو. ولسمشرله دروازې را ووت او غوښتل یې چې په موټر کې کښیني. زوی یې محمد عمر جان ورپسې ورغی. په دغې شېبې کې د ګارد د قطعې له خوا د دوی پر لور ډزې وشوې او د هغوی پام یې ځانته را واړاوه. عمر جان ټپي شو او ولسمشر بیرته د ګلخانې مانۍ ته ننوت. او ویې ویل : " نه! هر څه پای ته رسیدلي دي. ددغو ټولو بد مرغیو پازوالي زما په غاړه ده. هرڅوک چې نه غواړي و وژل شي نو د مانۍ شاتیني تالار ته دې ولاړ شي "

وروسته وویل شول چې پر داؤود خان او عمر جان د کلاشنیکوف ډزې د داؤود خان د ډیرو د ډاډ وړصاحبمنصبانو له ډلې څخه د یوه تن صاحب منصب له پلوه وشوې .

د هوا په را تیاره کېدلو د ارګ د مقاومت ستنه هم ورو ورو را نړېدله او د تسلیمېدلو نښې را څرګندېدلې. له یرغلګر ځواک سره له پوهاوي او جوړ جاړي وروسته د ارګ دروازه هم پرانیستل شوه او د کودتا شوبلې پر ارګ ور ننوتلې. لودسپیکرونو له سردار محمد داؤود خان او محمد نعیم خان څخه غوښتل چې پرته له آړ یا شرطه دې ځانونه دوی ته ور وسپاري. دا هغه شېبه ده چې پرته له سردار محمد داؤود خان، د هغه میرمنې او دوه درې تنه نور، د کورنۍ پاتې غړي د سردار محمد نعیم خان په ګډون د ځمکنیو او هوایي ډزو له املې ټول ټپیان شوي او په وینو کې لمبېدل. دوه درې تنه ماشومان هم وژل شوي ول .

شوبلې د ګلخانې د مانۍ پورېو ته نیږدې شولې او د شوبلو له منځه یو تن تورن او در تنه بریدګي را ووتل او د ګلخانې د مانۍ په لوریې یرغل وکړ. [هغوی] د داوود خان په لېدلو هک پک شول چې لا تر اوسه هم ژوندی او په دوه وو پښو ولاړ دی او ټپیان پر ځمکه پراته ول .

تورن امام الدين پر داؤود خان خوله را خلاصه کړه او چيغه يې وکړه: " مقاومت ګټه نه لري، تسليم سه. سردار محمد داؤود خان ورته وويل : " ستاسو سر لاړښود را ته را وليږه چې له ما سره خبرې وکړي. " تورن بيا وويل:" موږ ټول سرلار ښوونکي يو. هر څه چې لرې ما ته يې ووايه او يا تسليم سه "!

محمد داؤود خان نور زغم له لاسه ورکړه او په لاس کې يې تومانچه وه او پر همدغې تومانچې يې پر تورن امام الدين ډزې وکړې. تورن له دغسې يوه سړي څخه چې هر څه يې له لاسه ورکړي ول د ډزو هېله يې نه درلودله نوپه خپل کلاشنيکوف يې په پټو سترګو راتاو او داسې يو ړوند اور پردوی ور بل کړ چې نيم ژوندي کسان يې هم ټول له يوې مخې ور ووژل .

په دغې ټولیزې ړندې وژنې کې دغو کسانو خپل ځانونه له لاسه ورکړل: ولسمشر سردار محمد داؤود خان ، د کورنيو چارو د وزارت کالخواى ' سر پرست' او د ولسمشر ځانګړی استازی سردار محمد نعيم خان ، شهزادګۍ زينب د محمد داؤود خان ماندينه او د محمد ظاهرشاه خور،شهزادګۍ بلقيس د تيمورشاه آصفي ماندينه او د محمد ظاهر شاه خور، محمد عمر د محمد داؤود خان مشر زوی، ويس د محمد داؤود خان زوی، خالد د محمد داؤود خان زوی، شينکۍ د محمد داؤود خان لور، زرلښته د محمد داؤود خان لور، شيما د ويس ميرمن د محمد داؤود ننږور، هېله د عمر جان لور د محمد داؤود خان لمسۍ، غزال د عمر جان لور د محمد داؤود خان لمسۍ، حارث د ويس زوی، ايګل د ويس زوی، د محمد نعيم خان لور زرمينه اود عبدالعظيم غازي ماندينه، د داؤود خان خور عايشه، د شاه محمود خان غازي مشر زوی نظام الدين، د عبدالعظيم غازي لور صفورا، عبدالاله د ولسمشر مرستيال او د کورنيو چارو وزير عبدالقديرنورستاني

هغه کسان چې ټپيان خو وروسته له درملنې سه شول؛ دوی ول: د عمر جان ميرمن ګلالۍ د عبدالله خان ملکيار لور، د عبدالعظيم غازي لور خورشيد، د نظام الدين غازي لور زهرا د نظام الدين غازي زوی داؤود، د تيمورشاه آصفي لور زهره، د تيمورشاه آصفي زوی توران او د عايشې پرستاره شيرين ګل .

په هغې ورځ د ګلخانې په مانۍ کې د وژل شويو او ټپيانو ورکړل شوې شميره ټول ټال اووه ويشت تنه ښودل شويده. د سردار محمد نعيم خان ميرمن زهره جانه ، تيمورشاه آصفي او يو شمير وزيران د ارګ د ناتار په هغې ورځ وکولای شول ځانونه ژوندي وساتي .

د داؤود خان د کورنۍ دوه تنه نور غړي عبدالله روکی او صلاح الدين غازي له دغې پېښې وروسته د کمونيستانو له پلوه اعدام شول. احمد علي خان سليمان د څرخي پله په زندان کې مړ سو. څو وخته وروسته سيد وحيد عبدالله چې ددفاع د وزارت تر ځمک لاندې خونو کې زنداني وو د څرخي پله پوليګون ته وليږدول شو او هلته يې اعدام کړ. د يوه خبريال د يوې پوښتنې په ځواب کې نورمحمد تره کي داسې وويل: " سيد وحيد عبدالله چې مقاومت کړی وو، په مقاومت کې وژل شوی دی. " دا هغه ښکرور درواغ ول چې هېڅ چا ونه منل .

د شوبلو هغه کتار چې د هوايي ډګر پر لوري خوځېدلی وو سيمه يې را چاپېره کړه او بولنده يې ټوله ډګروال عبدالقادر ته ور و سپارله. بيا د کورنيو چارو د وزارت په لور کتار را تاو شو د ژاندارم او پوليس لوی مشر جنرال محمد طاهر خان يې وواژه او د کورنيو چارو وزارت يې چې وزير يې ورک او پټ وو ، په خپله ولکه کې راووست. بيا يې د کابل ولايت د توقيف زندان را خلاص کړ او د خلق او پرچم مشران يې را آزاد کړل .

د کابل له توقيف څخه په را آزاديدلو ، حفيظ الله نيغ په نيغه راډيو افغانستان راغی اوله هغه ځايه يې د کودتا د څار او لارښوونې بولنده په لاس کې واخيستله. نور پاتې کمونيست مشران د کابل په هوايي ډګر کې د لنډ مهال لپاره ميشت شول او سترګې په لاره ول چې د کار پايلې به چيرې ورسيږي [ځکه] لا تر اوسه زړونه يې ډاډه نه ول چې کودتا به بريالۍ شي که نه .

حفيظ الله امين د کابل راډيو په ودانۍ کې لنډمهاله پوځي سلاکاره ډله را جوړه کړې وه او له هغه ځايه يې د پلازمېنې او نورو ولايتونو د پوځ ټولو لښکر کوټونو، زغره والو او هوايي ځواکونو ته بولنده ورکوله. ډګروال عبدالقادر، جګړن محمد اسلم وطنجار او جنرال محمد رفيع له هغه سره له نيږدې همکاري کوله .

د ۱۹۷۸ د اپريل د مياشتې د ۲۷ نېټې د ماښام پوره ۷ بجې وې چې د حفيظ الله امين غږ له راډيو را پورته شو. هغه محمد اسلم وطنجار او عبدالقادر د راډيو له لارې معرفي کړل او له هغوی يې وغوښتل چې د پوځي سلاکارې ډلې خبرتيا ولولي .

اسلم وطنجار نوموړې خبرتيا په پښتو او عبدالقادر په دري ژبې ولوستله. هغو د ټولو وګړو تر غوږونو ورسوله چې د ټبرنې جمهوري رژيم ټغر ور ټول شوی او له ولسه يې وغوښتل چې په سړه سينه دې کښينې او په خپلو کارونو او ورځنيو چارو دې بوخت وي .

په سبا ورځ يې د ۱۹۷۸ زکال د اپريل د مياشتې په ۲۸ نيټې د راډيو له لارې يوه بله خبرتيا خپره شوله او ولس ته يې خبر ورکړ چې داؤود خان ، محمد نعيم خان او عبدالاله د مقاومت له امله ووژل شول ، [هغوی] په همدې ترڅ کې د جمهوري رژيم ټولو جنرالانو او وزيرانو ته امر وکړ چې د دفاع د وزارت ودانۍ ته دې راشي اوګواښ يې وکړ چې که څوک را نه شي نوله سرغړاوي سره به انقلابي چال چلند وشي .

د همدغې بولندې پربنسټ ول چې وزيران او جنرالان د دفاع د وزارت ودانۍ ته راغلل او د دفاع د وزارت ترځمکې لاندې خونو کې تر يوې مودې پورې د " مېلمنو زندانيانو په توګه" تر څار او پلټنې لاندې ونيول شول. له هغې ډلې څخه اووه تنه خوشې او په خپلو کورونو کې تر څار لاندې ونيول شول. د ۱۹۷۸ز کال د مې د مياشتې په دريمې شپږتنه يې پوليګون ته وليږل شول او ځای پر ځای اعدام شول نور پاتې کسان د دفاع په وزارت کې تر څار لاندې ونيول شول او وروسته د څرخې پله زندان ته د زندانيانو په توګه واستول شول .

په راتلونکو څېړکېو کې به تاسو لاندې سکالو ولولـئ :

۱ .محمد اسلم وطنجار او عبدالقادر

۲ .له جنرال امام الدین سره ځانګړې مرکه

۳ .د دیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د غوایي د مېاشتې له اوومې نېټې څخه مخکې د محمد داؤود د وژلو تابیا هم نېول شوې وه. د کومو کسانو د ګوتو خاپ ددغې تابیا په انځور کې ښکاري؟ نوربیا

د اَخـَځ سرچېنه:

http://www.kabulnath.de/Salae_Charom/Shoumare_79/Praesidet%20Daoud-%20Siasang-7.html

نهمه برخه

نسيم خوشگوار...

د " شهيد ولسمشر څېره او چال چلند /سيما و كردار رئيس جمهور شهيد" د كتاب په ۱۱۵ ، ۱۱٦ او ۱۱۷ پاڼو كې چې د (خان آقا سعيد له پلوه راټول او سمبال شوې او د سعيد په خپرندويه مركز پېښاور /پاكستان كې په ۲۰۰۳زكال كې خپور شوی) داسې راغلي دي:

"مخكې مې د همدغې سكالو [د محمد داؤود او د هغه د كورنۍ د وژنې څرنگوالي په اړه د افغانستان د اسلامي دولت د هنريالانو د ټولنې د لوی مشر ښاغلي محمد نسيم خوشگوار يادونه د " هغه راز چې فايق افشأ نه كړ/رازې كه فايق افشأ نه كرد" په كتاب كې راوړي ول. پ. ۱٦۲ /.../ او دا دی هغه دلته گرانو لوستونكو ته ډالۍ كوم .

د ديارلس سوه او اووه پينځوسم لمريز كال د غوايي د مياشتې د اوومې له كودتا وروسته د حميد روغ د وړانديز پربنسټ د هېواد د ورځپاڼې د پروپاگند ضد په څانگه كې په دريم بست كې په كار بوخت وم. يوه ورځ چې هوا ښه توده وه او ډاډ لرم چې د غبرگولي مياشت وه د شهرنو په پارک كې مې گام واهه چې والگا گړندي ناڅاپه برک

وواهه. له دې چې په هغو ورځو کې نیول نیول زیات ول، و بیریدلم او د سړک ګوښې ته ودرېدم. د موټر له منځه لومړي برېدمن انجنیر حفیظ الله میرکي را ته غږ وکړ، له دې چې نوموړی زما اشنای وو نو له ویرې خلاص شوم .

میرکي راځخه وپوښتل: " څه کوئ؟" ورته مې وویل:" هېڅ همداسې چکر وهلو ته راغلی یم" هغه خپل موټرته دننه ور وبللم چې کښېنم. د وزیراکبرخان د روغتون په لور وخوځېدلو. له هغه ځایه تیر شوو او د پوځ د څلورسوه بستریز روغتون په لور مو و درومل. په دې ترڅ کې یې وویل : " تاسو خو خبریال یاست. راځئ چې د یوه اتل لېدلو ته ورسو. ښایي تاسو ته به په زړه پورې شیان ولري".

په روغتون کې یوې خونې ته ور ننوتلو. د چپرکټ پرسر د منځنۍ ونې لرونکی په ګچ کې را تاو شوی لاس یې په غاړه یوځوان پروت وو. میرکي هغه ته ور وپیژندلم او هغه یې د داؤود خان د وژونکي په نوم راته را یاد کړ، که څه هم د هغه د کرغیړن مخ په لېدلو پښېمانه وم، خو بیا هم په سړې سېنې مې له هغه [امام الدین] د مالوماتو غوښتنه وکړه. نوموړي وویل :

د غوایي د اوومې په شپې مورِ د بالاحصار د نیولو او د محمد داؤود د ولسمشرۍ له مانۍ سره د مخامخ جګړې لپاره په دنده و ګومارل شولو. کله چې ارګ ته ورسیدلو، د الوتکو او د هغوی د پرله پسې بمباریو اود شوبلو د اور د مردکو د ګړزا غږ هرې خوا ته خپور وو او اخ او ډب په شه کړس روان وو. د شپې په نیمایيو کې بریا زمورِ په خوا شوه او د ولسمشرۍ پرمانۍ ورننوتلو .

په هغه وخت کې زمورِ د قطعې بولندوی زما ټولي ته د داؤود خان د نیولو دنده ور وسپارله. زه او زما سرتیري د ګلخانې د مانۍ په لوري پرمخ ولاړو، د هغه ځای کړکۍ او پنجرې مو ترپرله پسې ټینګ اور لاندې ونیولې او مانۍ ته ور ننوتلو .

چوپه چوپتیا خپره وه. خپلو بدرګه سرتیرو ته مې وویل چې مورچل ونیسي او په پرله پسې ډول دې اور ته دوام ورکړي. ما له ځان سره یو لوډسپیکر راوړی وو او د هغه له لارې مې خپلو سرتیرو ته دنده ورکوله .

په خونې کې د لودسپیکر له لارې مې سرداؤود ته وینا ور وارَوله او ومې ویل چې سردار داؤوده ! ځان د پوځي سلاکارې ډلې په امر راوسپارئ. په همدغې شېبې کې د خونې د یوې ستنې "فیلپایې" له شا یې په خپل ویروونکي غږ کې راته وویل: " زما په قاموس کې د تسلیمېدلو توری ځای نه لري. پرته له خدایه بل چا ته نه تسلیمیږم." او د اور امر یې ورکړ .

په مور له هر لوری ډزې وشوې. د ښځو په لاسونو کې هم توپک ول، هغوی هم ډزې کولې. زمور شمیر زیات وو، زمور د ډزو له امله یوه ښځه چې د نیږدې کړکۍ له اړخه یې ډزې کولې ، په ځمکه را پریوتله خو په داؤود خان یې هیڅ اغیزه نه کوله .

یو وخت زما پام شو چې د هغه په لاس کې یوه سپینه تومانچه ده او په هماغې تومانچې د ستنې له شا په ما ډزې کوي، زما اوږه یې لږ را ټپي کړه. توند اخ او ډب روان وو .

کله چې د څار په حالت کې وم ناڅاپه زما پام شو، ومې لېدل چې ککره یې د ستنې له شا راته ښکاره شوه. هغه ډزې وکړې، ما هم ډزې وکړې. زما د کلاشنیکوف ټول مردکي د هغه پر ککرې ومښتل، د ککرې کوپړۍ یې پورته په هوا والوتله او پر ځمکه را پریوت .

ما د بې مزې (بې سیم) له لارې ددغې بریا زیری خپل بولندوی ته ورکړ او بیا بې هوښه شوم. کله چې په هوښ راغلم، ومې لېدل چې دلته یم ".

تر بیرغ لاندې وژل کېدل؟

الف: هارون د " داؤود خان د کې جي بي په لومو کې" ، د پاکستان په پېښاور کې د ۱۹۹۷زکال د دسامبرپه مباشت کې د میوند د خپرندویه ټولنې د چاپ د کتاب په ۱۵۲، ۱۵۳ او ۱۵۴ پاڼو کې د حامد په ژباړې، سمونې او یادَونې داسې لېکي :

داؤود خان د [دیارلس سوه اووه پنځوسم لمریز کال] د غوایي د مباشتې په اوومې د پنځنې "پنجشنبې" په ورځ د وزیرانو په غونډه کې د لاریون په تړاو په خبرو اترو بوخت وو. دغې غونډې د وخت له تیراوي پرته بله هیڅ ګټه نه درلودله، باید پوځي چمتوالی نیول شوای وای او یا دې حکومت پوځي شوی وای .

د غرمې په مهال د پردیو په پارَونې او بولندې د وطنجار شوبلې او د هغه تر سر مشرۍ لاندې د څلورم زغره وال ځواک نورو بدرګه شوبلو د ولسمشرۍ د مانۍ لویدیزې دروازې ته مخامخ مورچل ونیو. په لومړي سر کې یې د ملي دفاع د وزارت ودانۍ تر اور لاندې را ونیوله. مانۍ و لړزېدله. وزیر او لوی درستیز یې لا مخکې له مانۍ وتلي ول. بیا یې د ولسمشرۍ د مانۍ د ساعت کلا تر اور لاندې ونیوله. بیا یې د خپلې شوبلې خـُول د ارګ لورې را تاو او ارګ یې تر اور لاندې ونیو .

وروسته همدغه شوبله د غوایي د انقلاب د نښې په توګه د یوې ډبرینې پاڼې پرمخ د ارګ مخې ته ودرول شوه.

داؤود خان د پوځ د سراعلی قوماندان په توګه غوښتل د چارو لارښوونه او څار په لاس کې را واخلي. نو د مخابرې دستګاه ته چې د همدغسې شېبو لپاره د میز پرسریې وراښودل شوې وه او له لښکرکوټونو سره به یې نیغ په نیغه

اړیکه نیوله وَرَغی خو ویې لېدل چې (کاتل) د مخابرې دستګاه له کاره لویدلې او کوډ اوچینل یې ور بدل شوی وو. په هماغه شېبه کې یې وویل: روسانو خپل کار وکړ." او وزیرانو ته یې اجازه ورکړه چې خپلو کورونو ته ولاړ شي.

د کورنیو چارو او دفاع وزیران لا مخکې له ارګه وتلي ول. د خپلې کورنۍ غړي یې ترڅنګ راوغوښتل. داؤود نه تسلېمېده او نه یې له پېښې څخه د تېښتې هڅه وکړه. د فرانسې سفارت د ارګ له دیوال سره نښتای وو او کولای یې شواې له سیاسي ډګره لاس په سرشي خو په خپلې خاورې کې یې ویاړلی مرګ غوره وباله نو ځکه یې د خپلو پښو راټینګولو ته کلکه ملا وترله. ویې ویل چې نه غواړي د روسانو په لاس په ژوبڼ کې را بند کړای شي.

کودتاچیانوپه یوه ټانک د بندیانود ساتنې له خټو جوړ دیوالونه را ونړول او دننه ور ننوتل. کودچیانو خپل مشران له داؤودي زندانه د خوښیو په شور او زوږ کې را خوشې کړل. هغوی یې پرشوبلوباندې کښنیول او د کودتا زړه، د راډیو تالارته یې بوتلل.نویو مشرانو خپل لاسونه د شوبلو له منځه را ایستل او د کابل ښارپانو د ځارونکو سترګو مخ ته یې ښورول.

د ارګ د پوځیانو روحیه ضعیفه وه، سترې ستومانه او ناهیلي ښکارېدل. نورلښکرکوټونه یې ملاتړ ته را ونه رسیدل نوځکه د هغوی مقاومت هم له پښو را وغورځید. وروسته له هغې چې د هوایي ځواکونو عملیاتو زور واخیست او ارګ د هوایي او ځمکنیو ځواکونو تر اور لاندې ونیول شو نو په ارګ کې د ولسمشریزۍ ماڼۍ د ساتندویه ځواک ګارډ مقاومت هم کرار کرار را سوړشو.

د داؤود د کورنۍ غړې یوپه بل پسې ټپیانېدل سردار داؤود ټپي شو او د خپلو دواړو زامنو عمر او خالد مرګ یې په خپلوغبرګو سترګو ولید. د ژوند ډیرې سختې شېبې وې ، داؤود په ډګر کې یوازې راګیر پاتې وو. کمونیستان پرارګ ورننوتل هغوی له داؤود سره د لېدلو کتنو غوښتنه وکړه خو داؤود ورسره ونه منله.

درې تنه ټیټ پوړي کودتاچیان د تورن امام الدین ترمشرۍ لاندې د ولسمشر داؤود خان حضور ته ورغلل او له هغه یې وغوښتل چې ور تسلیم شي. داؤود خان پرته له دې چې له هغوی څخه د ځان او یا د خپلې کورنۍ د غړود ژغورنې غوښتنه وکړي، د خپلې تومانچې وروستنۍ ګولۍ یې پرامام الدین نیغ په نیغه ورتشه کړه. اما الدین ټپي شو خو مړ نه سو. د هغه نورو ملګرو ولسمشر تر اورلاندې را ونیو. داؤود چې د افغانستان تر ملي بیرغ لاندې ولاړ وو په شهادت ورسید.

بیا یې نعیم خان او د داؤود خان د کورنۍ ټول نارینه غړي یو په بل پسې ووژل. د کورنۍ شځینه غړي یې د څرخي پله په محبس کې واچولې. د څرخي پله زاندان هغه زاندن وو چې داؤود خان د خپل رژیم د مخالفینو لپاره د قدیرنورستاني په وړاندیز جوړکړی وو. او په دې توګه یې د دُرانیو د ټبر د پاچاهي ټغر را ټول کړ .

د داؤود خان او د هغه د کورنۍ د غړو مړي چا ونه لېدل. يوازې د چمن او کويټې اځکزيو د هغوی د فاتحې دعاګانې په خپلو جوماتونو کې واخيستلې او د هغوی د اړواګانو خوښۍ ته يې

دعا وې وکړې. ويل کيږي چې مړي د مرنجان دغونډۍ په لمنه کې خاوروته سپارل شوي دي.

[حفيظ الله] امين د راډيو افغانستان د څپو له لارې جګړن اسلم وطنجار چې د " تورپيکۍ" په نامه پيژاندل کېده او ډګروال قادر چې د " سپي قادر" په نامه پيژندل کېده، د ويانډو په توګه وګړو ته ور وپيژندل. وطنجار په پښتو او قادرپه دري ژبو د نوي پوځي حکومت را ټينګېدل اعلان کړل.

په داسې يوه اړوپيچ کې ولس نه پوهېده چې څه ور پېښ شويدي او څه به ور پېښ شي، د سليمان لايق لاندينۍ شعر د داکټرصادق فطرت ناشناس په غږ او کمپوزکې په سنديزه توګه را خپور شو.

ســـتره تېاره تېره شـــوه ســـتا پر ســـردرو باندې

شـــه شـــوله چه تيره شـــوه ســـتا خـــوارو بچـــو باندې

هـــــره تېاره پای لـــري خـــلکـــو، ولســـــو باندې

لمـــر د عـــد الت وخوت ســـتا پر جګـــو غـــرو باندې

خو په هېوادکې له هماغې ورځې را په دېخوا د وينو او اوښکو بهېدا په را پيلېدلو شوه./.../ څرګنده وه چې يوه خوړلنه ، ناورين وهلې او يوه ويرلړلې راتلونکې د افغانستان د ولس د برخليک په درشل کې په تېندکو او سترګې په لاره ده . د [سليمان[لايق شعر يوه ملي او ولسي شاعر داسې ور ځواب کړ .

لـمـــر د آزادۍ پريوت ســـتا پر ســـردرو باندې

توره تېاره راغـــلله ســـــتا خـــوارو بچـــو باندې

له [پارسي څخه پښتو ته] د ژباړونکي لمنليک

]ښاغلو لوستونکو!

لاندینۍ کرښې زما (رحمت آریا) نه دي. دا هغه له پښتو څخه پارسي ته د ژباړونکې لیکل شوې کرښې دي چې د دغې لېکنې له لېکوال سره یې مرسته کړې دغه کرښې مې د لوستونکو د پوهاوي او د بل لېکوال د حق د خوندي ساتلو لپاره ځای په ځای را غبرګې کړې[

د۱۹۹۷ زکال د پنځنۍ 'پښنجشنبې' په ورځ " [له پارسي څخه پښتو ته] د داؤود خان د کې جي بي په لومو کې" د کتاب ژباړونکي حامد د همدغه کتاب په دریمه را ژباړل شوې پاڼه کې داسې را کښلي دي :" دا کتاب، لېکوال " الف هارون" په را پورول شوي "مستعار" نوم د پښتو په خوږې ژبې لیکلی چې د هېواد پالنې او مسلمانۍ د څېو په احساساتو کې یې د راټولونې د لړۍ له بشپړولو وروسته په دیارلس سوه او درې اویایم ل کال کې (۱۱۹۴۴زکال) په آسترلیا کې خپور کړی دی ".

نوموړی د کتاب په دیارلسمه پاڼه کې زیاتوي: " ګران لوستونکي دې د ژباړونکي پراوږود خپلې ښېګڼې په ایښودنې خپله پاملرنه دې تیروتنو ته راوګرځوي ، یا دې خپل اند اویا دې د [حامد] د ژباړې په تړاو خپل څرګند وړاندیزونه او یادَونې په ګوته کړي او کولای شئ د [کتاب] د ژباړونکي په پته یې راواستوئ: حامد، ډاګي پُست ۱۱٦۴، مرکزي پُسته خانه، صدر، پېښاور، پاکستان .

حامد د " داؤود خان د کې جي بي په لومو کې" یا د ده په ژباړې " داؤود خان در چنګال ک.ج.ب" کتاب د ۱۵۳ او ۱۵۴ پاڼو په لمنلیک کې داسې راکاږي :

۱ " .زور مټې ناتارګر مې وواژه" : ښاغلي لېکوال [الف هارون] د داؤود خان د وژنې پېښې ته یې د هغو کسانو په لاس چې په پیسمنۍ " مغروریت" یې " زما د ملګرو د نوم تعبیر پرې ور تپلي، فلمي او افسانوي رنګ ورکړی چې ګڼې [محمد داؤود] د افغانستان تر بیرغ لاندې ووژل شو. که هغه د افغانستان تر بیرغ لاندې وژل شوای وی، نود ملګرو په لارښوونه به یې هغه ته بدلون نه ورکاوه .

ښاغلي الف هارون غوښتي دي چې له کاوبائـي فیلمونو څخه په پېښـې یا تقلید کولو د داؤود خان د مړینې انځور ته هماغه بڼه ورکړي چې یو سپین پوټکی یعنی یو خونړی سور لاسی اروپایي د امریکا د سور پوټکو یعنې ددغې سیمې د کره اوسېدونکو له ټول وژنو او د هغوی د خاورې له نېولو وروسته دې د امریکا تر بیرغ لاندې مړ شي .

د تورن امام الدین په نامه د محمد داؤود خان یو ملګری، د ولسمشرۍ د مانۍ له یوه صاحبمنصب ګل آقا او د شوروي د سفارت دوه تنه غړي له داؤود خان سره د مرکې په موخه خونې ته ورننوتل او له هغه یې وغوښتل چې ځان وروسپاري .

وروسته له هغې چې داؤود خان ته يې سپکې سپورې او ښکنځل وکړل، داؤود پر هغوی برید وکړ. د امام الدین مټ ټپي شو. د هغه په ځواب کې کودتاچیانو پر داؤود خان یرغل ور وړ. په همدغې شېبې کې امام الدین له خونې را ووت او په چیغو چیغو يې وویل " زور مټې ناتارګر مې وواژه "

۲ .محمد اسلم وطنجار او عبدالقادر: د یحیی د کورنۍ د ټـبَر د راټولېدلو خبر " تورپیکۍ جانې" یعنی محمد اسلم وطنجار په پښتو او " دَیــدو" قادر په فارسي ژبه د راډیو افغانستان له لارې خپور کړ. دغه دوه تنه نن د طالبانو د پاچاهۍ په سرمشریزه ډلې کې دي. البته دا د دې لپاره نه دي چې لوی سردار بیرته د واک پر ګدۍ را کښېنوي، بلکه ددې لپاره دي چې د هغه پر اوږو کښېنې او مبارک ارګ بیرته د " خلکو پر کور" را واړوي .

"وطنجار ته يې له دې امله تورپیکۍ ویل چې د هرچا ملګری او وزیر به وو. وطنجار د روسانو له پلوه د بلې کودتا لپاره په پام کې نېول شوی وو. (د ځارکښۍ د ځالې لاسوندي/ اسناد لانه جاسوسي، پ. ۱۰۹) .

قادر نه خلقی وو او نه پرچمی خو د پیسو په بدل کې يې هر کار ته ملا را تړله. د ښوونځي له پیله به خلکو د " سپي" په نامه پیژانده. ان دا چې د پولند د لوی سفارت په پَیر کې د لویدېژې نړۍ له یو شمیر ځارکښیزو دالانونو سره يې اړیکه را ټینګه کړې وه. پ. ۹۳(.

له ښاغلي حامد او ګران هارون او ..... سره څو خبرې

د [ځارکښیزې ځالګۍ د لاسوندونو/ اسناد لانه جاسوسي] لیکوال حامد او الف هارون ته په ډیر درنښت غواړم ووایم چې د محمد اسلم وطنجار او عبدالقادر د [شخصي ❓ ژ] ژوند په اړه لیکل شوي خبرې سمې نه دي.

کاشکي هغوی پوهېدل چې اوس هغه وخت تیر شوی چې خلک به د سپي، غوایي، خره، ګیدړ، کاږبل "کفتار"، زمري، پڑانګ اویادا چې نارینه به د نجونواوښځمنو په نومونوسپک بلل کېدل.

برسیره پر هغې، داسې ښکاري چې د حامد اورېدل شوې خبرې له خپلې سرچینې څخه لوخړې وي، ځکه :

محمد اسلم وطنجار ته يې د هغه د تنکۍ ځوانۍ په وخت کې د هغه پرتندي د راپریوتلو ښویو وینښتانو او نري ږغ له امله " تورپیکۍ" ویل. دغه له ټوکو ډکو نوم د هغه د " سیاسي ملګري له نوم او د هر چا له وزیرکېدلو" سره له اره کوشنی تړاو نه لري. که "تورپیکۍ" د وزارت لپاره معیار بلل کېدای نو (له پیغلوټو او ښځمنو څخه په زرهاوو ځله د بخښنې په غوښتنې) د افغانستان په مشرتابه کې یو شیمر د پردیو په لاس کښېنول شوي لوړپوړي چارواکي به هم چې نن او پرون وزیران او ملګري ول " تورپیکۍ " بلل کېدای .

وطنجار په ۱۹۴۴زکال کې د پکتیا د اندړو په زرملې کې سترګې په نړۍ را وغړولې او د ۲۰۰۰زکال د نوامبر په مباشت کې د روسیې په اوکرائـین کې د سرطان د ناروغۍ له امله مړ سو .

عبدالقادر چې د " ډګروال قادر" په نامه پیژاندل کیږي د افغانستان یو له هغودریو تنو مشرانو څخه دی چې یوازې د درې ورځو لپاره یې واک په لاس کې وو (د دیارلس سوه اووه پینځوسم لمریز کال د غوایي اوومه، اتمه او نهمه / د ۱۹۷۸ز کال د اپریل د مېاشتې ۲۸، ۲۹ ، ۳۰). نوموړی په هرات کې زیږېدلی او اوس د روسیې /په مسکو کې ژوند کوي .

د قادر لنډکې نوم د دوه وو لاملونو له امله په یادونو کې را پاتې دی :

۱ .د دیارلس سوه اووه پینځوسم لمریزکال د غوایي د مېاشتې په اوومې/ د ۱۹۷۸زکال د اپریل دمېاشتې په ۲۸ او د سبا ورځې تر نیمایۍ پورې لاندینۍ لېکنې په څو څو ځله دده له پلوه ولوستل شوې .

"د افغانستان په تأریخ کې د لومړي ځل لپاره د نادر د کورنۍ د ځواک او پاچاهۍ، ناتار او سورلاسۍ ته د پای ټکې کښېښودل شو او ټول دولتي ځواک ولس ته لیږدېدلی دی. همدا اوس دولتي ځواک د انقلابي پوځي ډلې په لاس کې دی ".

"د افغاستان د وسله والو ځواکونو د پوځي شورا خبرتیا: د ناتارګر نادر د کورنۍ وروستنی غړی سردار محمد داؤود دغه بې ساری ولس - تأریخ غولوونکی او خاین د افغانستان د ولس په پَـتـېـنـۍ د تـل لپاره له منځه ولاړ. لدې وروسته ولسي ځواک تاسو د افغانستان پتمن ولس پورې اړه لري. د انقلاب له لاس ته راوړنو، ددغه ناتارګر او سورلاسي سردار د پلویانو له منځه وړل د افغانستان د هر رونړ اندي وګړي دنده ده ".

۲ .د راډیویې ګزارشونو د پرله پسې لوستلو او خپرولو په کړس کې د " قادر، شاهپور، میر علي اکبر او ....." نیول د نورمحمد تره کي او حفیظ الله امین د دولت په وړاندې د کودتا تور .

GRUاوKGB

د عبدالقادر د لا پیژندلو لپاره د لاندینۍ لېکنې لوستنه به بې ګټې نه وي :

۱ .د افغانستان په وسله وال ځواک کې د خلق او پرچم د ډلو په افسرانو سربیره په شوروي کې یو شمیر روزل شوي افسران هم ول چې د محمد داؤود په وړاندې یې په کودتا کې په خپلواکه توګه ګډون وکړ او له هغه وروسته کرار کرار له یو له دغو ډلو خلق یا پرچم سره یو ځای شول .

[له سیاسي اړخه]ژ[د یوې خپلواکې ډلې مشر جنرال عبدالقادر د هوایي ځواکونو د بولندې ډلې مشر وو چې وروسته د خلق د ډلې له پوځي څانګې سره یو ځای شو او د ۱۹۷۸زکال په کودتا کې یې بنسټیزه ونډه ولوبوله. (

افغانستان په شلمه پیړۍ کې / افغانستان در قرن بیستم"، د بي بي سي د خپرونو ټولګه، ډاکټر ظاهر طنین، ۲۰۰۵ زکال)

۲ .امریکایي افغانستان پیژندونکي سلیګ هریسن، ګروهن دی چې د ۱۹۷۳زکال او د ۱۹۷۸ز کلونو په کودتا ګانو کې ددغو ډلو شتون او ونډې د شوروي د دوه څارکښیزو څانګو یعنی د " جي آر یو" [د پوځ اطلاعاتي څانګه] او د " کي جي بي" [د شوروي د دولتي ټېکاو' امنیت' سازمان] له کړنو او سیالیو سره نیغ په نیغه اړیکه در لودله .

د ۱۹۷۸زکال په کودتا کې تر ټولو مهمه رامنځ ته شوې خبره چې ډیر لږ کسان ورځخه خبر دي په افغانستان کې د کي جي بي د شوروي د جاسوسۍ د مرکزي سازمان او د جي آریو د شوروي د پوځ د استخباراتو د سازمان ترمنځ کورنۍ سیالۍ دي .

دا ډیره اړینه او مهمه سکالو وه، په ځانګړې توګه کله چې د شوروي د پوځ د استخباراتو د څانګې اړیکه د افغانستان له پوځ سره رابربنډه شوه، حال دا چې کي جي بي نه له پوځیانو سره بلکه د افغانستان په حکومت کې دننه او له غیر پوځي ګوندیانو سره اړیکه درلودله. دغه اړوپیچ دداسې یوې سیالۍ لامل شو چې په پورتنیو ویل شویو مهمو پیښو کې یې بنسټیزه ونډه تر سره کړه :

یو یې د کودتا لامل شو او بل هغه شرایط ول چې په پای کې د افغانستان پر نیواک او په افغانستان کې د شوروي د پوځ په لاسوهنې را وا وښتل. په هغو شپو ورځو کې د شوروي د پوځ استخباراتي سازمان ، د افغانستان په پوځ کې یوازې د یوې ډلې ملا ورو ترلې ، یعنی په پوځ کې د خلقي ډلې ملاتړ چې مشري یې حفیظ الله امین کوله او د کي جي بي له څار او خبر پرته یې غوټۍ په پټه مخ په غوړیدا وي .

په حقیقت کې په پوځ کې د کمونیستو افسرانو درې ډلې را منځته شولې. تر ټولو لویه ډله یې د حفیظ الله امین تر مشرۍ لاندې خلقي ډله وه او تر هغه وروسته د میر اکبر خیبر تر مشرۍ لاندې د پرچمیانو ډله وه چې د شوروي د پوځ له استخباراتي سازمان سره یې اړیکې درلودلې او جي آر یو په ځانګړې او بیلې توګې د پوځ له نورو افسرانو سره هم اړیکه ټینګه درلودله .

د هوایي ځواکونو د بولندې ډلې مشر جنرال عبدالقادر چې په کودتا کې یې بنسټیزه ونډه درلودله، له همدغو کسانو څخه یو افسر وو. (افغانستان په شلمه پیړۍ کې / افغانستان در قرن بیستم" د بي بي سي د خپرونو ټولګه ، ډاکټر ظاهر طنین، ۲۰۰۵)

۳ .خو له هماغو لومړیو څخه پوښتنه دا وه چې کودتا چا وکړه؟ روسانو یا افغانانو؟ له دې خبرې په تیرېدنې چې آیا روسانو په کودتا کې نېغ په نیغه ونډه درلودله یا نه، خو هغه څه چې څرګند دي دا دي چې هغوی د کودتا له تابیا او نقشې څخه خبر ول .

د خلق د پوځي څانګې يو غړی محمد عزيز اکبري په دې اړه داسې وايي: " سيد محمد ګلابزوی د غوايي په کودتا کې د چا خبره يو له مهمو څېرو (فيګور) څخه وو او هغه څوک وو چې د چا خبره له امين څخه يې د غوايي د انقلاب امر او لارښوونه تر لاسه کړه او ټولو پوځي سازمانونو ته يې ورسوله، د [ديارلس سوه او اووه پينځوسم لمريز کال] د غوايي د مېاشتې د اوومې پر سهار يې له شورويانو سره اړېکه ونېوله. يعنې د چا خبره هغه بولنده او لارښوونه يې چې له حفيظ الله امين يا د مرکزي کميټې له مشر څخه تر لاسه کړې وه، د شورويانو له غوږونو ور تيره کړه .

خو د کودتا مشر جنرال قادر وايي چې د اپريل په پاڅون کې شورويانو هېڅ لاس نه درلود: " زه په زغرده اعلانوم او په زغرده وايم چې په دې کې شورويانو عملاً هېڅ ونډه نه درلودله. خو له دې څخه نه انکاريږو چې د زده کړو په مهال مو له شورويانو څخه يو څه زده کړي ول او ليدلې مو ول، خو مورږ خپله پـتـېـنه او واک درلود، د هېواد لپاره، د هغې هېلې لپاره چې زمورږ په زړونو کې وه، زمورږ هڅې د ښيرازې لپاره وې او له يو بل سره يو ځای شوي وو. دغې سکالو له شورويانو سره هېڅ ډول اړه نه درلودله. (" افغانستان په شلمه پيړۍ کې/ افغانستان در قرن بيستم" د بي بي سي د خپرونو ټولګه ، ډاکټر ظاهر طنين، ۲۰۰۵)

۴ .د شوروي د پوځي استخباراتو ډلې په داسې حال کې چې سترګې يې راتلونکې ته غړولې، د ۱۹۶۴زکال د سپتامبر په مياشت کې روزل شوي افسران را وهڅول او د وسله والو ځواکونو پټ انقلابي سازمان يې را جوړ کړي." (پر افغانستان د شوروي د يرغل د پردې تر شا حقايق" سليک هريسون، د عبدالجبار ثابت ژباړه/ د لاسوندي اخځ د " افغانستان د وسله والو ځواکونو تأريخ ۱۹۷۷-۱۹۴۷ روسي ليکنه له ۱۵۹ تر ۱۶۹ پاڼو پورې ،مسکو لويديزې خپرونې ۱۹۸۵ز کال)

۵ .د افغانستان د خلق د ډيموکراتيک ګوند تر څنګ د (ډګروال عبدالقادر) تر مشرۍ لاندې د افغانستان د کمونيستانو د مورچل تر نامه لاندې يو پټ تر ځمکې لاندې سازمان رامنځ ته شو. دغه سازمان د پوځ له افسرانو سره په کار کولو کې بنسټيزه ونډه درلودله. د افغانستان د کمونيستانو د مورچل غړو د افغانستان د پاچا د واک په را نسکورولو کې هم پخه ونډه لوبولې وه." په افغانستان کې توپان / طوفان در افغانستان" الکساندر لياخوفسکي ، د عزيز آريانفر ژباړه(

۶.د غوايي له پيښې وروسته مې يوه ورځ له عبدالقادر چې د قادرخان په نامه پيژندل کېده وپوښتل، ولې دې له مورږڅخه مخ واړاوه؟ را ته يې وويل که رښتيا را باندې وايې د کودتا د مشر د ناپامې له املې. و مې ويل ، ته څه وايې؟ ويې ويل، رښتيا درته وايم. بيا يې خپلو خبرو ته دوام ورکړ او ويې ويل: څنګه چې خبر يې زه د ملګرو په دويمه کړۍ کې وم او وروسته له دې چې د هوايي ځواک د بولندوی په توګه وګومارل شوم نو د مشر[داؤود خان] ژ لېدلو ته ورتلم او د هغه په اجازې مې په اونۍ کې يوځل د قوماندانۍ د چارو د پرمختلنګ اجازه ورڅخه اخيستله. پرته له دې چې پوه سم او يا دې څه را ته ووايي ، دورځې په تيريدا د هغه خبرې راسره په سړښت کمېدلې

تر هغو چې يوه ورځ د امرضابط راغی او ويې ويل: ډګر جنرال موسی خان راغلی او غواړي له تاسو سره په يوازېتوب کې غونډه ولري. له دروازې د باندې د هغه هر کلي ته ورغلم او کله چې له هغه سره مخامخ او په يوازيتوب کې شوم د لارښود فرمان يې راته راکړ. په هغه فرمان کې پرته له دې چې څه ويل شوي وي ليکل شوي ول، " ډګر جنرال موسی خان مې د هوايي ځواکونو د بولندوی په توګه وټاکه." هغه ته مې د نوې دندې مبارکې وويله او د کار له خونې را ووتلم. زما دهيلې برخلاف ګورم چې څو تنه نا پيژنده ضابطان د خونې د دروازې تر شا پهره کوي. آيا د پاچا پلويانو کودتا کړې او د موسې د ګومارلو فرمان جعلي دی؟ ځکه چې موسی خان د پاچا پـَلـَوی وو. (" د لومړني جمهوريت بنسټ ايښوونه او نړونه / تأسيس و تخريب جمهوريت" ، ډاکټر محمد حسن شرق) .

۷ .له لويديز سره د داؤود خان د لوبو برخلاف، د شوروي کمونيست ګوند د هندوستان د کمونيست ګوند او د پاکستان د نشنل پارټی له لارې هڅه کوله چې د داؤود خان د را نسکورولو لپاره د لومړني ګام په توګه د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند ډلې له يو بل سره يو ځای کړي. (" په افغانستان کې توپان"/ طوفان در افغانستان"الکساندر لياخوفسکي، د عزيز آريانفر ژباړه)

۸ " .ډګروال مدهوسميران چې په هاغه وخت کې په کابل کې د هند د سفارت پوځي اشته وو او د پوځ له افسرانو سره يې پراخه اړيکې درلودلې ، ماته وويل چې قادر د شوروي د

استخباراتو سازمان د امين له پلانه خبر کړی وو، خو په کودتا کې د ګډون لارښوونه يې نه وه تر لاسه کړې .

سميران وايي : قادر اړ وو چې د شوروي سلاکارانو د موافقې ترلاسه کولو پورې په کودتا

کې خپل ګډون يې شاته غورځولای وای. شوروي سلاکارانو بايد له کودتا څخه مخکې په لنډ وخت کې پريکړه کړې وای. خو له ماسکوه يې په موقع لارښوونه تر لاسه کړه چې په کودتا کې مرسته وکړي." (پ.۵۱ " پرافغانستان دشوروي د يرغل د پردې تر شا حقايق،" سليګ هرسيون، د عبدالجبار ثابت ژباړه)

۹ .جګړن محمد رفيع د څلورم زغره وال ځواک رئـيس ارکان (وروسته ستر جنرال، ددفاع وزير او د ولسمشر مرستيال) چې د کودتا په لړ کې يې د ګډونوالو ځواکونو مرکزي بولنده په غاړه درلودله په خپلو خپرو شويو يادښتونو کې يې د څلورم زغره وال ځواک د يوه شوروي ډګروال په اړه ليکلي چې نومورې ډګروال وروسته له تلفوني اړيکې ما ته وويل: ما بولنده او لارښوونه تر لاسه کړې چې که پاڅون ماتې وخوړله نو يوځای به ووژل شو " .

کور ودانی

پورته په ۴، ۵ ، ٦ ، ۷ ، ۸ او ۹ شميرو کې په نښه يوي پاراګرفونه د " فقير محمد ودان" له لېکنې را اخيستل شوې د لېکنې نوم " په تأريخ کې رسوا شوي اوښ تښتوونکي د بې ګټو هڅو په ترڅ کې غلچکی تيريږي/ شتردزد رسوای تأريخ با تلاش بيهوده خم خم رفتن" دی .

د " تاريخ کې رسوا شوي اوښ تښتوونکي...." بشپړه لېکنه په لاندې پته لوستلای شی .

www.payamewatan.com/Article-4/f.wadan030708.htm

په راتلونکو څېرکیو به تاسو لاندني ټکي ولولـئ :

۱ .له امام الدین سره ځانګړې مرکه

۲ .د دیارلس سوه او اووه پینځوسم لمریز کال د غوایي د مېاشتې له اوومې مخکې هم د محمد داؤود د وژنې تابیاوې نېول شوې وې. د کومو کسانو د پښو د پلو خاپ په دغې تابیا کې ښکاري.

ددغې لېکنې پاڼې بڼه د کابل ناتهـ له چلوونکي ښاغلي ایشورداس څخه په مننې لوستلای شـئ .

لسمه برخه

دا څه ډول امر دی چې ماته يې راکوئ؟

فرهاد لبيب د " پرافغانستان د روس د تيري په اړه څو ماتې کرښې/ چند سطـــر شکسته در باره تجـاوز روس در افـغـانســـتان" د کتاب (دليتو چاپ نوی ډيلی/هند، ۱۹۸۱زکال) په ٦٩، ۷۰ او ۷۱ پاڼوکې ليکلي دي :

"د افغانستان د خلق د ډيموکراتيک ګوند د سرمشری ډله (له حفيظ الله امين پرته) ټوله په زندان کې او نياو " محکمې" ته سترګې لاره وه او د ديارلس سوه اووه پينځوسم لمرېز کال د غوايي د مباشتې په اوومې [د ۱۹۷۸زکال د اپريل ۲۸] داؤود خان د وزيرانو غونډه را وبلله چې د روانو سکالو په تړاو اړينې پرېکړې وکړي .

د روانې غونډې په ترڅ کې د غرمې د يو لسو بجو په شا و خوا کې د شوبلې لومړنی مردکي د ولسمشری مانۍ را و لړځوله. داؤود خان په لومړی شيبه کې پوه شو؛ ځکه چې د غوايي د مباشتې د سهار له پيله يې د څارګړي يا استخباراتې اداري له لارې [د افغانستان د خلق ديموکرايتک] ګوند دغړو له پلوه د قوای مرکزدعملي خوځښتونوپه اړه ګزارشونه اوربدلي ول. له همدې امله امر يې ورکړ چې دوه موټره دې ورته په بېړه برابر کړي .

کله چې موټرونه راورسیدل یو یې د کورنۍ د غړو د راوړلولپاره چې له ارګه دباندې په شوونځیو کې ول ولیږه او په پام کې یې ول چې په دویم موټر کې قوای مرکز ته ولاړ شي او د هغه ځای نیغ په نیغه بولنده په لاس کې را واخلي .

د دوه اړخیزه اورپه را تـَودېدا او د ولسمشرله پریکړې سره جوخت چې له ارګه درا وتلو په وخت کې وو د هغه ناوې او لمسیان ترې راتاو اوپه چیغو او بوغارو یې وویل: " بابا مور یوازې مه پرېږده." کله چې ولسمشر د خپلې کورنۍ د غړو بوغارې او زارۍ ولېدلې نو له خپلې پریکړې څخه لاس پر سر شو .

د دوه اړخیزه اور لړۍ شېبه پر شېبه را ډېرېدله. د مخابراتو او راډیو دستګاوې د روس پلوو پوځي ګوندي غړو لاس ته ورغلې او له ارګ سره د ټول چاپیریال اړېکه پریک شوه او یا یې ځار د ګوند د غړو لاس ته ورپریوت .

پرارګ له یرغل څخه یو یا دوساعته نه ول تیرشوي چې د ولسمشر د کورنۍ غړي تر هغه را تاو شول او وړاندېز یې وکړ چې خپل ځانونه دې (ارګ ته نیږدې) د فرانسې سفارت ته وسپاري. هغوی ګومان کاوه چې شایي په دې توګه به ځانونه له پیښې څخه روغ رمټ راوباسي .

دغه وړاندېز پر داؤود خان چې ټول ژوند یې په سرلوړۍ او پرتم تیر کړی وو د یوه ډیر دروند ګوزار په توګه را پریوت او خورا زیات پرغزناک او په قهر شو او په داسې حال کې چې غاښونه یې یو پر بل ټینګ نیولي ول هغوی ته یې په چیچلي غږ ځواب ورکړ: " نه تسلمیږم ".

د ورځې رڼا خپل ځای کرار کرار د تور ماښام خړې تیارې ته ورسپاره. د الوتکوبمباریو سور قیامت جوړ کړی وو ځکه د روس لارروياتو هڅه کوله چې د شپې د تیارې له رسېدنې مخکې د داؤود خان او د هغه ددولت د کار لمنه وټوله کړي .

د شوروي د ځارګړې اداري پټ پولیس په دې بریالي شوي ول چې په افغانستان کې په ټولو پوځي لښکرکوټونو، ددولت په ځارګرو ځانګو او ددولت په بنسټیزو برخو کې خپل غړي ځای پرځای کړي. د ولسمشرې ماڼۍ په ځانګړې توګه د ولسمشرۍ د ماڼۍ د ساتونکي ځواک لېکې هم له دغې دروهې " دسیسې" څخه خوندي پاتې نه شوې. د زباد لپاره کولای شو د لاندینیو کسانو نومونه راواخلو :

(1عبدالحق علومي د ګارد کشف او استخباراتو آمر

(2عزیز حساس د ګارد د تشریفاتو د ټولې بولندوی

(3سید جانخان جګړن د ګارد د اوپراسیون مرستیال

(4لـمړی بریدمــن جـمـعه خــان هــراتی د ګارد مخابرې مرستیال

(5آقا مـحـمـد خان قـنـدهــاری د ګارد د مخابرې آمر

(6اســدالله پیمان (امـام الــدین دغه نوم د " ارتباطي غړي" په توګه یاداوه(.

د کودتا په ترڅ کې نوموړو کسانو د ارګ د مخابرو د ځالګیو په فلج کولو او له بهر سره د اړیکو د پریکولو او بل لوري ته د ولسمشرۍ د مانۍ په اړه د حساسو ځایونو او ټیکود ګزارش په ورکولوسر بیره په خپلو وسلو او له را پورته شوې ګډوډې څخه په ګټې اخیستنې د داؤود خان تر ټولو زړور بولندویانو او افسران د شپې په تیاره کې د شا له پلوه تر اور لاندې ونیول او هغوی یې په شهادت ورسول .

دلته کولای شو د داؤود خان د زامنو له وژل کېدلو څخه د خالد نوم را واخلو. کله چې هغه د نېمې شپې په ترڅ کې غوښتل د ګلخاني له مانۍ څخه را ووځي، له یوه ناڅرګنده ځایه پرې ډزې کیږي او نوموړی په شهادت رسیږي. په همدې توګه د داؤود پاتې ټول جنګیالي د روس د همدغوځای پرځای کړل شویو چوپړمارو او مزدورانو په لاس یو په بل پسې یو په یو په ارګ کې دننه ووژل شول .

کله چې پرناورین ځپلي کابل خونړی سورکی شفق را وغوړېد او پرارګ د الوتکو ډله ییزو یرغلونو زور واخیست ، د ګارد سرتیرو او بولندویانو د داؤود خان د ځانګړې لارښوونې پر بنسټ چې کار یې له کاره تیرشوی بللی وو د سپینو بیرغونو په را پورته کولو خپله تسلیمي اعلان کړه .

د داؤود د ولسمشرۍ د مانۍ د ګارد د آپراسیون آمر جګتورن فضل الرحمن تاجیارپه ناروې کې خپرېدونکې د " مجاهدولس" په جریدې [ګڼه؟/ورځ؟/مباشت؟/ کال؟]کې د ګارد تسلیمۍ سکالو داسې راغبرګه کړې ده :

"کله چې د وروستي ځل لپاره د ګلخاني مانۍ ته ورغلم او غوښتل مې د ګارد له بولندوی صاحب جان څخه لارښوونه تر لاسه کړم، ناڅاپه مې ولسمشرصاحب ولېد. په همدغه ترڅ کې د مالیې وزیر زما څنګ ته راغی او مالومات یې وغوښتل. هغه ته مې وویل:" اکربکر د تیر وخت په شان دی ".

ولسمشرصاحب (سردار محمدداؤود) ماته را نیږدې شو او دا سې یې وویل: " زویه! ځوان یې، ولاړ سه، ځان دې وسپاره. ما خپله پریکړه کړې ده. په همدغې شېبې کې صاحب جان (د ګارد بولندوی) هم راته وویل: " ولسمشر صاحب خپله پریکړه کړې ده. ولاړ سی لښکرکوټ له وسلو تش کړئ او خپل ځانونه وسپارئ ".

"ومې ویل دا څه ډول امر دی چې ماته یې راکوئ." د ګارد بولندوی صاحب جان وویل: " په خپله د ښاغلي ولسمشر ځانګړې لارښوونه ده. ولاړ سی او تر سره یې کړئ ".

د پوځي درناوی له ترسره کولو وروسته د ګلخانې له مانۍ راووتلم. د غوایي د مباشتې د اتمې نېټې د شنه سهار په شاو خواکې [د ۱۹۷۸زکال د اپریل د مباشتې ۲۹] د ګارد قطعه مې د [ټول سی] ډګر ته راوبلله او سرتیرو ته مې د ولسمشر لارښوونه اعلان کړه ".

په هغو شېبو کې چې الوتکو د ولسمشرۍ مانۍ په ټینګه بمباردوله او د خواجه رواش د پوځي هوایي ډګر چورلکو داؤود خان ته د تسلیمېدلو اخطارونه ورکول د ګارد د تسلیمۍ د پریکړې په ترڅ کې داؤود خان د روس د لارروي ګوند د ارتباطي غړي له لارې د ګوند له غړو سره اړیکه ټینګه کړله او له قادر او اسلم وطنجار سره یې د لېدلو غوښتنه وکړه. ښایي نوموړي غوښتل هغوی ته کوم راز ووایي، ښایي بله پریکړه یې درلودله؛ خو د شوروي د سفارت د پټو پولیسو غړیو هغه ته دا شېبه په لاس ور نه کړه ".

وژلی مې دی، خو نه مې دی وژلی....

(پرافغانستان د روس د تیري په اړه د څو ماتو کرښو/ چند سطر شکسته در باره تجاوز روس در افغانستان) د کتاب لېکوال فرهاد لبېب د ۲۰۰۸ زکال د اګست پر اتلسمې ومنله او لاندینیو پوښتنو ته یې ځواب ورکړ :

سیاه سنګ: میر محمد صدیق فرهنګ په (افغانستان په وروستیو پینځو پیړیو کې/ افغانستان در پنج قرن اخیر) کې په ۸٦۷ پاڼه کې لیکلي دي : ف . لبېب د شوبلې د بولندوی امام الدین له خولې د پیښې لړۍ داسې وایي چې نوموړي د پوځ د څلورسوه بستریز روغتون په خونه کې خپلو دوستانو ته ویلې وه ".....

له پورتني پاراګرافه سمه خبره نه راڅرګندیږي چې امام الدین د محمد داؤود او د هغوی د کورنۍ د وژلو څرنګوالی ستاسو تر مخه خپلو دوستانو ته په څه ډول ویلی او یا د هغه له دوستانو څخه کوم یو تاسو ته په څه ډول ویلي دي. آیا کولای شی له همدغه ځایه یې راپیل کړئ؟

لبېب: د دیارلس سوه اووه پنځوسم لمریزکال د غوایي د مباشتې په دیارلسمه د چارشنبې یا پنجشبې په ورځ [د ۱۹۷۸زکال د مې د مباشتې په څلورمې] د یوه کار د ترسره کولو لپاره د پوځ د څلور سوه بستریز روغتون په لور وخوځېدم. د روغتون په دالان کې له خپل یوه دوست سره چې د طب ډاکټر دی مخامخ شوم. هغه له ستړي مه سي او روغبړ وروسته د خپلو نورو خبرو په ترڅ کې یې راته وویل: " راځه چې درته دوه " مهم" کسان در وښییم. ښایي ددغو دواړو لېدنه ستا په درد ولګیږي. هغوی همدلته بسترشوي دي .

سیاه سنګ: په هغو شپوورځو کې تا سو چیرې او څه کار کاوه؟

لبیب: په هوایي ځواکونو کې د " هوایي" مجلې د چاپ پازوال او د تخنیکي اکمالاتو شوونه او تدریس مې کاوه. د پیلوټې رشته مې په پخواني شوروي اتحاد کې زده کړې ده .

سیاه سنگ: هغه " دوه مهمه کسان" څوک ول؟

لبیب: لومړی یې خان عبدالغفار خان او دویم یې امام الدین وو .

سیاه سنگ: کولای شی له امام الدین سره د کتنې په اړه خپل د سترګو لیدلی حال ووایاست؟

لبیب: امام الدین مې له پخوا وختونو پیژانده. که څه هم هغه له ما دوه دورې مخکې وو خویو وخت مو په یوه کورس کې درس لوست او ټولګیوال وو. کله چې خونې ته ورننوتلم ومې لېدل چې دواړه اوږې او د سې لاس مټ یې په پلاستر کې را تا شوې وې .

امام الدین د بستر پرمخ اوږد غځېدلی وو. ډیر کسان د هغه پوښتنې ته راتلل. له هغې ډلې څخه څو تنو کسانو د داؤود د وژنې د څرنګوالي په اړه پوښتنې کولې. هغه داسې وویل :

زما زغروه واله شوبله د ولسمشرۍ د مانۍ د دروازې مخته د تیارسی په حال کې ولاړه وه. د غوایي د مباشتې د اتمې نېټې په سهار [د ۱۹۷۸زکال د اپریل د ۲۹] د ګارد قطعاتو د سپین بیرغ په پورته کولو خپله تسلیمي اعلان کړه. په همدغې شېبې کې ماته امر وشو چې داؤود ونیسم .

داؤود خان لا مخکې له موږ سره اړیکه ټینګه کړې وه او غوښتې یې ول چې د کودتا له مشرانو سره خبرې وکړي. [د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند] مرکزي کمیټې د هغه غوښتنه منلې وه. هغوی غوښتل قادر او اسلم وطنجار داؤود ته د لېدلو لپاره ورولیږي .

له همدې سره جوخت یو ځل بیا راته امر وشو چې داؤود خان ونیسم. د زغره والې شوبلې له چلوونکو او صاحبمنصبانو څخه مې ولېدل چې څوک ارګ ته د ننوتلو زړه نه سې کوي. لنډه دا چې ما یو چلوونکی پیژانده او هغه چمتو شو چې زما زغروه واله شوبله ارګ ته دننه بوزي. نور ځلورتنه پوځیانه هم را سره هملاري شول .

کله چې ارګ ته ننوتلو، تر دغې شېبې پورې هم د مردکیو د اور خال خال ډزې اورېدل کېدلې. په ارګ کې لومړنۍ سړي چې له موږ سره ولېدل ګل اقا وو. نوموړي موږ هغې خونې ته بوتللو چې داؤود خان پکې وو .

سیاه سنگ: د " په درو ورستیو لسیزو کې پوځ او سیاست/ اردو و سیاست در سه دهه اخیر" کتاب په ۱۴۲ مه پاڼه کې چې (سترجنرال محمد نبي عظیمي) لیکلی دي هم د ګارد د اپراسیون د آمر ګل آقا نوم اخیستل شوی. آیا دی هماغه " ګل آقا" دي؟

لبېب: د " ګل آقا" اصلي نوم آقا محمد دی. امام الدین په برلاس د هغه نوم " ګل آقا" واخیست او ویې ویل: زه پوهېدم چې نوموړی [آقا محمد] زموږ له کسانو څخه دی. کله چې د ګل آقا [آقا محمد] په ملتیا له خپلو بدرګه کسانو سره د ګلخاني مانۍ ته ننوتم ومې لېدل چې داؤود خان له لسو تنو کسانو د خپلې کورنۍ له غړو او ملګرو سره (له ښځمنو پرته) وسله په لاس موږ ته سترګې په لارولاړ دی. له ځان سره مې وویل چې ژوندي پاتې کېدل مې نا شوني دي .

په دغې شېبې کې ګل آقا [آقا محمد] داؤود خان ته پوځي سلام وکړ او ویې ویل: د کودتا کسان غواړي له تاسو سره وګوري. داؤود خان د ټولو مخ ته ولاړ وو. ما هم له هغه وروسته پوځي سلام وکړ او په لوړ غږ مې وویل: " د خلق د ډیموکراتېک ګوند د مرکزي کمیټې په امر خپله وسله پرځمکه کښېږدئ او تسلیم سی " .

زما له خولې زما وروستنۍ کلمه نه وه راوتلې چې د داؤود له زامنو څخه یو تن په بیړه د شاتینۍ دروازې په لور وخوځېد. څو چې هغه ته ګوابنه وکړم چې له خپله ځایه دې ونه خوځېږي، داؤود خان په داسې حال کې چې دا غونډله " جمله" یې ویله : روس او د روس مزدوارنو ته نه تسلیمسږم" زما پر لور یې اور بل کړ. په پای کې درې مردکي یویې زما زړه ته تیږدې او دوه نور یې زما پر مټ او اوږه ولګېدل .

ما د یوه جناحي اور په کولو ټول تر ضربې لاندې ونېول او ورسته له هغه له هوښه ووتم. کله چې سترګې مې خلاصې کړې، په روغتون کې وم .

سیاه سنګ: جناحي اور څه دئ؟

لبېب: د ضربې په ډول پرله پسې او پرته له ځنډه اور چې له یوه ګوټه د یوې نېم دایرې په ریوندوالي تر سره کیږي .

سیاه سنګ: هغو خبرو ته په کتنې چې تاسو د امام الدین له خولې اورېدلې کولای شی ووایاست چې نوموړي د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ په وژنې کې څه ونډه لوبولې ده؟

لبېب: امام الدین نه یوازې ماته بلکه په څو څو ځله یې په څوځاینو کې د ډیرو کسانو تر مخې د محمد داؤود او د هغه د کورنې د وژلو پړه هم نیغ په نیغه او هم په غیر مستقیم ډول په ځان پورې ترلې ده. خو که په ورین او ساړه تندي او په بې پرې ډول خپله اند توګه او نظر ووایم ګومان کوم امام الدین چې پرون د داؤود خان او د هغه د کورنۍ د وژلو پړه او تور یې په غاړه را اخیست نن له دغه په بر لاس جوړ شوي تور او پرې څخه په ټینګه پښېمانه دی .

سیاه سنګ: ستاسو له انده، محمد داؤود او کورنۍ یې د امام الدین په لاس وژل شوې؟ آیا همدا جاج اخیستنه سمه ده؟

لبېب: د غوايي د کودتا مخکښو مشرانو ته د داؤود خان وژنه د افغانستان په سياسي تأريخ کې تر ټولوپياوړی بريالی گام بلل کېده. دغه نه بخښونکی جنايت په بېړه او د سترگو په رپ کې تر سره شو او د چا په وينا د دغسې" د سرو زرو" د بخت پچه د کماندو د بولندوی امام الدين په نامه چې د داؤود خان د برخلېک د ټاکلو لپاره د ولسمشرۍ مانې ته ننوتلې وو، را وختله .

امام الدين د ټپي کماندو د بولندوي په وندې کې چې نابېره د مرگ له لومې ژوندی راوتلی وو او د خپلې ورسپارل شوې خونړۍ دندې په وروستيو شېبو کې يې د دواؤود مرگ په خپلو سترگو ولېد، گومان کوم نوموړی د يوې له هوښيارې ډکې محاسبې په شميرنې دې پايلې ته ورسيد چې: که په خپل ټټر او مټ د ولسمشر د مردکو نښو ته نغوته وکړم او ووايم چې گڼې ما سردار داؤود په خپلو لاسونو وژلی دی نو څو چې ژوندی يم د گوند اتل او د دولت د سترگو تور به اوسم .

ټول پوهيږي او ټول په ياد لري چې د کودتا په لومړيو شپو ورځو کې د چا وينا د امام الدين د بخت غوټۍ وغوړېدلې، ځکه هغه پر خپل ځان ددغسې يوه ستر او له خطره ډک تور په منلو په رښتيا وکولای شول هغه دريځ او څوکۍ چې ده په خپلې ککرۍ کې په پام کې نيولي ول ورسيږي. اوس چې پخوانی " انقلابي" شور ، زور او خروښ له خوټېدلو پاتې دی او د بشري حقونو د نقض کوونکو په ځانگړې توگه دهغو کسانو نيونه چې وژنې يې کړې دي او د قانوني ځار خبره راپورته شوې او د نړيوالو پوليسو او د نړيوالو حقونو د بنسټونو له پلوه د هغوی د محاکمې خبره رامنځ ته شوې امام الدين په ډيرې پښېمانۍ وايي: ما داؤود خان او د هغه کورنۍ نه ده وژلې .

زما په اند امام الدين اوس رښتيا وايي : څنگه به شوني وي چې يو څوک دې په اوږو او مټ او هغه هم له نيږدې واټنه ټپي شي بيا دې کلاشنيکوف ماشيندارا واخلي ، په ځير نښه دې ونيسي او جناحي اور دې تر سره کړي؟

البته يو بل ټکی د پام او سپړلو وړ دی: د امام الدين د وينا پر بنسټ، په لومړيو کې څوک نه حاضرېدل چې له ده سره دې ارگ ته ننوځي. له هغه وروسته د پينځو تنو په گډون ارگ ته ننوځي، د زغروه والې شوبلې چلوونکي څوک ول، له کوم ځايه راغلل چې دده په لارښوونې ارگ ته ور ننوتل او ان د داؤود خان د څو مېاشتني لسمي له وژلو څخه يې هم ډه ډه ونه کړه؟

()()

په راتلونکو گڼو کې به لاندينې سکالو ولولی :

۱ .د فرهاد لبېب د يادښت لېکونو د لړۍ راسپړل

۲ .د نجيب الله داوري څو خبرې

۳.آيا د غوايي د اوومې په کودتا کې شوروي اتحاد لاس درلود؟ (محمد نبي عظيمي)

۴ .یش، د دیارلس سوه او اووه پینځوسم لمریز کال د غوایي د مېاشتې له اوومې مخکې د محمد داؤود د وژلو لپاره نقشې کښلې وې. د کومو کسانو د پښو او لاسونو د خاپ نښې په دغې نقشې کې لېدل کېږي.

یولسمه برخه

"څو ماتو کړښو ته ..." بیا کـتـنه

"په افغانستان کې د روس د تیریو په اړه د څوماتو کړښو/ چند سطر شکسته دربارهِ تجاوز روس در افغانستان" د کتاب لېکوال فرهاد لبېب (د لیتو چاپ، نوی ډیلی/ هند ۱۹۸۱زکال) پر خپلوپخوانیو په لاس لېکل شویو یادښتونو د نویو یادښتونو د زیاتونې لارې غواړي له سره کتنه وکړي او نوموړی د خپلو مخکنیو خبرو په لړ کې زیاتوي چې :

دغوایي د کودتا پیلامې

کله چې روسان ډاډه شول چې نور له داؤود خانه په خپله ګټه، نه شي کولای ګټه پورته کړي، او پوه شول چې نوموړی د هغوی د ګټو په وړاندې خنډ ګرځېدلی نو د هغه او د هغه د دولت د را پرځولولپاره لاس په کار کیږي .

له ټولو لومړی، روسانو د خلق او پرچم ډلو ته چې په چلیزه او تاکتیکي ډول یې په جلا توګه فعالیت درلود د " یو والي" فرمان ورکړ. دغه دستور د دیارلس سوه او شپږ پینځوسم کال د چنګاښ (۱۹۷۷زکال جولای) په مباشت کې پلی شو او په پای کې دولتي ضد خوځښتونه را و کټېدل .

په لومړي سر کې د کې جي بي د دوه وو کارَنده "فعالو" څارګرو، حفیظ الله امین او اسدالله سروري تر مشرۍ لاندې ، په روس پورې ټړلو کسانو غوښتل په پوځي او ملکي څانګو کې د خپلو له ګواښه ډکو او ویروونکو کړو وړو له لارې د داؤود له غوږونو ور تیره کړي چې له راخپلې شوې کړنلارې څخه لاس په سر شي. د بیلګې په توګه کولای شو د پلان د وزیر علي احمد خُرم له وژنې نوم واخلو چې په خپل کاري دفتر کې د جاپان له یوه سوداګریز پلاوي سره د یوه ټرون د لاسلیک کولو پر مهال ووژل شو .

د خرم وژونکی مرجان د [افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند] د پرچم د ډلې غړی وو او نوموړی له نیول کېدلو او منلو وروسته په ټولنیزو رسنیو کې د " اخواني" په نوم پیژندل کیږي .

مرجان له اخوان [المُسلمین] سره د اړیکو نه درلودل د څرخي پله د زندان د دویم بلاک د لومړي پوړ د " کوټه قفلیو" په برخه کې داسې رابرېنډ کړل: " له اخوان سره زما له اړیکو پرته ، نور هر هغه څه مو چې د راډیوګانو له لارې اوریدلی او په ورځپاڼو کې مو لوستلي، سم دي ."

غني خان مشرقیوال د کابل د دهمزنګ د زندان بولندوی او د پلټنو د پلاوي غړي چې د څرخي پله په زندان کې زما (فرهاد لبیب) د خوني ترځنګ بندي وو، د مرجان د پرچمي توب خبره ومنله. د هغه تر څنګ د دیارلس سوه او اته پینځوسم کال د مرغومي د مباشتې د شپاړلسمې (۱۹۸۰ز د جنوري ٦) نېټې له " عمومي بخښنې" یوه اونۍ مخکې د مرجان ژوندی پاتې کېدل او د ببرک له پلوه له نورو پرچمیانو سره یو ځای د هغه خوشې کېدل په خپله د مرجان د سیاسي اړیکو درلودل په پرېکنده ډول روښانه کوي .

برسیره پرهغې، د زرګونو هڅاندو ، پوهو او هېواد پالو انسانانو وژنه چې نه یې کوم جرم کړی وو او نه ورځخه ان یوه پاڼه پلټنه شوې وه ، یوازې د پلانۍ او پلانۍ سیاسي اړیکې په پلمې ووژل شول، او له ټولو بد تره د دیارلس سوه او اته پینځوسم کال د غبرګولي د مباشتې پراتمې او یولسمې [۱۹۸۰ د مې دمباشتې ۲۸ او ۳۱] د څرخي پله د زندان په انګړ کې دویم بلاک ته مخامخ د سیاسي بندیانو ډله ییزه وژنه چې یو شمیر یې د خپل ټاکلي بند موده تیره کړې وه لکه ښاغلی " فصیح" د بامیان له یکاولنګ څخه، نورې بیلګې دي .

باید ووایو چې د داؤود د پرځېدنې په لومړیو شپو ورځوکې روسانو د خپلو بومي چوپړمارو تالي څټو له لارې د اکر وکر" حالت" د بې ثباته کولو لپاره د ولس په منځ کې په ترهګرۍ ، سړي تښتونو او ویرې اچونې لاس پورې کړ او په دغه کار کې څه ناڅه بریالي ول .

په پوځ کې د پام وړ بدلونونه

د غوايي له کودتا [۱۹۷۸زکال اپریل] مخکې د پوځ په لوړو پوړیو کې بدلونونه رامنځته شول. دغه سکالو له یوې خوا د کودتا په ځیر ټاکل شوې تابیا او د طرحې څرګندونه کوي او له بلې خوا د پوځ په زړه کې د روسانو لاس لرلو ته بربنډه نغوته کوي .

د غواي له کودتا [۱۹۷۸ ز کال اپریل] پوره یوه مباشت مخکې ډګروال عبدالقادر پیلوټ [وروسته د کودتا د رژیم د دفاع وزیر] چې د اوږدې مودې لپاره کورناستی وو، د پوځي مسلخ له آمریت څخه د هوایي او مدافعه هوایي ځواک د رئیس ارکان په توګه وټاکل شو. له هغه وروسته د بګرام د ګارنیزیون بولندوی ، خدای پاله او د داؤود پـلـوَی ډګروال محمد رحیم نورستانی پیلوټ له کاره ګوښه او پر ځای یې په روسانو پوری تړلی د مشرقي یو ډګروال غلام سخي وټاکل شو .

همدارنګه له کودتا لس ورځې مخکې ، د څلورم زغره وال ځواک بولندوی سرور نورستانی د هغه د ماندینې د درملنې لپاره روسیې ته ولیږل شو. (د ظاهر/ داؤود د دَور د مصوؤنیت ملي رئیس جنرال اسماعیل خان) ، د دغو کرښو لیکوال (فرهاد لبیب) ته داسې وویل : "له دې چې د روس له څارګړې څانګې سره پر سرور نورستاني د اړیکو د لرلو شک راپارېدلی وو، نو ځکه نوموړی د دولت له پلوه د هغه د ماندینې د درملنې لپاره شوروي اتحاد ته ولیږل شو ".

د پوځي ځواک له لوړ درېځ څخه د سرور نورستاني لیرې کول او د هغه په کالخوایي " کفالت" د پرچمي محمد رفیع ټاکنه هغه هم له کودتا څو ورځې مخکې، او مزار شریف ته د معمولي کارونو د تر سره کولو لپاره د اتمې فرقې د بولندوی جنرال شیر محمد خان لیږل ، په څرګنده د داؤود د رژیم د راپرځولو لپاره له مخکې ټاکل شویو تابیاوو او تیاریو ته نغوته کوي .

البته د کودتا د بریالي کېدلو لپاره د پوځ په اډانه کې نور خوځښتونه په پام کې نېول شوي ول. د بیلګې په توګه، د څرخي پله د تخنیکي خدماتو په څانګه کې د اردو د بیارغَولو یا ترمیمخانې مشر، یو ګڼ شمیر شوبلې او نقلیه وسایط په دې پلمې تر " رغښت / ترمیم" لاندې ونیولي چې ګڼې هغوی بیا رغښت ته اړتیا لري او له کودتا څخه لږ موده مخکې یې ترمیمخانه د جنګي توکو په پیاوړي لښکرکوټ اړولې وه. دغه مرکز په کودتا کې د یوې کارَندې او فعالې قطعې په توګه خپله ونډه ولوبوله .

د غوایي له کودتا مخکې د بګرام په هوایي ډګر کې دوولس تنو روسي پیلوټانو د " الوتنو د ښوونکو په توګه " کار کاوه. داؤود په پام کې درلودل چې هغوی کرار کرار له پوځي قطعو څخه لیرې کړي. خو له کودتا څو ورځې مخکې

نور دوولس تنه روسي پيلوټان " د نويو ښوونکو" تر نامه لاندې چې د پخوانيو " ښوونکو" پرځای ، ځای پرځای کېدل، له روسيې څخه د بګرام هوايي ډګر ته را ورسېدل. په دې توګه د کودتا په ورځ څلورويشت تنه روسي پيلوټان د چارو د تر سره کولو لپاره چمتو ول .

د هغو ناسمو ګنګوسو برخلاف چې ګڼې له تاشکنده روسي الوتکې را والوتلې او کودتا يې بريالۍ کړه، د [۱۹۷۸ د اپريل د ۲۸] د شپې له دوو بجوڅخه ترسهارني سباوون پورې چې کودتاچيان له ماتې سره مخامخ ول، په بګرام کې همدغو ميشتو پيلوټانو ارګ او د قوای مرکز پوځي قطعې بمبارد کړې. په بله وينا، روسي پيلوټانو له افغانستانه دننه د محمد داؤود د حکومت اړونده الوتکې په کار واچولې او خپل تالې څټې يې د واکمنۍ پرګدۍ کښېنول .

د غوايي د کودتا پيل

داؤود خان د مالي وړتيا د ترلاسه کولو او د خپلو تابياوو او نقشو د سرته رسولو لپاره له لويديځو هېوادونو څخه په کتنې بوخت او د ولسي ملي شخصيتونو او د چارو د مشرانو له پلوه ورته تود هرکلی وويل شو. څو اونۍ وروسته د ناپيلو هېوادونو غونډه په کابل کې جوړېدله. دغې سکالو روسان خورا زيات لا لهانده کړل، ځکه که دغه غونډه په کابل کې جوړه شوې وای نو داؤود د ناپيلتوب د غورځنګ د مشر په توګه ټاکل کېده او له منځه وړل يې ناشوني کېدل .

څرنګه چې وويل شول ، روسانو د دولت پر هرې څانګې د خپلو اغيزو سيوري غوړولي ول او د هغوی تالې څټې هم د داؤود په سفرونو کې د اقتصادي سلاکاراو پوځي مرستيال ترنامه لاندې د داؤود بدرګه کېدل .

په دغو سفرونو کې د داؤود اقتصادي مستشار محمد خان جلالر [د خلق او پرچم په حکومت کې د سوداګرۍ وزير]، اود هغه پوځي مرستيال عبدالحق صمدي [د کودتا د رژيم د پټو څارګريزو څانګو مشر] د داؤود بدرګه ول. دغو دواړو د داؤود څرګند او پټ ترونونه او ان د هېوادونو له مشرانو سره د هغه خبرې اترې څارلې .

کله چې داؤود بيرته هېواد ته راستنيږي، په هېواد کې دننه کورنۍ سفرونو پيلوي او خپل سفر له ختيځو ولايتونو څخه راپيلوي. دوه وو پورتـنيو څارګرو د داؤود د سفرونو ټول ګزارشونه په کابل کې د روس سفارت ته رسول .

روسانو چې مخکې له مخکې متې را بډه وهلې وې ،د نوموړو راپورونو له رسيدا وروسته لاس په کار کيږي. د [افغانستان] د خلق له ډيموکراتيک ګوند سره د شوروي د سفارت د اړيکو د ټينګولو مأمور، نور محمد تره کی ، حفيظ الله امين او ببرک کار مل ځانته رابولي او هغوی ته ډاډ ورکوي چې په ډير لنډ وخت کې به د داؤود د کابينې

ځای دوی ته ورکړل شي او زیاتوي : سر له اوسه دې ژر تر ژره د داؤود پر وړاندې هڅو او مبارزې ته پونده ورکړل شي .

د بلې ورځ په سهار د نوموړي ګوند مرکزي کمیټې په وزیر اکبر خان مېنې کې په یوه کور کې غونډه جوړوي. په همدې ترڅ کې حفیظ الله امین ته د شوروي د سفارت له پلوه داسې لارښوونه ورکول کیږي :" د غونډې له پایه وروسته دې میر اکبر خیبر له منځه ولاړ شي " (د ګنګوسو له مخې ، میر اکبر خیبر له کودتا او د افغانستان د خلق ډیموکرایتک ګوند لاس ته د ځواک له پریوتلو سره مخالف وو.)

په هغو شپو ورځو کې میر اکبر خیبر د پرچم د ډلې د پوځي برخې او حفیظ الله امین (له ډاکټر کریم زرغون وروسته) د خلق د ډلې د پوځي څانګې مشري کوله .

د کودتا د پلي کولولو لپاره د امین په لاس د خیبر د ټغرورټولول کارنده او بنسټیزه وندې درلودله . امین ، عارف عالمیار او اسدالله سروري ته د خیبر د ترور امر ورکوي. دغه کار د دیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د وُرې د مباشتې په اته ویشتمې د شپې د نهو بجو په شا او خوا کې تر سره کیږي. په ګوند کې له دغو درو تنو پرته د پېښې په کره څرنګوالي نه پوهیږي .

د راډیو له لارې د فاتحې د اخیستلو د مراسمو خبر خپریږي او په کابل کې د شوروي د سفارت په لارښوونه د فاتحې اخیستونکې ، نور محمد تره کی ، ببرک کارمل او د ګوند نور څو تنه لوړ پوړي ګوندیان دي چې نومونه یې په خبرتیا کې اخیستل کیږي او له هغه وروسته د داؤود پر وړاندې څرګندې مبارزې ته لا اوږه ورکول کیږي .

یوه ورځ وروسته د ګوند غړي او له هر څه بې خبره یوه ټولنیزه بدرګه ډله د میر اکبر خیبر مړی د هغه له کور مکروریانو څخه پر اوږه کوي او شهدای صاحلین ته یې رسوي. خاورو ته د مړي له سپارلو وروسته د ګوند د مشرانو له پلوه د داؤود پر ضد ډیرې توندې او ترخې ویناوې ورکول کیږي او د خیبر د ترور پړه پر داؤود اچوي. (ولسمشر هر خوځښت په بشپړه توګه څاري او پوهیږي چې یو پېښه رامنځته کېدونکې ده)

د خیبر ماندینه پوهیږي چې خاوند یې د کومو کسانو له پلوه وژل شوې نو ځکه د هیواد عدلي چارواکو ته یو غوښتنلیک ورسپاري او په هغه کې نورمحمد تره کی او ببرک کارمل د میر اکبر خیبر وژونکي ور په ګوته کوي .

د کودتا پر وړاندې د داؤود تیاری

داؤود خان د کودتا له پېښېدلو مخکې خبر وو نو له دې امله یې لارښوونه ورکړه چې په پوځي لښکر کوټونو کې دې اړین او بې ساری تیاری ونیول شي خو د (د احتیاط په ویلو باید ووایم چې) د لښکرکوټونو بیوړه توب او بې کفایتي

په ځانګړې توګه د دفاع د وزیر حیدر رسولي بیوړه توب او د هغه شکمنو خوځښتونو ، نه یوازې د کودتا لړۍ ته لا اوړه ورکړه بلکه هغه یې د بریا تر پولو ورسوله .

داؤود مخکې د لښکرکوټونو د مشرۍ له ځانګو څخه یو شمیر پوه او رمبک " انظباط لرونکي" بولندیان لیرې کړي ول او د هغو پر ځای یې پر داسې کسانو ډه ډه ولګوله چې فطرتاً بیواکه خلک ول .

د کابل د ګارنیزیون په لښکرکوټونو کې د لمبر یو تیارسئ چمتو والی نیول شوی وو. ان لوړډیځو هېوادونو ته د داؤود د سفرونو په لړ کې پالیال اوهوډمن بولندویان شپه او ورځ د دندو پر سر ولاړ او خپلو کورونو ته نه تلل.د لښکرکوټونو څارګرو ځانګو او پوستو هر سړی تر سترګولاندې نیولی وو. په همدې ډول د هر پوځي افسر کور د ښار په هر ګوټ کې د اړوند لښکرکوټ له پلوه په نخښه شوی وو .

[][]

په راتلونکو ګڼو کې به تاسو لاندني ټکي ولولـئ :

۱ (له جنرال امام الدین سره د کابل ناټـه ځانګړې مرکه

۲ (د فرهاد لبیب د یادښتونو لړۍ

۳ (د انجنیر نجیب الله داوري څو خبرې

۴ (آیا د غوایي په کودتا کې شوروي اتحاد لاس درلود؟ (محمد نبي عظیمي (

۵ (ددیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د غوایي د مېاشتې له اوومې مخکې د محمد داؤود د وژنې لپاره تابیاوي او نقشې نیول شوې وې. ددغې نقشې په خاورو کې د کومو کسانو د لاس او پښو خاپ ښکاري؟

دولسمه برخه

"تیرې توپې شوې وینې په اوبو پرې وینځئ "

صبورالله سیاه سنګ [د اکتوبر شپاړلسم ، 2008 ز]: له تاسو مننه‌وی یم چې د دیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د غوایي د مباشتې د اوومې او اتمې نیټو [۲۷ او ۲۸ د اپریل ۱۹۷۸ز کال] د پیښو د روښانولو لپاره چمتویاست څوپوښتنو ته ځواب وایاست .

جنرال امام الدین: له تاسو مننه. هېله لرم زما خبرې هغسې چې ژمنه مو کړې ده پرته له کمښت او زیادښته درندو لوستونکو ته ورسوئ. زه د هرډول پوښتنې ځواب ته چمتو یم.

سیاه سنګ: آیا کېدای شي په پیل کې د ځان په اړه لږ څه وواياست؟

امـام الـدين: زما نوم امام الدين دئ ، کورنی نوم نه لرم او د لوګر په ولايت کې زيږېدلی يم. په ديارلس سوه و پينځوسم کال کې [۱۹۷۱ ز] له حربي پوهنتون څخه د مخابرې له څانګې فارغ شوم. د نجيب الله د واکمنۍ په پيل کې جنرال شوم او د هغه د حکومت تر پرځېدلو پورې مې د افغانستان په پوځي ځواک کې پوځي دنده تر سره کوله. پرکال ۱۹۹۸ز له هيواده دباندې ووتلم او له خپلې کورنۍ سره په اروپا کې د يوه سياسي پناه اخيستونکي په توګه ژوند کوم. اوس په يوه لومړني شوونځي کې د ماشومانو د شوونکي په توګه دنده تر سره کوم .

سـياه سـنګ: د ديارلس سوه او اوه پينځوسم لمريز کال د غوايي د اومې بدلون په کوم نامه يادوئ : انقلاب ، کودتا ، پاڅون ، پيښه يا څه؟

امـام الـدين: زه هغه ستره تأريخي پيښه " تدافعي پاڅون" بولم ، خو د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند په پَير کې هر چيرې د " غوايي د انقلاب" په نامه ياد شوی دئ .

سـياه سـنګ: هغه څه چې تاسو " تدافعي پاڅون" بولـئ ، په څه ډول ، چيرې او کله خبر شوئ؟

امـام الـدين: پر کال ديارلس سوه او اوپينځوسم [۱۹۷۸ز] ما د تورن په رتبې په کابل کې د کوماندو د ۴۵۵ مخابرې قطعې د بلوک د بولندوی په توګه دنده تر سره کوله. د غوايي د مياشتې د اومې ورځې په لومړۍ نيمايۍ [۲۷ اپريل ۱۹۷۸] ، د خپلې دندې په ځای کې زما پام د کابل په ښار کې وسله والې نښتې ته را واوښت. په هماغه مهال ما خبر تر لاسه کړ چې وسله وال ځواک د سردار داؤود د جمهوري حکومت پر وړاندې پاڅون کړئ دئ. په هغه ورځ د پيښې پايله روښانه او څرګنده نه وه. يو شميرځواکونه د حکومت په پلوۍ او يو شمير يې د حکومت پرضد دريځونه راخپل کړي ول. په پای کې د پيښې پايله هغې خوا ته وخوځېدله چې د واکمن جمهوري حکومت د پرځېدنې لامل شوه .

سـياه سـنګ: آيا له هغې ورځې مخکې ، تاسو د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند غړی واست؟

امـام الـدين: هو. زه د افغانستان د خلق ډيموکراتيک غړی وم.

سـياه سـنګ: په کومې ډلې پورې تړلي واست؟ خلق ياپرچم؟

امـام الـدين: زه د افغانستان د خلق په ډيموکراتيک ګوند کې د ډلو ويشنه په خلق او پرچم سمه نه ګڼم.

سـياه سـنګ: د ګوند د جوړښتيز /له سازماني اړخه په کومه خوا کې واست: په هغه خوا کې که لارښوونه يې نور محمد تره کي ته رسيدله يا هغه خوا چې لار ښوونه يې د ببرک کارمل په غاړه وه؟

امـام الـدين: كه څه هم ما مخكې وويل چې زه د افغانستان د خلق د ډيموكراتيک ګوند د ډله ييزې ويشنې پلوی نه وم خو د خبرې د لا څرګندېدلو لپاره بايد ووايم چې زه د خلق په ډلې پورې تړلې وم .

سـياه سـنګ: آيا دا رښتيا ده چې تاسو له حفيظ الله امين سره ډيرې نيږدې واست؟

امـام الـدين: نه، دا سمه نه ده. ما له حفيظ الله امين سره هېڅ ډول مخكينۍ پيژندګلوي نه درلودله. ددې له لپاره چې زما له خبرې د بلې مانا ښندنه ونه شي بايد زياته كړم چې ما د هغه نوم دداسې يو چا په توګه اوريدلای وو چې د ګوند د مشرتابه په ډله كې دئ. خو كه له " نيږدې والي " څخه ستاسو موخه له نيږدې پيژندګلوي او يا تشكلاتي اړيكو څخه وي نو دا رښتيا نه ده. يو ځل بيا ټينګار كوم چې ما له حفيظ الله امين سره نيږدې اړيكي نه درلودل.

سـياه سـنګ: د يوه پوځي افسر او همدا شان د افغانستان د خلق ډيموكراتيک ګوند د يوه غړي په توګه ددياړلس سوه او اوه پينځوسم كال [۲۷ اپريل ۱۹۷۸ز] د غوايي د مباشتې په اوومې تاسو ته ګوند څه ډول پيغام په لاس كې دركړ؟

امـام الـدين: څنګه چې ما مخكې وويل ، زه د كوماندو د قطعې د مخابرې يو افسر وم. د مخابرې دنده د بولندوی د اړيكو ټينګول د هغه ترلاس لاندې او له هغه پورته پوړيو سره وي. په هماغه لومړۍ ورځ ، يعنې د غوايي په اوومې [۲۷ اپريل ۱۹۷۸] ماته د ګوند له پلوه هېڅ ډول ځانګړی پيغام نه وو راكړل شوی. زه په خپلو ورځنيو چارو بوخت وم او د كوماندو د قطعې د ډلګيو اړيكې مې له اړوند بولندوی يعنی جګړن محمد هاشم سره ټينګې كړې وې.

سـياه سـنګ: د غوايي په اتمې [۲۸ اپريل ۱۹۷۸ز] ستاسو لوب ونډه له كوم ځايه او څنګه پيل شوه؟

امـام الـدين: د غوايي د مباشتې د اوومې ورځې په لومړۍ نيمايۍ د جګړن محمد هاشم د بولندې پر بنسټ ماته د پاڅون په ضد د كابل په ښار كې دنده راكړل شوه. د هماغې ورځ په پای كې نوموړي جګړن د قطعې د مشرتابه [سوق او اداري] دنده د لومړي ټولې بولندوی [شهنواز تنې ته چې په هغو ورځ كې يې د " تنې" كورنی نوم نه كاراوه] په داوطلبه توګه وسپارله او ماته يې دنده راكړه چې هغه ته ورشم او د ټولو ټولـيـو اړيكې له هغه سره ټينګ كړم او امرونه ته يې غاړه كښيږدم. د غوايي د مياشتې د اتمې ورځې د سهار په شپږو او اووه بجو د لومړي ټولي بولندوی چې اوس د ټولې قطعې بولندوی ګـڼل كېده، ماته داسې امر راكړ :

"له دې چې د مخابرې دنده د اړيكو پر ټينګولو بر سيره د پوځي پيغامونو ورښه او راوړنه هم ده نو له دې امله تاسو دنده لرئ چې د پاڅون د پوځي شورى پيغام ولسمشر ته ورسوئ او ورته ووايست".

د پيام د متن لنډه بڼه داسې وه : " له دې چې واک د افغانستان د خلق ډيموكراتيک ګوند ته ليږدېدلی دئ نو تاسو د پاڅون د پوځي شورى په امر، ځان وسپارئ ".

شهنواز تنې ټینګار وکړ: " کله چې ولسمشر ته نیږدې ورځې باید وسله له ځان سره ونه لرئ".

سیاه سنګ: شهنواز تنې دغه امر له چا تر لاسه کړی وو؟

امام الدین: دقیقاً نه پوهیږم. خو دومره پوهیږم چې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د مشرتابه ډلې نوموړی تیره شپه د راډیو دفتر ته بللی وو.

سیاه سنګ: له دې څرګندیږي چې تاسو د هغې لارښوونې پربنسټ چې له شهنواز تنې مو تر لاسه کړې وه ، محمد داؤود ته ورغللئ؟

امام الدین: هو. زه باید د هغې لارښوونې پر بنسټ چې د قوماندانۍ له مقام یا په بله وینا له خپل آمر څخه مې تر لاسه کړې وه باید ارګ ته ننوتی وای او د پاڅون د پوځي شوری پیغام مې سردار داؤود ته ویلای وای. ماته همداسې امر شوی وو.

سیاه سنګ: کله، په څه ډول او له چاسره محمد داؤود ته ورغللئ؟

امام الدین: د غوایي د مباشتې د سهار شپږ او اووه بجې [۲۸ اپریل ۱۹۷۸ز] وې ؛ له دري تنو سر تیرو سره هغه ځای ته ولاړم چې داؤود خان پکې وو. له ما سره وسله نه وه.

سیاه سنګ: کولای شئ ددغو دریو تنو سرتیرو نومونه واخلئ؟

امام الدین: له دې چې له هغې پیښې څخه له دیرشو کالو زیاته موده تیریږي ، د ویل شویو سرتیرو نومونه مې په یاد نه دي .

سیاه سنګ: هغه کسان چې تاسو وایاست چې له تاسو سره یوځای محمد داؤود ته ورغلل، افغانان ول؟

امام الدین: هو. دغه درې تنه سرتیري چې له ما سره یو ځای ولاړل، افغانانو ول.

سیاه سنګ: ... او هم پې وسله درلودله؟

امام الدین: هو. هغوی وسله درلودله.

سیاه سنګ: آیا دغه خبرې چې نور یې ستاسو له خولې کوي رښتیا دي : " زما زغره واله د ولسمشرۍ د مانۍ د ختیځې دروازې مخې ته د تیار سئ په حالت کې ځای پرځای دریدلې وه. د غوایي د مباشتې د اتمې نېټې [۲۸ اپریل ۱۹۷۸ز] په سهار د ګارد قطعاتو د سپینو بیرغونو په پورته کولو خپله سلامي کېدنه (تسلیمي) اعلان کړه. په همدغه وخت کې ماته امر راکړل شو چې داؤود خان ونیسم. له هغه مخکې داؤود له موږ سره اړیکه نیولې وه او د کودتا له مشرانو سره یې د خبرو اترو غوښتنه کړې وه. د [افغانستان د خلق ډیموکراتیک] ګوند مرکزي کمیټې د

هغه غوښتنه منلې وه. هغوی پریکړه کړې وه چې قادر او اسلم وطنجار داؤود ته د لیدنې لپاره ولیږي. په همدې وخت کې یوځل بیا ما ته امر وشو چې د ولسمشرۍ مانۍ ته ننوځم او داؤود ونیسم. و مې لیدل چې د زغره والې هېڅ چلوونکی او افسر دې ته چمتو نه دئ چې ارګ ته را سره ننوځي. لنډه دا چې ما یو چلوونکي پیژانده اوهغه چمتو شو چې زما زغره واله د ارګ په لور وچلوي. ځلورتنه نور پوځیان له ما سره یوځای شول ".

امـام الـدین: دا زماخبرې نه دي. هر چا چې د هر لامل له امله لیکلي وي یوازې د خیالي خبرو د په زړه پورې کولولپاره یې کړي دي او په بر لاس یې خلکو ته درواغ ویلي دي. لومړی زه د مخابرې افسر وم، ما زغره واله نه درلودله او نه په زغره والې کې د ولسمشرۍ مانۍ ته تللی یم ، چلوونکې خو لاپریږده چې ما به له پخوا پیژانده او ګڼې هغه به ارګ ته دننه بیولی وم. دریم دا چې ګڼې له ماسره ځلور تنه پوځیان ول، دا له اره رښتیا نه ده. ماته امر شوی وو چې د پاڅون د پوځي شورۍ پیغام داؤود ته ووایم. هلته نه د قادر او نه د اسلم وطنجار پښه ګډه وه. دا هسې باد راوړې او منځتشې خبرې دي .

سـیاه سـنګ: د هغو بدرګه کسانو د ډلې په منځ یا د هغوی ترخوا چې تاسو یې د ولسمشرۍ مانۍ ته بدرګه کولـئ ، روسي سرتیري، افسران، پوځي کارکوونکي یا غیر پوځي روسان هم ول؟

امـام الـدین: نه. په هماغه ورځ هېڅ روسي تبعه له موږ سره نه وو.

سـیاه سـنګ: په څو څو ځایونو کې داسې لیکل شوي دي : تاسو د ګارد د آپراسیون آمر ډګرمن ګل آقا هغې خونې ته بوتلـئ چې داؤود خان پکې وو، آیا دا سمه ده؟

امـام الـدین: نه ، دغه ادعا سمه نه ده. په هغه ورځ د ګل آقا په نامه له موږ سره څوک نه ول.

سـیاه سـنګ: که وویل شي چې د ګل آقا رښتونی نوم " آقا محمد" دئ ، تاسو به څه وواياست؟

امـام الـدین : ما د آقا محمد په نامه په ګارد کې څوک نه پیژندل. او په دغه نامه له موږ سره څوک نه ول.

سـیاه سـنګ: که داسې وویل شي چې ارګ ته ستاسو له ننوتلو مخکې ګل آقا یا آقا محمد په ارګ کې وو او وروسته له دې چې تاسو ورسیدلی ، نومورې محمد داؤود ته د پوځي سلام په کولو ویلي وي چې : کودتاچیان غواړي له تاسو سره ووینې. آیا دا رښتیا ده؟

امـام الـدین: نه. دا ادعا هم نه شي کیدلای رښتیا وي. په هغه ورځ له اره د ګل آقا یا آقا محمد په نامه څوک نه ول. تر هغه ځایه چې زما په یاد دي ، چا سردار داؤود ته ونه ویل چې د کودتا کسان غواړي له تاسو سره وګوري .

سـیاه سـنګ: کله چې تاسو محمد داؤود ولید، باید د غوایي د مباشتې د اتمې نېټې [۲۸ اپریل ۱۹۷۸ز] د سهارد ٦:۴۵ او ۷:۰۰ شېبې وي. آیا دغه انګیرنه سمه ده؟

امـام الـدين: دقيقاً نه شم کولای ووايم، خو گومان کوم د سهار شپږ ، اووه بجې وې .

سـياه سـنـگ: آيا د محمد داؤود د نيولو لپاره تاسو په تش لاس تللي واست؟

امـام الـدين: زما دنده سردار داؤود ته د پاڅون د پوځي شورى د پيغام ليږل او هغې شورى ته د تسليميدلوخبر ورکول ول، د هغه د نيولو امر ماته نه وو راکړل شواى .

سـياه سـنـگ: که محمد داؤود ستا خبره منلای واى ، تاسو څه کول؟

امـام الـدين: که داسې شوي واى، زما دنده پای ته رسيدله. د هغه د تسليمى خبر مې د سترگو په رپ کې خپل بولندوى ته رساوه. د پوځي شورى لوړ پوړو کسانو د سردار محمد داؤود او د هغه د کورنى په ټراو يې پريکړه کوله .

سـياه سـنـگ: آيا مخکې له دغې پيښې ، تاسو محمد داؤود ليدلى وو؟

امـام الـدين: هو. سردار محمد داؤود مې په پوځي پريډونو کې ليدلى وو. بر سيره پر هغې، تلويزيون او ځينو سينمايي فلمونو د هغه سفرونه هم ښوول او هم د هغه له ځيرې سره بلد وم .

سـياه سـنـگ: ستاسو له انده ، سردار محمد داؤود څه ډول شخصيت وو؟

امـام الـدين: سردار محمد داؤود د شاهي کورنى يو لوړ پوړى جنرال وو چې په لوړو پوځي او سياسي پوړيو کې يې دنده ترسره کړې وه. هغه په خپل وخت کې يو مخور سر لښکر وو. ما له پوځيانو اوريدلي دي چې داؤود خان يو زړور، ټينګ هوډى، پريکنده او د دسپلين لرونکى يو شخصيت وو. د هغه په چال چلند کې دسپلين او پريکندوالى تر هر څه ځرګند ول. ويل کيدل چې له خپلو همکارانو او تر لاس لاندې کسانو څخه يې کلکې غوښتنې درلودلې. دا مې هم اوريدلي ول چې د امرونو او د دندو په تر سره کولو کې يې پرغزلتيا (عصبانيت) او شاهي ښاڅمنتيا (غرور) پرته وه او پرغزلتيا د هغه د سياسي او پوځي ژوند يوه ځرګنده بيلګه جوړوله چې د ژوند په وروستيو شپږو کې ور څخه ځرګنده شوله. زما په اند د چال چلند يو شمير بيلګو له پريکندتوب ، زړوروالي او دسپلين د سردار محمد داؤود پر پوځي کرکتر ناوړه اغيزې شيندلې وې .

سـياه سـنـگ: تاسو په خپل اند، ځان په کومه هينداره کې وينـئ؟

امـام الـدين: نه پوهيږم د ځان په ستاينه کې څه ووايم. زه يوعادي او نورماله انسان يم او پوځي افسر وم، خپله دنده او کاري ورهڅه راباندې ګرانه وه له خپلې دندې او کاري ورهڅې سره مې مينه درلودله. خپله دنده مې تل په سپيڅلتيا او رښتونګلوى تر سره کوله او تل مې هڅه درلودله چې له ځان سره د خپلو مشرانو او د ترلاس لاندې کسانو خوښمني او ډاډيينه او د خپلو هملیکوکسانو زړه په لاس کې ولرم. زما د دندې د تر سره کولو د کلونو په اوږدو کې زما د بريالیتوب راز همدا وو .

سیاه سـنگ: یو شمیر تأریخ لیکونکي ، گزارش ورکوونکي ، پیښلیک لیکونکي او یادښت لیکونکي د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ وژنه ستاسو کار بولي. مخکې له دې چې دهمدغې خبرې د اړوندو ټکیو سپړنې ته راشـئ ، تاسو خپل ځان له همدغه اړخه د هینداري په کوم ګوټ کې وینـئ؟

امـام الـدین: د یادښت لیکونکو دغه تورونه رښتیا نه دي. ما د یوه پوځي خبر رسوونکي په توګه یوازې خپله دنده تر سره کړې ده او د پوځي شورى پیغام مې ولسمشر ته ورساوه او هغه ته مې ووایه. زما په اند د دندې ترسره کول کومه ګناه نه ده. زه له وجداني اړخه ډیر آرام یم.

دیارلسمه برخه

"تیرې توپې شوې وینې په اوبو پرې وینځئ"

سیاه سنگ: کله چې له سردار محمد داؤود سره مخامخ شوئ ، څه مو وکړل او څه مو وویل؟

امام الدین: همدا چې له سردار محمد داؤود سره مخامخ شوم ، لومړی مې په ډیر درنښت پوځي دودیزسلام وکړ. وروسته مې وویل چې واک د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند ته لیږدېدلی دئ او تاسو باید د پاڅون د پوځي شورى د پریکړې پربنسټ تسلیم شئ.

سیاه سنگ: محمد داؤود ستاسو د پیغام له اوریدلو وروسته څه وویل؟

امام الدین: داؤود خان د پوځي شورى د لیږل شوي پیغام له اوریدلو وروسته چې ما رسولای وو او ورته مې ووایه ، د یوې کلمې په اندازه بل څه ونه ویل.

سیاه سنگ: آیاکیدای شي داسې وانګیرو چې محمد داؤود څه ویلي وي خو تاسو نه وي اوریدلي؟

امام الدین: نه. سردار محمد داؤود یو ټکی هم په ژبه را نه ووړ. هغه څه ونه ویل، او که ویلي یې وای ما به حتماً اوریدلي وای او هغه به مې په ډیرامانت نن ویلي وای.

سیاه سنگ: محمد داؤود مو چیرى ولید؟ له هغه څخه د څو مترو په واټن لیرې واست؟

امام الدین: ما سردار داؤود د ګلخانې د لومړي پوړ په دا لان کې ولید. د نوموړي دالان پسور او اوږدوالی نږدې شپږ په اتو مترو کې وي. په دې توګه ویلای شم چې زما او د داؤود خان ترمنځ واټن نږدې په شوني توګه شپږ متره وو.

سیاه سنگ: د ګلخانې د مانۍ دروازه مو څنګه خلاصه کړه؟

امام الدین: د ګلخانې د مانۍ دروازه نه وه تاله شوې، هغه خلاصه وه.

سیاه سنگ: د " افغانستان په شلمه پیړۍ کې / افغانستان درقرن بیستم : ۱۹۶۹ – ۱۹۰۰" (د بي بي سي د خپرونو په ټولګه کې ، ظاهر طنین، ۲۰۰۵) د سردار محمد داؤود د وراره ، محمد عزیز نعیم له خولې په ۲۲۴ او ۲۲۶ پاڼو کې داسې راغلي دي:

"مور مې د [دیارلس سوه او اووه پینځوسم لمریز کال د غوایي د مباشتې د اتمې / ۲۸ اپریل ۱۹۷۸] سهارنۍ پیښې په خپلو سترګو ولیدلې. دهغې پیښې لنډیز داسې دئ : په وروستیو شپبو کې [د کوماندو] یو افسرننوځي او سردار

محمد داؤود ته وايي : بايد تسليم شئ. محمد داؤود خان پوښتي : تاسو ته دغه امر چا درکړی دئ؟ هغه په ځواب کې وايي : د قادر له پلوه. محمد داؤود خان وايي : زه پرته له خدايه بل چا ته نه تسليميږم او د ژوند تر وروستۍ ګولۍ پورې جګړې ته چمتو يم ".

آيا محمد داؤود تاسو ته داسې نه ول ويلي؟

امـام الـدين: نه. د پوځي شورى له پلوه د ليږل شوي پيغام له اوريدلو وروسته چې ما هغه راوړى وو او ومې وايه ، سردار محمد يوه کلمه هم ونه ويله. دغه پوښتنې او ځوابونه چې پورته راوړل شوي ، له بيخ او بنسټه رښتيا نه دي .

سـياه سـنګ: دغو لاندينوى ۷ يادښتونو ته پام وکړئ:

۱ .۹۷ پاڼه : " د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند پاڅيدا او ډوبيدا / ظهـور و زوال حـزب دمـوکـراتيک خـلـق افـغـانسـتان د اکاډيميسن دستګير پنجشيري ليکنه:

"کله چې امام الدين دغه د لوګر د زيارګالو وګړو بچي او د کوماندو د يوه ټولي بولندوى د انقلاب فرمان سردار داؤود او د رژيم لوړ پوړو کسانو ته اعلان او هغوى ته يې د ګوند امر ورساوه چې " تاسو د مرکزي کميټې د فرمان پربنسټ محکوم ياست او ځان تسليم کړئ " ، سردار محمد داؤود نه يوازې دا چې د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند او د تأريخ فرمان ته تسليم نه شو ، بلکه په اشرافي بورژوازي تاوتريخوالي يې قدير نورستاني او خپل زوى ته امر وکړ چې د امام الدين او نورو سرتيرو او هم د خپلې کورنۍ پربې ګناهو ښځمنو او ماشومانو ډزې وکړي او خپلې وروستۍ ګولۍ ور تشې کړي. هغوى پرته له ځنډه د سردار محمد داؤود وروستنى فرمان تر سره کړ او د امام الدين او د کوماندو د سرتيرو پر مخ يې د اور خوله پرانيستله".

۲ " - پر افغانستان د روس د تيري په اړه څو ماتې کړښې / چـند سـطـر شـکـسـته در باره تجـاوز روس در افـغـانسـتان" [چاپ ليتو ، نوى ډيلى / هند ، ۱۹۸۱ز] د فرهاد لبيب

ليکنه پاڼې: ٦٩ - ۷۰:

"ما [امام الدين] په لوړ غږ وويل : د [افغانستان] د خلق ډيموکراتيک ګوند د مرکزي کميټې د امر پربنسټ خپله وسله پر ځمکه کښيږدئ او تسليم شئ. داؤود په ځواب کې وويل : کمونيستانو او د هغو چوپړيانو ته نه تسليميږم".

۳ " -افغانستان په ورستيو پينځو پيړيو کې / افغانسـتان در پنج قـرن اخير" ، د مير محمد صديق فرهنګ ليکنه . لومړى چاپ ، د عرفان له خپرونو څخه ، تهران / ايران ، د ديارلس سوه او څلور اويايم لمريز کال د غبرګولي مياشت [اپريل ۱۹۹۵ز]د کتاب ۸٦۸ پاڼه:

"د هغې مرکې پربنسټ چې د تره کي د رژيم له لومړني دفاع وزير عبدالقادر سره شوې او مخکې مو ورځخه يادونه وکړه نوموړی په دې تړاو داسې وايي : " د لود سپيکر له لارې مو له هغه (محمد داؤود) څخه د هغه د تسليمۍ غوښتنه وکړه. په پای کې يې وويل چې په دې آړ (شرط) تسليميږم چې قادر او وطنجار په خپله د خبرو لپاره ماته راشي. زه او وطنجار د مانۍ پر لور وخوځېدلو ، خو ملګرو زمور مخه ونيوله او دوه تنو نورو ته يې دنده وسپارله چې داؤود ته ورشي" .

۴ " ? د افغانستان په ورستيو دريو لسيزو کې پوځ او سياست / اردو و سياست در سه دهه اخير افغانستان " د ستر جنرال محمد نبي عظيمي ليکنه : پاڼې : ۱۴۱ او ۱۴۲:

"د سردار محمد د نيولو امر د کوماندو د قطعې افسر لومړي بريدمن امام الدين ته ور کول کيږي. امام الدين د ګارد د اپراسيون له آمر ګل آقا سره يو ځای داؤود خان ته ورځي او هغه ته وايي : " د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند د مرکزي کميټې د امر پربنسټ خپله وسله پر ځمکه کښيږدئ او تسليم شئ." داؤود ځواب ورکوي : " کمونيستانو ته نه تسليميږم":

۵ " ? له سترې اميرې تر سترې لارښوده / از امير کبير تا رهبر کبير" د عبدالحق مجددي او ډاکټر فضل الله مجددي ليکنه ، د کابل چاپ ، د ميوند خپرندويه ټولنه ، کابل / افغانستان ، ۱۹۹۹ ، د کتاب پاڼه ۵۹۶:

"امام الدين د کوماند په قطعې کې د لومړي بريدمن په رتبې په پوځ کې يو ټيټ پوړی افسروو چې وروسته د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند د واکمنۍ په وخت کې د پوځ ګڼ شميرلوړو رتبو ان د ډګر جنرالۍ رتبې ته لوړ شو.

جنرال امام الدين چې د خلق د ډيموکراتيک ګوند له نړيدا وروسته د جنرال عبدالرشيد دوستم په ځواکونو کې په مزار شريف کې د پوځي شوونې او روزنې د رئيس په توګه يې دنده تر سره کوله پرمحمد داؤود د برید او د هغه د وژنې په اړه داسې وايي:

"حفيظ الله امين چې د کودتا د بولندې پازوالې يې په غاړه درلودله ، د بولندې په مرکز د راډيو افغانستان په ودانۍ کې وو او د هوايي بمباران او د شوبلو د پياوړي اور له شته والي او هم په ريشخورو کې د يو څه مقاومت له شتون سره سره ، د داؤود خان د مقاومت او د ارګ د نه تسليميدلو په اړه په ټينګې انديښنې کې ډوب وو. [نوموړي] اکر وکر ته د ژورې کتنې او د وضعيت د محکمې (څيړلو) لپاره د شپې په نهو بجو د راډيو افغانستان په ودانۍ کې د کودتا د لويو پوځي قطعو د بولندويانو او مشرانو په ګډون يوه بيړنۍ غونډه جوړه کړه او ويې ويل : په ارګ او ريشخورو کې مقاومت دوام لري. که دغه مقاومت ژر پای ته ونه رسيږي ، ښايي يو شمير قطعات چې لا تر اوسه د پيښې څارونکی او کتونکي دي او تر اوسه بې پرې پاتې دي د داؤود خان په ګټه راپورته او را وبه خوځيږي. او يا

هم د داؤود مرستې لپاره به له نورو ولايتونو څخه نور قطعات را ورسيږي. له دې امله په لومړي ګام کې دې ، د ارګ پر شخړې د پای ټکی کښيښودل شي.

په کودتا کې ښکېلو لوړ پوړو افسرانو وړاندیز وکړ چې دغې موخې ته د رسیدلو لپاره د هوايي بمبارد او د شوبلو د پياوړي اور تر څنګ اړینه ده چې د ولسمشرۍ مانۍ ته د ننوتلو لپاره، پلیو سرتیرو دې ته لاره پرانیستل شي او د ارګ مقاومت به له منځه یووړل شي. له هغه وروسته حفیظ الله امین وویل : کومه قطعه چمتو ده چې په داوطلبه توګه د پلي برید دنده په غاړه واخلي.

زه [امام الدین] چې په توده وینه کې یو لوګری ځوان ووم په پښو ودریدم او ومې ویل چې زه چمتو یم پلی برید تر سره کړم. مور د داؤود خان خونې ته ننوتلو. په خونه کې داؤود خان ، ورور یې نعیم خان ، یو یا دوه تنه وزیران ، د داؤود خان یوه لور او څو تنه نور ول. همدا چې د داؤود خونې ته ننوتم د پوځي درنښت او دودیز سلام مې تر سره کړه.

داؤود خان چې په لاس کې یې تومانچه درلودله ، وویل: څه خبره ده؟ و مې ویل: صاحب! خبره له خبرې تیره ده، تسلیم سئ. داؤود خان په بورنوړې ژبه وویل : چاته تسلیم شم؟ ما ورته وویل : انقلابي شوری او وسله وال ځواک ته تسلیم شئ چې وسله وال ځواک ټول قطعات تصفیه کړي او یوازې تاسو یاست چې مقاومت کوئ. داؤود خان وویل: هېڅکله به تسلیم نه شم".

٦ " ◆ په افغانستان کې د شلمې پیړۍ د وروستۍ نیمایي پیښې " د محمد کبیر نذیر سراج لیکنه (لومړی چاپ ، فرانکفورت ، ١٩٩٧) د کتاب ١١٣ او ١١٤ پاڼې:

"زغره والې د ګلخاني د مانۍ پوړیو ته نیږدې شوې او له هغو یو تن تورن او دری تنه بریدګي را ووتل او د ګلخاني پر مانۍ یې برید ور وړ. [هغوی] په هک پک والي ولیدل چې داؤود خان لا تر اوسه ژوندی او په دوه وو پښو ولاړ دئ ، خو ټپیان د ځمکې پرمخ پراته ول.

تورن امام الدین پر محمد داؤود خان چیغه کړه : " مقاومت ګټه نه لري. تسلیم شئ." سردار محمد داؤود خان په ځواب کې ووېل :" خپل سر مشر راولیږه چې له ما سره خبرې وکړي." تورن بیا ووېل : مور ټول سر مشران یو. هرڅه چې لرئ له مور سره یې وواياست".

٧ " - هغه راز چې فایق بربنډ نه کړ/ رازې که فایق افشاء نکرد" [لیکوال : خان آقا سعید ، د عصر خپرندویه ټولنه، پیښاور / پاکستان ، منی ٢٠٠٠] : د کتاب پاڼې : ١٦٢ او ١٦٣:

"د غوایي د اوومې نیټې په شپه مورته له بالاحصاره ، له داؤود خان سره د جګړې او د ارګ د نیولو لپاره دنده راکړل شوه. کله چې ارګ ته ورسیدلو ، د الوتکو د غږونو پرله پسې ګړزهار او د هغوی یو په بل پسې بمباری او د

شوبلو نه دريدونکې ډزې هر لورته خوَرې وَرې وې او اخ او ډب په ټينګه روان وو. نيمه شپه وه چې بريا زمونږ په خوا شوه او مونږ د ارګ پر انګړ ور ننوتلو.

په هغه وخت کې د قطعې بولندوی زما ټولې ته د داؤود خان د نيولو دنده وسپارله. زه او زما سرتيري د ګلخانې د مانۍ پر لور وړاندې ولاړو او د مانۍ ټولې کړکۍ مو د ماشينګنو او وسلو تر اور لاندې ونيولې او پر ودانۍ ور ننوتلو.

چوپه چوپتيا خپره وه. خپلو بدرګه کسانو ته مې وويل چې مورچل ونيسي او همداسې ډزې کوئ. ما له ځان سره لود سپيکر راوړی وو او د هغه له لارې مې خپلو کسانو ته دنده ورکوله.

په کوټه کې مې د هماغه لوډ سپيکر له لارې خبرې وکړئ او ومې ويل سردار داؤوده ! تاسو د پوځي شوری په امر خپل ځان راتسليم کړئ. په همدغه وخت کې د يوې فيلپايې له شا يې په خپل ويرونکي غږ وويل : " زما په قاموس کې تسليمي نشته. پرته له خدايه بل چا ته نه تسليميږم".

کله چې تاسو وايست چې " محمد داؤود د پوځي شوری د ليږل شوي پيغام له اوريدلو وروسته ديوې کلمې په اندازه څه ونه ويل " ، ستاسو له انده له پورتنيو ۷ يادښتونو څخه يو يې هم رښتيا نه دئ . آيا همداسې ده؟

امـام الـدين: زه يو ځل بيا هماغه ويل شوی ځواب په ټينګار تکراروم چې سردار محمد داؤود د پوځي شوری د پيغام له اوريدلو وروسته يو ټکی هم نه دئ ويلی.

لومړی - که تاسو پورتنيو ليکنو ته په ځير پام وکړئ ، په رښو درته ښکاري چې څومره له يو بل څخه توپير لري او ان اړوپيچ (ضد ونقيض) دي. ددغو ليکنو ګڼ شمير هغو هنري داستانونو ته ورته والی لري چې نه رښتوني ګزارش ته ورته دي او نه يوه تأريخي واقعيت ته.

دويم- کوم روغ رمټ عقل به دا ومني په يوې کوټه کې چې پينځه يا شپږ متره واټن ولري ما به ګڼې له لودسپيکره کار اخيستای وي؟ او يا دا چې د بولندويانو په غونډه کې د حفيظ الله امين مخې ته دې اوسم او د ولسمشر پر مانۍ برید وکړم؟ حال دا چې ما په غونډه کې ګډون نه درلود. د ليکونکي د ليکنې پربنسټ په هغې غونډه کې بايد د قطعو انقلابي بولندويانو ګډون درلودای نه د مخابرې يوه عادي افسر.

دريَم - که زه له ګل اقا سره يو ځای وای ، نوموړی له يوې خوا د لوړ سياسي او پوځي دريځ څښتن وو او له بلې خوا زما استاد وو د هغه په شتون کې ما نه شوای کولای د پوځي شوری پيغام ووايم ځکه پيغام بايد د هغه له پلوه ويل شوای وای.

څلورم - زه له حقیقته سترګې نه پټوم. سره له دې چې داؤود خان په عملي ډول څرګنده کړه چې نه تسلیمیږي خو کاشکې هغه یوه کلمه هم ویلې وای چې هغه مې لوړ پوړو چارواکو ته رسولې وای او هغه به مې نن په ټولې ګروهنې ، امانت او وجدان د تأریخ پر پاڼو لیکلې وای.

سیاه سنګ: ستاسو د وینا پربنسټ چې د غوایي د مباشتې د اوومې او اتمې د سهار شپږ او اوو بجې وې ، له داؤود خان سره ستاسو وروستنۍ کتنه د څومره وخت لپاره وه؟

امام الدین: له داؤود خان سره زما وروستۍ کتنه شایي لږ تر لږه یوه یا دوې دقیقې وه. په ډاډ ویلای شم چې له دوه وو دقیقو قطعاً ډیره نه وه .

سیاه سنګ: په هغو دوه وو دقیقو کې څه پیښ شول؟

امام الدین: کله چې د ګلخاني مانۍ ته ننوتلو ، ومې لیدل چې داؤود خان له څو تنو وسله والو سره وسله په لاس ولاړ دئ. د کوټې تر ستنې لاندې یو شمیر نورې وسلې هم لیدل کېدلې. ما د پوځي درنښت او دودیزسلام له کولو وروسته د پوځي شورى پیغام ووایه. کله چې داؤود خان پیغام واورید ډیر سخت په قهر شو خپله وسله یې چې یوه تومانچه وه را پورته کړه او غوښتل یې موږ پر لور ډزې وکړي. په همدغې شېبې کې یوې ځوانې نجلۍ د هغه لاس ونیو چې د مخه یې ونیسي خو ډز وشو. د هغې نجلۍ لاس ټپي شو او نجلۍ پر ځمکه پریوتله. په همدې ترڅ کې د داؤود خان پاتې بدرګه وسله والو زموږ په لور ډزې وکړې چې دوه ګولۍ زما د ښۍ اوږې پر مفصل ومښتلې او لاس مې له واکه ووت. له هغه وروسته دوی د یوه سرتیري پر لور چې ما سره یو ځای د ګلخاني مانۍ ته ننوتلای وو ډزې وکړې. زما له لاسه وینو داري وهلې او ډیر کلک درد یې کاوه د بې هوښې په حالت کې مې هلې ځلې کولې چې ځان د مرګ له لومو و ژغورم او په بیړه له دروازې ووتم.

سیاه سنګ: آیا مخکې له دې چې له دروازې ووځئ ، د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ پر خوا مو ډزې وکړې؟

امام الدین: څنګه چې ما مخکې وویل ، بیا هم په صداقت وایم چې زه ارګ ته په تش لاس تللای وم. یو بې وسلې سړی چې ټینګ ټپي شوی هم وي او ښۍ لاس یې له کارَه لویدلی وي، څنګه کولای شي چې د چا پر خوا ډزې وکړي؟ ما نه وسله درلودله او نه مې د چا پر خوا ډزې کړې دي.

سیاه سنګ: آیا له ټپي کیدلو وروسته وسله والو سرتیرو ته مو امر ورکړ چې د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ پر خوا ډزې وکړي؟

امام الدین: نه . زما دنده د پوځي شورى د پیغام وړل او رسول ول نه د چا د وژلو فرمان. نه یوازې دا چې ما داسې امر نه دئ ورکړئ بلکه د هغه واک مې هم نه درلود. زه په هغه شېبه کې یوازې د ځان په سوچ کې وم.

سیاه سنگ: هغه نجلۍ چې تاسو وایاست چې خپل لاس یې وغځاوه او ګنې نه یې غوښتل چې محمد داؤود دې خپله تومانچه و کارَوي، څوک او څو کلنه وه؟

امام الدین: ما هغه نه پیژندله. ښایي د داؤود خان لور یا لمسۍ وه او ګومان کوم اتلس کلنه وه .

سیاه سنگ: محمد داؤود او کورنۍ یې څنګه و وژل شول؟

امام الدین: یو ځل بیا خپلې ویل شوې خبرې تکراروم : زه د لنډې مودې لپاره د داؤود خان مخې ته وم او هغه هم د پیغام له ویلو سره سم ټینګ ټپي او بیا بې هوښه شوم. په هغې شېبه کې ما د پریکړې وسه نه درلودله او په دې سوچ کې لویدلی وم چې څنګه ځان د مرګ له لومو وژغورم. له دې امله د داؤود خان او د هغه د کورنۍ د وژنې د جزئیاتو په اړه دقیقاً نه پوهیږم. زما او زما د یوه سرتیري له ټپي کیدلو او د داؤود خان د وسله وال اقدام له پورته کولو ، وروسته ښایي دوه اړخیزې ډزې شوې وي.

سیاه سنگ: آیا محمد داؤود د ګولیو د باران په هماغه لړۍ کې ووژل شو؟

امام الدین: په دې اړه ډیر نه پوهیږم. ما د ټپ له امله ډیر درد درلود او ویني مې بهیدلې ، د شوک په حالت کې د مرګ له لومو د ځان د ژغورنې په لټه کې وم. په هغه شېبه کې زه یوازې او یوازې د ځان په غم کې وم او نه مې شوای کولای د بل لورې د حالت په اړه فکر وکړم.

سیاه سنگ: په بله وینا، تاسو وایاست چې تاسو د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ وژنه مو نه ده لیدلې. آیا همدا انګیرنه رښتیا ده؟

امام الدین: هو. چورلټ سمه ده. ما د داؤود خان او د هغه د کورنۍ وژنه په سترګو نه ده لیدلې.

سیاه سنگ: تاسو وویل چې د ګلخاني د مانۍ له دروازې ووتلی ، له هغه وروسته څه پیښ شول؟

امام الدین: کله چې د ګلخاني د مانۍ له دروازې ووتلم ، شا ته مې وکتل، ومې لیدل چې زما بدرګه سرتیري له ما سره نسته او هماغلته پاتې شوي دي. د ګلخاني له مانۍ د باندې د کوماندو دقطعې نور پرسونل چې د پیښو پایلو ته یې سترګې څارلې ، زه یې په ټپي او په وینو ککړ ولیدلم. ښایي ددغې پیښې کتنې د کوماندو د قطعې د پرسونل د ډله ییز برید د پارونې لپاره لاره پرانیستې وي چې د دواړو خواوو د ټپي کیدلو او په شهادت رسیدلو لامل شو. د ګارد په ختیځې دروازې کې د څلورمې زغرې والې لیوا د کنډک بولندوی جګړن فتح محمد (چې اوس په اروپا کې ژوند کوي) زه یې د جیپ د موټر په مرسته د ګارد له انګړه دباندې وایستلم.

سیاه سنگ: آیا د ګلخاني له مانۍ د باندې د کوماندو د قطعې د پرسونل شمیره مو په یاد ده؟

امام الدین: ګومان کوم د هغوی شمیر له دوه سوو تنو څخه زیات وو .

سیاه سنگ: له جګړن فتح محمد سره چیری ولاړئ؟

امـام الـدین: مخکې له دې چې د پوځ د څلور سوه بستریز روغتون پر لور ولاړ شو، د راډیو افغانستان ودانۍ ته ولاړو او هلته.....

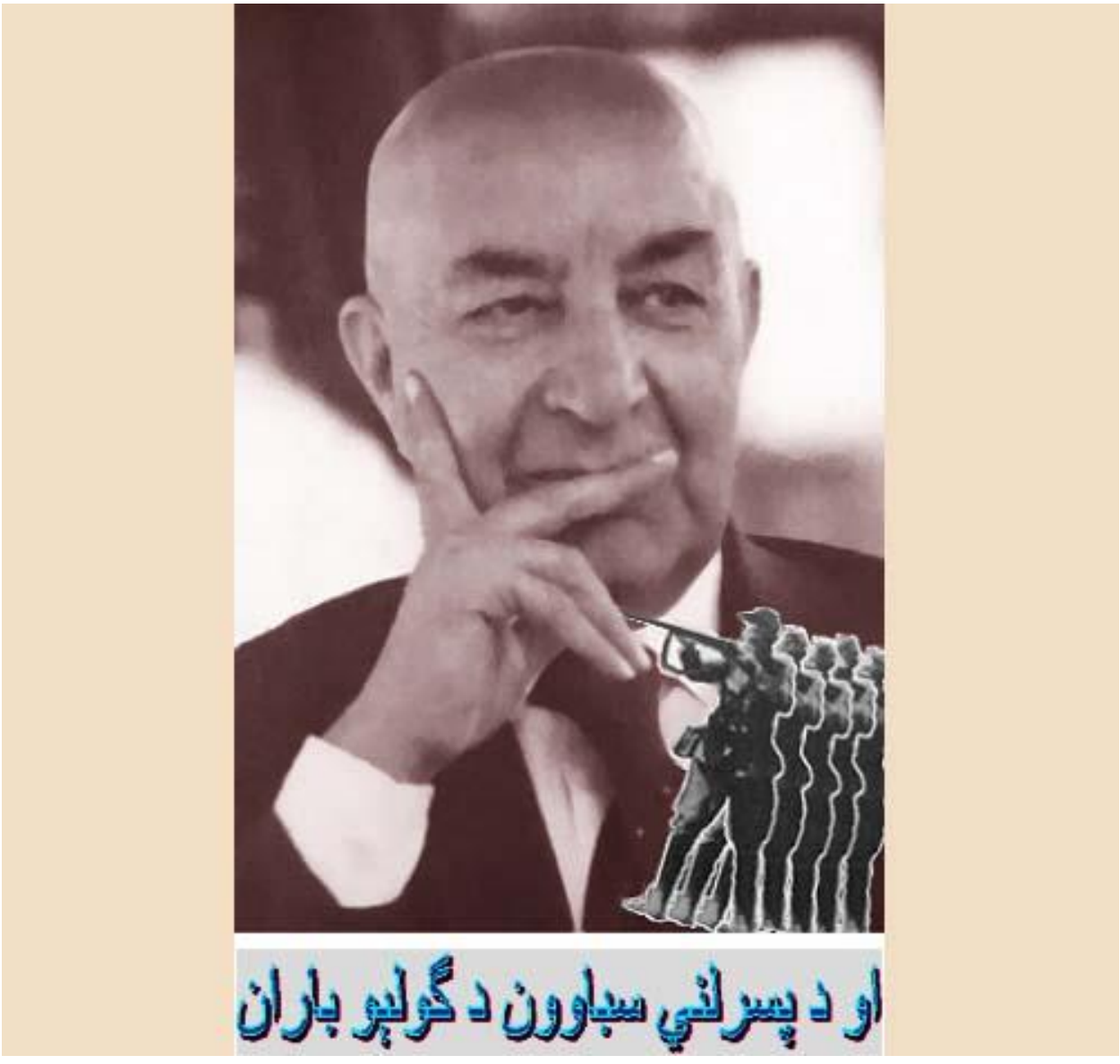

څوارلسمه او پینځلسمه برخه

"تیرې توې شوې وینې په اوبو پرې وینځئ "

سیاه سنګ: له جګړن فتح محمد سره چیرې ولاړئ؟

امام الدین: مخکې له دې چې ما د پوځ څلور سوه بستریزروغتون ته ورسوي ، سره له دې چې ډیره وینه مې له لاسه ورکړې وه ، سر مې ګرځېده او په پښو کې مې دمه نه وه پاتې زه یې د راډیو افغانستان په ودانۍ کې هغې خونې ته بوتلم چې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د مشرتابه غړي پکې ناست ول. په دغه کوټه کې څلور

تـنه ناست ول. ما دغه په ملکي جامو کې ځلور تنه مخکې نه ول لیدلي او نه د هغوی له مخونو سره مې کومه پخوانۍ آشنایي درلودله ، خو وروسته پوه شوم چې هغوی نور محمد تره کي ، ببرک کارمل ، دستګیر پنجشیری او حفیظ الله امین یا سلیمان لایق ول.

سـیاه سـنګ هغو ځلور واړو ته مو څه وویل؟ ستاسو د خبرو له اوریدا وروسته ، هغوی څه وویل؟

امـام الـدین: لومړی مې سلام وکړ ، بیا مې ځان ور وپیژانده او ومې ویل : " زما نوم امام الدین دئ. ما ته دنده راکړل شوې وه چې د انقلابي شورى پیغام سردار محمد داؤود ته ووایم. د پیغام له اوریدلو سره سم داؤود خان قهرژلی شو ، په لاس کې یې وسله وه ، زما پر لور یې ډز وکړ او زه یې ټپي کړم ".

په همدغې شېبې کې له هغو ځلور تنو څخه په پاخه ګومان چې پنجشیري صاحب وو ، وویل :" هغه ژر روغتون ته ورسوئ." له هغه وروسته ، په نور څه نه پوهیږم .

سـیاه سـنګ: آیا د خپلو خبرو په ترڅ کې مو له هغې ځوانې پیغلوټۍ څخه هم یادونه وکړه چې ستاسو په وینا " خپل لاس یې را وړاندې کړ چې د محمد داؤود مخه ونیسي؟"

امـام الـدین: نه. زه ټپي وم او هماغه دوه ◆ درې پورتـنۍ جملې مې وویلې. نور مې دومره وسه نه درلودله چې د پـېښې ټول جزئـیات هم ووایم. د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د مشرتابه غړو ته مې د هغې نجلۍ د ټپي کېدلو خبره یاده نه کړه .

سـیاه سـنګ: عبدالکریم میثاق د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند بنسټ ایښودونکي او د سیاسي بیرو غړي/ د مالیي وزیر/ داستان لیکونکي او څېړونکي د " افغانستان په شلمه پیړۍ کې / افغانستان در قرن بیستم ۱۹۰۰ ◆ ۱۹٦۹ " د کتاب په ۲۲۴ او ۲۲۵ پاڼو کې د ظاهر طنین لیکنه چې د بي بي سي د خپرونو یوه ټوګه او په ۲۰۰۵ ز کال کې خپور شوی ، وایي :" یو صاحب منصب چې له لاسه یې وینې څخېدلې راغی او د مرکزي کمیټې د غړو مخ ته یې پوځي سلام وکړ او ویې ویل چې زما نوم امام الدین دئ ، د ګوند غړی یم. زه دننه په ارګ کې وم. د ګلخانې [مانۍ] ته ولاړم او داؤود خان ته مې وویل : له دې چې واک د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند ته لیږدېدلې ، تاسو دنده لرئ چې تسلیم سـئ. یوه لور یې هم ورسره وه. عبدالاله [د سر وزیر مرستیال او د بهرنیو چارو وزیر] هم ور سره وو. داؤود خان زما پر خوا ډز وکړ ، زما لاس یې را ټپي کړ. لور یې په دغه وخت کې غوښتل د هغه مخه ونیسي چې ډز ونه کړي ځکه هغه هم ډزې کوي. که ته ډزې وکړئ ، هغه هم ډزې کوي. [امام الدین] وویل چې په همدغه وخت کې یې خپله لور هم وویشتله او زه یې هم وویشتم. نو ما هم په همدغه وخت کې خپل کلاشنیکوف را وایست ، ډزې مې وکړې او ټول مې له منځه یوړل ".

امـام الـدين: لومړی دا چې ، کله زه د راډيو افغانستان دفتر ته ولاړم ، د انقلابي شورى د پيغام د رسوولو او د داؤود خان په لاس زما د ټپي کيدلو گزارش مې ورکړ ، هلته مې يوازې څلور تنه وليدل چې مخکې مې د هغوى نومونه واخيستل. دويم دا چې ما کلاشنيکوف نه درلود. ټول پوهيږي چې د افغانستان په پوځي جوړښت کې کلاشنيکوف د يوه افسر وسله نه ده ، بلکه په جوړښت کې نغښتې د يوه سرتيري وسله ده. دا هېڅ دود نه وو چې يو افسر دئ له ځان سره کلاشنيکوف وگرځوي. دريم دا چې کلاشنيکوف کومه توره يا چاړه نه ده چې له جيب يا تيکي را وايستل شي. پورتنۍ خبرې قطعأ او له بنسټه رښتيا نه دي.

سـياه سـنگ: عبدالکريم ميثاق خو د هغې نجلۍ له ونډې خبره کوي چې غوښتل يې د محمد داؤود [مخه] د تومانچې د ډزو له کولو [ونيسي]. آيا د ميثاق د خبرو همدغه برخه د گلخاني په مانۍ کې ستاسو د سترگو له ليدلي حال سره بشپړ ورته والى نه لري؟

امـام الـدين: ښايي نومورې [ميثاق] د پـيښې لړۍ يا زما له خولې يا د نورو کسانو له لارې ، وروسته اورېدلي وي، مگر د بي بي سي راډيو ته يې يا په بر لاس او يا په نا پوهې کې له غير واقعي بدلونونو سره ويلي دي. د هغې نجلۍ له خولې دا خبرې چې " ډزې مه کوه چې هغه هم ډزې کوي. که ته ډزې وکړې ، هغه هم ډزې کوي" قطعأ حقيقت نه لري .

سـياه سنگ: وايي چې د " غوايي د انقلاب" د مستند فلم په لړ کې چې په هغه کې حفيظ الله امين خپله ونډه لوبوله تاسو د گلخاني د مانۍ په لومړي پوړ کې مخکې له دې چې د فلم اخيستلو د کمرې مخ ته و دريږئ د څو تـنو فلمي هنرمندانو ، د تخنيکي کارکوونکو او د فلم د کارگردان مخ مو ته وويل : " چې ما سردار محمد داؤود په خپل لاس داسې وواژه ...." آيا دغه خبرې رښتيا دي؟

امـام الدين: نه. دا زما خبرې نه دي. که زما له خولې داسې خبره شوي وي ، يا مې هغه ونډه لوبولي وي، بايد په فلم يا ويډيو کې ريکارډ شوي وي او د هغه لاسوند به هرو مرو وي. په ډاډ وايم چې دغه تور سم نه دئ او بې بنسټه دئ. هو د هماغه فلم د جوړلو له لړۍ خبر يم. د ديارلس سوه اته پينځوسم کال د مرغوي له شپږمې [د ۱۹۷۹ زکال ددسامبر ۲۸] وروسته نويو چارواکو غوښتل چې حفيظ الله امين رسنيو ته د ځانغوښتونکي او واک ته د يوه تړي سړي په توگه وروپيژني نو د هماغه فلم ځينې برخې يې نندارې ته وړاندې کړې خو هغه څه چې په ناروا ډول په ما تپل شوي په بشپړ ډول درواغ دي .

(1د "بينوا"، ويب پاڼه 18 جولاي 2008

http://www.benawa.com/details.php?id=19703

"د ۲۰۰۸ ز کال د جولای د مباشټې په لومړیو کې نړیوالې محکمې چې مرکز یې په دنهاخ /هاګ (هالند) کې دئ ، جنرال امام الدین [د افغانستان د لومړي ولسمشر وژونکی] یې د لومړي ځل لپاره د پلټنو لپاره غوښتی وو ".

(2د "آرمـان ملي" ویب پاڼه ، 24 سپتمبر 2008:

http://armanemili.af/spip.php?article828

"نامتو کمونیست جنرال امام الدین د هالند د هیواد د پولیسو له پلوه د سردار محمد داؤود خان د وژلو په تور نیول شوی دئ. دهیواد یو تن ژورنالیست رزاق مأمون ملي آرمان ته د یوې اړیکې له لارې دغه سکالو وویله او زیاته یې کړه :په هالند کې ددغه جنرال نیول کېدل د افغانستان د مدني او حقوقي اداري د رئـیس ډاکټرنادرشاه احمدزي د اوپراتیفي هلوځلو له کبله تر سره شوي دي.

داکټر نادر ویلي چې د سردارداؤود خان اود هغه د کورنۍ وژونکی جنرال امام الدین له افغانستانه دننه هالند ته د یوې ټیلفوني اړیکې د موندنې له لارې لاس ته راغلی دئ. ډاکټر نادر څرګنده کړه چې یو خلقي افسر چې د یوناما کارمند وو ، د 0799303280 شمیرې ټیلفون له لارې کله چې جنرال امام الدین په وزبکستان او هالند کې تم شوی وو خبرې کړي او د سردار داؤود خان د وژنې لړۍ د همدغو خبرو په ترڅ کې افشأ کېږي .

د افغانستان د مدني او حقوقي ټولنې دفتر ددغې پېښې له موندنې وروسته ، خپلې موندنې د ICC پولیسو ته ورلېږي او د بشري او جنګي جنایاتو د ځانګړو پولیسو د تعقیب او څار په پای کې د جنرال امام الدین د پټېدلو ځای موندل کېږي او د پولیسو منګولو ته ورځي.

ډاکټر نادر روښانه کړه چې امام الدین له شپږو مباشتو را په دیخوا بندي دئ او تر اوسه له هغه څخه د پلټنو جزئـیات نه دي اعلان شوي خو د افغانستان محکمې ته د نومورې د سپارلو په اړه، د افغانستان ددولت له پلوه کومه ځانګړې غوښتنه لا تر اوسه نه ده شوې ".

(3د "کـابل پرس" ویب پاڼه، 28 سپتمبر 2008:

www.kabulpress.org/my/spip.php?article2303

"یوې سرچینې چې نه یې غوښتل نوم یې واخیستل شي د طالبانو ضد د یوه څارګر نادرشاه احمدزي له خولې کابل پرس ته وویل چې د محمدظاهر د اکا د زوی سردار محمد داؤود او د افغانستان د لومړي ولسمشر وژونکی ، جنرال امام الدین ونیول شو .

دغې سرچینې کابل پرس ته وویل چې د سردارمحمد داؤود وژونکی ، جنرال امام الدین د آی ، سي ، سي [د جنګي او انساني جنایاتو ضد د څارنې پولیس] د پولیسو له خوا له افغانستانه دننه د یو شمیر هلو ځلو او هڅو په ترڅ کې

شپږ مباشتې مخکې د هالند په هیواد کې ونیول شو. سرچینه زیاتوي : هغه شپږ مباشتې مخکې ونیول شو چې نړیوالو پولیسو د 0799303280 ټلفوني شمیرې پربنسټ چې له افغانستانه دننه ، په هالند کې د جنرال امام الدین له پټنځې سره په اړیکه کې وو د امام الدین د پښو خاپ وموند. هیښنده خو دا ده چې له افغانستانه دننه تلفوني اړیکه د ډګرجنرال عبدالاحد په نامه د یوه نامتو خلقي وه چې څو موده مخکې یې د یوناما په دفتر کې هم کار کاوه او اوس څرګنده شوې چې نوموړی د یوناما په دفتر کې کار نه کوي. د ټلفون دغه شمیره چې د افغانستان د مدني او حقوقي ټولنې په همکارۍ نړیوالو پولیسو ته سپارل شوې وه وموندل شوه او د نړیوالو پولیسوپه لاس کې ده .

سرچینه وایي ډګرجنرال عبدالاحد او امام الدین تر یوه کال مخکې په وزبکستان کې ژوند کاوه او عبدالاحد له امام الدین سره اړیکه درلودله او نوموړي ډګر جنرال داسې لارې چارې برابرې کړې چې جنرال امام الدین د ملګرو ملتونو له امکاناتو څخه په ناوړه ګټه اخیستنې له وزبکستانه هالند ته ولیږل شو. تر اوسه د افغانستان دولت د ډګرجنرال عبدالاحد د نیولو او له هغه څخه د پلټنو په تړاو کوم اړین ګام نه دئ اوچت کړئ".

امـام الدین: په دریواړو ګزارشونو کې د رانغاړل شویودرواغو یو په یو سپړنه ګټه نه لري. همدومره به بس وي چې ووایم زه هېڅکله په پټنځې کې نه وم او په هالند کې هم نه یم. د یوه پوځي افسر په توګه د خپل ژوند ټول کلونه مې د ډاکټر نجیب الله له پرځېدنې وروسته د شپږو کلونو په ګډون په افغانستان کې دننه اود ولس او پرګنو په منځ کې په سپیڅلتیا، ویاړ او ګروهنې تیر کړي دي. هم تاسو چې دغه تلفوني خبرې اترې له ما سره تر سره کوئ پوهیږئ او هم هغه کسان چې ما له نیږدي پیژني پوهیږي چې له خپلې کورنۍ سره یوځای د اروپا په دغه ګوټ کې بشپړه آزاد او څرګند ژوند لرم او دښوونکیتوب سپڅلې او ویاړلې دنده پرمخ بیایم .

په خواشینۍ چې یو شمیر لیکوالان او خبریالان په درواغجنو ډنډورو خپل زړونه خوښوي. زما په اند هغه کسان چې دغسې ناپازواله (بې مسوؤلیته) خبرو ته لاس اچوي په حقیقت کې غواړي د خپلو خیالي خبرو لپاره لوستونکي او اوریدونکي وموميِ.

سـیاه ســنګ: ددغو لاندنیو ۷ لیکنو په اړه څه وایاست؟ :

۱ ◆ ستر جنرل محمد نبي عظیمي " د افغانستان په دریو لسیزو کې پوځ او سیاست / اردو و سیاست در سه دهه اخیر" د کتاب په ۱۴۲ پاڼه کې دریم چاپ ، د میوند خپرندویه ټولنه ، پیښاور/پاکستان ، ۱۹۹۹ داسې وایي :

د سردار محمد داؤود د نیولو امر د کوماندو د قطعې لومړي بریدمن امام الدین ته ورکول کیږي. امام الدین د ګارد د آپراسیون له آمر ډګرمن ګل آقا سره یوځای داؤود خان ته ورځي او هغه ته وایي : " تاسو د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د مرکزي کمیټې د امر پر بنسټ خپله وسله پرځمکه کښیږدئ او تسلیم سـئ." داؤود خان په ځواب کې وایي : " کمونیستانو ته نه تسلمیږم." او ناڅاپه د امام الدین پر خوا ډزې کوي. امام الدین په خپل مټ کې ټپ اخلي خو له ټپي کېدلو سره سره د هغه کلاشنیکوف له خولې چې په لاس کې یې وو یو جناحي اور د محمد

داؤود او د هغه د هملارو پر خوا تر سره کوي. اخ او ډب پيل کيږي او په پای کې سردار محمد داؤود ، سردار محمد نعيم ، عبدالاله، د داؤود ماندينه او د ظاهر شاه خور زينب داؤود، د هغه زامن او د کورنۍ غړي يې چې ټول ټال شميره يې ۱۷ تنه کيدل ، ځای پر ځای وژل کيږي .

امـام الـدين: ماته د پوځي شوری د پيغام د ويلو امر راکړل شوی وو. د " نيولو" خبره له اره په منځ کې نه وه. د ډګرمن ګل آقا په اړه مې مخکې هم ويلي چې د نوموړي د لوړسياسي او پوځي دريځ په پام کې نيولو ، که هغه را سره وای نو ما هېڅکله دا واک نه درلود او نه مې شوای کولای د پوځي شوری پيغام ولولم. که د نيولو خبره په منځ کې وه ، نو دغه امر بايد ګل آقا ته ورکړل شوی وای نه ماته. زما په لاس کې د کلاشنيکوف له خولې " د جناحي اور د پرانيستلو" په اړه غواړم روښانه کړم چې لومړی د پوځ په جوړښت کې کره بين توپک او کلاشنيکوف د يوه افسر وسله نه ده او ښايي تر اوسه هم نه وي ، بلکه د سرتيري وسله ده.

تاسو کولای شـئ د پوځ له ټولو افسرانوپه ځانګړې توګه له هغو افسرانو چې د دوهم بريدمن له رتبې نيولې بيا تر لوړو پوځي رتبو رسيدلي وپوښتـئ چې آيا د زده کړو له مودې پرته ، په هغه موده کې چې دوی د افسر په توګه دنده تر سره کړې کله يې کره بين يا کلاشنيکوف په خپلو اوږو له ځان سره وړی دئ؟ يا هم په داسې يوې کوټې کې چې يو تن ستاسو مخ ته د شپږو يا اوو مترو په واټن کې ولاړ وي ،تاسو کولای شـئ جناحي اور تر سره کړئ؟ نه. که د وسلې ميل يو اړخ ته تاو شي ، په هېڅ ډول مرمۍ په نخښه نه لګيږي .

۲ ◆ د ۲۰۰۸ ز کال د اپريل د مياشتې په ۲۸ نېټه د ماښام په ۷ بجو اکاډيميسين دستګير پنجشيري د يوې ټلفوني مرکې په ترڅ کې ما ليکوال (سياه سنګ) ته وويل:

امام الدين راډيو افغانستان ته راغی او نور محمد تره کي ته يې ګزارش وړاندې کړ. هغه وويل چې له سردار محمد داؤود څخه څو ځله په درنښت غوښتنه وشوه چې له خپلې کورنۍ سره يوه خوندي ځای ته ولاړ شي، خو له پرله پسې غوښتنو سره سره ، هغه خپل زوی ته امر وکړ چې پر افسرانو ، سرتيرو او ان د خپلې کورنۍ پر غړو ډزې وکړي. په پای کې دوه اړخيزه اور پيل شو .

همدا رنګه ، امام الدين وويل چې سردار داؤود ته مې وويل : سياسي واکمني د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند ته ليږدېدلې او تاسو بايد تسليم سـئ. داؤود خان وويل چې کمونيستانو ته نه تسليميږم. له هغه وروسته يې زما پر خوا ډزې وکړئ. ما هم ووهل، او ټول مو ستيای کړل".

امـام الدين: د ښاغلي پنجشيري صاحب دغه خبره ما ته د حيرانتيا وړ ده. هغه د " ظهور و زوال حزب ډيموکراتيک خلق افغانستان" په کتاب کې داسې نه دي ويلي.

۳ ﷺ محمد اکرم اندیشمند د عبدالحق مجددي او ډاکټر فضل الله مجددي د کتاب [افغانستان از امیر کبیر تا رهبر کبیر] د ۵۹۶ پاڼې پربنسټ ، د ۱۹۹۹ز کال د میوند دخپرندویې د کابل چاپ /افغانستان ، داسې وایي :

"د هغه خلقي صاحب منصب نوم چې د محمد داؤود د وژنې فرمان یې پلی کړ امام الدین وو. نوموړی داهم مني چې د سردار محمد داؤود پر استوګنځي د برید فرمان حفیظ الله امین ورکړی وو".

امـام الدین: ما د پوځي شوری امر له خپل بولندوی څخه تر لاسه کړی وو نه د نیولو یا وژلو فرمان ، او هغه مې په ډیر درنښت تر سره کړی دئ. له حفیظ الله امین سره مې اړیکه نه درلودله، ځکه زه یو عادي افسر وم. د امین له پلوه د لیږل شوي فرمان په اړه هېڅ ډول خبرتیا نه لرم. دا د لیکوال خیال او انځورګري ده .

۴ ﷺ محمد نذیر کبیر سراج د "رویدادهـاي نیمه اخـیر سـده بیسـت در افغانسـتان" د کتاب په ۱۱۴ پاڼه کې د [فرانکفورت لومړی چاپ ، ۱۹۹۷ز کال] داسې وایي .

زغره والې د ګلخانې پورېو ته نیږدې شوې او له هغو یو تن تورن ، درې ته تـنه بریدګي را ووتل او پرګلخانې یې دننه برېد ور ووړ.[هغوی] په هک پک والي ولیدل چې محمد داؤود خان لا تر اوسه په پښو ولاړ دئ خو تـپـیان د ځمکې پرمخ پریوتلي ول .

تورن امام الدین پر محمد داؤود خان چیغه ووهله: " مقاومت ګټه نه لري. تسلیم سه." سردار محمد داؤود خان په ځواب کې وویل : " خپل سر مشر را ولیږه چې له ما سره خبرې وکړي." تورن بیا وویل : " موږ ټول سرمشران یو. هر څه چې لرئ ، موږ ته یې ووایه یا تسلیم سه ".

محمد داؤود له دې پورته نور زغم نه درلود ، په لاس کې یې تومانچه وه او په هغې یې د تورن پر خوا اور پیل کړ. تورن له داسې یوه سړي څخه چې خپل هر شي یې له لاسه ورکړي ول دداسې یوه برید هیله نه درلودله ، د سترګو په رپ کې د کلاشنیکوف د داسې یوه اور خوله پرانیستله چې ژوندي او نیم ژوندي کسان یې له یوې مخې له منځه یووړل .

امـام الدین: زه د کوماندو د قطعې یو افسر وم او په خپل تشکیل کې مې ګاز ﷺ ٦٦ موټر ، بې مزې مخابره درلودله نه زغره واله. ان په هماغه ورځ د ګارد ګرد چاپیره هېڅ ډول زغره واله نه ده لیدل شوې.له بلې خوا د ګارد د توغندي ویشتونکي لیوا توغندیو د ولسمشرۍ مانۍ ، ګارد مخې ته شوبلې او محاربوي ماشینونه سوځولي ول. زغره واله له اره خوندي نه وه چې ګنې موږ دې په یوې زغره والې کې له یوه لنډ واټـنه هغه هم د ګارډ د ختیځې دروازې له لورې د ګلخانې د مانۍ پورېو ته ورغلي اوسو. دغې لیکنې د لیکوال له خیال او انځورګرۍ څخه سر چینه اخیستې نه زما له خبرو څخه.

۵ د افغانستان د هنریالانو د ټولنې لوی مشر محمد نیسم خوشګوار د "رازي که فایق افشـــاء نکـرد" کتاب په ۱۶۲ او ۱۶۳ پاڼو کې وایي (لیکوال :خان آقا سعید ، د عصر خپرندویه ټولنه ، پیښاور/پاکستان ، منی ، ۲۰۰۰)

د [پوځ ځلور سوه بستریز] روغتون یوې خونې ته ننوتلو. د چپرکټ پرمخ د منځنۍ ونې لرونکی یو ځوان چې په ګچ کې پیچل شوی لاس یې په غاړه کې ځوړند وو، بیده وو. نوموړي ته لومړي بریدمن میرکي ور وپیژندلم او هغه یې دداسې سړي په نامه راته ونوماوه چې داؤود خان یې وژلی دئ. که څه هم د هغه د کړغیړن مخ په لیدنې پښیمانه وم خو بیا هم په سړې سینې مې له هغه [امام الدین] څخه د مالوماتو غوښتنه وکړه. نوموړي وویل :

د غوایي د مېاشتې د اوومې په ماښام مو له بالاحصاره د ارګ د نیولو او د محمد داؤود پر وړاندې د جګړې دنده تر لاسه کړه. کله چې ارګ ته ورسیدلو ، پر ارګ د الوتکو پرله پسې ګړزهار اود شوبلو اور له هرې خوا خپور او ټینګ اخ و ډب روان وو. نیمه شپه وه چې بریا زمونږ په برخه شوه او د ارګ انګړ ته ننوتلو.

په هاغه وخت کې زما د قطعې بولندوی زما ټولې ته د داؤود د نیولو دنده و سپارله. زه له خپلو سر تیرو سره د ګلخانې د مانۍ پر لور وړاندې ولاړم او د هغه ځای ټولې کړکۍ مو د خپلو وسلو په پرله پسې او ټینګ اور لاندې ونیولې او ودانۍ ته ننوتلو. هره خوا چوپه چوپتیا خپره وه. خپلو بدرګه کسانو ته مې وویل چې مورچل ونیسي او همداسې دې خپل اورته دوام ورکړي. ما له ځان سره لوډ سپیکر راوړی وو او د هغه له لارې مې خپلو سرتیرو ته خبرې کولې او هغوی ته مې دندې سپارلې .

د هماغه لوډ سپیکر له لارې مې په کوټه کې خبرې وکړې او ومې ویل چې سردار داؤوده! تاسو د پوځي شورى د امر پربنسټ ځان تسلیم کړئ." په همدغه وخت کې هغه د خونې د فیلپایې د یوې ستنې له شا په خپل ویروونکي غږ وول : " زما په قاموس کې تسلیمیدل نشته. پرته له خدایه بل چاته نه تسلیمیږم." او د اور امر یې ورکړ. له هرې خوا زمونږ پر لور ډزې پیل شوې. د ښځمنو په لاسونو کې توپک ول هغوی هم ډزې پیل کړې. زمونږ شمیره زیاته وه ، یوه ښځه چې کړکۍ ته نیږدې ولاړه وه او له هغه ځایه یې ډزې کولې پرځمکه پریوتله خو پر داؤود یې هېڅ ډول اغیزه نه کوله .

یو وخت زما پام شو چې د داؤود په لاس کې سپینه تومانچه ده او د ستنې له شا په تومانچې یې زما پر خوا ډز وکړ، زما اوږه یې را ټپي کړه. ټینګ اخ و ډب روان وو.زما سترګو هغه څاره، د داؤود ککره ناڅاپه د ستنې له شا راښکاره شوه. هغه ډز وکړ او ما هم ډزې پیل کړې. زما په لاس کې کلاشنیکوف وو او د کلاشنیکوف ټولۍ مرمۍ د هغه پر ککرې ومښتلې او د سر کوپړۍ یې په هوا شوه او پرځمکه را پریوت. ما دغه بریا د بیسیم له لارې خپل بولندوی ته وویله او بیا بې هوښه شوم. کله چې په هوښ راغلم ، ومې لېدل چې دلته یم ".

امـام الدین: د هغه څه په اړه چې ښاغلي خوشګوار ویلي لومړی غوام روښانه کړم چې زه د ټولې بولندوی نه بلکه د مخابرې د بلوک بولندوی وم او زما سرتیري له خپلو مخابرو سره په نورو جزوتامونو کې ویشل شوي ول او دنده

ورسپارل شوې وه. د نیولو امر باید پلیو ځواکونو ته ورکړ شوی وای نه مخابرې ته. دویم دا چې د مخابرې له لارې د جزوتامونو سوق او اداره په ټولو پوړونو کې د محرمیت پربنسټ د شفري لښتـنلېک له لارې تر سره کېدل نه د لوړ سپیکر له لارې. که تاسو د پوځ له افسرانو پوښتنه وکړئ تاسو ته به درځرګنده شي چې د سرتیرو او جزوتامونو په اداره کې هېڅکله له لوړسپیکر څخه کار نه دې اخیستل شوئ. د نن ورځې جګړې " غیر نیونه" یا د " د کچ غیږې" نه دي. له لوړ سپیکرڅخه یوازې ترافیک کار اخلي نه د پوځ افسران ؛ او نه په یوې کوشنې کوټې کې چې شپږ یا اته مټره اوږد والی ولري څوک دې لوړسپیکر را واخلي او خبرې دې وکړي .

د ژبې د سپڅیلتیا د اړخ په پام کې نیولوسره غواړم ووایم چې نوموړې لېکنه د یوې تأریخي پېښې د انځور ازانګه نه بلکه د یوه خیالي داستان یوه طرح ګڼل کېدای شي چې د یوه هنري فلم د جوړلو لپاره په پام کې نیول شوي وي، ځکه په دې اړه نوموړي ښاغلي لیکوال یوازې خپله هنریاله انځورګري را انځورلې ده. وایي چې وچه خټه پر دیوال نه مښلي .

٦ ❓ حامد د " داؤود خان د کي جي بي په لومو کې " د کتاب د ۳۰۵ پاڼې په لمنېک کې چې د هارون لېکنه ده ، ژباړه د حامد ، سَمَونه او یادښت د حامد ، د میوند خپرندویه ټولنه ، پېښاور/پاکستان ، دسامبر ۱۹۹۷ز کال داسې لیکي :

د تورن امام الدین په نامه د داؤود یو تن ملګری د ارګ له صاحب منصب ګل آقا او د شوروي د سفارت له دوه تنو غړو سره د خبرو اترو لپاره د داؤود خان کوټې ته ورغلل او له هغه یې وغوښتل چې ور تسلیم سي. هغوی داؤود خان ته له ډیر و سپکو سپورو ویلو وروسته ، پر داؤود خان برید وکړ. د امام الدین مټ ټپي شو. په ځواب کې کودتاچیانو داؤود ترځوابي اور لاندې ونیو او پر هغه یې مرمۍ و وَرَولې. په همدغه شېبه کې امام الدین له کوټې دباندې راووت او په چیغو چیغو یې وویل :" ناتارګر تیرغمال مې وواژه".

امـام الدین: د یادولو وړ بولم چې زه د داؤود د ملګرو له ډلې څخه نه ووم ، بلکه د سردار داؤود په پوځ کې یو تېټ پوړې افسر وم. د " ګل آقا او د شوروي د سفارت د دوه تنو غړو" په اړه چې ګڼې د ښاغلي حامد په وینا له ما سره یوځای د داؤود خان کوټې ته ورغلي وي، مخکې مې پراخه سپړنه وکړه او مالومات مې وړاندې کړل او بیا ویلو ته یې اړتیا نه وینم. ما دغه خبره په څو څو ځله کړې له هغې شېبې چې د ګلخاني مانۍ ته ننوتلی یم او یا مې سرداؤود ته د پوځي شوری پیغام رسولی دئ زما چال چلند له محمد داؤود سره له ډیر درنښت ډک وو او هغه ته په هېڅ ډول سپکاوی نه دئ شوئ. خو زه نه پوهیږم چې ښاغلی حامد زما له خولې په جعلي توګه راوړل شوې خبره د کوم لاسوند پر بنسټ کړې او دغه بې بنسټه خبره یې څنګه رامنځته کړې؟ آیا نوموړی په هماغه ورځ د ګلخاني د مانۍ ددروازې مخ ته ماته سترګې په لار وو؟ هغه څوک چې په خپله د پـېښې په ځای کې نه وي څنګه کولای شي په پېښه کې د شته کسانو له خولې خبره په پازوالۍ راوړي؟

۷ - د "چنـد سطـر شکسـته در باره تجـاوز روس در افـغـانسـتان" د کتاب لیکوال فرهاد لبیب د ۲۰۰۸ ز کال د اګست د مباشټې په اتلسمه له سیاه سنګ له د یوې ټلفوني مرکې په ترڅ کې وویل :

د د دیارلس سوه او اووه پینځوسم لمریز کال دغوایي د مباشټې په دیارلسمه د څلنۍ "چهارشنبې" په ورځ یا د غوایي د مباشټې په څوارلسمه د پنځنۍ " پنجشنبې" په ورځ [د ۱۹۷۸ز کال د مې د مباشټې په دریمه یا څلورمه] د یوه اړین کار د تر سره کولو لپاره د پوځ څلور سوه بستریز روغتون ته ورغلم. د روغتون په دالان کې له یو ملګری سره مې چې د طب ډاکټر دئ مخامخ شوم. له روغبړ وروسته نومورې د خپلو نورو خبرو په ترڅ کې راته وویل : راځه چې دوه تنه مهم کسان (چې یو یې خان عبدالغفار خان او بل یې امام الدین وو) در وښییم. ښایي د دواړو لیدنه دې کوم وخت په درد ولګیږي. هغوی دلته بستر دي .

امام الدین مې له پخوا وختونو راهیسې پیژانده. که څه هم امام الدین د زده کړو په وخت کې له ما دوې دورې مخکې وو خو کله چې مور په یوه کورس کې زده کړې کولې ، ټولګیوال وو. کله چې د هغه کوټې ته ننوتلم و مې لېدل چې ښی مټ او دواړه اوږې یې پلاستر شوي وې. هغه د بستر پر مخ غځېدلی وو. ډیر کسان د هغه لیدلو ته راتلل. په هغې ډلې کې داسې کسان هم راغلي ول چې له هغه څخه یې د داؤود خان د وژنې د څرنګوالي پوښتنه کوله. امام الدین داسې وویل :

زما زغره واله د ولسمشر د مانۍ ، د ارګ ختیځې دروازې ته مخامخ د تیارسئ په حال کې ولاړه وه. د غوایي د مباشټې د اتمې [۲۹ اپریل ۱۹۷۸ز کال] د ګارد ځواکونو د سپین بیرغ په پورته کولو خپله تسلیمي اعلان کړه. په همدغه شېبه کې ما ته امر وشو چې داؤود خان ونیسم. له دې مخکې ، داؤود خان مور سره اړیکه ټینګه کړې وه او غوښتي یې ول چې د کودتا له مشرانو سره خبره وکړي. د [افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند] مرکزي کمیټې د هغه غوښتنه منلې وه. هغوی پریکړه کړې وه چې قادر او اسلم وطنجار داؤود ته د لېدنې لپاره ولیږي. په همدې ترڅ کې بیا راته امر وشو چې داؤود و نیسم. ما ولیدل چې د زغره والو د چلوونکو او صاحبمنصبانو له ډلې څخه څوک چمتو نه دي چې ارګ ته را سره ننوځي. لنډه دا چې ما یو چلوونکي پیژانده او هغه خپله ملا وترله چې زما زغره واله دننه ارګ ته را سره بوزي. له ما سره څلور نور څلور تنه پوځیان ول. کله چې ارګ ته ننوتلو، بیا هم د مرمیو یو یو ډز اوریدل کېده. په ارګ کې لومړني سړي چې له مور سره ولیدل ګل آقا وو. هغه مور هغې خونې ته بوتلو چې داؤود پکې وو .

د " ګل آقا" اصلي نوم آقا محمد دئ. امام الدین په بر لاس د هغه نوم د " ګل آقا" په نامه یاد کړ او بیا یې خبرو ته ادامه ورکړه: زه پوهیدم چې نومورې [آقا محمد] زمور له کسانو څخه دئ. کله چې د ګل آقا [آقا محمد] په لارښوونې د ګلخاني مانۍ ته ننوتلو ، و مې لېدل چې داؤود خان [له ښځمنو پرته] له خپلو لسو تنو ملګرواو د کورنۍ له غړو سره وسله په لاس سترګې په لاره ولاړ دئ. له ځان سره مې وویل : له دغه ځایه زما ژوندي وتل نا شوني دي.

په دغه شېبه کې ګل آقا [آقا محمد] داؤود خان ته دودیز پوځي سلام وکړ او ویې ویل : د کودتا کسان غواړي له تاسو سره وګوري. داؤود خان له ټولو مخکې ولاړ وو. ما هم پوځي دودیز سلام وکړ اوپه لوړ غږ مې وویل : " د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د مرکزي کمیټې په امر خپله وسله پر ځمکه کښېږدئ او تسلیم سئ ".

زما له خولې وروستنۍ خبره نه وه راوتلې چې د داؤود له زامنو څخه یو تن په بیړه د شا دروازې په لور و خوځېد. ترڅو چې هغه ته مې ګواښ کاوه چې له ځایه دې ونه خوځېږئ ، داؤود خان ددغو خبرو په ویلو چې " روسانو او د هغو چوپړیانو ته نه تسلیمیږم" زما پر خوا ډزې پیل کړې. په پاې کې درې مرمۍ ، یوه یې زما زړه ته نیږدې او دوه نورې یې زما پر مټ او اوږې ومښتلې. ما هم د یوه جناحي اور په کولو ټول تر اور لاندې ونیول او له هغه وروسته بې هوښه شوم. کله مې چې سترګې پرانیستلې ، ومې لېدل چې په روغتون کې یم .

امـام الدین: ښاغلی فرهاد لبیب وایي چې زما " ټولګیوال" وو. زه پوه نه شوم چې مورِ چیرې ټولګوال وو؟ زما له سپرنو او څرګندونو وروسته تاسو په خپله قضاوت وکړئ چې زما ددغه ښاغلي ټولګیوال خبرې تر کومې کچې رښتیا دي :

هغه وایي چې " دواړه اوږې او ښی مټ یې پلاستر وو" ، د ګل آقا په تړاو حکم کوي چې " اصلي نوم یې آقا محمد دئ" ، بیا ادعا کوي چې " درې مرمۍ ، یوه یې زما زړه ته نیږدې او دوې نورې یې زما پرمټ او اوږې مښتلې وې" او په بل ځای کې وایي چې ما " جناحي اور" تر سره کړی دئ .

زه غواړم په ځواب کې یې ووایم چې دواړه اوږې مې نه بلکه زما یوه اوږه پلاستر وه او څنګه چې مخکې مې وویل، مورِ زغره واله نه در لودله. دغې جملې ته هم تاسو پام وکړئ چې وایي " د ګل آقا اصلي نوم آقا محمد دئ." زه نه پوهیږم چې له دغې ادعا څخه د هغه موخه څه ده او د موخې په خټه کې یې څه پراته دي؟

ګل آقا هاغه څوک وو چې له پاڅونه وروسته په لومړیو ورځو کې د هرات د والي په توګه و ټاکل شو اود مرغومي له شپږمې وروسته د پوځ د سیاسي چارو د عمومي رئـیس په توګه یې دنده ترلاسه کړه. آیا زه کولای شم د خپلې بدرګې په ډله کې د ګل آقا پر ځای ، آقا محمد یا د آقامحمد پرځای ګل آقا چا ته ور وپیژنم؟ ایا هغوی په خپله ددغې ادعا د غندلو لپاره څه نه ویل؟

هغه زما له خولې په داسې بڼه خبرې راوړې چې ګڼې پـیښې یې په خپلو سترګو لیدلي وي او وایي چې " درې مرمۍ" یوه یې زما زړه ته نیږدې او دوې نورې یې زما پر مټ او اوږې لګیدلې وې او د هغه ترڅنګ مې ګڼې یو جناحي اور هم تر سره کړی وي. دغه ادعا ګانې له سره تر پایه رښتیا نه دي .

رښتيا خبره دا ده چې دوې مرمۍ څنګ په څنګ زما پر ښۍ اوږې منښتلې وې او دوې نورې يې سر سري په کيڼ اړخ او کښې پښې منښتلې وې. زما په مټ يا زړه ته نيږدې هېڅکله مرمۍ نه ده منښتلې او د هغه هېڅ ډول نښه زما په ځان کې نشته. په پښتو کې يو متل دئ چې وايي : " درواغ وايه خو په شرع يې روغ وايه ".

هغه سپرنه چې ښاغلي فرهاد لبيب د جناحي اور په اړه راوړي هم سمه نه ده. په يوې خونې کې دننه له پينځه يا شپږ مترېز واټن څخه پر يوې نخښې جناحي اور نه ترسره کيږي. که څوک داسې اور تر سره کړي نو مرمۍ په نښه نه بلکه پر کيڼ يا ښي ديوال منښلي. داسې ښکاري چې ښاغلی لبيب له پوځي اصطلاحاتو سره آشنايي نه لري. ښاغلي لبيب ته به ښه دا وه چې د حربي پوهنتون روزنيزو يادښتونو ته يې مخه کړې واى او يا له داسې يوه افسر ته ورغلی واى چې په تکتيک پوهيده او له هغه يې پوښتي واى چې جناحي اور څه دئ، چيرې او په کومې موخې تر سره کيږي او له هغه وروسته به يې په خپلو يادښت ليکنو کې ځاى پر ځاى کړې ول .

ددغې سکالو د ژورې سپرنې لپاره د ښاغلو لوستونکو پام يو ځل بيا د نومورو ۷ يادښت ليکونو غټو ټکيو ته را اړوم چې په پاخه ګومان يو بل غندي او نه يوبل ته ورته والی لري :

)۱ (ښاغلو ليکوالانو د پيغام په اړه زما له خولې په تور لګونې داسې راوړي دي :

-مقاومت ګټه نه لري. تسليم سه .

-تاسو د پوځي شورى په امر ځان تسليم کړئ .

-د مرکزي کميټې د فرمان پر بنسټ تاسو محکوم ياست او ځان تسليم کړئ.

-له دې چې واکمني د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند ته ليږدېدلې ، تاسو تسليم شئ .

-له دې چې واکمني د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند ته ليږدېدلې ته دنده لرې چې تسليم شئ.

-د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند د مرکزي کميټې په امر، خپله وسله پر ځمکه کښيږدئ او تسليم شئ.

-يا دا چې سردار محمد خان له ما پوښتي چې :" څه خبره ده؟" او ما په ځواب کې ورته ويلي وي : " صاحبه! خبره له خبرې تيره ده ، تسليم سئ. ... انقلابي شورى او وسله وال ځواک ته تسليم شي. وسله وال ځواک ټول قطعات تصفيه کړي او يوازې تاسو ياست چې مقاومت کوئ ".

)۲ (ما ويلي چې ولسمشر د ويل شوي پيغام په ځواب کې هېڅ ونه ويل ، مګر ښاغلي ليکوالان پرما تور لګوي او زما له خولې د ولسمشرد ځواب په اړه ګډې وډې جملې راوړي :

-زه به هېڅکله تسليم نه سم.

-کمونیستانو ته نه تسلیمږم.

-خپل سر مشر راولیږئ چې له ما سره خبرې وکړي.

-کمونیستانو او د هغوی چوپړیانو ته نه تسلیمیږم.

-زما په قاموس کې تسلیمي نسته. پرته له خدایه بل چاته نه تسلیمیږم.

-پرته له خدایه بل چاته نه تسلیمیږم او تر وروستنۍ مرمۍ جګړې ته چمتو یم

له دې څرګندیږي چې د پیغام تر نامه لاندې یو له بل سره توپیر لرونکي متنونه او د ولسمشر د ځواب تر نامه لاندې توپیر لرونکي متنونه په تور لګونې زما له خولې تر سره شوي دي. اوس دې ښاغلي لوستونکي دې ته پاملرنه وکړي چې یوه ځانګړې خبره په څه ډول په بیلا بیلو او په ګڼو ډولونو راوړل شوې ده .

څرګنده ده چې ما په خپله دا خبرې نه دې کړي خو یو شمیر لیکوالان په ناپازواله توګه یوازې ددې لپاره چې د چا خبره خپلې لېکنې یې په زړه پورې کړې وي ، هنریاله خیالي انځورګریو ته یې مخه کړې او د اټکلونو، انګیرنو او ګومان وهلو پربنسټ لیکنې کوي او خلکو ته یې وړاندې کوي .

زه ددوی ټولو د خبرو په نه غندلو غواړم څرګنده کړم چې د یو شمیر ښاغلو لیکوالانو په کتابو کې ، لکه ښاغلي دستګیر پنجشیري په خپل کتاب "ظهـور و زوال حـزب دمـوکـراتیک خلـق افغانسـتان" ، ښاغلي سلطانعلي کشتمند په خپل کتاب "یادداشـتهـاي سـیاسـي وروپدادهـاي تاریخـي" ، هارون په خپل کتاب "داؤود خان د کي جي بي په لومـو کې" او محمد اقبال وزیري په خپل کتاب " د ثور پاڅون، د کـا جي بي دسـیسـي او شـوروي یرغل" ، راوړل شوې خبرې په څه نا څه ډول رښتیا ته نیږدې دي .

ټول لیکوالان لیکي چې د پوځي شورى د پیغام وړونکی زه وم، ټول وایي چې ولسمشر د همدغه پیغام په اوریدلو خپلې ټولې مرمۍ پر امام الدین ور تشې کړې، ځینې یې لا زیاتوي چې " امام الدین ټپي شو ، خو ونه وژل شو ".

هو. د پیغام له ویلو سره سم په ما ډزې وشوې او زما اوږه او مفصل له منځه ولاړل. د روغتون د ډاکټرانو په وینا زما د اوږې مفصل شپاړلس ټوټې شوی وو. همدا اوس هم وروسته له دیرشو کالو زما لاس یوازې کولای شي دیرش په سلو کې کار وکړي .

له بلې خوا زه په هغه وخت کې د مخابرې یو افسر او دنده مې د اړیکو ټینګول ول. ما هېڅ اړتیا نه درلودله چې د یوه سر تیري په توګه له ځان سره کلاشنیکوف وګرځوم. لکه ځنګه چې مخکې مې وویل له دې چې ما پیغام رساوه ما ته امر شوی وو چې په تش لاس له وسلې پرته ولاړ شم او بیا په تکرار ټینګار کوم چې کلاشنیکوف د یوه افسر وسله نه وه چې هغه دې ما له ځان سره اخیستې وي. ان که هماغسې هم وه ما نه شوای کولای په ټپي حالت کې

هغه پورته کړم او ورځخه کار واخلم. بشپړ ډاډلرم چې که ښاغلي لیکوالان زما پر ځای وای نه یې شوای کولای دغسې یوه کړنه تر سره کړي .

سیاه ســنگ: فرهاد لبیب د ۲۰۰۸ زکال د اګست د مباشتې د اتلسمې نېټې د تلفوني خبرو په پای کې زیاتوي: امام الدین نه یوازې زما تر مخ بلکه په څو څو ځله په څوځایونوکې د ډیرو کسانو ترمخ د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د وژنې تور هم په نیغ په نیغه اوهم په غیر مستقیم ډول په ځان تړلی دئ. امام الدین په لومړیو شپو ورځو کې دغه پیښه د خپل د ژوند او اتلوالۍ ستره نخښه بلله. خو که زه په سړه سینه او په ناپـیـلي توګه خپل شخصي نظر ووایم ، زه ګومان کوم چې تر پرونه پورې امام الدین د داؤود خان او د هغه د کورنۍ د وژنې تور په ځان لګاوه خو نن له هماغه په خپل لاس جوړ شوي او په ځان لګول شوي تور پښیمانه دئ او له هغه ویره لري .

امام الدین د یوه ټپي کوماندو په ټوګه نابېره د مرګ له لومو ژوندی راووت او د خپل خونړي مأموریت د پای په وروستیو شېبو کې یې داؤود خان هم په رنړو سترګو ولید. زه ګومان کوم

چې هغه د یوې ډیرې ساده خو له هوښیارۍ ډکې انګیرنې په ترڅ کې دې پایلې ته رسیدلې وو چې : که په ټـټر، مټ او اوږه کې ټپونو ته په نغوتې چې د ولسمشر د ویشتل شویو ګولیود لګیدلو له امله رامنځته شوي او ووایم چې سردار داؤود مې په خپلو لاسونو وواژه ، نو د ژوند تر پایه به اتل او د ګوند او دولت د سترګو تور واوسم .

لکه څنګه چې د کودتا په لومړیو شپو ورځو کې ټول په یاد لري د چا خبره د امام الدین د نیکمرغۍ غوټې وغوړېدلې ، ځکه امام الدین پر ځان د یوه ډیر لوی او خطرناک تور په منلو په رښتیا وکولای شول هماغه بریالیتوب او دریځ ته چې په خپل ذهن او خیال کې را سپړلې وو ، ورسیږي. اوس چې د هماغه پخواني " انقلابي" ځوښ اوهلهلو تودوالی سوړ شوی او د بشري حقونو د پښو لاندې کوونکو په ځانګړې توګه د وژونکو په ډله کې د هغه د قانوني نیولو او د حقوقي بنسټونو او د نړیوالو پولیسو له پلوه د هغه د محکمه کېدلو خبره په ټوله نړې کې رامنځته شوې ، امام الدین په ډیر پښیمانۍ اوس وایي چې:

ما داؤود خان نه دئ وژلی .

زما په اند امام الدین اوس په رښتیا ویلو پیل کړی دئ. یو څوک چې له اوږو او مټ هغه هم له یوه نیږدې واټن څخه په مرمۍ ټپي شوی وي ، څنګه به وکولای شي یو کلاشنیکوف ماشین ګنه را پورته ، په ځیر نخښه ونیسي او جناحي اور دې تر سره کړي؟

امـام الدین: د هغه کار په وړاندې چې ښاغلی لیکوال یې د خپلو انګیرنو په انځور کې را وړاندې کوي ما کوم ګوندي یا دولتي دریځ نه دئ تر لاسه کړئ. د پاڅون له بریالیتوب وروسته نه مې د کوم وزارت مرستیالۍ ، نه مې د کوم

وزارت د وزیرتابه ، نه د انقلابي شوری او نه مې د مرکزي کمیټې د غړیتوب دریځ تر لاسه کړی چې د خپلو هملیکو ملګرو په منځ کې مې ورځخه ځانته یو ځانګړې دریځ راکاږلی وي.

د پاڅون له بریالیتوبه اووه مېاشتې وروسته د کنډک د بولندوی په توګه وټاکل شوم وروسته له یوې لنډې مودې د روغتیایي ستونزو له کبله یوې غیر محاربې قطعې ته و لیږل شوم او په دغو پُستونو کې مې دنده تر سره کړه : د چهارآسیاب د روزنیز مرکز، د احتیاط او پیژنتون د آمر په توګه ، د اتمې فرقې د ښوونې او روزنې د آمر په توګه ، د اپراسیون د ریاست د دویم مرستیال ،د اپراسیون د رئـیس او د پوځ د ښوونې او روزنې د رئـیس په توګه .

د ځوارلسو کالو په اوږدو کې په سر ښندنې ، هلو ځلو او د درندو دندو د پیټو په پورته کولو سره سره زما پرمختګ سوکه سوکه وو. د اړتیا او وخت د غوښتنو پربنسټ د پوځ د قطعو او جزوتامونو د مرستې لپاره ګڼ شمیر ولایتونو ته تللی یم. د پوځ د افسرانو او بریدګیو د ښوونې او روزنې ، د سرتیرو د ښوونې او روزنې او د قطعو د محاربوي احضاراتو د پیاوړتیا په چارو کې، له تکتیکي نورمونو سره سم د مدافعې د سیستم په را منځته کولو کې، د ترهګریزو کړو وړو او پر استوګنو سیمو باندې د درندو وسلو د اور د مخنیوي په لاره کې د پوځ د نورو هیواد پالو بولندویانو ترڅنګ ګام په ګام پرمخ تللی یم .

سره له دې چې د پوځي پوهو پوهاند او ارکان حرب وم، زما لسګونو هملیکو ملګرو زما په پرتله په ګوند او دولت کې لوړ دریځونه درلودل. هغه څه مې چې تر لاسه کړئ زما د کارپوهنې او ورهنې له پایلو څخه وې نه دا چې د ګوندي او دولتې لوړ پوړو چار واکو له پلوه راته کوم ځانګړی امتیاز راکړل شوی وي .

غواړم زیاته کړم چې هېڅکله زه په دې نه یم تورن شوی یم چې ګنې ما دې ویاړ کړی وي. که ویاړمې هم کړی وي یوازې دومره ول چې د مخابرې د یوه خبر رسوونکي په توګه مې د پوځي شوری پیغام ولسمشر ته رسولی دئ. ولسمشرته مې له درنښت ډک دودیز پوځي سلام وروسته ویلي : " منلیه ولسمشره! واکمني د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند ته لیږدېدلې ، تاسو تسلیم سـئ." هغه خپل ځواب ماته په مرمۍ راکړ چې سخت ټپي شوم .

زما د ویاړ او نومیالیتوب لامل زما ټپي کېدل ول او هغه هم د پاڅون په لومړۍ ورځ په هغو مرمیو چې د هاغه وخت د ولسمشر له پلوه ویشتل شوې وې ، نه دا چې ما دې پرهغوی ډزې کړې وي .

سـیاه سنګ: آیا ددغو خبرو اترو په پای کې نورې کومې خبرې لرئ؟

امـام الدین: یو ټکی غواړم رایاد کړم چې خلکو ویل داؤود خان په خپل چال چاچلند کې د نورو ځانګړتیاوو د لرلو ترڅنګ احساساتي سړی وو اوډیر ژر په کوشنۍ خبره خپه کیده. ښایي د پوځي شوری د سولې د پیغام په وړاندې چې ماته ورته په ډیر درنښت وړاندی کړ د دداؤد خان د بوږنوړي غبرګون لامل ، د هغه د احساساتو غلبه وي ، که

نه په ټولیز ډول سیاستوال او ستر واکمنان هېڅکله وسلې ته لاس نه ور وړي او د سولې غږ ته د وسلې په سره اور ځواب نه ورکوي.

ان د سردار داؤود د کورنۍ غړي او ور سره بدرګه ملګري یې د هغه پیام په وړاندې چې ما ور وړ، د سردار داؤود د بوږنوړي غبرګون پلویان نه ول. هغه د پوځي شورى د پیغام په وړاندې په قهر کېږي او وسله را پورته کوي او غواړي زموږ خوا ته ډزې وکړي. په هماغه شېبه کې د هغه له کورنۍ څخه یو نجلۍ را پورته کېږي د هغه لاس نیسي چې د تاوتریخوالي مخه ونیسي ؛ خو نجلۍ د داؤود خان د تومانچۍ د مرۍ له املې ټپي کېږي او پرځمکه لویږي. دا په خپله دهغې رښتیا څرګندونه کوي چې له هغه سره زموږ چال چلند له تاوتریخوالي ډک نه وو ، موږ یوازې د هغه پیغام وړونکي وو چې د پوځي شورى د پریکړې پر بنسټ یې د هغه د سوله ییزې تسلیمېدنې غوښتنه کوله .

کاشکې داؤود خان د مرمۍ د ویشتلو پرځای یوه خبره کړې وای چې هغه مې اړوندو چارواکو ته رسولې وای او د انساني انګیرنې له اډانې وتلې دداسې یوې خونړې پېښې د رامنځته کیدلو مخه نیول شوی وای.

لکه څنګه چې ما مخکې وویل، کله چې د ګلخاني له مانۍ وتلم د کوماندو د قطعې پاتې پرسونل زما راتلو ته سترګې په لاره ول زه یې ټپي او په وینو کې لیت پیت ولېدلم. ښایي دغسې یوه حالت ددې لامل شوی وي چې پاتې پرسونل په ډله ییزه توګه او په خپل سر ناڅاپي برید کړی وي .

زه ورځپاڼه لیکونکی نه یم ، خو ماته په زباد رسیدلې چې یو شمیر لیکوالان د خپلو لوستونکو د شمیرې د زیاتوالي لپاره د مطالبو په وړاندې کولو کې له ډوزو (مبالغو) اوپر حقیقت د سیوري د غوړولو له لارې ډنډورې د واقعیت په توګه خپروي .

هر هغه څه چې ما په سترګو لیدلي ول پرته له زیادښت او کمښته د کابل ناتهـ ددرندې ویب پاڼې ښاغلو لوستونکو ته مې وړاندې کړل او ورمنډ (قضاوت) ولس ته سپارم .

له تاسو د هیواد د یوې مهمې پېښې په اړه د واقعیتونو د چاڼ کولو په اړه ستاسو له ټولګې څخه منندوی یم چې زما خبرې په ورین تندي پرته له زیادښت او کمښته خپروئ. تاسو ته د ډیر صبر او حوصلې غوښتنه کوم او هیله مند یم چې د بې بنسټو ډنډورو پر ځای رښتوني واقعیتونه د هیواد تأریخ ته وړاندې کړئ .

همدغه واقعیتونه به وي چې زموږ د ربړېدلي او جګړو ځپلې پرګنو په منځ کې د پوهاوي لاره پرانیزي ، د ولس د ټپونو درملنه به وکړي او توی شوې وېنې به پرې وینځي. دا ټول به ددې لامل شي چې زموږ د ټاټوبي پرګنې به د بشري ټولنو د پرمختګ په لاره کې په سر لوړۍ او ویاړ و درومي.

شپارسمه برخه

"د دیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د غوایي د مباشتې اوومه توره ورځ "

د دیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د وري د مباشتې په دوه ویشتمه نېټه [د ۱۹۷۸ز کال د اپریل یولسمه] د منځنۍ "سه شنبې" په ورځ مخکې له دې چې د وزیرانو غونډه پیل شي د کابینې له څو تنو ملګرو سره د دفتر د رئیس په کوټه کې ناست وم. د فوائـد عامې وزیر " غوث الدین فایق" ناڅاپه راغی او ویې ویل : " خبریاست چې له دغو لعنتیانو څخه یو یې مردار شوی دئ؟" او بیا یې کیسه را پیل کړه چې د میر اکبر خیبر مړی مطبعې ته نیږدې د سړک د غاړې د یوې ویالې ترڅنګ موندل شوی دئ. لږ وروسته غونډه پیل شوه ، که مې له یاده نه وي وتلي ، ګومان کوم د کورنیو چارو وزیر هم په غونډه کې له نوموړې پیښې څخه یادَونه وکړه.

پرچمیانو د ډیر شورماشور په را پورته کولو د خیبر له وژنې څخه ګټه پورته کړه او حکومت یې د نوموړي په وژنه ګرَم و باله. د خیبر د ښخولو او د فاتحې د لمانځلو په ورځ ، په فوتي اعلانونو کې په خیبر پورې د اړوندو خپلوانو

فاتحه اخیستونکو د نومونو ترځنګ د ببرک او اناهیتا راتبزاد نومونه هم د خلکو تر غوږونو ورسول شول. (په رسنیو او فوتي اعلانونو کې په دودیز ډول یوازې د مړي د ډیرو نیږدې خپلوانو د نومونو یادَونه د منلو وړ وه. په دې ترڅ ښایي پرچمیانو په راډیو کې خپل کسان درلودل او پرته له دې چې د اطلاعاتو وزیر ورځخه خبر شي په غلا یې اعلان د راډیو د څپو له لارې خپور کړی وو.)

جنازه د یوه عجیب لاریون په ترڅ کې له مکروریانو څخه پورته شوه او هغه یې د " مړه دې وي امریکا" د شعارونو په ورکولو د امریکا د سفارت ترمخ ، ارګ ته د راغځیدلې سړک ، د پښتونستان واټ ، پل خشتي او د میوند د جادې له لارې شهدای صالحین ته د یوې لویې بدرګې په ملتیا ورسوله .

د قبر پرسر مخکې له مخکې لودسپیکرونه ایښودل شوي ول. د پرچم او خلق د رَمو مشرانو په ترخه ډال او ډیل ویناوې واورولې او په غږیتاو او بریدونو یې حکومت د خیبر په وژنې تورَناوه .

د هماغې ورځې په سبا په صدارت کې د ولسمشر د مرستیال سید عبدالالله تر مشرۍ لاندې یوه غونډه وشوه چې د همدغې سکالو په ترڅ هم خبرې اترې وشوې. د سوداګرۍ وزیر محمد خان جلالر چې په پښتونستان واټ کې د پلان د وزیر د دفتر له کړکۍ څخه یې د لاریون ننداره کړې وه ، د لاریون کوونکو د زیاتې شمیرې د یادَولو په ترڅ کې یې پښه داندیښنې وړ وبلله. د کورنیو چارو وزیر ټینګار کاوه او ویل یې : " هېڅ د اندیښنې ځای نه دئ ، ځکه د لاریون کوونکو غټه شمیره زموږ خپل لیږل شوي کسان ول." (د فاتحې په لمانځلو کې ګڼه ګوڼه ډیره وه ، ان د اندرابي له پله څخه د شاه دوشمشیرې تر جومات پورې خلکو لیکې جوړې کړې وې) .

د وزیرانو په غونډه کې ټول په یوه غږ ول چې د لاریون کوونکو پر وړاندې دې قانوني ګامونه اوچت شي. له هغه وروسته د همدغې خبرې په اړه د ولسمشر مرستیال او د مالیې وزیر سید عبدالالله او د کورنیو چارو وزیر عبدالقدیر له ولسمشر سره خبرې اترې وکړې .

د دیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د وري د مباشتې په نهه ویشتمه نېټه [د ۱۹۷۸ز کال د اپریل اتلسمه] د وزیرانو د شورۍ په غونډه کې په دې اړه اوږدې خبرې اترې وشوې او پریکړه وشوه چې ددولت دستګاه دې د پرچم او خلق په ډلو پورې د اړوندو کسانو له شتون څخه پاکه او د لاریون کوونکو پر وړاندې دې د قانون په اډانه کې ګامونه اوچت شي. د لوړو اومسلکي زده کړو وزیر صدیق محبي د خندونو په را وړاندې کولو ویل : "د پوهنتون د یو شمیر استادانو بدلول ساده کار نه دئ ".

د دیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د غوایي د مباشتې په پینځمه نېټه [د ۱۹۷۸ز کال د اپریل شپږویشتمه] د وزیرانو د شورۍ په غونډه کې د عدلیې وزیر او لوی څارنوال وفي الله سمعیي د میر اکبر خیبرد ښخولو په ورځ د کمونیستانو د لاریون او پردولت د هغوی د بې شرمو بریدونو په ترڅ د جزأ د قانون په ادانه کې سپړنه او روښنایي

واچوله او ويې ويل چې د قانون د ... مادې پربنسټ محکمه کولای شي دغسې مجرم کسان تر اوو کالو پورې بندي کړي .

د ماسپښين شا او خوا کله چې د ډوډۍ د خونې پر لور روان وو ، د زينو په لاره کې د مالیې وزير راته وويل : " زما په گومان هېڅ ډول گام اوچتولو اړتيا ته نسته. ما ورځخه وپوښتل : " نو څه وکړو." هغه په ځواب کې وويل : " هېڅ "

د ماسپښين په غونډه کې د خلقي او پرچمي د رَمو د مشرانو د نيولو په اړه خبرې اترې راپورته شوې او د کورنيو چارو وزير خپلې لارښوونې تر لاسه کړې. له دې چې د مجلس اجنداوې پای ته نه وې رسيدلې د غونډې په پای کې پريکړه وشوه چې د پنځنۍ " پنجشنبې" په ورځ د ديارلس سوه او اووه پنځوسم کال د غوايي د مياشتې په اوومه نېټه [۱۹۷۸ز کال د اپريل ۲۸] دې راتلونکې غونډه و نيول شي .

کور ته له رسيدلو سم له صدارت څخه تلفون راغی [او راته وويل شول] " راځی چې غونډه ده ".

په صدارت کې د مالیې وزير راته وويل : " ښه به دا وي چې ټول دلته پاتې شو چې د نيونو خبره پټه پاتې شي". د شپې تر ناوخته پورې په صدارت کې پاتې شوو. د کورنيو چارو وزير شيبه په شيبه د پوليسو له کړو وړو څخه مجلس ته گزارش ورکاوه. ترهغه ځايه چې زما په ياد راځي ، له حفيظ الله امين پرته چې د نيولو څرنگوالی يې روښانه نه وو نورې ټولې نيونې ترسره شوې وې. د شپې ناوخته غونډه پای ته ورسيدله او ټول خپلو کورونو ته ستانه شوو .

د څَلَنۍ "چهارشنبې" په ماښام [۱۹۷۸ز د اپريل شپږويشتمه] د ويل شويو نيونو په اړه له راډيو څخه يوه خبرتياخپره شوه. د نوموړې خبرتيا په مسوده کې ولسمشر د " نورمحمد تره کي" نوم په " مشهور په تره کي" سم کړی وو .

د پنځنۍ "پنجشنبې" په ورځ د غوايي په اوومه [۱۹۷۸ز د اپريل ۲۷] له غونډې مخکې وزارت ته ولاړم. د ليکونو د لاسليک کولو په ترڅ کې ، اداري رئيس ، محمد رحيم رفيق راته وويل چې د هغه يو گاونډی د پرچم د ډلې غړی دئ او نن سهار يې ورته ويلي ول چې "موږ غرونو ته خيږو او د دولت پر وړاندې وسله وال مقاومت را پيلوو ".

د گلخاني په مانۍ کې د غونډې له پيليدا مخکې د کورنيو چارو له وزير سره د مخه ښې په وخت مې د ولسمشر وينا را ياده کړه. هغه وويل : " وروره! موږ بايد خپلو غوږونه او سترگې کابو او پرانيستي وساتو." له دغو خبرو وروسته دواړه د غونډې خونې ته ننوتلو. په دوديز ډول محمد داؤود يوه شيبه وروسته د غونډې خونې ته راغی او له هر وزير سره له روغبړ او پوښتنو وروسته د غونډې د مشرۍ په ځای کې کښيناست.

په پيل کې د کورنيو چارو وزير امنيتي گزارش وړاندې کړ او څرگنده يې کړه چې د خلق او پرچم د رَمو مشران څنگه او چيرې بنديان دي. د عدليې وزيرهم چې د لوی څارنوال دنده يې هم ترسره کوله د قانون په اډانه کې د هغوی پروړاندې د دعوی په اړه مالومات ورکړل. له هغه وروسته غونډې د اټکل شويو سکالو په تړاو خبرې اترې پيل کړې.

د غونډې د اجندا یوه سکالو هم د کار او کارګر د قانون خبره وه او مور باید د کاربندۍ د څېرکۍ په اړه خبرې او شننې کړې وای .

یوه لنډه شیبه وروسته د ولسمشرۍ د ریاست یو مرستندوی (یاور) د غونډې خونې ته ننوت ، او نیغ د ولسمشر خواته ورغی او هغه ته یې د لیکل شوې پاڼې یوه ټوټه ورکړه. ارواښاد مرستندې ته څه وویل او د سرپه ښورولو یې هغه ته د تللو اجازه ورکړه. له څو لنډو شېبو وروسته د ګارد بولندوی صاحبجان او یوبل تن (چې نوم یې زما په یاد نه دئ) خونې ته را ننوتل. هغوی هم نیغ په نیغه د ولسمشر پر لور ورغلل او هغه ته یې یوه لیکل شوې پاڼه وسپارله. هغوی [محمد داؤود] د پاڼې له لوستلو وروسته ناڅاپه له ځایه پورته شو او په ډیرو ستوغواوتوندو ګامونو د غونډې له خونې دباندې د خپل کار د خونې په لور وخوځېد.

څو دقیقې نه وې تیرې شوې چې د شوبلو یوه ویرووونکي ډز ودانۍ وښورولە. وحید عبدالله راته وویل : " څلورم زغره وال ځواک له څرخې پله څخه را خوځېدلی دئ" دغه خبره د ټولو غوږونو ته ورسیدله او د غونډې لړۍ په ټپه و دَریدله. د غونډې ټول غړي د غونډې په خونه ، دالان او د دفتر د رئـیس په خونه کې په تګ راتګ کې ول. د مالیې وزیر عبدالالله او د کورنیو چارو وزیر د ولسمشر په خونه کې ول. ددفاع وزیر حیدر رسولي او د فوائـد عامې وزیران غونډې ته نه ول راغلي .

زه ډیرې وختونه د دفتر د رئـیس په خونه کې وم او کله ناکله به دالان یا د ګلخانې د مانۍ د مخ چمن ته راووتلم او غوښتل مې پوه شم چې څه تیریږي. په دغو شېبو کې مې څو ځله د ګارډ بولندوی ولید چې د لاربښوونو د اخیستلو لپاره د ولسمشر دفتر ته په تګ راتګ کې وو. د ارګ ټولې دروازې ټرل شوې وې. د ودانیو ګرد چاپیره ډیر سرتیرې د څار لپاره ځای پرځای شوي ول. له ارګ دباندې د شوبلو د ګړزهار او د ماشینګنو او درندو وسلو نه دریدونکې ډزې اوریدل کېدلې .

د یاور خونه چې د ولسمشر د دفتر په خوله کې وه ورغلم او غوښتل مې پوه شم چې څه خبره ده. له هغه ځایه مې د مخابراتو وزارت ته ټلفون وکړ چې خبر واخلم. د ټلفون هاغه بل لوري د ټلفون رئـیس سید فقیر علوي په ډیرې ترخې ژبې او بوږنوړي غږ وویل: " د خدای په پار! دا څه حال دئ؟" له هغه سره خبرو ګټه نه درلودله ځکه د هغه واښې او وانې تښتېدلې وې. د ټلفون له مرکز سره مې اړیکه ټینګه کړه. یو تن مؤظف چې له غږ سره یې ټول لوړ پوړې چارواکي بلد ول ، ماته وویل : " وزیر صاحب! حالت ډیر کړکیچن دئ او همدا اوس وسله وال کسان د وزارت ودانۍ ته را ننوتلي دي." ما د ټلفون له لارې ډزې واوریدلې او په ډیرې نهیلۍ مې ټلفون بیرته کښېښود .

د ولسمشر له خونې څخه د کورنیو چار د وزیر له را وتلو سره سم د ولسمشر دفتر ته ولاړم او د مخابراتو و دوزارت خبر مې ورکړ.ولسمشر چې ترهیدلی ښکاریده وویل : " هو. د راډیو مرکز یې هم نیولی دئ." د یاور په خونه کې نورکسان هم لیدل کیدل چې اوس د هغوی څیرې زما په یاد نه دي. کله چې له زینو را کښته کیدم د دفتر رئـیس

ارواښاد اکبرجان مې مخې ته راغی او ویې ویل: " باید د دلکشا د دروازې له لارې د کورنۍ غړي د ګلخانۍ مانې ته راوستل شي. عمر جان وایي چې نه غواړي له خپلې کورنۍ سره له کوره ووځي. که وکولای شی هغوی راولی، ښه به وي." له دغې خبرې سره یوځای د نوموړي خونې ته ننوتلو. د کابینې یو شمیر غړي هم هلته لیدل کیدل .

د ټلفون زنګ یو په بل پسې راته او هېڅ نه دریده. له هر لورې د تلفونونو زنګونه راتلل ، چا مالومات ورکول او چا مالومات غوښتل. په دغه شېبه کې د نامتو حضرت " شیرآغاجان" ټلفون راغی. هغه ویل : " ښاغلي ولسمشر ته ووایاست چې که کوم امر وي زه د مرستې لپاره چمتو یم." ځواب: " مننه! هرکله که اړتیا پیښ شوه ، تاسو ته وایو. " همدارنګه د ملي مصؤنیت د رئـیس جنرال محمد اسماعیل ټلفون راغی. هغه ویل : " همدا اوس د دولت په پـلـوي جیټ الوتکو په الوتـنې پیل وکړ. هیله لرم چې په څو شېبو کې دغې ماجراته پای ورکړل شي." کله چې دغه خبر مو واورید ، د الوتکو د درندو غږونو ازانګې له ورایه را خپرې شوې.

ساعت ته مې پام شو ، د ماسپښین دوې یا درې بجې وې. غوښتل مې دویم پوړ ته وخیږم ، د زینو په ورستۍ برخه کې له عمرداؤود سره مخامخ شوم. له روغبړ وروسته مې ورځخه وپوښتل چې ولې ګلخانې ته نه راځی. هغه وویل : " زه په کور کې وم توپک را سره وو. که هر چا تیری کړی وای ، نو ډزې مې کولې." د ملي مصؤونیت د رئـیس له خبرځخه مې خبر کړ او لږ شېبه مو سره خبرې وکړې. هغه وویل." کله چې دغه ستونزه له منځه ولاړه شي، په دولت کې له یوې پاک کارۍ وروسته باید هرځه په کلکه او ځیر په پام کې ونیول شي ".

اوس هغه شېبه وه چې د کورنۍ ټول غړي ګلخانې ته راوړل شوي ول او د ولسمشر ددفتر ترشا په نورو دفترونو کې ځای پر ځای شوي ول. ارواښاد محمد نعیم ، د مالیې وزیر ، د کورنیو چارو وزیر او یو یا دوه تنه نور[چې د کابینې غړي نه ول] د ولسمشر په خونه کې له اروښاد سره یو ځای ول. سردار محمد داؤود د ټلفون له لارې د دفاع له وزارت سره اړیکه ونیوله خو اوضاع ډیره خړه پړه وه .

زه ، ودانې ته د ننوتلو د دالان په دروازه کې ولاړ او په سوچونو کې ډوب وم. د مالیې په وزیر مې سترګې واوښتلې چې یو کلاشنیکوف یې په لاس کې وو او له زینو راکښته کیده. مور دواړه له هغه ځایه را ووتلو او د ګلخانې ترمخ په چمن کې ودریدلو. کلاشنیکوف ته مې په نغوتې وویل " په دې څه کوئ؟" هغه وویل:" وروره ! لږ لږه د ځان ساتنه خو وکړو ".

په دغه شېبه کې د ګارد یو افسر (عبدالحق علومي چې وروسته غټ پرچمی را وخوت) مور ته رانیږدې شو او ویې ویل:" تر څو چې زمور له ټټرونو او سینو څخه څوک نه وي تیر شوي ، هېڅوک نه شي کولای تاسو ته نیږدې شي ".

مور دواړه بیا ودانۍ ته ننوتلو. هغه پورته په زینو وخوت او زه لاندې پاتې شوم. په دغه شېبه کې ومې لیدل چې مجید یاور (د بازمحمد خان زوی) په بیړه له زینو راکښته شو او له یوې نیمه ټرلې کړکۍ څخه چې مخه یې د دلکشا د بټ پر لور پرانیستل کیدله ، په کلاشنیکوف د جیټ الوتکو پر لور ډزې کوي .

ور نیږدې شوم او ومې پوښتل :" څه خبره ده؟" مجیدپرته له دې چې ماته وګوري ، وویل:" هغوی زموږ پرضد عملیات کوي." د مجید دغې خبرې د ملي مصؤونیت د رئیس پر ورکړل شوې خبر د نهیلۍ سړې اوبه وشیندلې. په همدغه شیبه کې ما له کړکۍ ولېدل چې د دلکشا د برج ساعت د الوتکې په توغندي ویشتل شوی وو .

خړمازیګر خپله لمن کرار کرار غوړوله او لمر په لویدو وو. د توپکو یو یو ډز اوریدل کیده او د الوتکو د ویرونکې ګړزا ږغ له لیرې لیرې تر غوږو کېده. د ولسمشر د خونې ترڅنګ د کابینې غړې په یوې کوشنۍ خونې کې راټول شوي ول او د زبیښونکي چوپتیا په ناورین کې یې یو بل ته په پټه خوله کتل .

ولسمشر خونې ته را ننوت. موږ ټول له خپلو ځایونوڅخه د هغه د درنښت لپاره را پورته او په پښو ودریدلو. هغه په یوې آرام څوکۍ کې کښیناست. معنویات یې پیاوړي او ان څرګنده موسکا یې په څیره کې ځلیدله. ولسمشر سوکه سوکه خبرې پیل کړې او د خبرو په ترڅ کې یې ټوله پازوالي (مسؤولیت) په غاړه اخیستله او دداسې پیښې ګومان یې نه کاوه .

موږ ټول چوپه خوله پاتې وو. په پای کې ما وویل : " موږ ټول ستاسو همکاران یو. هغه څه چې ستاسو پازوالي ده زموږ هم ده." نور د چا غږ پورته نه شو. څو شیبې وروسته ، ولسمشر وویل : " د ګارد ځواک ډیر کوشنی دئ. ولیدل شي چې څه کیږي. " په همدغې شیبې کې د کوټې دروازه پرانیستل شوه او.....

د هغه لیکوال نوم او د کتاب پیژندنه چې پربنسټ یې د " پسرلني سباوون د ګولیو باران" شپاړلسمه او اوولسمه برخه لیکل شوې ، په راتلونکو برخو کې وشي .

د ژباړونکي یادَونه: لیکوال درې ځایه د [ګله] وویېکی یاد کړی دئ. د فارسي ژبې تر ټولو د ډاډ وړ قاموس [فرهنگ دهخدا] کې د ګله وییکی داسې مانا کړی دئ :

]ګله . [گ َ ل َ / ل ِ / گ َ ل ْ ل َ / ل ِ] (اِ) ګله و رمهٔ گوسفند و شتر و خر و گاو و آهو و امثال آن باشد. (برهان). گلهٔ اسپ و شتر و گاو و گوسفند ودر قوشخانهٔ پادشاهان هندوستان گله گلنگ و گله قرقره نیز گویند. (آنندراج): اعرم ؛ گلهٔ (بز. (منتهی الارب).جول ؛ گلهٔ شتران و شترمرغان و گوسپندان . جمه ؛ گلهٔ شتران . جلمد؛ گلهٔ بزرگ شتران . جزمه ؛ یک گله از شتر.جماله ؛ گلهٔ شتران نر. خرقه ؛ گلهٔ ملخ . خذروف ؛ گلهٔشتران . خطر؛ گلهٔ شتران . خیط؛ گلهٔ شترمرغ . خیطی ؛ گلهٔ شترمرغ . خنطوله ؛ گلهٔ گاو و شتر و ستور. دیکساء؛گله ای بزرگ از گوسپندان و چهارپایان . رأب ؛ گلهٔ هفتاد شتر. صِوار؛ گلهٔ ماده گاوان . صیار؛ گلهٔ گاوان . عَجاجَة؛ گلهٔ بزرگ از شتران . عانة؛ گلهٔ خرگور. علابط، عُلبط، عُلبطة؛... گلهٔ گوسفند از پنجاه تا هر قدر که باشد. مِنسِر یا مَنسِر؛ گلهٔ اسب از 30 تا 40 و یا از 40 تا 50 یا تا 60 یا از صد تا دو صد. ورد؛ گلهٔ مرغان . وَقِر؛ گلهٔ پانصد گوسپند. همهامه ؛ گلهٔبزرگ از شتران . هادیات ؛ گلهٔ گاوان دشتی و جز آن که پیش پیش روند. هور؛ گلهٔ گوسپندان بدان

جهت که از کثرت بعض بر بعض می افتد. هند؛ گلهٔ صد شتر یا اندکی زائد از صد یا اندکی از آن یا دو صد. (منتهی الارب.)

ترکیب ها:

-گلهٔ آهو . گلهٔ اسب . گلهٔ خر. گلهٔ خروس . گلهٔ زنبور. گلهٔ شتر. گلهٔ شترمرغ . گلهٔ کبوتر. گلهٔ گاو. گلهٔ گوسفند. گلهٔ مرغان . گلهٔ ملخ :

نماند ایچ در دشت اسبان گله

بیاورد چوپان به میدان گله.

همدې ته وَرته مانا د فرهنگ عمید په قاموس کې شته :

[گله] [گ َ ل َ] رمه ، گروه ، دسته ، رمه ء گاو و گوسفند و سایر چهارپایان

زه د یوه ژباړونکي په توګه دا حق نه لرم چې د لیکوال یو لیکل شوی توری یا لیږې یا په بل ډول مانا کړم او د پښتو په څلور ټوکیز تشریحي قاموس او د پښتو ټولنې په دوه ټوکیز پښتو په پښتو قاموس کې [گله] په رمې مانا شوی دئ.

اووه لسمه برخه

"د دیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د غوایي د مباشتې اوومه توره ورځ -۲ "

ولسمشر خونې ته را ننوت. مورِ ټول له خپلو ځایونوځخه د هغه د درنښت لپاره را پورته او په پښو ودریدلو. هغه په یوې آرام څوکۍ کې کښیناست. معنویات یې پیاوړي او ان څرګنده موسکا یې په څیره کې ځلیدله. ولسمشر سوکه سوکه خبرې پیل کړې او د خبرو په ترڅ کې یې ټوله پازوالي (مسؤولیت) په غاړه اخیسته او ددا‌سې پیښې ګومان یې نه کاوه .

مورِ ټول چوپه خوله پاتې وو. په پای کې ما وویل : " مورِ ټول ستاسو همکاران یو. هغه څه چې ستاسو پازوالي ده زمورِ هم ده." نور د چا غږ پورته نه شو. څو شېبې وروسته ، ولسمشر وویل : " د ګارد ځواک ډیر کوشنی دئ. ولیدل شي چې څه کیږي. " په همدغې شېبې کې د کوټې دروازه پرانیستل شوه او پیشخدمت پتنوس په لاس چې ساندوویچ پکې ټول شوي ول خونې ته را ننوت. لومړی ولسمشر چې د ټولې ورځې په اوږدو کې یې څه ول خوړلي یو ساندوویچ واخیست او نورو هم په خوړلو پیل وکړ .

هوا تیاره شوې وه. د ماشینګنو غږونه نه اورېدل کېدل. راډیو افغانستان په خپرونو پیل کړی وو. د محمد اسلم وطنجار او عبدالقادر په نومونو دوه تنو افسرانو په دري او پښتو ژبو خبرتیا خپره کړه او په هغه کې یې د والاحضرت سردار محمد داؤود او د هغه د حکومت د پرځېدلو خبرې وکړې. د مالیې وزیر په ملنډو وویل : " ته دغه وطنجار ته و ګوره !" (د بي بي سي راډیو هم په افغانستان کې د کمونیستي کودتا خبر ورکړ او ویې ویل :" د ولسمشر برخلیک لا تر اوسه څرګند نه دئ.")

ولسمشر د ګلخانې د مانۍ په لاندیني دالان کې ناست وو. ښاغلی محمد نعیم ، د کابینې غړي او د کورنۍ یو شمیر غړي تر هغه را تاو ول. وحید عبدالله ولسمشر ته ولاړوراندیزوکړ :" تاسو باید کندهار ته ولاړشی" نومورې اروابنا‌د د لارې په اوږدو کې د مهتاب قلعې ، مقر او کلات د ځواکونو یادَونه وکړه او ویې ویل: " دژوند تر وروستۍ شېبې به دغه ځای پرېنږدم" عمرداؤود غږ وکړ :" بابا! زه هم همداسې فکر کوم." وحید عبدالله وویل: " د خدای په پار! د افغانستان برخلیک به څنګه شي؟ "

زه د اروابنا‌د نعیم تر څنګ ولاړ وم. هغه د خپل همیشني عادت له مخې چې د هغه یوه ځانګړتیا وه په نرمه ژبه وویل : نن موباید د پیښې له هماغه لومړۍ شیبې څخه په دې اړه فکر کړی وای." وروسته ، پرته له دې چې د کندهار پر لور د تګ کومه پریکړه شوي وي ، صاحبجان ته لارښوونه وشوه چې د کندهار په لور د تګ لپاره دې یو موټر چمتو کړي. ګومان کوم دغه لارښوونه وحید عبدالله ورکړه .

لږ شېبه وروسته صاحبجان راغی او خبر يې ورکړ چې موټر چمتو دئ. ددغه خبر په اوريدلو وحيد عبدالله زينو ته نيږدې ولاړ او په لوړ غږ يې وويل :" راشئ!" د کورنۍ ټول غړي په ځغاستو ځغاستو له زينو راکښته شول. د ولسمشر ماندينه ميرمن زينب داؤود چې تر ټولو مخکې ولاړه وه او کله چې کندهار ته د تګ په اړه خبره شوه ، ولسمشر ته يې وويل : " زه نه ځم. ته ولاړ شه چې مهمه ده." د ميرمن زينب موخه دا وه چې د ولسمشر يوازې تګ به هغه ته آسانتيا رامنځته کړي. ددغو خبرو له څو ځلي تکراريدلو وروسته ، ارواښاد ولسمشر زړه نا زړه له خپله ځايه پاڅېد ؛ د بالاپوښ اغوستلو او خولۍ پرسرکولو په شېبه کې ډيرسټرۍ او لالهاند ښکاريده .

ولسمشر له دروازې ووت او د هغه ترشا ټول ولاړ کسان هم وخوځېدل. له دې چې موټر د دروازې څنګ ته ولاړ يو شمير له دروازې ور سره ووتل او نور په دالان کې ودريدل. زه د هغو کسانو په ډله کې وم چې د ولسمشر ترڅنګ ول .

د موټر دروازه لا نه وه خلاصه شوې چې د ارګ (د ګلخانې مانۍ ته له مخامخ ودانۍ) د جومات له لوري د ونو له منځه لومړی د توپک يو ډز او له هغه وروسته بل ډز وشو او مردکي د ګلخانې د مانۍ په کاڼو ومښتل. ما واوريدل چې ارواښاد داؤود خان وويل : " اولا!" او په بيړه د ارګ د ګلخانې د دروازې پر لور وخوځيد. موږ هم ورپسې وخوځېدلو. د توپک پرله پسې ډزې خپرې شوې پاتې کسانو هم په تښتېدلو واښو واښو په موږ پسې را وځغستل او د دالان ښي او کيڼ لوري ته يې د ځان د ساتنې او خوندیتوب لپاره ځای لټاوه .

د ماشينګنو ډزې له هرې خوا خپرې شوې او دالان ته د راننوتلو لاره ، زينې او د زينو ديوالونه تر ټينګ اور لاندې ونيول شوې. په همدغې شېبې کې د دالان څراغ ټوټې ټوټې شو او ټوټې يې هرې خواته خپرې شوې. ساتونکي مې ولید چې پرځمکه پريوت ، ودانۍ تياره شوه او سور قيامت بل شو. له هغه وروسته د ماشينګنو ډزې بندې شوې، کراري شوه ، د آرامۍ يوه لنډه شېبه را ورسيدله. ټولو د يوه تاندې سا کښلو لپاره داسې يوې شېبې ته اړتيا درلودله .

له کړکيو څخه د پيکه روښنايۍ تر رڼا لاندې د ټپي شويوکسانو په لټه کې شوم. نظام الدين غازي زما ترڅنګ ولاړ وو ، هرې خواته يې په تر هورو سترګو کتل او هڅه يې کوله چې ټپيانو ته مرسته ورسوي. له هغه مې وپوښتل : " ښاغلی ولسمشر څنګه دئ ، چيرې دئ ؟" هغه وويل :" شکر ښه دئ او په شاتينۍ کوټه کې دئ ".

په دې شېبه کې د ميرمن زينب داؤود غږ مې واورید چې ويل يې : " راشی ، مرسته وکړئ!" نظام الدين غازي په بيړه له ځايه پورته شو او پېغله زرلښته داؤود يې چې په پښې ټپې شوې وه په غيږ کې ونيوله. د کورنيو چارو وزير مې ولید چې خپله کوشنۍ ماشينګنه يې د خونې د بخارۍ له پاسه په کوپه (تاقچه) کې کښيښودله او له لاسه يې وينې بهېدلې .

ټول په لالهانده سرګردانۍ کې ډوب ول او زه نه پوهيدم چې څه وکړم ، د چا خبر واخلم ، چيرې ولاړ سم او له چا سره مرسته وکړم. زه نه پوهيدم چې څنګه او ولې نه يم ټپي شوی او روغ رمټ پاتې شوی يم. توره تياره وه ، کله به ودريدلم او کله به کښيناستم ، ګرد چاپيره مې څه نه ليدل. نه پوهيدم چې څومره وخت همداسې تير شو. د نهيليو څپو مې پرمخ منګولې لګولې او ګومان مې کاوه چې هرځه له لاسه تللي دي .

په دغه شېبه کې زما سترګې په ارواښاد محمد نعيم ولګېدلې چې زما له مخه تير شو او کړکۍ ته نيږدې په ډيرې خواری او سختۍ پر څوکۍ کښيناست. په ډيرې کراری د هغه څنګ ته ور نيږدې شوم او ومې پوښتل : " څه وکړو؟ آيا سپين بيرغونه پورته کړو؟" هغه په بشپړې نوميدۍ او ډير ټيټ ټپي غږ وويل : " هر څه مو چې زړه غواړي ، ويې کړئ." څو شېبې وروسته پوه شوم چې هغه هم ټپی شوی وو .

د لالهاندو او ځپلو ګومانونو زبيښونکو منګولو زبيښلم. د ګارد بولندی صاحبجان مې چې لويه ورځ يې پوځي جامې په ځان کې وې ، په ملکي جامو کې ولاړ وليد. په بيړه د هغه څنګ ته ور نيږدې شوم او و مې پوښتل :" څه خبره ده؟" د هغه پرمخ چې ترخې موسکا په بيرحمۍ منګولې ښخې کړې وې وويل :" اوس چې د ګارد له منځه خيانت را پيل شوی دئ ، زما له لاسه هېڅ نه کيږي." (هغه چا چې ډزې کړې وې د عبدالمجيد په نامه د ګارد يو تن افسر وو او په دې خبره زه د څرخي پله په زندان کې پوه شوم) صاحبجان وويل : " ما دغه خبره ښاغلي ولسمشر ته وړاندې کړه." صاحبجان هغې خونې ته د سرپه ښوررولو پوه کړم چې ولسمشر هلته وو. له هغه وروسته يې ماته د خدای په امانۍ لاس راکړ او ولاړ .

صاحبجان يو ډير ښه رښتونی او سپيڅلی سړی وو. هغه له خپل ځواک ، د ولسمشرۍ له ګارد ، سره يو ځای د سهار له لومړيو بيا د هاغې تورې شپې تر وروستيو شېبو پورې د هيواد او ولس د دښمنانو پر وړاندې په ميړانۍ او سرښندنې مقاومت وکړ. صاحبجان يوه شوبله په خپل لاس په توغنديو له منځه وړې وه ؛ د عزيز په نامه د جنرال عارف خان وراره غوښتل په همدغې شوبلې د ارګ دروازه والوزوي. د ګارد دټپيانو شميره هم لوړه وه .

کله چې د ګارد بولندوې د دالان له دروازې ووت ، زه پورته په زينو وختلم او غوښتل مې د ولسمشر د کار له دفتر څخه له خپلې کورنۍ سره اړيکه ونيسم چې د خپلو کوشنيانو خبر واخلم. د ښاري ټلفونونو ځالګۍ شنډه شوې وه. ما د ولسمشر د کار د دفتر ترشا د ټلفون يوه بله کوشنۍ ځالګۍ ځای پرځای کړې وه چې د ښاري ټلفونونو له ځالګۍ څخه يې جلا کار کاوه او ولسمشر کولای شوای له خپلو نيږدې همکارانو سره د دفتر او کور له لارې اړيکه ټينګه کړي. له دې کبله نوموړې تلفوني ځالګۍ کار کاوه .

کله چې دفتر ته ننوتلم ، ميرمن زهره نعيم راته وويل : " د ودانۍ تر شا يو ځای اور اخيستای دئ." د ولسمشر د دفتر ترشا کوټې ته ولاړم. له هغه ځايه مې وليدل چې د ارګ د کاليو او جامو يو زيرمتون د وسلو د اور په درَب کې اور اخيستای وو او سوځېده. خپل کورته مې ټلفون وکړ. لس کلنې لور مې ټلفون پورته کړ. له هغې مې وپوښتل :"

څنګه یاست" هغې ځواب راکړ:" ښه یو تر ده به بد نور څه حال وئ؟" په یاد مې نه راځي چې له چا سره مې نوري خبرې کړې وي .

له دفتره راووتلم او له زینو کښته شوم. په دالان کې ، د غونډو په خونه او د هغه ترڅنګ خونې کې چې دروازې یې خلاصې وې ، څوک ولاړ او څوک ناست په سترګو کېدل. توره تیاره وه ، د چا مخ مې نه شوای لیدای. یوازې دومره پوه شوم چې ارواښاد محمد نعیم په خپل ځای کې ناست دئ. له ځان سره مې وویل: آیا ولسمشر وګورم؟ هغه به چیرته وي؟ که ورشم و نه ځوریږي؟ څه ورته ووایم؟

په همدغو سوچونو او اندیښنوکې ډوب د غونډو د خونې ترڅنګ کوټې ته ننوتلم. د کړکۍ له لارې د راغځېدلې پیکه رڼا په روښنایيې کې مې کولای شوای مخونه و پیژنم. د کابینې څوتنه غړي هلته ناست ول .

څو شېبې ټول چوپه خوله ناست وو. وروسته د کانو او صنایعو له وزیر تواب آصفي سره له ودانۍ دباندې ووتلم. نه پوهیږم مور پسې څو تنه نور را وخوځېدل. څو شېبې د ودانۍ ګردچاپیره وګرځېدلو. د شپې لس بجې وې. له ساتونکو پرته د هېڅ چا څرک نه لګیده .

په یاد مې دي چې د تورې تیارې په چوپه چوپتیا کې سپوږمۍ ځلیدله ، نرمه هوا چلیدله او ګونکې مرګونې چوپیتا په هر چا خوله لګوله. احساس مې کاوه چې دغه چوپتیا د یوې سترې او بدمرغې پیښې زیږنده ده. نهیلۍ ټول چاپیریال په خپلو منګولو کې داسې په ټینګه زبیښه ته به وایې چې دغه شپه پای نه لري. چاپیریال د لالهاندو سرګردانیو او فکري تمرکز په نشتوالي کې ډوب وو. د همدغې تورې شپې په زړه کې څوک د ودانۍ په لاندیني پوړ، څوک په پورتني او څوک هم له ودانۍ د باندې ناست ، پروت او یا د ګام وهلو په حال کې وو او د راپیښېدونکې پیښې لپاره د ټولو سترګو لارې څارلې .

د سهار د روښنایيې څرک راښکاره شو. د کلابندۍ کړۍ ماته شوې وه. کمونیستان ارګ ته دننه رانوتل ، په لومړي ګام کې یې د کابینې وزیران ونیول. د مالیې او کورنیو چارو وزیران چې وسله وال ول له ولسمشر سره پاتې شول. په همدې شېبه کې د ګلخانې او جومات ترمنځ سیمې کې پوځي قطعه را ورسیدله او په یوې قومانده د ښادۍ له ډزو وروسته مانۍ ته ننوتل.

څو شېبې وروسته ، د ویروونکو مرمیو ګړزهار کټ مټ لکه دا چې د څو کلاشنیکوفونو شاڅورونو په یوه ځل تش شي واوریدل شول او بیا مرګوني چوپتیا چې د هیواد د بدمرغۍ پیلامه وه خپره شوه. افغانستان له هماغو شېبو وروسته تر نن پورې د خپل تأریخ په ناپایو تیارو ورځو کې ډوب دئ .

په دې توګه د هیواد د تأریخ پرتندي د پلرني ټاټوبي د مینې په لاره کې ستره سرښندنه او قرباني د دیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د غوایي د مباشتې په اتمه [۱۹۷۸زکال ، د اپریل ۲۸] ولېکل شوه. دغه سرښندنه د افغانستان د

تأریخ دوه تنو سترو نومیالیود خپلو ګرانو کورنیو د غړیو په ګډون د سر په وینو په لاس کې واخیستله. په دغې وینې بهونې کې د اروابناد محمد داؤود په ګډون د هغه د کورنۍ اتلس تنه غړي په شهادت ورسیدل. اروا دې ښاده او سپیڅلی جنت دې ورپه برخه وي !

په دغه اور کې سید عبدالله هم وژل شوی وو. د کورنیو چارو وزیر عبدالقدیر چې د پرون شپې په اور کې ټپي شوی وو ، د روغتون څلورسوه بستریزه روغتون ته ولیږل شو او هلته یې ځان حق ته وسپاره. عمر داؤود او خالد داؤود د پرون شپې په ډزو کې له ټپي کېدلو وروسته وژل شوي ول .

د لمر رڼا هر لور خپره وه خو ما ګومان کاوه چې زما ټول چاپیریال په توره تیاره کې ډوب او ژوند خپله مانا له لاسه ورکړې ده. ماته یې اوس پروا نه کوله چې څه به را پیښیږي .

د ارګ د ټلفون په مرکز کې موږ تر څارنې لاندې ونیول شوو او په چوپه خوله مو یو بل کتل. ټول په نومیده او درې وړې توګه د ړندې ترهګرۍ په لوموکې زبیښل کېدلو. وخت په وژونکي سوکه توب تیریده .

د سرحداتو وزیر عبدالقیوم مې و لید چې د یوه سرتیري په بدرګه کوټې ته راوستل شو او ویې ویل چې د ګارد له بولندوی صاحبجان سره په حرمسرای کې دننه وو. له هغه وروسته یو پنډ او غښلی سړی خونې ته ننوت ، ټول یې له سترګو لاندې تیر کړل او له کوټې ووت. لږ شېبه وروسته هماغه سړی (څو موده وروسته څرګنده شوه چې د نوموړي سړي نوم اسدالله سروري وو او دی هماغه سړی وو چې د تره کي د ضبط احوالات د اداري مشر چې [د افغانستان د ګټو د ساتلو اداره] نومیده و ټاکل شو او په زرګونو زرګونو بې ګناه کسان یې د وژلو لومو ته ولیږل) او یو بل افسر چې سرې سترګې یې ګاټي وتلي وې ، کوټې ته راننوتل .

نوموړی افسر چې په کلاشنیکوف یې برچه هم سپره وه د کوټې په یوه ګوټ کې و دَرید ، کلاشنیکوف یې زموږ پر خوا را تاو کړ او ویې ویل :" لاسونه مو پورته کړئ!" افسر چې ډیر توغمناک او قهرولي ښکاریده د کرهنې له وزیر عزیزالله واصفي څخه و پوښتل :" باختري صاحب چې د هډې په فارم کې تاسو ته میلمستیا (په هغه وخت کې چې واصفي د ننګرهار والي وو) درکړې وه ، ولې رانغلې ؟ واصفي وویل: " وروره ! د چا یې پرې څه؟ زړه مې ونه غوښتل ، وَرَنغلم".

د همدغو خبرو په ترڅ کې اسدالله سروري زموږ د هریوه پلټنه پیل کړه. سروري ډاکټرعبدالمجید خان ته وویل " د دربار وزیر صاحب !" ما د سروري خبره ور سمه کړه او مې ویل : " ددولت وزیر". سروري وویل :" پروا نه لري . له یو بل څخه کوم توپیر نه لري". سروري ددې په ویلو غوښتل څرګنده کړي چې د جمهوریت او شاهي رژیمونه له یو بل څخه توپیر نه لري. . تواب آصفي ته یې د " سردار صاحب" په ویلو ، وویل: " په یاد مو دي چې ستاسو د چورلکې پیلوټ وم؟ (شایي کوم وخت یې آصفي د هیواد لویدیځو سیمو ته بیولی وو). کله چې ما ته را نیږدې شو و یې ویل: " تاسو ولې داؤود خان ته ونه ویل چې تسلیم شي؟ هغه به تل ویل چې ستاسو خبره مني " (د سروري دغه

خبره زما غوږته آشنا ښکاره شوه. کله چې عبدالقیوم د کانو او صنایعو وزیر وو ما ته یې ویلي ول چې [رهبر] ستاسو خبرې اَوري. د سترګو په رپ کې دا خبره مې پخه په زړه را پریوتله چې قیوم له دوی سره اړیکه درلودله. کله چې د څرخي پله په زندان کې بندي وم خبر شوم چې عبدالقیوم له خلقیانو او ښځې یې میرمن معصومې وردک له نور محمد تره کي سره نیغې اړیکې درلودلې) .

چوپه خوله پاتې شوم او څه مې ونه ویل. عبدالله عمر زما ترڅنګ ولاړ وو ، سروري ورته نیږدې شو او د بنز موټر کیلي یې ورڅخه واخیسته او ویې ویل : " اوس زموږ وار دئ چې د موټرانو سواری وکړو". په همدې ترڅ کې مې ولیدل چې د کورنۍ روغ او ټپي غړي د دروازې له مخې تیریږي او د محمد عمر نور ماندینه میرمن سلطانه نور د نورو ترمخ روانه ده. د نظام الدین کوشنیان زهرا او داؤود مې ولیدل چې دواړه ټپیان شوي ول .

کله چې د میرمن سلطاني نور سترګې په ما ولګېدلې ، و دریدله او د لاس په اشاره یې را ته وویل : " ټوله ګناه د دوی ده. هغوی چنواري کړئ!" د افغانستان د پخواني پاچا محمد ظاهرشاه خور او د ولیعهد سردار احمد شاه خوانې ګومان کاوه چې زه د چنګاښ د شپږویشتمې [۱۹۷۳زکال د جولای ۱۷] د پاڅون د لاملینونو له ډلې څخه یم .

زموږ له پلټلو وروسته اسدالله سروري له خپلو ساتونکو سره له خونې ووت. موږ تر ډیرې مودې پورې سترګې په لار کښینول شوو. سروري بیا له دوه تنو ساتونکو سره بیرته راغی او د دروازې څنګ ته دوه تنو ناستو کسانو ته یې د لاس په نغوته وویل : " تاسو او تاسو" او دواړه یې له ځان سره بوتلل .

سروري د هرو لسو یا پینځلسو دقیقو په ترڅ کې راته او یو یا دوه تنه به یې له ځان سره بوتلل. زما او د ډاکټر عبدالرحیم نوین وار را ورسید. موږ په موټر کې کښینول شولو او ددفاع وزارت ودانۍ ته یې بوتلو او نیغ په نیغه یې د ودانۍ ځمکلاندې برخې ته یوه ځای ته چې د دفتر په شان ښکاریده بوتلو. نور کسان هم هلته ول .

ماسپښین مهال چې وو سروري کوټې ته راغی او له ماسره یې خبرې پیل کړې. ما له سروري څخه و پوښتل : " د ولایتونو حالت څنګه دئ؟ " هغه وویل : " کابل مرکز دئ . مرکز چې تسلیم وي ، په ولایتونو کې ستونزه نه وي." بیا مې له هغه وپوښتل :" شهیدان کله خاورو ته سپارل کیږي؟" هغه وویل : " لومړی داؤود خان او نعیم خان غیابي محاکمه کیږي." هغه نظام الدین غازي نه پیژانده. کله مې چې هغه ور وپیژانده ویې ویل : " حیف د هغه د ځوانۍ "!

سروري وویل : " نعیم خان زموږ یو تن ملګری ټپي کړی دئ." او زیاته یې کړه : " د ګارد له بولندوی صاحبجان څخه مې وپوښتل چې ولې مو مقاومت وکړ؟ هغه وویل : خبر نه وم (په بله مانا چې) کمونیستان په پیښه کې ښکېل دي ".

هغه په دېري توندي او جدي ژبې وويل: " که نن نه واى تسليم شوئ ، په پام کې نيول شوې وه چې يو پينځه سوه کيلويي بمب پر ارګ را وغورځول شي. پوهيږئ چې پينځه سوه کيلويي بمب څه کوي؟ ارګ به يې له خاورو او دوړو سره په هوا کړئ واي ".

له هغې ورځې وروسته مو بيا سروري ونه ليد. څو وخته وروسته له يوه تن سرتيري څخه چې د شهيدانو د ساتونکو له ډلې څخه وو خبر شوم چې د شهيدانو مړي يې د مرنجان په غونډۍ کې خاورو ته سپارلي دي. اروا دې شاده وي .

د غوايي د اتمې د ماسپښين په يوه بجه [۱۹۸۷ د اپريل ۲۸] د ډوډۍ خوړلو لپاره يوې لويې خونې ته بوتلل شوو. په خونه کې ډير لوړ پوړي چارواکي ، د پوځ او پوليس افسران ليدل کيدل. يوه په زړه پورې سړي چې زما پام يې ځانته را واړاوه جنرال محمد عظيم وو چې له تقاعد څخه له لاس په سرکښدلو وروسته د کندهار د قول اردو د بولندوی په توګه ټاکل شوی وو. (د غوايي له مياشتې څو مياشتې مخکې ما کندهار ته سفر کړی وو. د لښکرکوټ د ودانۍ د کتلو په ترڅ کې جنرال عظيم راته وويل :" زما سردې له [رهبره] ځار وي" او خپل لاس يې په ټينګه پر ټټر واهه خو اوس يې د کندهار د والي ايوب عزيز له ټينګار څخه په سترګو پټولو يوه بشپړه قول اردو د ولس او هېواد دښمنانو ته سپارلې وه.)

دورځې په اوږدو کې ابراهيم مجيد سراج ، غوث الدين فايق چې په پکتيا کې ول ، وحيد عبدالله چې تيره شپه له تيمورشاه آصفي او د باز محمد خان له زوی مجيد ياور سره له ارګه وتلي ول هم زموږ په ډله کې را زيات شول. وحيد عبدالله ماته وويل :" پرون شپه د فريد رشيد کورته ولاړم او غوښتل مې پاکستان ته ولاړ شم خو راته ډيره خطرناکه وه ، ونه شوه ".

دا ورځ هم په همدې ډول تيره شوه. د ماښام ډوډۍ د دفاع د وزارت د ډوډۍ خوړلو په خونه کې جوړه شوې وه. په خونه نور کسان هم چې د غوايي په اتمې نيول شوي ول ليدل کيدل. له هغې ډلې څخه محمد رحيم د پخواني پاچا ناظم چې د خوب په بالاپوښ کې ليدل کيده ، زما پام يې ځانته را واړاوه. ولي جان يوسف هم د خوب په جامو کې ليدل کېده .

د بيديدلو لپاره يوې لويې خونې ته بوتلل شوو. ټولو بنديانو ته پوځي کمپلې ورکړل شوې. ټول پر ځمکه پريوتل چې بيده شي. سباسهار بيا د ډوډۍ خونې ته د سبا ناري لپاره ولاړو. له سباناري وروسته بيرته ترځمکلاندې خونو ته راغلو. پريمينځل او تشناب ته تګ خورا زيات ستونزمن وو ځکه د دفاع د وزارت د ودانۍ د اوبو ټانکۍ د شوبلې د مرمۍ له امله چې د ودانۍ کينې خواته لګيدلې وه زيانمنه شوې وه. د تشنابونو د پاکۍ حالت ډير بد وو .

لومړۍ اونۍ په همدې ډول تيره شوه. د ورځې په اوږدو کې به تل خلقيان او پرچميان زمور خونې ته راتلل او کمونيستي ببولالې به يې ويلې. کله به چې د سباناري او د غرمې د ډوډۍ لپاره د ډوډۍ خونې ته تللو د ارګ خواته له پاسنيو کړکيو مو ليدل چې خلک ډله ډله ارګ ته ننوځي ځکه چې کمونيستانو د ارګ او دلکشا دروازې د خلکو پرمخ پرانيستلې وې .

د راډيو له لارې اوريدل کېدل چې د ارګ دننه خبريالان خلکوته وايي چې : " دا ظلم او خپل سرۍ مانۍ وه". هغوی د خلکو د تيرايستلو لپاره څو دانې ځنځير او زولنې نندارې ته ايښودلې وې او زياتول يې:" اوس دلته هېڅ بندي نشته" او ويل به يې:" تيره اونۍ په دغې مانۍ (دلکشا) کې د شپې باندارونه او نڅاوې وې ".

دغو خبريالانو چې تر پرون پورې يې د جمهوريت لپاره خپل ستوني ځيرل نن له هماغه ستوني د هيواد او ولس د دښمنانو لپاره چيغې وهې .

جمعه محمد محمدي چې د کابينې غړی وو ، په خپله ژبه يې په بدو او سپکو ويلو پيل وکړ.(هغه له خلقيانو سره اړيکه درلودله). جنرال شاهپور احمد زی چې د ولسمشر د ډير ډاډ وړ سړی وو او د حربي پوهنتون د بولندوی په توګه ټاکل شوی وو پښې يې د کمونيستانو له برسټنې را ووتلې. لنډه دا چې هر څه چې ليدل او اوريدل کېدل له ډيرې ژورې خواشينۍ سره په ککړتيا نغښتي ول .

د غوايي د مباشتې په شپاړلسمه د پيلنۍ "شنبې" په ورځ [۱۹۷۸زکال د مې ٦] ډاکټر عبدالمجيد ، ابراهيم سراج او محمد خان جلالر له زندانه خلاص شول. ډاکټر عبدالمجيد څو وخته وروسته بيا بندي شو او تر يوې مودې پورې له موږ سره په څرخي پله کې وو. د لوړو او مسلکي زده کړو وزير صديق محبي په دويمه يا دريمه ورځ له بنده خلاص او کور ته وليږل شو .

د غوايي د مباشتې په نولسمه نيټه د منځنۍ "سه شنبې" په ورځ [۱۹۷۸ د مې ۹] د عسکري کلوپ آمر عبدالعلي چې نور محمد تره کي د کابل د امنيې د بولندوی په توګه ټاکلی وو زمور کوټې ته راغی او له ځمکې او آسمانه يې په ګز او پل او اوتو بوتو را پيل کړه او ويل يې چې ده ته دنده سپارل شوې وه چې ارګ ته د داؤود خان د نيولو لپاره ورشي ، خو په وروستنۍ شېبه کې تره کي د هغه د تګ مخه ونيوله او ويې ويل :" بل څوک اوستوم ، تاته به تاوان ورسيږي" هغه وويل :" نن د مازديګر په څلورو بجو انقلابي شورا په صدارت کې غونډه لري او ستاسو د برخليک په اړه پريکړه کيږي." (نوموړی په لوګر کې د مجاهدينو له پلوه ووژل شو)

د شپې نهه بجې شا او خوا کله چې د ماښام د ډوډۍ له خوړولو وروسته بيرته راستانه شوي وو د خونې دروازه خلاصه شوه او د ډاکټر محمد حسن شرق يو ملګری خليل د مرکزي کميټې غړی او د مهتاب کلا د توپچي غـُـنـډ بولندوی را ښکاره شو. (د تاج بيګ د غونډۍ مانۍ د غوايي د مباشتې په اوومه [۱۹۷۸ د اپريل ۲۷] د توپچي ځواک تر اور لاندې راغلې وه). خليل د عدليې وزير وفي الله سميعي ته چې په کوټه کې ګرځېده ، وويل : " ښاغلی وزير!

تاسو راځی او خپل بکس هم در سره واخلی." وحید عبدالله وویل: " خلیل جانه ، دا دئ د مخابراتو وزیر هم دلته دئ" د هغه موخه دا وه چې که د خلیل پام ماته نه وي شوی ، نو له ما سره دې روغبړ وکړي. وحید عبدالله له خوشحالۍ خندل او ګومان یې کاوه چې اوس ټول بندیان خلاصیږي .

د وفي الله سمیعي له تللو لنډه موده تیره شوې وه چې خلیل بیا دروازه خلاصه کړه او دا ځل یې وحیدعبدالله ته لاس و ښوروا‌وه او ویې ویل:" ښاغلی مرستیال! تاسو راځی او خپل بکس هم در سره را واخلی." وحید عبدالله په ډیره خوشحالۍ او خندا له ځایه پورته شو او له در وازې ووت. سبا ماښام د یوې راډیویي مرکې په ترڅ کې د نورمحمد تره کي له خولې مو واوریدل چې : " وحید عبدالله په ارګ کې د مقاومت په لړ کې وژل شوی دئ ".

په دې توګه د بندیانو لومړۍ ډله و حید عبدالله ، وفي الله سمعیي ، جنرال عبدالله روکی ، جنرال عبدالقدیر خلیق ، محمد رحیم او یو شمیر نور د وژونو لومو ته ولیږل شول .

محمد موسی شفیق ، د دفاع وزیرغلام حیدر رسولي ، ستر درستیر جنرال عبدالعزیز ، د قوای کار بولندوی جنرال عبدالوهاب د کودتا په لومړۍ ورځ اعدام شوي ول. د ولسمشرۍ د ګارد بولندوی صاحبجان د غوایي د مېاشتې په اتمه [۱۹۷۸ز کال د اپریل ۲۷] د ارګ د کلابندۍ له ماتیدلو وروسته اعدام شوی وو ".

اخځ :

)د "قیام و جمهوریت بیست و شش سرطان سیزده پنجاه و دو هجري شمسي" [۱۹۷۳ د جولای ۱۷] د کتاب له ۲۴ تر ۳۲ پاڼې پورې. لیکوال او ټولګه د : دیپلوم انجنیر کریم عطایي ، دویم چاپ ، سنت ګلن، سویتزرلند، 2004(

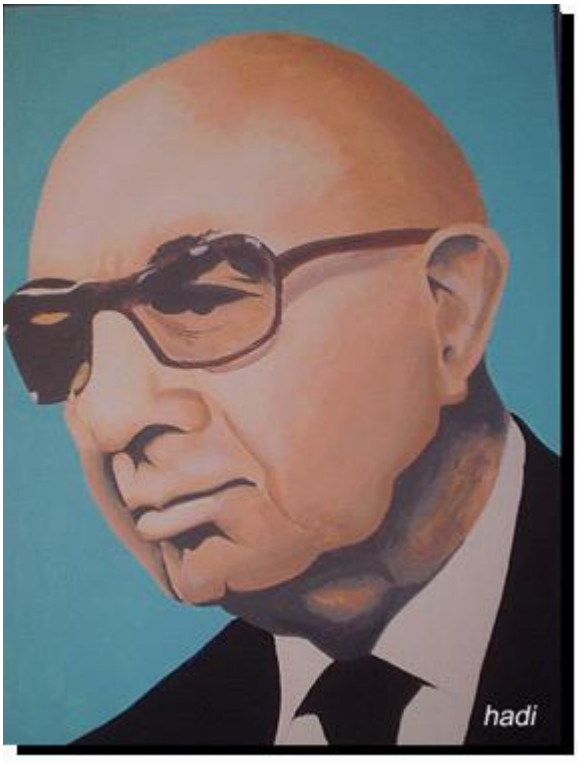

اتلسمه برخه

فضل الرحمن تاجيار

"د خلقي او پرچمي باغيانو پر وړاندې د افغانستان د جمهوري ارګ دفاع" ، د محمد داؤود د جمهوري ارګ د اپراسيون د آمرفضل الرحمن تاجيار د خبرو سرليک دئ. دغه د لومړي لاس يادښت لپک په کليفورنيا کې د " مجاهد ولس" د خپرونې له بنسټ ايښودونکي او چلوونکي محمد حسن ولسمل سره د يوې مرکې په ترڅ کې په [؟] ګڼه /ورځ/ مياشت/ ۱۹۹۴ز کال کې خپور شوی دئ .

مورِ د ښاغلي تاجيار خبرې دلته د هغه له اجازې پرته لږ څه را لنډې کړې او غټ غټ ټکي مو ورڅخه اخيستي دي. ددغه يادښت بشپړه بڼه کولای شی www.dawatfreemedia.org :ولولئ او مورِ هم له همدغه ځايه په پورَونې را اخيستی دئ .

"د ارګ ساتنه"

کله چې د غوايي په اوومه [۱۹۷۸ز د اپریل ۲۷] د شوروي اتحاد په نیغ ملاتړ په افغانستان کې د غوايي کودتا کیدله زه جګتورن فضل الرحمن تاجیار د شهید سردار محمد داؤود خان د جمهوري ګارد رئیس ارکان او د اپراسیون آمر وم. پر ارګ د کمونیستو کودتاچیانو د برید له پیله ما په خپله د ارګ په وسله واله مدافعه او د مدافعې په سمبالولو کې برخه اخیستې او د جمهوري ریاست د غمړلې پرځېدنې تر پای پورې ددغې ناورین ځپلې تأریخې پیښې شاهد وم .

د ګارد افسران : ضیا مجید د جمهوري ګارد بولندوی ، جګتورن عبدالحق علومي د کشف آمر، جګړن سید جان او تورن محمد عزیز حساس پیژندل شوي کمونیستان ول. یو شمیر نور افسران چې یا د خلق او پرچم په چوپړ کې ول اویا یې له مخورو کسانو سره نیږدې پیژندګلوي درلودله، د ګارد د ساتونکو په ډله کې ول .

په خپله ولسمشر او د دفاع وزیر د دغو کسانو موخو ته په پاملرنې یو څه مودې مخکې د ګارد په قطعه کې د هغوی پر شتون په شک کې لویدلي ول. له دې امله ضیا مجید یې له ګارد څخه لیرې کړ او د هغه پر ځای یې صاحبجان چې له هېڅ اړخ سره یې تړاو نه درلود د ګارد مشر په توګه و ټاکه .

د ګارد نوي بولندوی صاحبجان چې ظاهراً غاړه ایښوونکی او پازپیژانده ﷺدنده پیژندونکی ﷺ ښکاریده د (خلق د ډلې له یو لوړپوړي غړي) شیرجان مزدور یار سره یې نیږدې اړیکې درلودلې. ښایي دغه به شخصي اړیکې وې. هرګوره ، د ولسمشرۍ له مانۍ څخه په نااغیزمن مقاومت کې ددغسې کسانو شتون بې اغیزې نه وو .

له دغې ډلې څخه یو شمیر کسانو لکه عبدالحق علومي او سید جان زما تر مخه دوه مخیزې وندې لوبولې. یوه ورځ د ګارد بولندوی له ګارد څخه د عبدالحق علومي ، سید جان او عزیز حساس د شړلو په اړه زما د لید لوری غوښتنه وکړه. ما وویل : " دا په تاسو او د ښاغلي ولسمشر په پریکړې پورې اړه لري." وروسته څرګنده شوه چې ولسمشر د هغوی د بدلون پریکړه ځنډولې وه. پاتې دې نه وي چې د ګارد د افسرانو په منځ کې یو شمیر ښې لاسي اورپکي افسران هم ول .

د دیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د غوايي د مېاشتې د کودتا تر ورځې د جمهوري ګارد د قطعې په جوړښت کې دوه پلي کنډکونه ، د دافع هوا ژغورونکی د ماشینګنو ټولی او د مخابرې ټولی په لاندې ډول ول :

د سوق او اداري ډله : د قطعې بولندوی : جګړن صاحبجان /د قطعې د بولندوی مرستیال او د اوپراسیون آمر: جګتورن فضل الرحمن تاجیار/ د اوپراسیون مرستیالان : جګړن سید جان ، تورن عزت الله ، تورن ظاهر او تورن حمیدالله د سپورت آمر/ د کشف آمر: جګتورن عبدالحق علومي / د کشف مرستیال : ..../ د مخابرې آمر: جګتورن آقا محمد / د مخابرې ټولی : د ټولې بولندوی : تورن عبدالفتاح / د انضباط بلوک : د بلوک بولندوی: جګتورن فضل احمد/ د اور وژنې بلوک : د بلوک بولندوی: تورن خواجه عبدالمجید/ داور وژنې د بلوک ضابط : بریدمن ببرک .

د اکمال ډله: د لوژستیک آمر : جګړن عبدالغفور/ د تخنیک آمر: جګړن ذاکر/ د روغتیا آمر جګتورن ډاکټر لالا جان/ د پیژند مدیر: جګړن عبدالرحیم شادان / د موزیک ټولی : جګتورن عبدالسمیع ابوي/ د نقلیې ټولی: تورن عبدالحفیظ

لومړی پلی کنډک : د کنډک بولندوی : ډګرمن محمد سرور/ لومړی پلی ټولی: د ټولي بولندوی: تورن عزیزحساس / دویم پلی ټولی: د ټولی بولندوی: تورن غلام رباني/ دریم پلی ټولی: د ټولی بولندوی: تورن محمد اکبر/ د درندو ماشینګنې بلوک: د بلوک بولندوی: تورن ضیأ الدین

دویم پلی کنډک : د کنډک بولندوی: جګړن محمد عزیز/ لومړی پلی ټولی: د ټولي بولندوی: تورن محمد صدیق / دویم پلی ټولی: د ټولي بولندوی: جګتورن محمد ظاهر/ دریم پلی ټولی: د ټولي بولندوی: جګتورن محمد نادر/ د درندو ماشینګنې بلوک: د بلوک بولندوی زلمی

مرستندویه جزوتام: د دافع هوا ماشینګنې : د ټولي بولندوی : جګتورن دایان / د افسرانو ، بریدګیو او د جمهوري ګارد د قطعې د سرتیرو ټوله شمیره: یو زرو او شپږ سوه تنه

د سترګو لیدلو پیښې

د غوایي د کودتا له پیښې څو ورځې مخکې میر اکبرخیبر د یو شمیر ناپیژندل شویو کسانو له پلوه وژل شوی وو. کمونیستانو د سمبال شویو لیکو په ترڅ کې چې شمیر یې زرګونو کسانو ته رسیده د جنازې لمانځنه تر سره کړه. دغه لیکې د " مړه دې وي پانګوالي" د شعار په ورکولو د امریکا د سفارت له مخې د جمهوري ارګ پرلور په خوځښت راغلې. کله چې د ارګ مخې ته را ورسیدلې، د جمهوري ارګ د اوپراسیون آمر سیدجان او د کشف آمر عبدالحق علومي دواړه له اجازې پرته د ګارد ختیځې دروازې ته ولاړل او د پیښې د لړۍ ننداره یې کوله. د ارګ له مخې ددغو لیکو تیریدنه حکومت ته د یوه څرګند ګواښ او اخطار په توګه وو .

د خیبر د مړي له ښخولو وروسته ، ما د ګارد له بولندوی صاحبجان سره نومورې خبره یاده کړه. هغه د ترلاسه شویو راپورونوپر بنسټ وویل: " ددغو لیکو ګڼ شمیر کسان د چاردهي د ولسوال (د داؤود خان د ناظر د باز محمد خان د مشر زوی) جاسوسان او یو شمیر یې د کورنیو چارو د وزارت ، د دفاع د وزارت او ملي مصؤونیت مخبران ول. څارګرو څانګو ددغې ډلې ګڼ شمیر کسان د حکومت ور لیږل شوي کسان بلل او په دې توګه یې چارواکي غولول چې روان اکر وکر ته په کلکه او جدي توګه ونه ګوري .

د وزیرانو د غونډې د پریکړې پربنسټ د نورمحمد تره کي ، ببرک کارمل او دهغوی د ډلې ټپلې د نیولو د امر له ورکړې وروسته ، د ګارد بولندوی امر وکړ چې شپه په قطعه کې پاتې شم. د دفاع د وزیر ډګر جنرال غلام حیدر

رسولي د امر پر بنسټ د غوايي اوومه [۱۹۷۸ز د اپريل ۲۷] د تره کي او کارمل او د هغوی د پلويانو د نيولو په ښادۍ کې د خوشالۍ د ورځې په توګه اعلان شوې وه .

د هماغې ورځې د سهار د اتو بجو په شا او خوا کې مې د اور وژنې د موټرانو غږ واورېد. د پخوا په شان مې د کابل د ولايت د اور وژنې له نوکريوال څخه مالومات تر لاسه کړل. هغه وويل : " د بالا حصار په غـُنـډ کې اور رامنځته شوی دئ" . بولندوی صاحبجان ته مې ټيلفون وکړ، هغه په دفتر کې نه وو. څو شېبې وروسته هغه په خپله ټيلفون وکړ او ويې ويل: " د ريشخورو په اوومه فرقه کې د فرقې پربولندوی جنرال نظيم خان باندې برید شوی خو نوموړی تښتيدلی دئ. د فرقې رئـيس ارکان ډګروال قاسم خان ټپي دئ او هغه يې روغتون ته ليږدولی دئ ".

په همدې ترڅ کې دګارد له منځه د ډز غږ واوريدل شو. وويل شول چې : د تورن عزيز حساس د ټولې يوه سرتيرې په تير وتنې ډز کړی دئ " دغه په لوی لاس ډز ، ښايي په ارګ دننه کمونيستانو د قطعې د سربدالۍ او ويرولو لپاره کړی وي .

د نهو بجو په شا او خوا کې د داؤود خان مرستندوی " ياور" بريدمن مجيد (د بازمحمد خان زوی) د ګلخانې له مانۍ ټيلفون وکړ او ويې ويل: " د ملي دفاع وزير صاحب ټيلفون کړی وو او ويې ويل چې صاحبجان ته وواياست چې له څرخي پله څخه درې ځنځيره شوبلې را خوځېدلې او د کابل د ښار پر لور را روانې دي." مجيد خان په پای کې وويل : " قوماندان صاحب مې ونه موند ، له دې امله دغه خبرتيا مې تاسو ته در ورسوله ".

د ګارد د بولندوی په لټه کې شوم چې د دفاع د وزير امر ورته ور ورسوم. د قطعې د پلټلو لپاره د اپراسيون له دفتره لاندې راغلم. کله چې د کانو او صنايعو وزارت ته مخامخ د ګارد دروازې ته ورسيدلم ، د ګارد بولندوی مې وليد .

د څرخي له پله څخه را خوځېدلې شوبلې د محمودخان له پله څخه په را تيريدا نيغ په نيغه د ارګ پر لور راتللې او په ډيره بيړه د دفاع د وزارت د ودانۍ مخ ته را نيږدې کېدلې. له دغو شوبلو څخه يوې يې د دفاع د وزارت پر ودانۍ ډز وکړ. شوبلې د ملي دفاع د وزارت له مخې په تيريدا د ګارد ختيځې دروازې او بيا د چنګاښ د شپږويشتمې د څلور لارې پر خوا په خوځښت راغلې .

د قوای مرکز د ځواک رئـيس ارکان تورن جنرال عبدالعلي ګارد ته ټلفون وکړ او ويې ويل : " دګارد د مرستې لپاره د بالاحصار له غـُنـډه مرسته در رسيږي." د ګارد بولندوی چې له ختيځې دروازې څخه يې پيښې په سترګو ليدلې د ملي دفاع د وزارت د استخبارتو رئـيس ته ټلفون وکړ او د دفاع د وزارت پر ودانۍ د شوبلو د اور په اړه يې ورځخه د مالوماتو غوښتنه وکړه. نوموړي په ځواب کې وويل: " ما ګومان کړی وو چې شوبلې تاسو را بللې دي ".

وروسته څرګنده شوه چې دغه شوبلې په اسلم وطنجار پورې تړلې وې. ویل کیږي چې د دفاع د وزارت پر ودانۍ لومړی ډز په خپله وطنجار کړی وو. له هغه وروسته د محمود خان د پله له لورې درې ځنځیره شوبلې د ارګ مخې ته را ورسیدلې او بیا د پښتونستان واټ پر لور ولاړې .

د ګارد بولندوی ما ته امر وکړ چې شوبلې و دَرَوم. دا ځکه چې د شوبلو سرتیرو ته ویل شوي ول چې تاسو ته د کابل ښار په منځ کې د لاریون د مخنیوي لپاره دنده درکړل شوی او هغوی له کودتا څخه خبر نه ول. له دې امله شوبلې زما د لاس په ښورولو ودَریدلې او زما امر یې ومانه په دې مانا چې سرتیري له ټانکه دباندې را ووتل. هغوی مې د پلټلو لپاره ګارد ته دننه ولیږل خو د شوبلو چلوونکي چې بریدګي ول او له کودتا خبر ول له خپلو شوبلو سره و تښتیدل. هغوی د پلان د وزارت مخ ته مورچل و نیو او د شوبلې پرسر په ایښودل شوې ماشینګنې یې زما پر خوا ډزې پیل کړې.

زه یوازې وم، د بانک ودانۍ ته نښتی یو زیارت وو او د زیارت ترمخ د ونو په منځ کې پټ شوم. د ماشینګنو د ډزو د اور په ترڅ کې زیارت ته ننوتم له هغه وروسته له دیواله پورته وختلم او ګارد ته ننوتم .

د ګارد بولندوی امر ورکړ چې د پلټلو یوه ډله دې وټاکل شي او له سرتیرو څخه دې پلټنې پیل شي. له دې چې د اضطرار حالت وو ما د سرتیرو د حبس امر ورکړ. د ګارد له بولندوی سره یو ځای د ختیځې دروازې پر لور ولاړم. د ارګ پر لورد چنګاښ د شپږویشمتې له څلورلاري څخه د محاربوي ماشینونو د راتګ غږ اوریدل کیده. وروسته څرګنده شوه چې نوموړي محاربوي ماشینونه د څلورم زغره وال ځواک محاربوي ماشینونه دي .

دګارد بولندوی ماته امر راکړ چې نوموړي محاربوي ماشینونه و دَرَوم. کله چې د ګارد د لومړي کنډک له بولندوی ډګرمن محمد سرور سره یوځای د محاربوي ماشینونو د لیکې پر لور و خوځیدم، و مې لیدل چې د محاربوي ماشین نښه ویشتونکی د وسلې میل زمورې پر لور را وخړاوه او مورې یې تر نښې لاندې و نیولو. ما او محمد سرورځای پر ځای پروت وکړ ، د محاربوي ماشین توغندی د بالاحصار پریوه زغره وال ګاډي چې د مرستې لپاره راغلی وو ومښت چې د ډګروال سردار غلام صدیق زوی د نظام قراول د بریدمن غلام عثمان تندی یې ټپي کړ .

د ګارد بولندوی پیښه په خپلو سترګو ولیدله او امر یې وکړ چې شوبلې تر اور لاندې ونیسم. د هغه د امر پر بنسټ " اور" مې پیل کړ. د جمهوري ګارد زړه ورو ، میړنیو او مسلمانو سر تیرو محاربوي ماشینونه تر اور لاندې ونیول او شوبلو اور واخیست. ددغو محاربوي ماشینونو په منځ کې د جنرال عارف وراره عمر هم وو. هغه له نورو لسو تنو سره د اور په منګولو کې وسوځېد. له هغه وروسته د محاربوي ماشینونو تر شا دَریدلو شوبلو د ګارد پر لور خوځښت پیل کړ .

ماجزو تامونو ته امر کړی وو چې تر بل امر پورې د ارګ پر لورهره راتلونکې شوبله یا بل ډول جنګي ګاډی دې درې وړې کړي. په نوموړو نښتوکې د ګارد قطعې د کودتاچیانو اته شوبلې د کانو او صنایعو د وزارت د ودانۍ تر مخ ،

د" افغانستان بانک" د ودانۍ د ګوټ تر څنګ زیارت " د ارګ ختیځې دروازې او د چنګاښ د شپږویشتمې په څلور لاره کې له منځه تللې وې. د نوموړوشوبلو دړې وړې ټوټې تر څو ورځو پورې هلته لیدل کېدلې .

د وطنجارد شوبلو کنډک د چنګاښ د شپږویشتمې له څلور لارې څخه بیرته د محمود خان د پله پر لور په شا شو. له پیښو وروسته راته څرګنده شوه چې هغوی د هوایي ځواک رئیس ارکان قادر ته خبر ورکړی وو چې د جمهوري ګارد ځواکونو شوبلې له منځه وړې او مورږ نه شو کولای مقاومت وکړو له دې امله په شا کیږو. خو قادر د هغوی د په شا کیدنې مخه و نیوله او ژمنه یې و سپارله چې ډیر ژر به الوتکې د هغوی مرستې ته ور ولیږل شي .

د کودتا د ورځ په پیل کې د هوایي او مدافعه هوایي لوی بولندوی ډګرجنرال موسی خان د هغه له یاور سره یوځای د هوایي ځواک د کمونیستانو له پلوه وژل شوي ول .

د دفاع د وزیر موټر چلوونکی د ګارد ختیځې دروازې ته راغی او ماته یې وویل : " د ملي دفاع وزیر د خپلې تومانچې جاغور د نښې په توګه د ګارد بولندوی ته را لیږلی او ویلي یې دي چې هېڅ اندیښنه مه کوئ ، ما د هوایي ځواکونو بولندوی ته امر کړئ دئ چې الوتکې را والوزي او پاتې شوبلې له منځه یو سي "!

شاژور مې را واخیست چې دغه اړینه نښه د ګارد بولندوی ته ورسوم. د مازدیګر د څلورو بجو په شا او خوا کې د ولسمشر د کور له دایمي ساتندویه ټولې څخه یو سرتیری چې مشري یې تورن غلام رباني کوله راغی او د مرستې غوښتنه یې وکړه. له هغه مې وپوښتل : " ستاسو افسران چیرې دي؟" هغه وویل : " ټول تښتیدلي دي." د لومړي کنډک له لومړي ټولې څخه د تورن رباني پرځای بریدمن معاذالله مې د داؤود خان کورته ولیږه ، خو هغه هم و تښتیده. غلام رباني او د هغه افسران د ګارد د بولندوی او د لسمشر د ډاډ وړ کسان ول خو له ځانه یې د ورسپارل شویو دندو په پرمخ بیولو کې یې جدیت نه څرګنداوه.(د کودتا په ورځ ، غلام رباني خپل ټولې په یوه لیکه په مورچل چې ځای پر ځای کړی وو. له همدې امله د کمونیستانو هوایي بمباریو د هغه د ټولې ګڼ شمیر کسان ور وژلي ول)

وروسته له دې چې د دفاع د وزیر شاژور د نښې په توګه زما لاس ته راغی ، د الوتکو را رسیدلو ته سترګې په لار وم. ماسپښین مهال د الوتکو د ګړزهار غږونه مې تر غوږو شول. الوتکو د مرستې پر ځای د جمهوري ګارد پر جزوتامونو ډزې او د بمونو وَرَول را پیل کړل. یوې الوتکې د دلکشا پر مانۍ ډزې وکړې. د ګارد د دافع هوا بلوک چې دویم بریدمن شاه محمود یې بولندویي کوله د الوتکو پر لور ځوابیه ډزې پیل کړې. د ځوابیه ډزو له امله یوه الوتکه د ریشخورو په سیمه کې را وغورځېدله. پاتې الوتکو د ګلخاني پر مانۍ بمونه را وغورځول .

چوپه چوپتیا هرې خوا ته خپره شوه. په مدافعه کې د ګارد سرتیرو لوړه روحیه درلودله او راتلونکې بولنې ته سترګه په لاره ول. یو ځل بیا د ګارد د بولندوی په لټه کې شوم. په دې شېبه کې هغه په خپله د ګارد ختیځې دروازې ته ټلفون وکړ او ماته یې امر راکړ چې دهغه دفتر ته ورشم او ویې ویل: " ښاغلي ولسمشر امر کړئ دئ چې په هرډول چې کیږي باید د راډیو ودانۍ او ستیشن بیرته ونیسو. له دې امله تاسو (د هغه موخه زه : د اوپراسیون آمر وه) له

هرټولي څخه يو يو توغندی ويشتونکی ، چې ټول اته تنه کيږي له ځان سره واخلی او داسې په پټه ولاړ شي چې څوک در باندې پوه نه شي ".

د ګارد بولندوی پوهيده چې په هر ټولي کې يو يو تن توغندی ويشتونکی شته او د کسانو په ټاکنه او د راډيو ستيشن ته د هغوي پر ليږنه ګوندي افسران په آسانۍ خبريدل. په هغه شيبه کې چې نوموړي خپل امر ورکاوه ، د ګارد د مخابرې آمر جګتورن آقا محمد هم وو.(آقا محمد د صاحبجان له ډيرو نيږدې خپلوانو او د هغه د ډاډ وړ سړی وو او له يو بل سره يې کورنی تګ راتګ درلود)

د کابل راډيو ودانۍ (د اسلم وطنجار تر مشرۍ لاندې) د څلورم زغره وال ځواک کنډک نيولې وه. شيرجان مزدوريار هم هلته وو. هغه هم له صاحبجان سره کورنی تګ راتګ درلود .

د غوايي د اوومې له کودتا څو مياشتې مخکې ، يوه ورځ د ګارد د بولندوی دفتر ته ولاړم. د بولندوی ياور راته وويل:" جګړن شيرجان مزدوريار د ګارد له بولندوی سره يو ځای ناست دئ، خو تاسو کولای شی ولاړ شی." دفترته ننوتلم. له سلام او روغبړ وروسته مزدريار راته وويل:" آمرصاحب! زه کله ناکله د شپې له پلوه د صاحبجان خان ليدلو ته راځم. ستاسو سرتيري له ما " د شپې نوم" غواړي او دننه راتللو ته اجازه نه راکوي. ما په ځواب کې وويل." ښاغليه ! تاسو په خپله يو د تجربې خاوند افسر ياست اوپه پوځي دود او قانون ښه پوهيږئ. دا به څنګه شوني وي چې څوک دې ارګ ته ننوځي او په دنده ولاړ کسان دې ورځخه پوښتنه ونه کړي؟" مزدورياد وويل :" ټول خلک ما پيژني چې زه د صاحبجان ملګری يم." ما ځواب ورکړ : " پوهيږم چې تاسو د ښاغلي بولندوی ملګری او ټولګيوال ياست. که ښاغلی بولندوی يو رسمي امر ورکړي چې ستاسو مخه دې څوک ونه نيسي ، زه به هغه ټولو اړوندو جزوتامونو ته ووايم اوتاسو به له دغې ربړې څخه خلاص شی." څرګنده ده چې د ګارد بولندوی هېڅکله داسې امر نه شو ورکولای.

د راډيو د ودانۍ د نيولو په اړه ما د ګارد بولندوی ته داسې وويل: " ښاغلی بولندوی! زه يو سرتيری يم. هرڅه چې تاسو امر وکړئ ، په سترګو! ترسره کوم يې. کله چې د راډيو د ودانۍ د نيولو لپاره ولاړ شم نو زما پرځای د ګارد د سوق او اداري لپاره بل څوک وټاکـئ." هغه د څو شيبو لپاره په سوچونو کې ډوب شو او بيا يې وويل:" نه! تاسو مه ځـئ. تاسو د ګارد سوق او اداره په لاس کې واخلـئ. زه به په دې اړه لږ څه نور ژور سوچ وکړم ".

کله چې له دفتره دباندې راوتلم ، هغه غږ وکړ او ويې ويل:" عبدالحق علومي بندي کړئ. ټول فساد د هغه تر پښو لاندې دئ." (څرګنده ده چې د اضطرار په هغسې شيبو کې د هغه بندي کول نا شوني ول)

په دغه شيبه کې هغه شوبلې چې نن سهار د ګارد د يوال تر مخ دَرَول شوې وې او سرتيري يې قطعې ته دننه د پلټنو لپاره ليږل شوي ول د شوبلو د هغو چلوونکو په مرسته چې له خپلو شوبلو سره تښتېدلي ول د پلان د وزارت له ودانۍ سره له جوخت ټکي څخه يې د ګارد پر لور په ډزو پيل وکړ .

د ګارد د مخابرې آمر آقا محمد د مخابرې له لومړي بریدمن سره د جمهوري ګارد مخابرې په شنډولو کې ، د بې سیم د بطریو په لیرې کولو ، نیغه او اغیزمنه ونډه درلودله. وروسته څرګند شوه چې هغوی دواړه د سرسپارلو خلقیانو له ډلې څخه ول .

زه بیا قطعې ته راغلم او لیدل مې چې اکر وکر لا کړکچین اود خونړیتوب پر خوا درومي. ما باید خپل سرتیري د لاس او ګریوان جګړې لپاره چمتو کړي وای. امر مې ورکړچې ټول سرتیري او افسران دې بمبونه په لاسونو کې واخلي. له هغې ډلې څخه جګتورن محمد نادر (د فقیر خوشدل زوی) ځای پر ځای زما امر پلی کړ ؛ هغه خپلې ټولې دندې په ډیرې رښتونلې ، ګروهنې او سپیځلتیا تر سره کړې .

د جزوتامونو د (ځانګړي شوي) وسلتون وسلې خلاصې شوې وې او وسلتون باید بیرته د ډیپو له غـُنـډ څخه ډک شوای وای. خو د ګارد د وسله پالې آمر جګړن ذاکرد کار د نیمګړي کولو لپاره بې پروایي کوله او پلمې یې پلټلې ، هغه د غـُنـډ د ډیپو پرانیستل د ګارد د بولندوی په امر پورې تړلی ګاڼه. هغه نه غوښتل چې جزوتامونه ته وسله ورکړل شي. ما په خپله پازوالې یا مسؤولیت لیکلی امر ورکړ چې پرجزو تامونو دې د غـنډ له وسلتون څخه وسلې وویشل شي .

له هغه وروسته د ګارد له بولندوی څخه د نورو لارښوونو د اخیستلو لپاره د ګلخانې مانې ته ولاړم. و مې لیدل چې ښاغلی ولسمشرصاحب داؤود خان په خونه کې ګرځي . پوځي سلام مې وکړ. ویې ویل :" څوک یې؟ ځان را وپیژنه." ما خپل نوم ، پوځي رتبه او دنده په پوځي غږ ورته وویله. ولسمشر راڅخه وپوښتل: " د یوه سرتیري په توګه د وضعیت په اړه څه ګومان کوئ؟" د اکر وکر د انځور په راکښلو مې داسې ځواب ورکړ:

"ښاغلی ولسمشر صاحب! د زغره وال ځواک د قطعو اوجزوتامونو بریدونه د جمهوري ګارد د جزوتامونو له پلوه په شا تمبول شوي دي ؛ د ختیځې دروازې ، د دلکشا د مانې دروازې ، د کابل سینما او د چنګاښ د شپږویشتمې څلور لارې مخته ټولې یرغلګرې شوبلې دړې وړې شوي دي. موږ پر اکروکر بر لاسي یو. یوازې د پلان د وزارت د ودانې له څنګه د هغوی درې شوبلې یو یو ډز کوي. ښایي هغوی ډیره وسله او مردکي ونه لري او ژر به چوپ شي. خو نه شو کولای د هوایي ځواک د بریدونو مخه ونیسو ځکه د هوا ضد وسلې نه لرو. که د کابل د ګارنیزیون د لیواګانو له ډلې څخه یو څوک د راډیو د وانې نیولو ته وګومارل شي ، که لوی څښتن غوښتي وي نو بریا به زموږ په برخه شي ".

ښاغلي ولسمشر وویل: " زویه! اندیښنه مه کوئ. ما په کندهار کې عظیم جان ته امر کړئ دئ چې د مرستې لپاره را ودانګي." (د ولسمشر موخه ډګرجنرال عظیم خان د کندهار د قول اردو بولندوی وو. هغه باید الوتکو ته امر کړی وای چې د یرغلګرو شوبلو د ډړې وړې کولولپاره دې راشي. وروسته څرګنده شوه چې عظیم خان د خپل پرچمي یاور اکرم له پلوه تسلیمیدلو ته اړ شوی وو.)

یو ځل بیا مې پوځي سلام وړکړ او د ګلخاني له مانۍ څخه را ووتلم. کابل راډیو د داؤود خان د وژل کیدلو او د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د بریا خبرتیاوې خپرولې. د حرمسرا له پاسه ناڅاپه د الوتکو یو ډله تیره شوه. حرمسرا یې تر اور لاندې ونیوله. نه پوهیږم چې د ګارد بولندوی له کوم ځایه ټلفون وکړ او ویې ویل چې د حرمسرا د تشولو لپاره باید لاس په کار شو .

الوتکو د ګلخاني مانۍ تر اور لاندې نیولې وه. په دې شېبه کې د کنډک د بولندوی ډګرمن محمد سرور د ټیې کېدلو خبر راغی. د ګارد د بولندوی موټر مې په بیړه چمتو کړ او دنده مې وسپارله چې نوموړی دې د پوځ څلور سوه بستریز روغتون ته ورسوي. روغتون ته له لیږلو مخکې سرور خان د ژوند په وروستۍ شېبې کې راته وویل :" د خپل ځان احتیاط وکړه، دا کمونیستان ما او تا نه پریږدي." او له خبرو پاتې شو. وروسته څرګنده شوه چې د لارې په اوږدو کې یې ځان حق ته سپارلی وو. هغه یو ډیر زړور ، میړنی او هیوادپال افسر وو. اروا دې شاده وي!

له دې چې جزوتامونه په خپلو مورچلونو کې ول ، د قوای کار د ټولې په مرسته چې د ارګ د ودانیو د بیا رغاولو لپاره راغلی وو ، د ګارد یو یا دوه بلوکه مې په کار و ګومارل چې د قروانې او د سرتیرو د ډوډۍ خوړلو د لویو لوښو په کارَولو د حرمسرای اور مړ کړي او د هغه یو شمیر توکي مو دباندې را وایستل .

د حرمسرا له تشولو وروسته ، بیا مې د شپې تر نیمایيو پورې د ګارد بولندوی ونه لید. د نیمې شپې شا او خوا وه چې ما ته یې د ارګ په ختیځې دروازې کې زنګ وواهه او ویې ویل چې یوه لارۍ د ګلخاني مانۍ ته ور ولیږم ځکه چې پام کې ده شاغلی ولسمشر د ګلخاني له مانۍ څخه د باندې ووځي .

په همدغې شېبې کې د محمد داؤود له زامنو څخه یو تن غوښتل د مانۍ له دروازې څخه را ووځي خو کمونیستانو په ارګ کې دننه وویشت. د دوازې دوه تنه ساتونکي یې هم وویشتل .

څو موده وړاندې عزیز حساس چې وروسته د ببرک د ګارد د بولندوی په توګه وټاکل شو او د ډګر جنرالۍ رتبې ته رسول شوی وو راته داسې وویل: " کله چې د داؤود خان زوی عمرجان غوښتل د ګلخاني له مانۍ څخه دباندې را ووځي ، د اور وژنې د بلوک ضابط ، بریدمن ببرک عمرجان وواژه. د ګلخاني د مانۍ دوه تنه ساتونکي چې زما له ټولې (عزیزحساس) څخه ول ټپیان شول ".

بریدمن ببرک د جمهوریت له پرځېدنې وروسته د نورمحمد تره کي د یاور په توګه ټاکل شوی وو. نوموړی د تره کي د ډلې له خلقیانو څخه وو چې د امین او تره کي ترمنځ په شخړه او اخ و ډب کې د امین د پلویانو له پلوه و نیول شو او بیا یې وواژه .

ما د ۲۰۰۸ز کال د سپتامبر په مباشت کې د داؤود خان د جمهوري ګارد د پخوانیو افسرانو د ټولې له یوه تن بولندوی او له دوه تنو نورو څخه چې په نورو دفترونو کې یې کار کاوه د همدغې خبرې په اړه پوښتنې وکړې. هغوی وویل:

" د اور وژنې د بلوک بولندوی تورن عبدالمجید یوه ټولي ته ولاړ او غوښتنه یې وکړه چې یو ډلګی سرتیري دي د هغه د مرستې لپاره په خدمتي ډول ورکړل شي. د نوموړي ټولي بولندوی یو ډلګی سرتیري تورن عبدالمجید ور ولیږل چې مشري دې هم په خپله وکړي .

کله چې د هوایي ځواک بمباری پیلیږي د ببرک په نامه د خواجه عبدالمجید یو ضابط د شپې له توري تیارې څخه په ګټه اخیستنې په غلا د جومات څنګ ته نیږدې د بوټو په منځ کې ځان پټوي. نوموړی خدمتي ډلګي ته چې له یل ټولي څخه د مرستې لپاره ور لګیږل شوی وو د " اور" امر ورکوي او د هغه له املې د لومړي کنډک بولندوی ډګرمن سرور تپې کیږي (د نوموړي ډلګي ، ډلګی مشرغلام رسول نومیده او د فراه له ولایت څخه وو. نوموړي د ټولي بولندوی ته ویلي ول : " پرون شپه وروسته له دې چې له خپل ډلګي سره د تورن عبدالمجید تر مشرۍ لاندې ولاړم ، زه یې د ګلخاني مانۍ ته بوتلم. توره تیاره وه او ما ته یې د " اور" امر راکړ. ما هم امر پلی کړ او پوه نه شوم چې څوک وژل شوي او څوک ټپیان شوي دي ".

له پورتنیو خبرو داسې ښکاري چې د اور وژنې د بلوک بولندوی تورن عبدالمجید او د هغه ضابط ببرک د داؤود خان د زوی عمراو ډګرمن سرور خان په شهادت او د ګلخاني د مانۍ د دوه تنو ساتونکوپه ټپي کېدنه کې نیغ لاس درلود .

د ۲۰۰۸ز کال د سپتامبر په ۲۱ نېټه مې د ګلخاني د مانۍ د ډزو په اړه د داؤود خان د جمهوري ګارد د سپورت له پخواني آمر څخه پوښتنه وکړه. هغه وویل :" د اور وژنې د بلوک بولندوی تورن خواجه عبدالمجید او ضابط یې ببرک چې د هغه سړی وو ، د ګلخاني پر مانۍ ډزې کړې وې." د سپورت آمر دغه پیښه د خواجه عبدالمجید له خولې راته داسې وویله: " خواجه ویل چې پر غلام سرور خان مې د شا له لوري داسې ډزې وکړې چې دوه قاته شو." (عبدالمجید دا هم ویلي ول : " ډیره هڅه مې وکړه چې د اوپراسیون آمر [تاجیار] هم له منځه یوسم خو هغه هرې خواته په ځغاسته کې وو او پر یوه ځای نه دریده.)

کله چې زه [تاجیار] د سیاسي بندیانو له عمومي بخښنې وروسته ..... د ببرک کارمل د رژیم په امر له بند څخه خلاص شوم د یوه خپلوان د مړي د ښخولو لپاره قول آبچکان ته تللی وم او هلته مې خواجه عبدالمجید ولید. له سلام وروسته ، د جګړنۍ د رتبې مبارکي مې ورته وویله. تورن حمیدالله چې په جمهوري ګارد کې یې دنده درلودله هم راغلی وو. نوموړي د خبرو په ترڅ کې راته څرګنده کړه چې : " آمرصاحب! خواجه مجید تاسو ته نوی ژوند در کړی دئ." و مې پوښتل :" څنګه؟" په ځواب کې یې وویل :" خواجه مجید وایي چې د تشریفاتو د ټولي بولندوی عزیز حساس غوښتل تاسو د شا له لوري په ماشینګنه وولي او له منځه مو یوسي، خو مجید د هغه مخه نیولې وه." ما مننه وکړه او ومې ویل:" البته زما اجل نه وو راغلی ".

د ۲۰۰۸ز کال د سپتامبر په مياشت کې مې دغه خبره له عزيز حساس څخه وپوښتله. هغه وويل: " اصله خبره خو دا ده چې خواجه مجيد ستاسو د وژلو په لټه کې وو." دا چې څوک رښتيا وايي ، يوازې لوی څښتن پوهيږي. خو خواجه مجيد چې يو غيرګوندي ، مرتجع او موقع پيژندونکی او ورځپاڑی (مرتجع) سړی وو يوازې يې د پيښو دروندوالي ته کتل چې پيښه د چا په ګټه پای ته رسيږي نو له هغه وروسته يې ځان په هماغې ډلې پورې ونښلاوه. له بلې خوا له دې چې د خواجه مجيد ضابط ببرک يو سرسپارلی خلقی وو د کودتا په شپه يې خواجه مجيد ته ويلي ول چې له هغه سره دې هم اندی (همفکر) اوسي. له نوموړو شننو ، کره کتنو او شواهدو څخه په څرګنده ببرنډيږي چې د سردار داؤود خان د زوی عمر جان او د لومړي کنډک د بولندوی سرورخان په شهادت ، د ګلخانې د مانۍ د دوه تنو ساتونکو په ټپي کيدلو او زما د له منځه وړلو په هڅه کې د خواجه مجيد او ببرک نيغ په نيغه لاس لرل په زياد رسيږي.

له دغې پيښې وروسته د ګارډ قطعه د شپې تر نيمايیو پورې مرستې او لارښوونې ته سترګې په لار ناسته وه. د لوړو چار واکو له پلوه هېڅ ډول ګام اوچت نه شو. د شپې د يوې بجې شا او خوا [۱۹۷۸ز کال د اپريل ۲۸] وه چې د ګلخانې مانۍ ته د لارښوونې د اخيستلو لپاره ولاړم. د لارې په اوږدو کې عبدالحق علومي او سيد جان هم له ما سره يو ځای شول. هغوی پر ما زور اچاوه او په ټينګار يې ويل : " د ګارد بولندوی ورک شوی دئ او د بولندې واک ستاسو (د اوپراسيون آمر) په لاس کې ده. بايد يوه لاره و پلټې ، مانا دا چې قطعه ور تسليم کړئ ".

د ګلخانې مانۍ ته ننوتلم ، د ګارد بولندوی نه ښکاريده. د جګتورن نادر په وينا هغه خپل ځان د کوټۍ د باغچې تر ځمکلاندې ځای کې پټ کړی وو. داؤود خان بيا هم د وضعيت مالومات وغوښتل. په ځواب کې مې وويل: " په وضعيت کې د پاملرنې وړ بدلون نه دئ راغلی او مورږ ته مرسته هم نه ده را رسيدلې ".

په همدغه وخت کې سيد جان او عبدالحق علومي داؤود خان ته په دوه مخې او منافقت داسې اوتې بَوتې وويشتلې : " مورږ د ځان د وينې تر وروستي څاڅکي پورې له تاسو دفاع کوو." دغه هوډ او ژمنه درواغ ول. رښتيا دا وه چې دواړه يې پرچميان ول او د داؤود خان له شهادته وروسته تر جنرالې او لوړو څوکيو ورسيدل .

داؤود خان ته د راپور له سپارلو وروسته له سيدجان او عبدالحق علومي سره يو ځای د ګلخانې له مانۍ را ووتلم. صاصبجان ټلفون وکړ او ويې ويل چې يو شمير وسله د ګلخانې مانۍ ته ور وليږم. د انضباط بلوک ته مې په بيړه امر وکړ. وسله و سپارل شوه. په مانۍ کې دننه د کورنيو چارو وزير قديرنورستاني ، د مالۍ وزير سيد عبدالالله ، د کانو او صنايعو وزير تواب آصفي ، د عامې روغتيا وزير عبدالله عمر، د کرهنې وزير عزيزالله واصفي ، د بهرنيو چارو د وزارت مرستيال و حيد عبدالله ، د عدليې وزير وفي الله سميعي او د کابينې نور غړي ول .

د نيږدې سهار درې نيمې بجې وې. د پل خشتي له جوماته د آذان غږ راغی. د جګتورن نادرخان له لارې خبر شوم چې د ګارد بولندوی د ګلخانې مانۍ ته راغلی دئ. غوښتل مې د لارښوونو د اخيستلو لپاره هلته ورشم. مانۍ ته

ننوتلم او داؤود خان مې ولید. د مالیې او کورنیو چارو وزیران دواړه راته نیږدې شول او مالومات یې وغوښتل. ما وویل :" وضعیت د پخوا په شان دئ." هغوی ، سید عبدالله او د کابینې نور غړي له داؤود خان سره په یوه خونه کې ول. داؤود خان را نیږدې شو او داسې یې را ته وویل:" زویه ! ځوان یې ، ولاړ سه ځان ور تسلیم کړه. ما خپله پریکړه کړې ده." صاحبجان هم راته وویل :" ښاغلي ولسمشر صاحب خپله پریکړه کړې ده. تاسو ولاړ سئ ، قطعه را ټوله کړئ او امر ورکړئ چې خپلې وسلې دې وسلتونونو ته وسپاري ".

د یوه مسلمان او افغان په توګه چې د ناموس ، اسلام د هیواد د ځمکنۍ بشپړتیا او د ملي نوامیسو د ساتلو لپاره مې په خدای او قران سوګند او لوړه کړې وه د داسې یوه امر منل او هغه ته غاړه ایښوونه را ته خورا ګرانه وه. صاحبجان د دویم ځل لپاره راته وویل :" دا د ښاغلي ولسمشر صاحب امر دئ. ولاړ سئ او امر پلی کړئ." ما په درنښت سلام وکړ او را ووتم .

د غوایي د مباشتې په اتمې [۱۹۷۸ز اپریل ۲۸] شا او خوا د سهار شپږ بجې وې چې د کابل په آسمان کې د کفر او کمونیزم د تیارې لمر په را ختلو شو او د ولسمشر او د ګارد د بولندوی د امر پر بنسټ مې د ګارد د قطعې ته د ټول سئ امر ورکړ. وروسته له دې چې د ګارد ټوله قطعه را ټوله شوه ، په داسې حال کې چې د هیواد مینه ، دین ، افغاني غیرت ، د افغانستان د مسلمانانو د ناموس او د هیوادپالنې احساس را ته اجازه نه راکوله او ستونې مې غم لړلي ناورین کښیکاړه ، د ولسمشر صاحب امر مې اعلان کړ. د ګارد د قطعې سرتیرو نه منله او نه یې غوښتل خپله وسله پر ځمکه کښیږدي .

پورته مې وویل چې د کودتا د پیل په شپږو کې له بالاحصار څخه یو مرستندوی ټولی راغلی وو او ما د نوموړي ټولي افسران او سرتیري بې وسلې کړي ول او د مخابرې په ټولې کې مې بندیان کړي ول ، له همدغه ټولي څخه د لعل محمد او تورن رسول په نومونو دوه تنو پرچمیانو د ګارد کنترول په لاس کې ونیو او مورِ ته یې داسې امر وکړ:" لاسونه مو پر سرونو کښیږدئ او یو یو په یوه لیکه د ګارد له دروازې څخه ووځئ ".

کله چې د پښتونستان واټ ته را ورسیدلو، زه چې د کتار لومړی سړی وم (له خپل پخواني ټولګیوال) جګړن نوراالله سره مخامخ شوم. هغه وویل : " اوس که زر مرمۍ دې په دا خټه کې در تشې کړم ، بیا هم لږ ده. همدا ته وې چې " عمرجان" دې شهید کړ، او شوبلو ته دې اور واچاوه." په ځواب کې مې وویل : " هرڅه چې کوئ ویې وکړه. په جګړه کې حلوا نه ویشل کیږي." (نور الله خلقی وو ، وروسته د حربي پوهنتون مرستیال او د هوایي ځواکونو د بولندوی په توګه وټاکل شو. هغه د ..... کمونیستي رژیم له ړنګیدلو ورسته له افغانستانه و تښتید او اوس په ډنمارک کې د .... له پیسو په چړچو بوخت دئ.)

وروسته له دې چې افسران او سرتیري له ګارد څخه راووتل د پښتونستان واټ د تندوبي " فواره" ګرد چاپیره د " خیبر کافي" ته مخامخ د محلدینو او کمونیستانو .... تر څار لاندې ونیول شولو. له هغه ځایه یې د آریانا سینما ته

بوتلو. عزيزحساس ، عبدالحق علومي او نور پرچميان په هماغه ورځ خوشې شول. د مازديګر څلور بجې وې د ملي بس په سرويسونو کې يې څلورم زغره وال ځواک ته بوتلو .

درې ورځې وروسته زما سترګې په هاغه جيپ موټر را وا وښتې چې صاحبجان په کې سپريده. اوس زما پخوانی ټولیګوال توفيق احمد عزيزي پکې سپريده. څرګنده شوه چې نوموړی د ګارد د بولندوی په توګه ټاکل شوی دئ. کله چې سترګې يې په ما ولګېدلې ويې ويل :" اې هيواد پلوريه! اې د امريکا سي آی اې! وه خائينه! ولې دې د جمهوري ګارد مخې ته شوبلو ته اور واچاوه؟ ولې دې زموږ کسان ووژل؟ " ناڅاپه يې په ما برید وکړ او کله څپيړه يې زما په مخ راکړه او امر يې وکړ چې په هېڅ ډول نه شم کولای نه کوټې دباندې ووځم او لس تنه ساتونکي يې زما د ساتلو لپاره و ټاکل .

د کمونيستي رژيم له منځته راتګ وروسته توفيق احمد عزيزي په ډيلي او مسکو کې د پوځي اتشې او د پوځ د مفتش په توګه و ګومارل شو او د ډګر جنرالۍ تر رتبې ورسيد. کله چې په هند کې يې دنده تر سره کوله ، د پوهنتون زده کوونکو او خلکو پر سفارت برید وکړ او نوموړی يې په ترځ ښه و ډَبَاوه. نوموړی په ۱۹۸۹ز کال کې له يوګوسلاويا څخه امريکا ته ولاړ. (دوه مياشتې مخکې [اکتوبر ۲۰۰۸] د نبيل مسکينيار په ټلويزيون کې د ښاغلي حسن اميري په پروګرام کې يوې ميرمن ټلفون وکړ او ويې ويل: " توفيق احمد عزيزي ، د ګارد پخوانی بولندوی ، صاحبجان يې د راډيو له ودانۍ بوت او په خپل لاس يې وواژه.")

څرنګه چې وويل شول ، ما د غوايي د مياشتې په اتمې نېټه [۲۸ اپريل ۱۹۷۸زکال] د نيږدې سهارپه درې نيمو بجو شهيد سردار محمد داؤود خان د ګلخاني په مانۍ کې د ګام وهلو په حال کې ليدلی دئ. هغه ماته د مقاومت د دَرَولو امر راکړ او دغه امر يې د ګارد د بولندوی له خوا را ته دوه ځله تکرار شو چې هرو مرو دې پلی شي. ما نوموړی امر د سهار په شپږو بجو يعنې دوه نيم ساعته وروسته پلی کړ .

داسې انګيرل کيږي چې د مقاومت له پای ته رسيدلو او د ګارد له سيمې زموږ له وتلو وروسته د سهار له شپږو بجو وروسته [۲۸ اپريل ۱۹۸۷] په بالاحصار کې ميشتې د ۴۴۴ کوماندو قطعې بريدمن امام الدين او يو شمير وسله وال کسان کلاشنيکوفونه په لاس مانۍ ته ننوتلي او په ډيرې سپين سترګۍ يې داؤود خان او جمهوري رژيم لوړ پوړو چارواکو ته ويلي :" د ګوند د مرکزي کميټې د امر پر بنسټ تاسو محکوم ياست او ځانونه تسليم کړئ "!.

سردار داؤود د امام الدين او تش په نامه مرکزي کميټې امر ته د غاړې په نه ايښودلو او نه پاملرنې په تومانچه ډز کوي او د امام الدين بدرګه کسان يو ځای په يوه وار پر سردار محمد داؤود او د کابينې پرنورو غړو ډزې کوي او د سردار محمد داؤود خان ، د هغه د ورور سردار محمد نعيم خان ، د کورنۍ او د کابينې د غړو په ګډون نهه ديرش تنه په ډيرې شډلتيا او وحشت په شهادت رسوي.

نولسمه برخه

د فرهاد لبیب د خبرو د لړۍ دوام

د ۲۰۰۹ زکال د جنورۍ په څلورمه نیټه د " چند سطر شکسته در باره تجاوز روس در افغانستان" د کتاب لیکوال فرهاد لبیب ، چې د [هند په نوي ډیلي کې په ۱۹۸۱ زکال د لیتو د خپرندویې ټولنې له پلوه خپور شوی] ، د www.kabulpress.orgویب پاڼې ته یې د " عمق فاجعه" تر سر لیک لاندې یو یادښت لیک را لیږلی وو. د هماغې ورځې په سبا د نوموړي یادښت لیک پراخه بڼه د یوې ښکلې سریزې په ترڅ کې په څو نورو رسنیو کې خپور شو .

نوموړي په پیل کې په هر ځای کې د " و آن گلوله باران بامداد بهار/ د پسرلني سباوون دگولیو باران" د "لیکوال" له ونډې څخه پرته له دې چې د " صبورالله سیاه سنگ" نوم یاد کړي یادونه کړې او ګڼې په دغې لنډې څېړنې کې لیبب ته لیکوال له یوه " تایپ کوونکي" پرته بل شه ځای نه دی موندلی.

دا دئ د فرهاد لبيب د خبرو لړۍ د هغه له اجازې پرته له شپږم پارګراف څخه وروسته را اخلو. لوستونکي کولای شي لومړی ټوله لېکنه دلته و لولي:

http://kabulpress.org/my/spip.php?article2799

www.farda.org/articles/08_updates/081200/article_f_labib.htm

"د ناتار ژور تـَـل "

سره له دې چې د افغانستان د لومړني ولسمشر ، د هغه د کورنۍ او يارانو د شهادت د پېښې په اړه پراخ لاسوندونه او مدارک په لاس کې شته او په داسې حال کې چې د ولسمشر په وژنه او وژونکو ته د وژنې د شريک او لارښود په توګه لا تر اوسه د امام الدين پر اوږې او مټ د ولسمشر د ډزو د ټپونو نښې ليدل کيږي بيا هم د درو لسيزو په تيريدا د وژونکو پيژندنه نه ده شوې .

په همدې لړ کې ، امام الدين اوس د غوايي د کودتا خونړی جنايت "مشروع دفاع" (!) بولي. آيا په دغسې له ملنډو ډک اړ و دوړ کې کيدای شي د هغې ورځې راتګ ته سترګې په لاره کښينو چې زمور د هيواد د خپلواکۍ د ګټلو د زرګونو زرګونو وژونکو په سرو وينو پـښې د نياو يا محاکمې تر ميز پورې را ورسول شي او د کړو وړو سزا يې په لاس کې ورکړل شي؟

د زرګونو زرګونو شهيدانو ژوند او شتمني د " افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند" د غړو له پلوه دړې وړې او له خاورو سره يو شوه ؛ لږ تر لږه په ديارلس سوه او اته پينځوسم لمريزکال [۱۹۷۹ز] کې د غوايي د کودتا د رژيم له پلوه د دولس زرو شهيدانو نومونه په برالا او څرګند ډول د کورنيو چارو د وازت په ديوالونو وځړول شول دا ځکه چې نور د هغوی پاتې کسان او خپلوان د جلادو واکمنو د سر خوږۍ لامل ونه ګرځي. خو هغه څه چې د وخت تيريدا په زباد رسولي دا دي چې د کړو وړو سزا حق او تأريخ هم بيرحمه ،سخت زړی او سپيځلی ورمنډګر"قاضي" دئ .

اووه ويشت کاله مخکې [۱۹۸۲ز] کله چې ما د غوايي د کودتا په اړه خپل يادښتليکونه ليکل د امام الدين د خبرو په تړاو زه دې پايلې ته رسيدلی وم چې نومورې د دوه وو خبرو په اړه رښتيا نه وايي:

۱ (دا چې ويلي يې ول د يوه " څنګيز /جناحي اور" په تر سره کولو يې داؤود خان او ور سره کسان ووژل ، او

۲ (په دغو خونړيو عملياتو کې د اصلي وژونکو د نومونو او پيژند نه بربنډول

ما د امام الدين د خبرو په اړه خپله جاج اخيستنه وليکله او د هيواد يو شمير تاريخپوهانو هغه په کلکه په پام کې و نيوله او په خپلو ليکنو کې يې ځای ورکړ. له دې چې له ډيرو کلونو وروسته پورتنۍ خبره يو ځل بيا د صبورالله سياه سنګ له پلوه تر شننې او کره کتنې لاندې راغلی دا دئ زه هم د افغانستان د پخواني وسله ځواک د يوه غړي په توګه اړکيږم خپل دلايل را وړاندې کړم .

یوازې امام الدین؟ که د منطق او ژور ځیر له کړکۍ ورته وکـتـل شي نو د دغسې عملیاتو د پلي کولو لپاره ، په ځانګړې توګه د یوه هیواد د ولسمشر د نیولو یا وژلو لپاره عادي اوکار نا آزمویلي خلک نه لیږل کیږي. دا به لنډ پوهنه او ساده باده توب وي که ومنو چې د کودتا د مشرتابه ډله هرځومره چې ناپوهه وي د داؤود خان د نیولو لپاره دې نا خبره او کارنا ازمویلي کسان د ولسمشرۍ مانۍ ته ولیږي. ځکه کودتاچیان ښه پوهېدل چې په حقیقت کې دغه ځانګړي او مهم عملیات د دوی برخلیک جوړوي. په دې توګه هر پوه او عاقل انسان دې ومني چې د هغه وخت د ولسمشر د نیولو لپاره هرو مرو کارپوه ، د ډاډ وړ او د پوځي علمیاتو له رمزونو او رازونو څخه خبر کسان لیږل شوي دي .

څو بنسټیزې پوښتنې: په دغسې یوه فوق العاده حساس او خونړي خوځښت کې ولې امام الدین یوازې وو؟ که دا و انګیرو چې له هغه سره بدرګه کسان یوازې د افغانستان د وسله وال ځواک څلور تنه افسران یا سرتیري ول نو څرګنده ده چې امام الدین په یوازې سر د ولسمشر وژونکی نه بلکه دوی ټول د ولسمشر وژونکي دي. په دې توګه پوښتنه دا ده چې د ولسمشر له شهادته وروسته ولې یوازې امام الدین لوړو پوړیو ته رسول کیږي او پاتې بدرګه کسان بې نومه او بې نښانه ورک پاتې کیږي؟ که له هغه سره بدرګه کسان د افغانستان د وسله وال ځواک غړي ول او په داسې یوې سرسپارنې یې د کودتا د رژیم لپاره سرښندنه کړې نو ولې دغو کسانو ته د امام الدین په شان رسمي دریځونه او امتیازات ونه کړل شول؟ که له هغه سره بدرګه کسان په رښتیا د افغانستان د وسله وال ځواک غړي ول ، آیا د دومره کلونو په اوږدو کې دوی نه شوای کولای لږ تر لږه د خپلو دوستانو او هملیکو ملګرو په منځ کې کوشنۍ سر ټکونه او شکایت وکړي؟ ولې یوازې امام الدین ټپي او د همدغه داستان یوازینی " اتـل" وبلل شو؟

د [شاغلي میر محمد صدیق فرهنګ] د کتاب [افغانستان در پنج قرن اخیر] په ۸٦۷ پاڼه کې ولسمشر ته د خبرو اترو لپاره د قادر او وطنجار د لیږلو په اړه داسې لیکل شوي دي : " دغه وړاندیز د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند په مرکزي کمیټې کې وړاندې شو" ؛ او له هغه وروسته د هماغه کتاب په ٦۸٦ پاڼه کې د قادر له خولې ویل کیږي : " زه او وطنجار د مانۍ پر لور و خوځېدلو . خو ملګرو زموږ مخه و نیوله او دوه تنو نورو ته دنده ورکړل شوه چې داؤود خان ته ورشي." ، اوس نورې اړینې پوښتنې را منځته کیږي :

دغه " ملګري" څوک ول چې د ګوند د مرکزي کمیټې له صلاحیت څخه د هغوی صلاحیت لوړ وو؟ ولې قادر په رندۍ او چالاکۍ د دغو پټو او مرموزو " ملګرو" له مخ څخه ټیکرۍ له لیري کوي چې ان د هغوی د یوې ایکۍ وړیا خبره د خلق د ډیموکراتیک ګوند د مشرتابه له حکم څخه لوړه ده ؟ ولې دغه پټ راز لا تر اوسه همداسې پټ ساتـل کیږي؟

ددغسې اړینو عملیاتو لپاره د چمتووالي اړتیا: له نیکه مرغه چې په هم په هیواد کې دننه او په بهر کې میشت د افغانستان د وسله وال ځواک ګڼ شمیر غړي چې د غوایي د کودتا په شپو وروځو کې د افغانستان د ملي وسله وال

ځواک غړي ول لا تر اوسه ژوندي دي. هغه کسان چې پوځي زده کړه لري په ځانګړې توګه د لوړو زده کړو خاوند افسران ښه پوهيږي چې د افغانستان د وسله وال ځواک غړي هېڅکله د همدغسې عملياتو (د ولسمشر پر مانۍ د برید ، د هغه د وژنې يا نيولو) لپاره نه کومه ځانګړې روزنه ليدلې او نه د وسله وال ځواک په ښوونيزو او روزنيزو بنسټونو کې د دغسې عملياتو روزنه تر سره شوې ده. مانا دا چې په يو چا يا څو کسانو په مخامخ ډول په يوه ځلور د يوالي چاپيريال کې د بريښنا په توندوالی برید تر سره کول ....

خو له دې سره سره په روښانه ډول وينو چې په دغو عملياتو کې پينځه تنه د يَـوُ لسو يا (اووه لسو) سرپه لاس کې اخيستي کسانو پر وړاندې په يوې کوشنۍ سرپوښلې ځلور ديوالۍ کې دريږي ؛ په انګړ کې دننه کوربانه د يرغلګر په پرتله له خپل چاپيريال سره ښه بلد او آشنا دي خو پرته له دې چې د يرغلګرو له ډلې څخه يو تن ووژل شي ، هغوی ټول د همدغې پينځه کسيزې ډلې له پلوه له پښو غورځول کيږي او يوازې د امام الدين په نامه د کومانو د قطعې افسر لږ ټپي کيږي او بس .

د عملياتو وَرته والی : هغه عمليات چې د ديارلس سوه او اووه پينځوسم کال د غوايي د مياشتې د اتمې په سهار [۱۹۷۸ز د اپريل ۲۸] د ولسمشرۍ په مانۍ کې پلي کيږي او په پای کې ولسمشر او د هغه د کورنۍ ګڼ شمير غړي شهيدان کيږي (دا چې د ارګ په مدافعه کې څومره ساتونکي په هاغه ورځ وژل شوي ، څرګند نه دي) ، د افغانستان په تأريخ کې د دغو ډول عملياتو د پلي کولو بڼه او څرنګوالی ساری نه لري ، په ځانګړې توګه د ښځمنو او ماشومانو پرمخ د اور د خولې پرانيستل چې ټول يې د ولسمشر له استوګنځي څخه د باندې ول. يوازينۍ منطقي انګيرنه دا ده چې د افغانستان د وسله وال ځواک په جامو کې د دغه له شرمه ډکې کړنې او جنايت په تر سره کولو کې د روسي کوماندو لاسونه ښکيل و بولو .

بايد ورغبرګه کړم چې دغه عمليات له څو اړخونو له هغو عملياتو سره وَرته والی لري چې د ديارلس سوه اته پينځوسم کال د مرغومي په شپږمه نېټه [۱۹۷۹ ز د دسامبر ۲۷] د تاج بيګ په غونډۍ کې د حفيظ الله امين او هغه ته د نيږدو کسانو پر وړاندې تر سره شول .

ولې امام الدين په عملياتو کې د خپلو ښکېلو بدرګه کسانو د نومونو له بربنډولو څخه اوږه سپکوي؟ د غوايي له کودتا يوه اونۍ وروسته امام الدين نوموړې پيښه په دغو ټکيو ما [فرهاد لبيب] ته وويله : " کله چې ما ته د داؤود خان د نيولو امر راکړ شو هيڅ چا زړه نه کاوه چې له ما سره ارګ ته دننه ولاړ شي. ما يو چلوونکی پيژانده ، له هغه او نورو څلورو تنو سره يوځای چې ما نه پيژاندل په زغره وال ګاډې کې ارګ ته دننه ولاړو ".

له دې به تير شو چې نن امام الدين له خپلو ټولو خبرو ټپ منکره دئ او زياتوي چې د خپلو بدرګه کسانو نومونه نه پيژني! خو د پاملرنې وړ ټکی دا دې چې : د فتح محمد په نامه يو تن ښه په ياد لري چې هغه يې روغتون ور ساوه. ان د هغو کسانو خبرې او نومونه لا تر اوسه په ياد لري چې هغوی يې د راډيو افغانستان په ودانۍ کې ليدلي ول او

هغه هم په داسې یوه مرګوني ټپي حالت کې "چې له لاسه یې وینې څڅېدلې" ، خو د " غوایي د نه په شا کېدونکي" انقلاب د توپکوالو نومونه چې له هغه سره یوځای په دغوعملیاتو کې بدرګه شول په یاد نه لري!

د هغې پـیـښې د ګولیو د باران په وَریا کې امام الدین چې په خپله وینا یې هډوکی یې " شپاړلس ټوټې" شوی وو او د " شوک" او وینې څڅېدنې له امله هره شېبه بې هوښه کېده د ولسمشرۍ په مانۍ کې د میشتو کسانو نومونه ، روغتون د تللو لاره ، د راډیو افغانستان ودانۍ او نور ټول په یاد لري خو یوازې د " څلورو تنو" برخلیک جوړوونکو کسانو نومونه چې له ده سره بدرګه ول په یاد نه لري!

هیښنده خو دا ده چې امام الدین د " مرګ او ژوند" د پولې په هاغسې یوې حساسې شیبې کې کولای شي د راډیو افغانستان په ودانۍ کې د بریالیو عملیاتو راپور " په ډیر ځیر او ټکی په ټکی" د کودتا د مشرتابه ډلې ته وړاندې کړي .

منځپوښتونکي ټکی دا دئ چې که امام الدین پر ارګ د عملیاتو د پلي کولو امر د شهنواز تنې له لارې د کودتا له مشرتابه څخه ترلاسه کړی وو نو ولې یې د پوځي سلسله مراتب په پام کې نیولو نوموړی "راپور" یې شهنواز تنې ته چې په هماغه سیمه کې حاضر وو ور نه کړ او د هغه پرځای په ټپي ځان د پوځي سلسله مراتبو په نه پام کې نیولو نیغ په نیغه ځان د راډیو په ودانې کې دیره د کودتا د مشرتابه ډلې ته رسوي ؟

پایله : له دغو پوښتنو ، شننو او کره کتنو څخه زما ټوله جاج اخیستـنه او انګیرنه دا ده چې د ولسمشر محمد داؤود اصلي وژونکي نه د افغانستان د وسله وال ځواک غړي او نه هم د پوځ د ښوونیزو او روزنیزو بنسټونو غړي دي بلکه نوموړي " څلور تنه" د پخواني شوروي د (کي جي بي) د ملکي او د (جي آریو) د پوځي څارګرو څانګو تکړه او ښه روزل شوي غړي ول چې د یوه سنجول شوي پلان له مخې له امام الدین سره یو ځای شوي او د عملیاتو له تر سره کولو وروسته بیرته خپلو پـټـنځایونو ته تللي دي.

په پخې انګیرنې ویلای شو چې په دغو عملیاتو کې امام الدین د روسي کماندویانو د لارښوونې او ژباړې دندې په غاړه درلودله او بس. دلته که د شهید محمد داؤود خان د ژوند وروستۍ خبرې په پام کې ونیسو چې : " زه روسانو او کمونیستانو ته نه تسلیمیږم" نو موږ به تر ډیرې کچې ددغو پټو رازونو تَل ته لاره ومومو .

هر ګوره ، د پورتنیو یادَونو له سپړنې او شننې څخه زما موخه دا نه ده چې له یو شمیر څرګندو او ځانګړو کسانو سره دښمنۍ ته مـټـې را بډ وهم او نه هم د هیواد د تأریخي حقایقو د تحریف هیله لرم. زما هیله دا ده چې حق دې خپل رښتونی او ټاکلی ځای ومومي او زمونږ راتلونکي زوزاتونه د ناپوهۍ او بې لارۍ د ژورو کږلیچونو په لوخړو کې بند پاتې نه شي .

د غوايي کودتا ، د افغانستان د لومړني ولسمشر او په پټو سترګو د هغه د کورنۍ وژنه ، او هم د کودتا له پايلو څخه رامنځته شوې ورانۍ يوه ساده پيښه نه وه چې پر هغې دې سترګې پټې شي ، بلکه ددغې پيښې پايلې له موږ غواړي چې هر اړخيزه ، ژوره ، محتاطه او عادلانه څيړنه تر سره کړو. بشپړ ډاډ لرم چې زموږ د هيواد په ناتار او ناورين ځپلې چاپيريال کې به که نن وي يا سبا د عدالت د رامنځته کيدلو او د عادلانه ټولنې او غوښتون لپاره لاره پرانيستل شي".

شلمه برخه

عـبدالـرحـيم شـــادان

د ۲۰۰۷ ز کال د نوامبر د مياشتې په يولسمه نېټه يو چا چې نه غواړي نوم يې دلته واخيستل شي وويل: "د ديارلس سوه او اوه پينځوسم کال د غوايي د مياشتې په اوومه او اتمه نېټه عبدالرحيم شادان د محمد داؤود د ولسمشرۍ په مانۍ ارګ کې وو. غوره ګڼم چې د نومورې يادښـتـلېکونه هم دلته راوړل شي ".

له عبدالرحيم شادان څخه منه چې پرته له زيادښت او کمښته دغه درې يادښتليکونه يې را واستول:

"د عبدالحميد مبارز د خبرو پر وړاندې " ليک"/ د يوه بې ځايه تور غندنه/ ۱۹۹۹زکال د جنوري پينځلسمه" ، " (يوه ليکوال ته) ليک/۲۰۰۱ زکال د جولای ۲۷" او " (هماغه ليکوال ته) دويم ليک/ ۲۰۰۱ز کال د نوامبر ۱۲ "

که څه هم د دويم ليک ډيرې برخې د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د وژل کيدلو له څرنګوالي سره نيغ تړاو نه لري ، ښايي د ليک يو شميرروښانوونکې برخې د ځينو لوستونکو لپاره په زړه پورې وي .

"د يوه بې ځايه تور غندنه "

تأريخ بايد له توکميزو ، ژبنيزو ، سيمه ييزو ، سياسي او ګروهنيزو تـنګ الواکيو "تعصب" پرته د واقعيتونو پربنسټ وليکل شي نه د کوڅې او بازار د ګنګوسو او ډنډورو پر بنسټ .

ما په وروستيو وختونو کې [د ۱۹۹۸ز کال په دسامبرکې] د عبدالحميد مبارز کتاب " تحليل واقعات سياسي افغانستان" ولوست. په خواشينۍ چې په کتاب کې دننه په ډيرو برخو کې له خيټې راوتلو کيسو ، ذهنيګريو، خيالي انځورګريو، سپکو بازاري روايتونو، درغليو او تور لګونو سره مخامخ کيږو .

د دغه کتاب په تومنه کې له ډيرتضاد او اړوپيچ " تناقض" سره مخامخ کيږو چې ښاغلي ليکوال د ځان د غټاوي لپاره راوړي دي. ددغه کتاب شننه به شنونکو او کره کتونکو ته پريږدم ، دلته غواړم د يوه بې ځايه تور په اړه خبرې وکړم چې پر ما[عبدالرحيم شادان] لګول شوی دئ:

ښاغلی مبارز د خپل کتاب په ۳۷٦ پاڼه کې د ديارلس سوه اووه پينځوسم کال د غوايي د مياشتې د اوومې د مانښام په اړه د خپلو کيسو جوړولو په لړ کې وايي چې :

"د غوايي د اوومې ورځې په مانښام د [ګارد بولندوی] صاحبجان سردار محمد داؤود خان ته وړانديز کوي چې دی به د ارګ سويلي لارچې (کړکۍ) بلل کيدله پرانيزي او يو ولايت ته دې ولاړ شي. محمد داؤود چې خپله او د محمد نعيم کورنۍ يې په ارګ کې راټوله کړې وه ، دغه وړانديز مني او کله چې غواړي په موټر کې سپور شي له يوه ګوټ څخه ډزې کيږي او دا ډزې له ارګ څخه دننه دي. وروسته څرګنده شوه چې دغه سبوتاژ د شادان له پلوه (چې وروسته پرچمی جنرال شو) تر سره شوی وو، ځکه د ګارد په لوړ پوړو افسرانو کې نوموړی يوازينی ژوندی افسر دئ چې نورو پاتې افسرانو په سرښندنې ځانونه له لاسه ورکړي ول ".

دغه کيسه د سړي په ذهن کې " په کورکې ناست له ټول بغداده خبر ړانده " کيسه را ژوندۍ کوي. عبدالحميد مبارز په ډيرې سپينې سترګۍ درواغ وايي ځکه:

۱ (موږ په کلکه له ارګ څخه ساتنه کوله. په هماغو لومړيو شېبو کې ، کله چې د زغره والې ليوا شوبلو د ددفاع د وزارت پر ودانۍ او د ارګ پر ختيځې دروازې برید وکړ ، په لومړي ګام کې د لومړی کنډک د بولندوی شهيد ډګرمن په بولنې مو د زغره وال ځواک څلور محاربوي ماشينونه د ارګ دروازې ته مخامخ ، د کانو او صنايعو د وزارت ودانۍ ته مخامخ ، ختيځې دروازې ته مخامخ او د سلامخانې دروازې ته مخامخ په سپکو توغنديو ويجاړ

کړل. همدارنګه د ارګ د دفاع په لړ کې د زغره وال ځواک په لسګونو شوبلې له کاره و لویدلې او په نوموړو شوبلو کې څلور شپیته تنه مو ژوندي یرغمل و نیول او په ارګ کې مو بندیان کړل .

۲ (هر پوه سړی کولای شي و انګیري چې د ګارد ټول وسله وال ځواک له ارګ ، له ولسمشر او د هغه له کورنۍ څخه ساتنه کوي او له ارګه دباندې په لسګونو شوبلې او زغره وال ګاډي درې وړې کوي ؛ که په دغسې یوې شېبې کې په ارګ کې دننه یو یا څو تنه پر ولسمشر ډزې وکړي نو د ګارد ځواکونه به پر ډزې کوونکي داسې د ګولیو باران جوړ کړي چې د هغه یوه ټوټه به هم ونه موندل شي.

۳ (کتاب د لنډ پوهنې او له ساده او رښو حقایقو څخه د بې خبرۍ پربنسټ لیکل شوی دئ. ټول پوهیږي چې د پوځي کودتا بولنه پرچمیانو نه وه ورکړې.(ښاغلي لیکوال مبارز ته ښایي چې په دې تړاو لږ پلټنه وکړي). له همدې املې په ګارد کې میشتو پرچمیانو ګومان کاوه چې ښایي یو شمیر اور پکودغې دروهې ته لمن وهلي وي نو ځکه یې په پریکنده ډول جګړه او له ارګ څخه یې ساتنه کوله .

۴ (زه عبدالرحیم شادان په هغه وخت کې د ولسمشرۍ د ګارد د پیژند د مدیریت آمر وم. محمد داؤود زه پیژندلم. عربي هیوادونو ، یوګوسلاویا ، هند ، پاکستان او ایران ته یې زه د خپلو سفرونو په ترڅ کې د خپل امنیت د سرګروپ په توګه ټاکلی وم. ماته زما وجدان اجازه نه را کوله چې ددغسې یوه ډاډ په بدل کې هاغسې یو ناځوانه کړو وړو ته لاس واچوم چې مبارز له خپلې ګیډې را ایستلي دي .

هغه څه چې ما په رښو سترګو لیدلي دي لنډیز یې په لاندې ډول دئ:

د ګارد بولندوی اروښاد صاحبجان د [۱۹۷۸ز کال د اپریل په ۲۸] د شپې د دوه وو بجو په شا او خوا کې امر وکړ یوه لارۍ چې ګرد چاپیره یې په سپکو توغندیو سمبال شوې وي چمتو شي. په لارۍ کې د یوه بنز موټر لپاره ځای پرځای کول هم په پام کې و نیول شول ؛ د ارګ شمالي دروازه د دلکشا مانۍ او لومړۍ مانۍ ته لاره ورکوي چې له هغه ځایه د فرانسې سفارت ته د تللو خوندي لاره ځي ؛ که سردار محمد داؤود خان منلې وای نو کولای یې شوای چې له همدې لارې د فرانسې سفارت اویا هرې خواته چې زړه یې غوښتل ولاړ شي .

د ګارد بولندوی سردار محمد داؤود خان ته ورغی او د لارۍ له چمتووالي څخه یې ورته خبر ورکړ. ددغه خبر د ورکولو په ترڅ کې دغه کسان د ولسمشر مخ ته حاضر ول :

ډګرمن سیدجان د ګارد د اوپراسیون مرستیال (وروسته د افغانستان د ډیموکراتیک جمهوریت د وسله والو ځواکونو په اعلی قوماندانۍ کې تورنجنرال) ، عبدالحق علومي د جمهوري ریاست د ګارد د کشف آمر (وروسته د تورنجنرال په رتبې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د مرکزي کمیټې د عدل او دفاع د کمیټې مشر) او جګتورن آقا محمد

سردار محمد داؤود د صاحبجان را پور واورید خو د هغه وړاندیز یې ونه مانه او په زغرده یې وویل:

"زه په ارګ کې پاتې کیږم "

مبارز وایي " د ارګ له یوه ګوټ څخه ډزې کیږي ، او دغه ډزې له ارګ څخه دننه دي. وروسته څرګنده شوه چې دغه سبوتاژ د شادان له ...." زه له مبارز څخه پوښتنه کوم چې " زه خو د توغندیو او مرمیو د سره اور په باران کې له هغو کسانو سره یو ځای چې نومونه مې پورته یاد کړل د ولسمشر تر مخ ولاړ وم ، ته د ارګ په کوم ګوټ کې پټ شوی وې او د ارګ له کوم ګوټ څخه تا لیدلي ، اوریدلي یا پوه شوی یې چې ډزې د چا دي؟"

درغلن لیکوال بیا لیکي چې : " د ګارد له لوړپوړو افسرانو څخه یوازې شادان ژوندی وو او پاتې کسانو په سرښندنې ځانونه له لاس ورکړي ول ".

مبارز یا په لوی لاس درواغ وایي او یا یې یوازې د سپینې ناپوهۍ په ټال کې سپینې پانې تورې کړې دي ؛ ځکه د ګارد د افسرانو له ډلې څخه ځوان بریدمن چوپان (د هماغې ورځې د شپږو بجو په شا او خوا کې) او ډګرمن محمد سرور په شهادت ورسیدل ، دیرش تنه سرتیري ټپیان شول او نور ټول ژوندي پاتې دي. له هغې ډلې څخه تورنجنرال عبدالحق علومي په ۱۹۹۳ کال کې په کابل کې شهید شو او تورن سید جان ژوندی دي .

نوموړی لیکوال د هماغې شپې د پینځو په تړاو د سپړلو په دوام وایي :" ډګروال صاحبجان د غوایي د اتمې [۱۹۷۸ز د اپریل ۲۸] تر نیمې شپې پورې مقاومت ته دوام ورکوي چې وروسته د هوایي بمباریو په لړ کې په شهادت رسیږي "

بیا هم د مبارز بې خبري او د حقایقو تحریف! شهید صاحبجان په بمباریو کې و نه وژل شو، بلکه د ارګ له تسلیمۍ وروسته کود تاچیان نوموړی یرغمل نیسي او بیا یې د راډیو افغانستان۵۲ شمیرې سټدیو ته بیایي. (د راډیو څو تنو کارکوونکو او ویاندانو کیسه وکړه چې د [۱۹۷۸ز د اپریل په ۲۸] نېټه یې د ورځې په لومړیو ساعاتو کې صاحبجان د راډیو په سټدیو کې لیدلی وو. البته څرګنده ده چې کودتا چیانو له هغه وروسته نوموړی په شهادت و رساوو)

د پینځې د لړۍ دوام په دې ډول دئ : د غوایي په اتمې [۱۹۷۸ز د اپریل په ۲۸] د سهار د څلورو بجو په شا او خواکې سردار محمد داؤود خان صاحبجان ، سید جان او عبدالحق علومي را وغښتل ؛ ارګ ته د نورو قطعاتو د مرستې د نه رسیدنې او د مقاومت د بې ځای والي په پام کې نیولو یې داسې لارښوونه ورکړه:

"نه غواړم ځوانان له منځه ولاړ سي. ددې لپاره چې د ډیروځوانانو د وژل کیدلو مخه نیول شوي وي ، ګارد تسلیم کړئ. زه نه تسلیږم. ما د دفاع د وزارت ، صدارت او د ولسمشرۍ په پ◌ُستونو کې هیواد او ولس ته سپیڅلي خدمتونه کړي دئ. هیڅکله مې افغانستان او د افغانستان ولس ته خیانت نه دئ کړئ. که ما کومه پازوالي یا جرم درلود نو ما دې د افغانستان د ولس په نیاو کې محکمه کړي ".

دا وې د افغانستان د لومړني ولسمشر سردار محمد داؤود خبرې چې د ولسمشر د ګارد افسرانو ته يې وکړې. د همدغې لارښوونې پربنسټ د ارګ د ختيځې دروازې پرسر سپين بيرغ و ځړول شو او ګارد تسليم شو.

په څو ورستيو کلونو کې يوشمير افغان ليکوالانو يو شميررسالې ، يادښتليکونه ، د سترګو ليدلي حالونه او تأريخي کتابونه خپاره کړي دي چې د افغانستان د شلمې پيړۍ د دويمې نيمايیې د تأريخي واقعيتونو په روښانونو کې خورا مرسته کوي. په دې ډله کې يو شمير " تش په نامه ليکوالانو" هم چې د تأريخ د ليکلو واک نه لري او ان د هغوی د ليکنې د ليکلاردود څرنګوالی ترپوښتنې لاندې دئ پاڼې تورې کړې دي او د پازوالې د پيټې له پورته کولو او د رښتيامونديې له هڅو پرته يا غټ غټ درواغ وايي او يا تحريف شوي حقايق رامنځته کوي .

ددغو درغلنو له ډلې څخه يو يا دوه تنه چې د خلق او پرچم د واکمنۍ په کلونو کې يې " د غيرګونديې" ترنامه لاندې لوړ دولتي دريځونه درلودل نن ددغو تورونو او ليکنو له لارې پرته له دې چې د هغو کلنو په پيښو کې يې "ګډون کړی وی" غواړي تا او ما ته ووايي چې " خپلواک ، اتل او مجاهد" وو.دغسې کسان هغو چوغکو ته پاتې کيږي چې ککره تر وزرونو لاندې ننباسي او د تيارو په ټال کې په سوچوهلو زانګي او څوک نه ويني. له همدغې ډلې څخه يو يې عبدالحميد مبارز دئ .

د " تحليل واقعات سياسي افغانستان" د کتاب په څلورم پوښ کې د هغه ليکل شوی ژوند ليک څرګندوي چې نوموړي د خپل ژوندانه لوړ اداري دريځونه د خپلو لوڅو پوڅو او هلو ځلو له لارې د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګونداو د پخواني شوروي اتحاد د سلاکارانود ډاډ له ترلاسه کولو وروسته د پرچميانو په وخت کې د " ښوونې او روزنې د وزارت د مرسيتال" پر څوکۍ کښينول شوی وو.

په دغسې رسمي دريځ کې د يوه سړي د ټاکلو واک يوازې د سياسي بيرو يا د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند د لوړ مقام په لاس کې وو. هېڅ پوه سړی نه شي کولای ومني چې يو " ګونديې ضد" (په کتاب کې د مبارز بله څيره!) دې په ناڅاپه او د ګوند د ډاډ له تر لاسه کولو وروسته پر دغسې يوه اداري دريځ ټکوهل شي .

مبارز په ناورهنه توګه غواړي د لوستونکي په سترګو کې خاورې و شيندي. هغه د خپلو دندو د سپړنې په لړ کې وايي : " په ۱۹۸۰ز کال کې د سواد د زدکړې مرستيال او له هغه وروسته فرانسې ته کډوال شو" ، خو نه غواړي ووايي چې تر څو کلونو پورې په نوموړي اداري کې دريځ پاتې شو. تر هغې شېبې پورې چې ډاډه وو چې شوروي ځواکونه په افغانستان کې پاتې کيږي ، کلونه کلونه د " وزير د مرستيال" په توګه پاتې شوی وو ، خو کله چې ورته څرګنده شوه چې شوروي ځواکونه له افغانستانه وځي ، نود تيښتې او کډوال کيدلو په لټه کې کيږي او له خلقيانو او پرچميانو سره د مخالفت د ډغرو وهلو لپاره ملاتړي!

د هيواد د سياسي او پوځي حقايقو تل ته رسيدل ، پر هغو پوهيدل او له هغوڅخه کره کتنه کول ژورې څيړنې ، پلټنې ، شپه او ورځ خولې تويولو او بشپړ ناپېيلتوب ته اړتيا لري. نه ليکل ډيرښه دي تر درواغ ويلو او تور تړلو. يو

په بل پسې کتاب خپرول ، درواغ ، تور ټړل او د ولس سترګو ته افسانې د حقیقت په توګه څرګندول ستره ګناه ده او عبدالحمید مبارز پر دغه بې لارې شوې له ګړنګونو ډک کړلیچ ، یوازینې یا لومړنی تللی سړی نه دئ .

پیړۍ پیړۍ مخکې مولانا جلالدین بلخي له دغسې قلم په لاس لیکوالانو څخه داسې سر تکَونه کړې ده:

"چون قلم در دست غداری بود/ لاجرم منصور بر داری بود."[illegible] جرمنی، 15 جنوری 1999

لومړنی لیک

ګرانه دوسته.....،

د سلام له ډالۍ کولو وروسته هیله من یم چې له خپلې کورنۍ سره روغ او رمې اوسی. ستاسو د دیارلس سوه اتیایم لمریزکال د غوایې د میاشتې د لسمې [۲۰۰۱ز د اپریل د ۳۰] نېټې لیک مې تر لاسه کړ. دا دئ ستاسو پوښتنو ته په لاندې ډول ځواب وایم :

۱ (له دیارلس سوه او اووه پینځوسم لمریز [۱۹۷۸ز] کال مخکې ، ما د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د پرچم له ډلې سره اړیکه درلودله ، لامل یې دا وو چې د ولسمشرۍ د ارګ یو شمیر افسرانو د پرچم له ډلې سره اړیکه درلودله او ما د دندو د تر سره کولو په ترڅ کې له هغوی سره نیږدې اړیکې درلودلې .

د غوایې له کودتا وروسته د دواړو خلق او پرچم د ډلو له پلوه د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند غړیتوب ته وبلل شوم. ماته د خلق یا پرچم په ډله کې ښکیلوالي ارزښت نه درلود ځکه د دیارلس سوه شپږپینځوسم لمریز کال د چنګاښ د دولسمې [۱۹۷۷ز د جولای ۳] نېټې له کنفرانس وروسته ګوند د یوه یوموټي د [ا. خ.ډ.ګ] په نامه یادیده. له دې امله پرکال دیارلس سوه او اووه پینځوسم [۱۹۷۸ز] د ګارد په لومړني سازمان کې د ازمایښتي غړي او پرکال دیارلس سوه اته پینځوسم [۱۹۷۹ز] د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند په اصلي غړیتوب ومنل شوم .

۲ (د غوایې له کودتا مخکې د جمهوري په اردو کې د دواړو خواوو افسران ول. ولسشر ، اروابنباد صاحبجان او په څه ناڅه ډول د دفاع د وزارت مشرتابه د پرچم د ډلې کدرونه پیژندل.د ګارد د کشف آمر عبدالحق علومي د خلق دډلې افسران اوما (عبدالرحیم شادان) چې په هغه وخت کې د ګارد د پیژند مدیر وم پرچمي افسران پیژندل .

۳ (له دیارلس سوه څلور پینځوسم [۱۹۷۴ز] وروسته د ولسمشرۍ او د دفاع د وزارت د مشرتابه د لومړنی څپې ټکان د پرچم د ډلې پرافسرانو ورغلې. په لومړي پړاو کې د ولسمشرۍ د ګارد بولندوی ښاغلی ضیا مجید په هند کې د پوځي اتشې په توګه وټاکل شو .

په دیارلس سوه او پینځه پینځوسم او دیارلس سوه شپږ پینځوسم [۱۹۷٦ او ۱۹۷۷] کې ، د پرچم د ډلې اتلس تنه افسران چې ګڼ شمیر یې د ګوند نامتو کدرونه ول او د خلق د ډلې لس تنه افسران له ګارد څخه د (دفاع د وزارت)

د مرکز او یا د ولایتونو قطعاتو ته تبدیل شول. البته ، له دې سره سره د دواړو ډلو افسران د غوایي د کودتا تر شپو ورځو پورې د ولسمشرۍ د ګارد په جزوتامونو کې جذب او ځای پرځای شوي ول .

۴ (دغوایي له کودتا وروسته د (پرچم) د ډلې له دوه ویشت تنو څخه چې ګڼ شمیر یې د ګوند کدرونه ول په لوړو ګوندي او دولتي مقامونو وګومارل شول چې د یوشمیر نامتو کسانو نومونه یې په لاندې ډول دي :

-شاغلی ضیا مجید د ولسمشرۍ د ګارد بولندوی/ په هند کې پوځي اتشه/ د ملي دفاع د وزارت د نړیوالو اړیکو مدیر

-ارواښاد ډګرمن ګل آقا خان د ولسمشرۍ د ګارد د اوپراسیون آمر/ د غوایي له کودتا وروسته تر برید جنرالۍ ورسید/ د هرات د اوومې فرقې بولندوی، د ملي دفاع د وزارت د سیاسي چارو رئیس او د افغانستان د خلکو د ډیموکراتیکې جمهوریۍ د انقلابي لوړې شورۍ مرستیال

-ډګرمن سید جان د ګارد د اوپراسیون د آمریت مرستیال/ د غوایي له کودتا وروسته

د تورنجنرالۍ تر رتبې ورسید/ د افغانستان د خلکو د ډیموکراتیک جمهوریت د وسله وال ځواک د سرقوماندانۍ د پوځ د څانګې پازوال

-ارواښاد عبدالحق علومي د ولسمشرۍ د مالۍ د کشف آمر/ د غوایي له کودتا وروسته د تورنجنرالۍ تر رتبې ورسید/ په کندهار کې د دولتي امنیت (خاد) رئیس ، د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د مرکزي کمیټې د عدل او دفاع مشر

-محمد عزیزحساس د ولسمشرۍ د ګارد د تشریفاتو د ټولې بولندوی/ د غوایي له کودتا وروسته د تورنجنرالۍ تر رتبې ورسید/ د ولسمشرۍ د ګارد بولندوی ، د حربي پوهنتون د قوماندانۍ مرستیال ، د دولتي امنیت (خاد) د لسمې اداري رئیس

-جګتورن سید حسن رشاد د ګارد د دویم کنډک بولندوی/ د غوایي له کودتا وروسته د تورنجنرالۍ تر رتبې ورسید/ د ستردرستیز د امنیت آمر

-ډګرمن محمد نادر خان وردک د ولسمشرۍ د ګارد د تشریفاتو د کنډک بولندوی

-جګړن دستګیرخان د ولسمشرۍ د مخابرې د آمریت مرستیال

-یو شمیر ټیټ پوړي افسران اوبریدګي چې د غوایي له کودتا وروسته یې په سرښندنې ارزښتناکې دندې تر سره کړې د مډالونو او دولتي نښانونو په ورکړې و ستایل شول

د خلق د ډلې د غړو شمیر لس تنه وو. هغوی هم د غوایي له کودتا وروسته د خلق په ګارد او د وسله وال ځواک په قطعاتو کې په سرښندنې سترې دندې ترسره کړې

۵ (د غوایي د مباشتې په اوومه د پنځنې په ورځ [۱۹۷۸ز د اپریل ۲۷] د دفاع د وزارت په لارښوونې د مرکز او ولایتونو په ټولو قطعاتو او ګارنیزیونونو کې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د مشرتابه د نیول کیدلو او زندان ته د هغوی د لویدلو په خوشحالۍ د ښادي لمانځنې په لاره اچول شوې وې. د ګارد د جزوتامونو په ګډون ټول قطعات د سهار له نهو بجو وروسته د ښادۍ د لمانځنې په خوښیو بوخت ول. د ورځې د یولسو بجو په شاو خوا کې د دفاع وزارت ټولو قطعاتو په ځانګړې توګه د ولسمشرۍ ګارد ته دنده ورکړه چې د ولسمشرۍ له مانۍ څخه دفاع وکړي. ځکه د پینځلسم او څلورم زغره وال ځواک شوبلې او محاربوي ماشینونه له خپل وضع الجیشي حالته دباندې را وتلې او د ښار پر لور په خوځېدو وې .

اروابښاد صاحبجان د دفاع د وزارت د لارښوونې له ترلاسه کولو وروسته د اضطرار حالت اعلان او امر یې ورکړ چې د ولسمشرۍ د ګارد ټول جزوتامونه دې له ارګ ، جمهوري ریاست او ګارد څخه په ساتنه کې چمتو شي .

د ګارد جزوتامونو ، له خپل پرسونل او په خپل جوړښت کې له ټاکلې وسلې سره چې لا مخکې په لومړۍ درجه احضاراتو کې راغلي ول په ډیر لنډ وخت کې (درې نیمې دقیقې) د ټول سئ په ډګر کې راټول او له هغه ځایه یې خپلو دفاعي مورچلونو ته مخه کړه. هغوی له مورچل نیولو وروسته دفاع را پیل کړه .

په پیل کې [د ګارد ? ژ] ټولو خلقي او پرچمي افسران له سمبالو وسله والو جزوتامونو سره ټاکلې سیمې او مورچلونه (چې مخکې یې په څو څو ځله د لومړي درجه احضاراتو په ترڅ کې د مورچلونو د نیولو تمرین کړی وو) و نیولې او له ارګ ، ګارد او جمهوري ریاست څخه په دفاع کې ښکېل شول .

په هماغو لومړیو شیبو کې چې د پینځلسم زغره وال ځواک ۷۱۵ شمیرې شوبلې د دفاع د وزارت پرودانۍ او د ارګ پرختیځې دروازې ډزې وکړې ؛ د ولسمشرۍ د ګارد د لومړي کنډک بولندوی اروابښاد محمد سرور خان (د ګارد د ختیځ اړخ د دفاع او ساتنې پازوال) خپلو ترلاس لاندې سرتیرو او جزوتامونو ته داسې امر ورکړ: " د پینځلسم او څلورم زغره وال ځواک شوبلې او محاربوي ماشینونه چې ګارد ، ارګ ، جمهوري ریاست اویا د ملي دفاع وزارت ته نیږدې کیږي او ډزې وکړي د سترګو په رپ کې د توغندیو تر اور لاندې ونیسئ او درې وړې یې کړئ ".

د جزوتامونو بولندویانو او پرسونل (سرتیرو) په بیړه پر شوبلو او محاربوي ماشینونو په سپکو توغندیو هغه شوبلې چې د دفاع د وزارت پر ودانۍ او د ارګ پرختیځې دروازې یې ډزې کړې وې له کاره و غورځولې. هغوی د ګارد د قراول مخته ، د ختیځې دروازې مخته او د سلامخانې دروازې مخته (د څلورم زغره وال ځواک او د شهید عمر قطعه) راغلي محاربوي ماشینونه او په هغو کې ناست پرسونل درې وړې کړل او وسوځېدل .

د غوايي د اوومې د پيښو په لړ کې شهيد ډګرمن محمد سرورخان او يو شمير په وسلو سمبال افسران د ګارد او ارګ مخته پرسړک ننوتل او د يرغلګروشوبلو ٦۴ تنه پرسونل چې د ګارد دپرله پسې توغنديو او نورو وسلو دډزو له امله له خوځښته پاتې شوي ول او يا د ارګ اوګارد پر لور د خوځښت زړه يې نه درلود پلي او ټول يې بندي او تر جدي څار لاندې يې ونيول. نيول شوي کسان د هماغې ورځې د سهار ترشپږو بجو پورې تر هغو شپبو چې ګارد تسليميده ، هماغلته ول .

٦ (له دې چې د پوځي کودتا لارښوونه او امر د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند د پرچم د ډلې له پلوه نه ورکړل شوې ، د پرچم د ډلې افسران د ماښام تر اوو بجو پورې د اړيکې د نشتوالي له امله د پيښې له لامل څخه خبر نه ول ،ځکه چې د ګارد او جمهوري رياست د ټلفوني اړيکو ټولې اړيکې پريک شوې وې. هغوی د مخابرې د اَمريت مرستيال دستګيرخان ته دنده ورکړه چې له ګارد څخه دباندې ووځي او د بشپړو مالوماتو له تر لاسه کولو وروسته دې بيرته ارګ ته راشي .

د ستګيرخان د هر ډول ګواښ په منلو د ارګ تر ديوال لاندې ويالې له لارې له ارګه دباندې ووت. نوموړی د مالوماتو له تر لاسه کولو وروسته د ماښام په اوو بجو بيرته راغی او د پرچم د ډلې افسرانو ته يې خبر ورکړ چې کودتا د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند د خلق ډلې پيل کړې ده .

له هغه وروسته د پرچم د ډلې افسرانو د ګوند د پوځي څانګې د ملاتړ پياوړتيا ته ملا وترله. همدارنګه د جزوتامونو بولندويانو چې ګڼ شميريې د ګوند د دواړو ډلو غړي ول له دفاع څخه لاس پر سر شول او د ګوند په ګټه يې هڅې پيل کړې .

۷ (اروښاد صاحبجان د ګارد د بولندې (د قوماندې په قرارګاه) په ځای کې وو او کله نا کله به د ګلخانې مانۍ ته د ولسمشر د ليدلو لپاره په تګ راتګ کې وو. د کنډکونو ، ټوليو او بلوکونو بولندويانو له خپلو مورچلونو څخه دفاع کوله .

د ماښام له شپږو بجو وروسته د جمهوري رياست په هوايي چاپيريال کې د هوايي ځواک الوتکې راښکاره شوې او جزو تامونه يې ځانګړې توګه د دلکشا د ساعت برج ته ځيرمه د دافع هوا) سټريلا 2 (Mټولی او د ارګ د سويلي ديوال اړخونه يې تر اور لاندې ونيول. د) دافع هوا د سټريلا 2 (Mد ټولې بولندوې بريدمن چوپان د الوتکو د ماشينګنو د ډزو له امله شهيد شو.

د ماښام له اوو بجو وروسته بم غورځوونکو الوتکو د ګارد ټولې سيمې ، ارګ او د دلکشا پر بڼ د بمبونو وَريا پيل کړه. د هغې په پای کې په ارګ کې دننه يو شمير زيرمتونونو اور واخيست او د اور په لمبو کې ايرې شول .

د پینځلسم زغره وال ځواک شوبلو د آریانا له څلور لاندې ، پښتونستان واټ او د کابل هوټل له شا او خوا د ګارد او ارګ پر ودانیو پرله پسې ډزې کولې. د همدغو ډزو له امله د ګارد دروغتون د ودانۍ یوه څنډه " د افغانستان بانک" ونړیدله .

د ماښام له اتو بجو وروسته د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د خلق ډلې په دې نامه چې یرغلګر ځواکونه د دلکشا بڼ ته ننوتلي او غواړي له هغې لارې ګارد او ارګ ته ننوځي د ګارد د لومړي کنډک سرغندویه او هڅاند بولندوی یوه ګوټ ته بیایي او هلته یې په شهادت رسوي (نوموړي له خپلو جزوتانونو سره یوځای د ارګ له ختیځ اړخ ، ګارد او جمهوري ریاست څخه په سرښندنې اوسرسپارلې توګه دفاع کوله)

د شپې له لسو بجو وروسته د ګوند د لارښوونې پر بنسټ اغیزمن تبلیغات ترلاس لاندې ونیول شول: " که جمهوري ګارد تسلیم نه شي ، لارښوونه شوې چې پرګارد او جمهوري ریاست دې ۵۰۰ کیلویي بمونه و ورَول شي ترڅو ټول له خاورو سره یو شي ".

د غوایي په اتمې نیټې د سهار په څلورو بجو [۱۹۷۸ د اپریل په ۲۸] سردار محمد داؤود ، د ګارد بولندوی صاحبجان، د ګارد د اوپراسیون مرستیال سیدجان او د ګارد د کشف آمر عبدالحق علومي را غواړي او ارګ ته د نورو ځواکونو له پلوه د مرستې د نه رسیدلو او د مقاومت د بې ځای والي په پام کې نیولو داسې وویل:

"نه غواړم ځوانان له منځه ولاړ سي. د دې لپاره چې د ډیروځوانانو د وژل کیدلو مخه نیول شوي وي ، ګارد تسلیم کړئ. زه نه تسلمیږم. ما د دفاع د وزارت ، صدارت او د ولسمشرۍ په پ◌ُستونو کې هیواد او ولس ته سپیڅلي خدمتونه کړي دئ. هېڅکله مې افغانستان او د افغانستان ولس ته خیانت نه دئ کړئ. که ما کومه پازوالي یا جرم درلود نو ما دې د افغانستان د ولس په نیاو کې محکمه کړي ".

د ولسمشر له لارښوونې او د ګارد د بولندوی د امر پربنسټ د سهار له څلورو بجو وروسته د ارګ د ساعت د برج (ختیځې دروازې) پرسر سپین بیرغ لوړ او د تسلیمیدلو تابیا تر لاس لاندې ونیول شوه.

۸ (ماسردار محمد داؤود څو څو ځله د ګلخانې په مانۍ کې ، او کله چې هغه د ودانولو له پروژو څخه لیدنه کوله او هم عربي هیوادونو ، یوګوسلاویا ، سویس ، ترکیې او هند ته د سفر پر مهال لیدلی دئ. چال چلند یې له سپیڅلې دوستۍ ډک وو او سړي ته یې زړورتیا وربښله .

په هغه شیبه کې چې صاحبجان ولسمشر ته د ګلخانې مانۍ ته مخامخ لارۍ برابره چې کړه چې که وغواړي د فرانسې سفارت (یا بل لوري) ته ولاړ شي د محمد داؤود روحیه ډیره لوړه وه. (هغه ونه منله چې له ارګ څخه ووځي). خو د هغه د هملارو ملګرو په ځانګړې توګه د کابینې د غړو روحیه چې په هماغه ورځ د وزیرانو په غونډه کې یې ګډون کړی وو ، ډیره الوتې او ضعیفه وه .

سره له دې چې ما له کابل څخه خپل یادښت لیکونه نه دي راوړي که تاسو د ارګ ، ګارد او جمهوري ریاست په اړوند نورې پوښتنې هم ولرئ مالومات به درکړم. والسلام. عبدالرحیم شادان ، جرمني ، د دیارلس سوه او اتیایم کال د چنګاښ شپږمه [۲۰۰۱ز کال د جون ۲۷]

دویم لیک

ښاغلی..... ،

د سلام او درناوي له وړاندې کولو وروسته هیله من یم چې له خپلې کورنۍ او خپلوانو سره روغ او رمی اوسئ. ستاسو د دیارلس سوه او اتیایم کال د لړم د مباشتې د دیارلسمې [۲۰۰۱ د اکتوبر د ۲۹] نېټې لیک را ورسید. دا دئ هغه ټکي چې زما په یاد دي سپرنه یې په لاندې ډول تاسو ته وړاندې کوم :

۱ (د ولسمشر سردار محمد داؤود او د جمهوري ګارد د بولندوی د لارښوونې پربنسټ د افغانستان د پخواني پاچا محمد ظاهر شاه د حسابي او عایداتي شتمنیو د پلټلو لپاره یو ځیړونکی پلاوی په لاندی ډول جوړ او وګومارل شو :

ښاغلی محمود لطیف د محمد ظاهر شاه شخصي مرستیال چې په هاغه وخت کې یې د لنډ مهال لپاره د جمهوري ریاست اداري چارې پرمخ بیولې : د پلاوي مشر/ عبدالرحیم شادان د جمهوري ګارد د پیژند مدیر : د پلاوی مرستیال او غړی/ ښاغلی آقا محمد د ګارد د مخابرې آمر: د پلاوي غړی/ ښاغلی ....(نوم یې زما په یاد نه دئ) د لوژستیک محاسب : د پلاوي غړی

پلاوي دنده درلودله چې د قلم مخصوص او شتمنیو (کاریز میر او دره آجر) حسابي چارې له نیږدې و پلټي ، کنترول یې کړي او ویې ځیړي .

۲ (د پخواني پاچا د کورنۍ غړو د چنګاښ له کودتا مخکې [۱۹۷۳ د جولای ۱۷] په ډیر پرتم اودرناوي بهر ته سفرونه کول. له لوړ پوړو مامورینو او د هوایي ډګر د امینت له آمر پرتهVIP خونې یا د الوتکې څنګ ته چا نه شوای کوای هغوی ته ور نیږدې شي. له کودتا وروسته کله چې د پاچا میرمنې او د کورنۍ نورو غړو غوښتل روم ته سفر وکړي ، د هغوی توکي او بکسونه د یوه ټیټ پوړي افسر له پلوه ضبط شول .

د هغه وخت د کورنیو چار د وزارت د ژاندارم او پولیسو د لوی بولندوی د لارښوونې پربنسټ د محمد ظاهرشاه د کورنۍ نقدي او جنسي توکي چې په یوه اوسپنیز صندوق کې ځای پرځای شوي ول د کابل د هوایي ډګر د امنیه قوماندانۍ د چارواکو له پلوه ونیول شول .

دغه بکس د جمهوري ریاست د لارښووني پربنسټ له هوایي ډګر څخه " دافغانستان بانک" ته ولیږل شو چې هلته ساتل کیده. نوموړي توکي د ښاغلي محمود لطیف ، عبدالرحیم شادان ، اروابناد صاحبجان ، ښاغلي محمد موسی عظیمي له پلوه چې په هاغه وخت کې "د افغانستان بانک" مرستیال وو لاسلیک ، مهر او په نښه شو .

۳ (د پلټنو د لاسوند په څلورومې مادې کې راغلې : " څرمن لاسي نصواري بکس چې په تَل کې یې سره زر او جواهر دي په سرټرلي توګه له پوښ سره یوځای د یوولسو کیلوګرامو په وزن د مخکیني پلاوي له پلوه وزن ، په نښه او لاسلیک شو ".

۴ (کله چې پلاوي بکس خلاص کړ ومې لیدل چې په بکس کې دننه یو شمیر سره زر لکه په غمیو پسولل شوي د غاړې د سرو زرو ګرانبیه هارونه ، ګوتې او والیګان د بکس په کښتنۍ برخه کې ځای پرځای شوي ول .

د څرمن بکس په تَل کې یو شمیر ډالر (چې شمیره یې زما له یاده وتلې) هم چې د سرو زرو ترڅنګ په پاکټونو کې اینبودل شوي ول د کابل په هوایي ډګر کې د شاهي کورنۍ له لاسه واخیستل شول .

۵ (د غه توکي او اسعار له یوه کال او څو میاشتو وروسته د نوموړېکورنۍ د غړو د نومونو له څرګندیدلو او د پلاوي له نښو او لاسلیک وروسته د هریوه په نامه او پتې په بیلا بیلو پاکټونو کې د(شاهي کورنۍ د استازي) محمد علي سلیمان له لارې چې په هغه وخت کې یې د بهرنیو چارو د وزارت د تشریفاتو په ریاست کې دنده تر سره کوله روم ته ولیږل شول. (د اسعارو شمیره د هریوه په نامه : له ۵۰۰ او ٦۰۰ ډالرو تر ۸۲۰ او ۱۱۰۰ ډالرو پورې او تر ټولو غټه شمیره یې ۱۸۰۰ ډاله وه)

٦ (د جمهوریت په لومړیو او دویمو کلونو کې [۱۹۷۳ او ۱۹۷۴] په صندوق کې دننه د سرو زرو په څرمن بکس کې له ځای پرځای شویو اسعارو پرته ، محمد ظاهر او کورنۍ ته یې نورې پیسې ونه لیږل شوې. د جمهوریت د دریم کال په پای او د څلورم کال په پیل [۱۹۷۵ او ۱۹۷٦] کې د محمدظاهر د اقتصادي ستونزو په پام کې نیولو د هغه د شتمنۍ او بانکي وندې له ګټې څخه په مباشت کې دوه زره ډالر د شاهي کورنۍ د لګښت لپاره لیږل کېدل. همدا رنګه په دیارلس سوه او پینځه پینځوسم کال کې [۱۹۷٦ز] کې د پاچا د بانکي وندې بیه د یوه چک له لارې هغه ته ولیږل شوه .

۷ (د هغه ترڅنګ د پاچا د کار په دفتر کې یو ټوک په لاس لیکل شوی کتاب ، لرغونې خطي نسخې او ارزښتناک کتابونه د محمد ظاهر په کتابتون کې ول. دغه ټول د اطلاعاتو او فرهنګ د وزارت، ملي آرشیف ، د دفتر د ریاست او د جمهوري ریاست او ګارد د یوه بشپړ او سمبال شوي پلاوي له لارې ملي آرشیف ته ولیږل شول .

۸ (ددې پوښتنې په ځواب کې چې آیا د غوایي د مباشتې [۲۷ اپریل ۱۹۷۸ز] کودتا ناکامه یا شنډه کیدای شوای ،باید وویل شي :

سره له دې چې د جمهوري ګارد سرتیرو او بولندویانو د غوایي د مباشتې د اتمې [۲۸ اپریل ۱۹۷۸] د سهار تر څلورو بجو پورې په ټینګه او سرښندنې له ګارد ، جمهوري ریاست او خپلو مورچلونو څخه دفاع وکړه له دې چې په ګارد کې دننه د ګوند ډیرغړي ول له دې امله د وسله ځواک پروړاندې مقاومت بې ځایه او د کودتا شنډول نا شوني ول .

په حقیقت کې د همدغې خبرې په پوهیدا سردار محمد داؤود لارښوونه ورکړه چې :" ګارد تسلیم کړئ تر څو ځوانان ونه وژل شي "...

په وروستيو کلونو کې که د افغانستان په کورنيو چارو کې د سترو هيوادونو لکه امريکا او چين او د عربي هيوادونو، ايران او پاکستان لاسوهنې نه وې شوای او د افغانستان د خلق ډيموکراتيک گوند کورنۍ گونډيماری او شخړې هوارې شوې وای ، د افغانستان وسله وال ځواک دومره پياوړی شوی وو چې په ۱۹۹۲ زکال کې يې دولت پرته له کوشني مقاومته نه تسليماوه ".

ستاسو د بريا په هيله. والسلام. عبدالرحيم شادن ، جرمني ، د ديارلس سوه او اتيايم لمريز کال د لړم يوويشتمه نېټه [۱۲ نوامبر ۲۰۰۱ زکال]

يوويشتمه برخه

د " مرجان" د پردې ترشا نقشه جوړوونکی

د ديارلس سوه او اووه پينځسوم لمريز کال د غوايي د اوومې له کودتا مخکې هم د محمد داؤود خان د وژلو نقشې کښل شوې وې. د دغې نقشې په خاورو کې د چا د لاس نښې په سترګو کيږي؟ دغې پوښتنې ته د سم يا لږ تر لږه رښتيا ته د نيږدې ځواب موندلو لپاره بايد د څو سمو او ناسمو ګزارشونو له کړليچونو څخه واوړو.

۱ (مرجان او توره په شاتګپالنه يا ارتجاع

ښايي باور کول پرې ګران وي ، خو د ميرمحمد صديق فرهنګ د " افغانستان در پنج قرن اخير" کتاب په ۸۴۱ پاڼه کې [لومړی چاپ ، د عرفان ، تهران/ايران له خپرونو ، د غوايي مياشت ، ديارلس سوه او څلور اويايم لمريز کال ۱۹۹۵ ز کال ، اپريل] د علي احمد خرم د وژل کيدا په اړه لاندنی پاراګراف په سترګو کيږي :

"[پرکال ؟] د نوامبر په مياشت کې د پلان وزير علي احمد خرم چې له يوه جاپاني پلاوي سره د خپل کار په دفتر کې په خبرو اترو بوخت وو د پوليسو د ساتونکو د افسر د سترګو تر څار لاندې د يوه سړي په لاس چې په وچ زور د هغه دفتر ته ننوتلی وو را و ايستل شو او د سړک پرغاړه د تومانچي په مرمۍ ووژل شو. وژونکي چې د پلان له وزير څخه غوښتل نوموړی دې تر هيواد مشر [محمد داؤود] پورې ورسوي ، د سړک د غاړې په ګڼه ګوڼه کې ورک شو. خو وروسته د مرجان په نامه يو سړی د بګرامیو پرسړک له يوه ښکاري توپک سره و نيول شو او د نياوتون د حکم پربنسټ د وژونکي په توګه تورن و بلل شو. کمونيستانو پر هغه د اخواني تور ولګاوه خو د هغه وخت د عدليې وزير نوموړی پرچمی و باله. له دې چې خلکو پر حکومت ويسا او ډاډيينه نه درلودله نو د هېڅ لوري پر خبرو يې باور ونه کړ. څرګنده نه ده چې هيواد مشر له رښتينو خبرو تر کومې کچې خبروو خو خاورو ته د علي احمد خرم د مړي د سپارلو پر وخت د هغه وژونکی يې د تورې ارتجاع له چوپړيانو څخه و ګاڼه." بس .

۲ (مرجان چپی وو کې ښي اړخی؟

"د پلان وزيرعلي احمد خرم ووژل شو : پلټنو څرګنده کړه چې وژونکی [مرجان] په چپيانو پورې تړلی وو خو له ورايه له اخوانيانو سره يو ځای شوی وو. هيواد مشر [محمد داؤود] د مړي د ښخولو پر مهال ګواښ وکړ او ويې ويل : دولت به هېڅکله او هېڅ څوک که چيې وي که ښي اړخی پرينږدي چې د افغانستان له برخليک سره لوبې وکړي. خاورو ته د علي احمد خرم د مړي د سپارلو پرمهال د شوروي سفير هم راغلی وو. (د " قيام جمهوريت بيست و شش سرطان سيزده پنجاه و دو هجري شمسي" [۱۹۷۳زکال د جولای ۱۷] د کتاب ۱۹ پاڼه ، ليکوال او ټولګر : ديپلوم انجنير کريم عطايي ، دويم چاپ ، سنټ ګلن ، سويتزرلند ، ۲۰۰۴ز کال)

۳ (مرجان ، ګلبدين حکمتيار او جيمي کارتر

"د ديارلس سوه شپږ پينځوسم لمريز کال د لړم د مياشتې په څلورويشتمه نېټه [۱۹۷۷ز کال د نوامبر ۱۶] په رڼا ورځ د پلان د وزير علي احمد خرم وژنه يوه بورنوونکې پيښه وه. د مرجان په نامه د لغمان د ولايت استوګن يو ښوونکی چې کمونيستي ليد لوری يې له ورايه څرګند وو د وزارت په ودانۍ کې د پلان له وزير څخه د ليدنې کتنې غوښتنه وکړه. دغه غوښتنه په ډير ټينګار او له ګواښونو ډکه وه .

وزير له جاپاني پلاني پلاوي سره خپله غونډوه وځنډوله او مرجان سره د ليدنې په موخه د غونډې له خونې راووت. د مرجان له ګواښه ډکه غوښتنه پر همدغه ځای پای ته ونه رسيدله. مرجان له خرم څخه وغوښتل چې هغه دې هيواد مشر داؤود ته و رسوي. خرم چې د ګواښ او ويرې په منګولو کې راښکيل شوی وو د مرجان غوښتنه و منله او له هغه سره د ارګ پرلور وخوځيد .

د [دواړو ترمنځ] د پوښتنو او ځوابونو لړۍ اوږده شوه.د وزير مرستې ته کوم مأمور يا څارندوی را ونه دانګل. وزير مخته او ترشا يې مرجان د وزارت له ودانۍ د ارګ پر لور په خوځېدا شول. علي احمد خرم د وزارت د ودانۍ مخته د مرجان د تومانچې د ډز له املې پر ځمکه را پريوت. وزير ته د مرستې په رسولو کې ډير ځنډ شوی وو. نوموړی په روغتون کې مړ شو .

مرجان و تښتيد او په شاه شهيد مېنه کې په خپل کور کې پټ شو. له پلټنيزو هڅو او مقاومت پرته نوموړي له خپلې تومانچې سره ځان پوليسو ته وسپاره. نوموړي داؤود ته څرګنده کړه چې وزير د وزارت په ودانۍ کې خوندي نه دئ .

خاورو ته د خرم د جنازې د سپارلو په وخت کې د ملګرو او عربي هيوادونو د سفيرانو تر څنګ د شوروي سفير ميخائيلوويچ پوازنوف هم راغلی وو. داؤود له ويرغاړۍ او نومیدۍ ډکه وينا واورولە. هغه چې نه شوای کولای خپل احساسات په خپل واک کې وساتي له دواړو د امريکا له متحده ايالاتو او شوروي اتحاد څخه سر ټـکَـونه وکړه او زياته يې کړه چې د شوروي په مرستو کې هم شخصي ګټې نغښتې دي. (د داؤود خان دغه وينا په رسنيو کې خپره نه شوه. د اطلاعاتو او کلتور وزير عبدالرحيم نوين په بيړه د راډيو ودانۍ ته راغی او وينا يې له منځه يووړه.)

د پيښې د پلټنې لړۍ پيل شوه. د پيښې په تړاو ډيرې ريښې او څانګې و ځغليدلې او بېځايه و پرسول شوه. يو شمير مأمورين په پلټـنو کې وګومارل شول. مأمورينو ته د شپې تنخوا وټاکل شوه او د کورنيو چارو د وزارت ترځمکلاندې ودانې د پلټنو لپاره په پام کې و نيول شوه .

د نوي اساسي قانون پربنسټ د پلټنې واک څارنوالۍ ته ورکړ شوی وو خو څارندويانو و کولای شول د " مرستندويانو" تر نامه لاندې د پلټنې لړۍ ته لاره وموميِ او په پای کې د پلټنې د پرمختګ لړۍ په خپله ولکه کې ونيسي. د پلټنې په ډله کې يوشمير پيژندل شوي او ښکاره څارندويانو لکه باقي ، نبي ، اتمر، همکار ، قطره ، خير محمد او نورو پرچميانو برخه درلودله او څارنوالانو ته څرمه يا فرعي ونډه ورکړل شوه. (د څارنوالو پر تنديو لا له پخوا د اخوانيت ټاپې لګول شوي وې ، ځکه چې د هغو په منځ کې يو شمير د شرعياتو له پوهنځي څخه راوتلي کسان هم ول.)

له هغه وروسته چې مرجان خپله خوله په څرګندونو او منلو پرانيستله او د علي احمد خرم وژنه او خپله اړيکه يې له اخوانيانو سره په تړاو ومنله نو د څارنوالانو ويره او وحشت لا زيات شو. له دې املې هغوی د څارندويانو برلاسۍ ته غاړه کښيښودله .

د عدلیې وزیر وفي الله سمیعي او د هغه مرستیال عبدالهادي هدایت کمزوی دریځ درلود ځکه، د هغوی پر نومونو د اسلامي غورځنګ د غړو او د " اخوانیانو" تور لګول شوی وو. له دې چې د عدلیې وزیر د چنګاښ په کودتا کې ونډه نه درلودله نو دې امله د دویمې کچې وزیرانو په کتار کې شمیرل کیده. نور څوک هم نه ول چې داؤود د پیښو له لړۍ او جرړوځخه خبر کړي .

مرجان نه ووهل شو او نه وځپل شو او په خپله خوښه او زړه یې خوله په خبرو پرانیستله. وژونکی یوازې یو سړی وو او د پلټنې د ډلې غړي ډیر ول. د پوښتنو او ځوابونو لړۍ تر یوې مودې دوام وکړ. دوسیه بشپړه شوه او په پای کې په راډیو کې یې خبر ورکړل شو .

په دغه پیښه کې د امریکا متحده ایالات او د هغه هیواد ولسمشر نیغ په نیغه، ګلبدین حکمتیار او په ولسي جرګه کې د شینوارو استازی محمد اعظم شینواری د لاس لرلو په تور پړ وبلل شول .

وژونکي داسې ومنله : " ګلاب الدین حکمتیار د جیمي کارتر په لارښوونه د شینوارو له استازي محمد اعظم سره په ګډه د میر علي احمد خرم د وژنې نقشه جوړه کړه. ددغې نقشې په پلي کولو کې ما [مرجان] ته حکمتیار لارښوونه را کړه او ما د کارتر نقشه پلې کړه ".

)له دغې پیښې مخکې د جبل السراج د سمنټو د شرکت مشر، مهندس شیرآقا چې د محمد داؤود د ملي کلوپ د دور د ملګرو له ډلې څخه شمیرل کیده په خپل کورکې پرته له دې چې د کور شیانو ته یې لاس ور وړل شي ، ووژل شو. داسې انګیرل کیږي چې دغه وژنه کوم پاخه او تکړه جنایتکار په پخسناکې (غصه) او سړې سینې تر سره کړي وي (

محمد داؤود د پلټنې د ډلې جاج او په دوسیه کې وړاندې شوي لاسوندونه و منل. دوسیه په عادي توګه نیاوتون ته ولیږل شوه. هغوی ونه شوای کولای چې خپلې خپړې کارتر ، حکمتیار او د شینوارو استازي ته و غځوي ، په پای کې یوازې د مرجان په زنداني کولو بسنه وشوه .

سره له دې چې مرجان کولای شوای و تښتي خو سرښندنه یې ومنله. خو که مرجان تښتیدلای وای چا کولای شوای د جیمي کارتر او ګلبدین حکمتیار پښه په دغه پیښه کې ښکیل و ګڼي؟

په همدغه وخت کې د شینوارو استازی محمد اعظم شینواری د محمد افضل خان شینواري زوی د دیورند له کرښې هاغه غاړه واووښت او وتښتید. نوموړي د شینوارو په سیمه کې ژوند کاوه او په جهاد کې یې هم برخه واخیسته. سره له دې چې د نور محمد تره کي او حفیظ الله امین د رژیم پروخت د هغه د کورنۍ ښځمنې او کوشنیان د څرخي پله زندان ته لویدلي ول ، پرکال دیارلس سوه او اووه شپیتم [۱۹۸۸] د ډاکټرنجیب په بلنه کابل ته راغی او د ننګرهار د والي په توګه وټاکل شو .

)ډاکټر حقشناس د خپلو نورو لیکنو په شان پرته له دې چې لاسوند وړاندې کړي د " دسایس و جنایت روس در افغانستان" د کتاب په ۴۷۴ پاڼه کې له عبدالسمیع ژوند څخه نوم اخلي او هغه د مرجان د پیښې د نیاوتون (محکمې) د مشر په توګه یادوي. ښایي د هغه موخه د عدلیې د وزارت د پلټنو رئـیس سمیع الدین ژوند وي ، ځکه د عبدالسمیع ژوند په نامه نه کوم څارنوال وو او نه کوم ورمنډګر 'قاضي ("

د غوایي له اوومې [۱۹۷۸ز کال د اپریل ۲۷] وروسته مرجان له چا سره ونه لیدل. ویل کیږي چې ښایي مرجان روسیې ته لیږل شوی وي. (سره له دې چې مرجان د خلق د ډلې غړیتوب درلود خو بیاهم د نورالاميني او اميني په رژیمونو کې په زندان کې پاتې شو او آزاد نه شو.خلقیانو ادعا کوله چې نوموړي له ګوندي لارښوونو څخه سرغړونه کړې ده. دا خبره ددې لامل شوه چې مرجان لیونی شي. د ببرک د رژیم پرمهال هم مرجان د څو مودې لپاره په زندان کې پاتې شو. هغه پرکال دیارلس سوه دري شپیتم [۱۹۸۴] تر درملې لاندې ونیول شو او پرکال دیارلس سوه او څلورشپیتم [۱۹۸۵] له بند څخه خلاص شو.د هغه مړی څه موده وروسته د کابل د [سړک ؟] ترغاړې ومونډل شو، داسې ښکاري چې نوموړی د زیات الکهولي څښاک له امله چې [پلاستیکي شراب] بلل کیدل مړ شوی وي. [د [داؤود خان د کي جي بي په لوموکې/داؤود خان در چنگال کي جي بي] د کتاب له ۱۳۳ تر ۱۳٦ پاڼو پورې او هم ۲۹۸ پاڼه، د الف هارون لیکنه ، ژباړه ، سَمَونه اویادَونه د حامد، د میوند د خپرندویې ټولنې خپرونه ، پیښاور/پاکستان، دسامبر ۱۹۹۷[.

۴ (مرجان او ډاکټر حلیم تنویر

د مرجان په اړه د پورتـنیو مالوماتو ۹۹په سلو کې برعکس د " تاریخ و روزنامـه نگاری افغـانسـتان" [د ډاکټرحلیم تنویرلیکنه ، د صبور د اسلامي مرکز چاپ /پیښاور/پاکستان، جنوري ۲۰۰۰] د کتاب په ۲۱٦ او ۲۱۷پاڼو کې پرته له دې چې د " داؤود خان د کي جي بي په لومو کې / داؤود خان در چنگال کي جي بي " له کتاب او یا د لیکوال او ژباړونکي (الف هارون او حامد) څخه په کوم ګوټ کې یاونه شوي وي ، مالومات ورکړل شوي دي .

دا دئ هماغه سل په سلو کې مالومات چې له هماغه ځایه څخه اخیستل شوي دي :

"د شاهدانو له ډلې څخه یو تن لیکي : " کله چې د دیارلس سوه اووه پینځوسم لمریزکال د مرغومي په میاشت کې [دسامبر ۱۹۷۸] د څرخي پله په زندان کې بندي شوم معلم مرجان مې په دویم بلاک کې ولید. لاس او پښې غورځول او خوښت یې غیر نورماله او یو شببه یې هم د یوه روغ رمټ انسان په څیر خبرې نه کولې. مرجان د د یارلس سوه اته پینځوسم لمریزکال د مرغومي په پینځلسمه نېټه [۱۹۷۹ز د جنوري پینځمه] د عمومي بخښنې په ترڅ کې له زندانه خوشې شو ".

ډاکټر تنویر د "تاریخ و روزنامه نگاری افغـانسـتان" کتاب په هماغه ۲۱۷ پاڼه کې زیاتوي : " رښتیا خبره دا ده چې کمونیستانو مرجان د نوم په بدلون روسیې ته بیولی ، د هغه ماغزه یې ورګډ وډ کړل او د رښتیا د بربنډیدلو د مخنیوی لپاره یې مرجان په یوه لیوني بدل کړ او بیا یې کابل ته را ولیږه چې د هماغې دروهې د رښتونې ختې او تومنې په اړه څه ونه شي ویلای .

څو ترخې پوښتنې : د ډاکټر حلیم تنویر په وینا د مرجان د لاس او پښو غورځول او خوځښت چې غیر نورمال " ول ، نو ولې په بند کې له دوه کاله او څو میاشتو وروسته د هیواد له کرښو دباندې د یوې پیاوړې دستګاه له پلوه دې په " عقـلي ګډوډې" ککړ شي او له هغه وروسته دې ورځخه یو" لیونی" جوړ شي؟ ولې کمونیستانو مرجان روسیې ته بیوه او هلته یې په یوه " لیوني بدلاوه ؟ " آیا کمونیستانو نشوای کولای مرجان ته د څرخې پله په زندان کې یو ساده امپول ورکړي چې خوله یې د تل لپاره ور وتړي او یا یې په یوه لیوني بدل کړي؟ دغه ماجرا یې ولې د " مرجان" د ښایسته نوم له بدلولو څخه را پیل کړه؟ ولې مرجان یې له روسیې څخه بیرته کابل ته راولیږه؟ او همدغو ته ورته څو نورې پوښتنې چې د [ځکه] ځواب نه لري.....

کاشکې ډاکټر تنویر د خپلو خبرو په پیل کې د " رښتیا خبرې ..." ضریب نه وای راوستای او دا یې نه وای هیره کړې چې : داسې یوې دستګاه ته چې د خپلو او پردیو مشرانو وژنه د ودکا د شرابو څښلو په څیر ساده وي ، نو د مرجان په څیر د یوه سړي وژونکي له غاړې ځړول چې پرته له وهلو او ټـکـولو یې ویلي ول " ما علي احمد خرم وژلی دئ " ښایي د یوې غوماشې له وژلو هم ساده وي .

که د ډاکټر حلیم تنویر د لیکنې هماغه پارګراف د مشرانو له دغې خبرې سره سمون خوړلای چې " حقیقت یا له ماشوم یا له لیوني وپوښتی" نو دا به ومنو چې ښایي روسیې د مرجان په لیوني کولو او په لوی لاس کابل ته د هغه په بیرته رالیږلو غوښتل د پلازمینې تلوسناک استوګن د " دروهې یا دسیسې په رښتنو" جړو پوه کړي !

۵ (مرجان او حفیظ الله امین

"د [افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند] د خلق د څانګې د ډیرو پټو پوځي سازمانونو پازوالي حفیظ الله امین او ډاکټر شاه ولي ، او د پرچم د څانګې د پټو سازمانونو پازوالي نور احمد نور او عبدالوکیل په غاړه درلودله. دغه داوړه سازمونونه د دوه اړخیزه ارګانیک ډاډ د نشتوالي له امله له یو بل سره ټینګ نه ول اوبدل شوي .

د همدغه یو ګوني ګوند د مشرتابه په ټولو پوړیو کې د خلق او پرچم د څانګو فرکسیونونو په برابره توګه ونډه اخیستې وه. د ا.د. خ.ډ.ګ نا اټکل کیدونکي یووالي ، د " ملي غورځنګ" ګوندي مشر سردار محمد داؤود ، واکمنې اشرافي کړۍ ، بیلابیل ښې لاسي سازمانونه او هم د سیمې په شاتګپالې ټولنې له هر وخت پخوا بوخ، غچ اخیستونکي ، پرغزناک ، ترهوري او په ژوره توګه هیښ پیښ کړل. خو د انترناسیونالیستي یو موټې وروړۍ او د ا.د. خ.ډ.ګ کې دننه د سیاسي او سازماني یو موټیوالي له پېځې د " ملي غورځنګ" د ګوند د مشرانو له لیونتوبه د ډکو دروهو جړې

او په دغه سازمان کې د نړیوال شکېلاک د پټو او څرګندو ایجنټانو هڅې په خپل وخت بربنډې او د اصولي نرمښت او نوښت په رڼاکې شنډې او له خاورو سره یو شوې .

د ګوندي یو والي د لړۍ غوړیدا او پرمختلنه ، د مخ په ودې رون اندې ټولنیزې مبارزې چټکتیا ، د ا.د. خ.ډ.ګ د ژوندانه او جګړیزې وړتیا غښتلي کیدل ، د هیواد انقلابي مبارزینو ته دا پیاوړتیا ور په برخه کړه چې د واکمن ملي غورځنګ د امر او نهی او د سردار محمد داؤود د ځانغښتونکي بنسټپالنې او د دولت د نورو لوړ پوړو استازو پر وړاندې د پینځه کلنې ترهګرې پالیسۍ له تراخه زغم وروسته لانجمنه او ډیموکراته جګړه راپیل او د ۱۹۷۶زکال د مې د مباشتې په لومړۍ د نړۍ د کارګرانو د یوموټیوالي د ښادۍ د لمانځنې په ورځ یې د لومړي ځل لپاره په واټونو کې د لاریونونو د سبمالولو له لارې د رژیم د چوپې خولې د دروهې کړۍ ورماته کړه. خو د د ا.د. خ.ډ.ګ د سیاسي بیرو له دغې زړَورې او په وخت برابرې پریکړې څخه د هغه مهال پولیس لا مخکې خبر شوي ول ؛ او دغه خبره د غوایي له پاڅون وروسته را بربنډه شوه .

د سردار محمد داؤود د واکمنۍ په وروستي کال کې د سیاسي بیرو د غونډو لړۍ د نورمحمد تره کي د کور د کین اړخ په ګاونډیتوب کې د خپل سري رژیم د پولیسو له پلوه ثبتیدلې او د " ملي غورځنګ" د مشر منګولو ته ور رسیدلې. هر ګوره ، دولت د ګوند له دغې پریکړې څخه په خبریدلو د ا.د. خ.ډ.ګ د مشرتابه پرډلې یې د خپل برید لړۍ ته چټکتیا ورکړه. مخکې له دې چې سردار داؤود د ا.د. خ.ډ.ګ پرمشرتابه برید وکړي ایران او عربستان ته یې سفر وکړ او د روحانیت غدکه (چپن) یې پرځان کړه او د بې ځایو پلمو او بېخوندو تلوسو په لټه کې شو .

د سردار محمد داؤود په شان حفیظ الله امین او ببرک کارمل هم هر یوه په بیلابیلو کچو د ګوند د دواړو څانګو د یو والي په ټراو ویرې او اندیښنې درلودلې. هغوی د دوه اړخیزو ختاوتنو اوبدګومانیو له امله دې ته غاړه کښینښودله چې د ګوند پوځي سازمانونو له یوبل سره یوځای او و اوبدل شي ، ځکه هغوی ویل چې افسران نه شي کولای پریو بل ډاډ وکړي.

دا چې آیا امین له سردار محمد داؤود سره ټراو او اړیکه درلودله یا نه ، په دې اړه د ډاډ وړ لاسوندونه نشته. خو حفیظ الله امین د سردار داؤود د دولت د بیروکراتیکې واکمنۍ پرمهال په آزاده توګه او د مبارزې د اصولو په نه پام کې نیولو، د پوځي سازمانونو او افسرانو چارې په ډاډه زړه پرته له کومې ستونزې پرمخ بیولې. له بله اړخه د سیاسي بیرو کار پوهه غړي به تل او په پرله پسې ډول د سردار داؤود د کورنیو چارو د وزیر قدیر نورستاني د څارګرو ځالګیو تر سیوري لاندې څارل کیدل .

د کودتا د رژیم د ملي مصوؤنیت د سازمان دوسیې ددغه انکار نه منونکي حقیقت پرستنې ولاړې وې چې سردار داؤود د ا.د. خ.ډ.ګ د پوځي سازمانونو او افسرانو له کړو وړو څخه په بشپړ ډول خبر وو. هغه د " خلق" د ډلې افسران پیژندل او ددغو افسرانو د هر یوه د نامه ترڅنګ یې (۷) نښه په سره رنګ کاږلې وه .

د سیاسي بیرو د غړو د دوسیو په پرتله د حفیظ الله امین دوسیه پریږه وه. د ګوند د مشرتابه او د پوځي سازمان (د سردار محمد داؤود د ملي مصؤونیت لاسوندونه) ما په خپله د غوایي د پاڅون [۱۹۷۸ز کال د اپریل ۲۷] د لومړۍ اونۍ په پای کې د یوه پلاوي په مشرۍ و پلټلې .

کله چې له واکمنو کړیو سره د حفیظ الله امین د ټرښت په اړه له نور محمد تره کي څخه پوښتنه کیدله هغه به په موسکۍ خوله ، نغوتو ، لغازو او غیر جدي توګه داسې ویل: هماغسې چې مور د کارګري پارټکي د دوران جوړونکې ایډیالوژۍ د خپراوي لپاره د " پیام وجدان" له خپرونې څخه ګټه اخلو ، پرته له دې چې د واکمنو کړیو اندیښنې را وپارول شي زمور ګوند ته هم ښایي چې د پوځ په کړښو کې د پیژندل شویو کسانو له لارې د اصوالي نوښت او نرمښت په اډانه کې د مخکښو زیارګالو ایډیالوژي دود او ترویج کړي او د ګوند سیاسي او ټولنیز بنسټ پیاوړی کړي .

که دغه ګومانونه او ذهني ټرښتونه یوې خواته کښیږدو ، په دې شک شک نشته چې حفیظ الله امین یو انارشیست ، پیښه پاروونکې ، وېلاړ وال (اراده ګرا) ، ځانخوښې ، بیرحمه ، د سړې سینې خاوند، پریکند، څوکۍ پال، لوړتیاپال، تیزهوښه ، هڅاند، زړور او د لوړهوډ لرونکی او د ریاضي ښه ښوونکې وو. هماغسې چې بارق شفیعي یې ستایي ، حفیظ الله امین لیواله وو چې د ګوند د مشرتابه په کړۍ کې " یوازینۍ بې سیاله" مشر و اوسي. د غوایي له پاڅونه مخکې او له هغه وروسته د هغه په کړو وړو کې پیاوړې ځانګنې ، هرڅه پر خپله ستنه راتاوول (ځان چورلېځ) ، او د واکمنۍ خونړي تمرکز ته د څرګندو لوڅو پوڅو او هلو ځلو هڅې لیدل کیدلې.

حفیظ الله امین د بهرنیو چارو د وزارت په تالار کې د " دیارلس سوه او اووه پینځوسم لمریزکال د پاڅون" د لومړۍ کلیزې د لمانځنې په ماښامنۍ میلمستیا کې په برالا او څرګند ډول ویل چې هغه به په افغاني ټولنه کې د ستالین ونډه و لوبوي. د امین د سیاسي ژوند ستره نیمګړتیا او د هغه د ماتې لامل دا وو چې نوموړي د ګوندي او دولتي اصولو اوتګلارو په پرتله شخصي اړیکو ته ډیر لومړیتوب ورکاوه. همدارنګه هغه ګوندي اودولتي کړنلارو او سازماني موازینو ته پاملرنه نه کوله .

باید په شو چې طاهربدخشي ، کریم زرغون ، امان الله استوار، ظاهر افق او ابراهیم سامل ټول خلقي کادرونه ول چې د دیارلس سوه او اووه پینځوسم کال د غوایي د مباشتې د اوومې [۲۷ د اپریل ، ۱۹۷۸ز کال] له پاڅون څخه مخکې له امین سره په ګوند کې دننه د شخړو له کبله په یوه بڼه نه په بله بڼه دې اته اړ شول چې له ګوند څخه لاس واخلي. له ډاکټر زرغون پرته ، نورو په بیلا بیلو ډولونو او تکتیکونو په نورو سازمانونو کې په جلا جلا نومونو خپلې مبارزې ته دوام ورکړ .

د حفیظ امین د خپلسرو پارَونو له ډلې څخه یوه یې د دیارلس سوه او شپږ پینځوسم لمریز کال د لړم په پینځه ویشتمه [د نوامبر ۱٦ ، کال ۱۹۷۷ز] نېټه د سردار داؤود د حکومت د پلان د وزیر علي احمد خرم د ترور نقشه وه.

د کندز په ولایت کې د ګوند د کنترول د کمیسیون پلټنو څرګنده کړه چې دغه نقشه د حفیظ الله امین له پلوه جوړه شوې وه .

زه په هغه وخت کې د ګوندي کنترول د کمیسیون مشر وم. د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د مرکزي کمیټې د سیاسي بیرو د فوق العاده پلاوي په جوړښت کې ، د ګوندي کنترول د کمیسیون غړي سلیمان لایق، د کندز د ولایت د ورهنګرو پازوال نظام الدین تهذیب او د کمیسیون نورو غړو ګډون درلود.

پلټنو څلور ورځې دوام وکړ. د پلاوي پوښتنو ته د نظام الدین تهذیب په کور کې د ګوند له سلو تنو څخه زیاتو کادرونو ځوابونه وویل. د څیړنو له پایلو څخه را څرګنده شوه چې حفیظ الله امین د خپلې دروهې د پلي کولو لپاره د ګوند له غړو او ان د ګوند له کادرونو څخه ګټه اخیستې وه او هغوی یې کارَولي ول .

له دغو پارَوونکو کړو وړو څخه د امین موخه دا وه : د مرجان د ګواښنو په ویره کې دې علي احمد خرم ارګ ته ننوځي او ترهګر مرجان دې تر سردار محمد داؤود پورې بوزي. له هغه وروسته دې د سردار داؤود پرضد ترهګره کړنه ترسره او سردار داؤود دې ووژني. بیا دې پوځ په تیارسي ودرَول شي. په دې توګه به حفیظ الله امین د وسله وال ځواک د پاڅون له لارې په آسانۍ سیاسي واکمني په خپلو منګولو کې راخپله او هم به د وسله وال ځواک د پاڅون په لړ کې خپل سیاسي سیالان او مخالفین درپې وړې او وځپي. (د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند پر مشرتابه د داؤود تر برید پورې د ګوند د کنترول دوسیه ، د دیارلس سوه او اووه پینځوسم لمریزکال د غوایي د مباشتې تر پینځمې [۱۹۷۸ز، د اپریل ۲۵] نېټې پورې د سلیمان لایق په کور کې خوندي وه. خو د سلیمان لایق د شفاهي ګزارش پربنسټ دغه لاسوندونه د سردار محمد داؤود له برید سره سم له منځه ولاړل.)

د سیاسي دفتر د لیږل شوي پلاوي جاج اخیستنې او لید لوري د غوایي د پاڅون په پیښو کې په زباد ورسیدلې؛ ځکه د افغانستان د ډیموکراتیک جمهوریت د جوړیدلو په سبا ورځ د امین لومړنی ګام د خرم د ترور د زندانیانو را بلل ول او له هغو څخه د شینواري په نامه د یوه سړي آزادَول او پنځول ول چې نوي جوړ شوي دولت خپلې لومړنۍ مادي مرستې له شینواري څخه را پیل کړې. د نوموړو بندیانو له ډلې څخه یوازې وژونکی مرجان له زندانه خوشې نه شو .

کله چې د ا.د. خ.ډ.ګ، د ګوند د څار یا کنترول د کمیسیون له لارې د حفیظ الله امین دغه پارَوونکې دروهه را بربنډه کړه نو په بیړه یې له مرکزي کمیټې څخه د حفیظ امین د ایستلو او په لومړي سر کې د ګوند د پوځي څانګې د پټو سازماني چارو له پازوالۍ څخه د هغه د شړلو سکالو را پورته کړه .

د سیاسي دفتر په یوه غونډه کې د پټ سازمان له پازوالۍ او له مرکزي کمیټې څخه د حفیظ الله امین د شړلو د مصوبې طرح کریم میثاق ولیکله. خو نور محمد تره کی او ببرک کارمل د مصوبې د لیږد او منلو مخه ونیوله .

تره کي د امین د شړلو خبره ځکه وځنډوله چې لومړی دې د یوې میاشتې په اوږدو کې د وسله وال ځواک لوړپوړي افسران او د پوځي څانګي مخکښ کسان د امین د اغیزو له کوډو څخه را وایستل شي .

د تره کي دغه دریځ په هېڅ ډول د سیاسي بیرو ډ ډیرو غړو لپاره د بسنې او منلو وړ نه وو. د دغه دریځ د پخې ختې او تومنې لامل لا تر اوسه څرګند نه دئ او پرهغه قضاوت کول هم ګران ښکاري." (ظهور و زوال حزب ډیموکراتیک خلق افغانستان" ، د اکاډیمسین دستګیر پنجشیري لیکنه ، له ۵۲ تر ۵٦ پاڼو پورې ، پیښاور / پاکستان ، ۱۹۹۹ زکال ، جنوري)

د همدغو خبرو پر سر د ۲۰۰۸ز کال د اګست پر شپاړلسمې نېټې د لاندنیو پوښتنو او ځوابونو لړۍ ورزیاته شوه :

سیاه سنګ: مرجان د پوهې او زده کړې له اړخه څه ډول سړی وو؟

پنجشیری: مرجان لوړې زده کړې وې، په عالي دارالمعلمین کې یې لوستنې کړې وې او ساینس یې درس ورکاوه .

سیاه سنګ: ستاسو د څار یا د کنترول کمیسیون د مرجان د کارنامې د پلټلو لپاره چې تاسو یې مشري کوله او سلیمان لایق ، قدوس غوربندی او نظام الدین تهذیب یې غړي ول ولې کندز یې غوره کړ؟

پنجشیری: مرجان د کندز د ولایت د علي آباد په ولسوالۍ کې په یوه ښوونځي کې ښوونکی وو. هماغلته ډیري خلک د نوموړي له سیاسي کړو وړو څخه خبر ول.

سیاه سنګ: ستاسو په وینا د څارکمیسیون د خپلې څلور ورځنۍ پلټنې په ترڅ کې له سلو څخه پورته ګوندي کادرونو سره خبرې اترې کړې چې مرجان د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند غړی وو او د محمد داؤود د وژلو فرمان یې له حفیظ الله څخه تر لاسه کړی وو. د دغه پټ راز له رابرښډیدلو وروسته ستاسو په ګوند کې کورنۍ غبرګون او د ګوند ټولیز دریځ په څه ډول وو؟

پنجشیری: د څار د کمیسیون د کار د پایلو له هر اړخیزو څېړنو وروسته په لومړي سر کې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند له مرکزي کمیټې څخه د حفیظ الله امین د شړلو او له پټ پوځي سازمان څخه د هغه د پازوالۍ د بیرته اخیستلو سکالو تر خبرو اترو لاندې ونیول شوه. د هغه په څنګ کې د ګوند مشرتابه لارښوونه وکړه چې ژر تر ژره دې یوه خبرتیا خپره او په هغې کې دې ټینګار وشي چې مرجان اخوانی دئ او د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند غړی نه دئ.

سیاه سنګ: آیا د مرجان په تړاو نوموړې خبرتیا خپره شوه؟

پنجشیری: هو. مور هغه خبرتیا په پراخه کچه خپره کړه .

محمد اقبال وزیری: بله نقشه

د ۲۰۰۸ زکال د جولای د مباشتې په دیارلسمه نېټه کاندید اکاډیمیسین محمد اعظم سیستاني د " پسرلني سباوون د ګولیو باران" ته لاندینی یادښت لیک را ولیږه :

"د نور محمد تره کي په حکومت کې د دفاع د وزارت د سیاسي چارو پخوانی رئیس محمد اقبال وزیری چې اوس په هالند کې کډوال دئ په خپل کتاب کې " د ثور پاڅون ، د کي جي بي دسیسې او د شوروي یرغل" [د دانش د خپرندویه ټولنې خپرونه ، پیښاور، ۲۰۰۷] تردغه سرلیک لاندې " د شوروي اتحاد له خوا د محمد داؤود پرضد د کودتا تجویز" داسې لیکلي دي :

۱ (۷۲ پاڼه - [دغه پاڼه سیستاني صاحب له پښتو ، دري ته ژباړلې وه]

"د داؤود خان د جمهوري ریاست ارګ ته ، خلقیانو له دوه وو لاره څخه ځانته لاره پرانیستلې وه : یو شمیر ننګرهاریو ملګرو د داؤود خان د ناظر بازمحمد د زوي نیک محمد له لارې او بلې ډلې د ګارد له بولندوی صاحبجان سره د پیژندنې او ملګرتوب له لارې (د یادونې وړ ده چې د لومړۍ ډلې مخ د غوایي له کودتا څخه مخکې لوڅ شو او له ګارد څخه په شړوني ، د وسله وال ځواک نورو لیواګانو ته ولیږل شول.)

د خلقیانو له پلوه د مخابرې افسر آقا محمد د ګارد بولندوی ګومارل شوی وو، سره له دې چې د ګوند د مشرتابه له پلوه د ګارد ملګرو ته لارښوونه نه وه ورکړل شوې خو آقا محمد تر سهاره د محمد داؤود تر ځار او سترګو لاندې د مخابراتو دنده پر مخ بیوله او خپله دنده یې په ډیرې پوهې او ورهنې د خلقیانو په ګټه تر سره کړه ، ان داؤود خان د کار تر پایه پرهغه بدګومانه نه شو .

په هغو شېبو کې چې داؤود خان یا د هغه نورو ملګرو آقا محمد ته لارښوونه کوله چې پلاني بولندوی یا پلانۍ قطعې ته دغه پیغام مخابره کړه نو اقا محمد به د مخابره کولو په وخت کې په ډیرې چالاکۍ او ټګمارۍ د مخابرې ځانګړې تنې دومره کښیکاږله چې غږ به رشکین (مغشوش) کیده او بل لوري به نشوای کولای د داؤود خان غږ په روښانه او څرګند ډول واوري. په پای کې بل لوري نه شوای کولای قومانده ترلاسه کړي .

د ماخستن د لمانځه مهال وو چې د داؤود خان ملګرو پریکړه وکړه چې له ارګ څخه ووځي. له دغه پټ راز څخه محمد آقا خبر شو او خپلو خلقي ملګرو ته یې ورساوه. په پای کې د داؤود خان زوی شهید شو او نور کسان د ګلخانې مانۍ ته و تښتیدل. په دې توګه د تیښتې پلان ناکامه شو ".

۲ (۵۱ پاڼه - [دغه پاڼه سیستاني صاحب له پښتو ، دري ته ژباړلې وه]

د دیارلس سوه دریځلویښتم کال [۱۹۶۴] د اساسي قانون پربنست د نبستأ ډیموکراتیکو لاسته راوړنو ټغر محمد داؤود ور ټول کړ او یواړخیز یو ګوندي سیاسي جوړښت یې رامنځته کړ. محمد داؤود چې ددولت په چارو کې پر یو شمیر ناوړو کسانو ډډه لګولې وه د یوه ګرګر (مستبد) واکمن په انځور کې یو ځل بیا را وځلید. محمد داؤود له خپل څنګ څخه د پخواني پاچا یو شمیر پلویان و شړل او رونړ اندي یې پرځان را ټول کړل. ان محمد نعیم خان [د محمد داؤود ورور] له دغې پو پنا کوونکې تګلارې څخه دومره زړه تورن وو چې د [محمد داؤود] له زوی عمر داؤود سره یوځای د هغه د وژلو په لټه کې شو .

دغې موخې ته د رسیدلو لپاره محمد نعیم خان ، عمرداؤود ته دنده سپاري چې په دې تړاو دې له پاچاګل وفادار سره خبرې وکړي. داؤود خان کلونه مخکې پاچاګل وفادارله پکتیا څخه کابل ته راغوښتی وو او په حربي ښوونځي کې یې زده کړې کولې. پاچاګل وفادار د آدینې (جمعې) او پیلنې (شنبې) په ورځو د هیواد مشر په کور کې وو او د دغې کورنۍ د غړي په توګه روزل شوی وو. داؤود خان پر پاچاګل وفادار بشپړ ډاډ درلود .

عمر داؤود ، پاچا ګل خپل کور ته رابولي او له نوموړي سره د همدغې خبرې په ګډولو هغه ته وایي چې اکا یې [محمد نعیم] هم غواړي په دې تړاو ور سره خبرې وکړي. بله ورځ نعیم خان او پاچا ګل له یو بل سره ګوري. پاچاګل د محمد نعیم د وړاندیز په ځواب کې وایي : " که داؤود خان د یوه لوړ غره پر سر بیده وي او زما په لاس کې ګل وي ، زه به ګل هغه ته نیږدې ور نه وړم چې د ګل بوی یې له خوبه را ویښ نه کړي. تاسو خود هغه د وژلو په اړه له ما سره خبرې کوئ." دغه خبرې ماته پاچاګل په فرانکفورټ [جرمني / کال؟] کې ویلي دي " .

ښاغلی اعظم سیستاني په پای کې زیاتوي : " ما نوموړې خبره له داکټر اکرم عثمان سره یاده کړه. هغه وویل : عمرجان زما ټولګیوال وو او ترهغه ځایه چې زما په یاد راځي دومره پوهیږم چې عمرجان د چرګ د وژلو زړه نه درلود، څه دا چې یو سړی ووژني او په تیره بیا د خپل پلار وژنې ته دې زړه ښه کاندي. عمر ډیر بې تمې سړی وو او هڅه یې کوله چې ځان له سیاسته لیرې وساتي. خپل پلار ته یې ډیرژوردرناوی درلود. د هغه ترځنګ سردار نعیم خان خپل ورور داؤود خان ته د زړه له کومې درناوی درلود او اړیکی یې لکه د پلار او زوی اړیکې وې. له دې امله کولای شم ووایم چې د لیکوال دغه ادعا بې ځټې او تومنې ده او جړې نه لري".

دوويشتمه برخه

بيا هـم مـرجـان...

د"Conflict in Afghanistan: A Historical Encyclopedia" ، کـتاب په ۱۴۹پاڼه کې چې د Frank Clements لېکنه ده د "خـرم، عـلـی احـمــد له 1931 تر 1977" سرلیک لاندی داسې راغلي دي:

"علي احمد خرم په [کابل/افغانستان کې] خپل کار د پلان په وزارت کې له ۱۹۵٦زکال څخه را وروسته پیل کړ. نوموړی په ۱۹۵۷ز کال کې د کابل پوهنتون د اقتصاد له پوهنځي او په ۱۹٦۸ د [امریکا په پنسلوانیا کې] د پیټـزبور له پوهنتون څخه فارغ او تر ۱۹٦۸ز کال پورې د امریکا په متحده ایالاتو کې د نورو زده کړو لپاره پاتې شوی دی. خرم په ۱۹۵۸ ز کال کې د پلان په وزارت کې د پلان جوړولو او د پلانونود همغږۍ د څانګې مشر وو او تر ۱۹۷۱ ز کال پورې د پلان جوړولو او سوداګرۍ د څانګې د مشر په توګه پاتې شو. له ۱۹۷۱ تر ۱۹۷۷ز کال پورې یې د پلان د وزیر په توګه کار کاوه .

د علي احمد خرم د وزارت په دور کې محمد داؤود پریکړه کړې وه چې د هیواد له اوږو څخه د شوروي د مالي مرستو د پیټې دروندوالی راټیټ او د پرمختګ په چارو کې د مالي مرستو لپاره ایران او عربي دولتونو ته مخ واړوي .

له همدې امله علي احمد خرم ته ویل شوي ول چې تر لاس لاندې او په پام کې نیول شوي پروژې دې ژر تر ژره پای ته ورسوي او د شوروي د نورو مرستو له منلو څخه دې ډډه وکړي .

خرم د ۱۹۷۷ز کال د نوامبر په شپاړلسمه نېټه د محمد مرجان په پلوه ووژل شو. مرجان ویل چې دغه وژنه یې د " اسلامي انقلاب" په نامه تر سره کړې ده ، د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د " خلق" له ډلې سره د هغه تړاو نورې پوښتنې را پورته کړې وې. نوموړی په ابدي حبس محکوم او وروسته د عمومي بخښنې په لړ کې له زندانه خلاص شو ".

(References: Louise Dupree & Albert Linette, eds 1974

Afghanistan in the 1970s, New York: Praeger), ABC CLIO, 2003

"مرجان د کي جي بي مرۍ "

ما د دیارلس سوه او یو اویایم کال د وري د مباشتې په دیارلسمه [۱۹۹۲ داپریل ۲٦] د " افغان ، ملي یو والي" د خپرونې په دریمه ګڼه کې د " هاشم میوند وال په وژنه کې پر محمد داؤود د بې بنسټو تورونود لګولو" تر سرلیک لاندې یوه لیکنه خپره کړه او ټینګار مې کړی وو چې د علي احمد خرم ، میراکبر خیبر ، سردار محمد داؤود او د هغه د کورنۍ او زمور د نورو زرګونو هیوادوالو د وژنې پریکړه د کي جي بي څارګړې اداري کړې وه." (غوث الدین

فائـق د " رازې که نمیخواستم افشأ گردد" د کتاب ۱۰۸ پاڼه ، پیښاور/پاکستان د افغاني مطبوعاتو مرکز، ۲۰۰۱زکال ، مارچ)

"زه اخواني نه یم"

د مرجان په لاس د علي احمد خرم د وژنې په اړه د " چند سطر شکسته در باره تجاوز روس در افغانستان" (نوی ډیلی/ هند ، د لیتو د خپروندیې ټولنې خپرونه) په کتاب کې په ۱۹۸۱زکال کې په ډیر لنډیز راغلې او همدغه لیکنه په ۱۹۹۵ زکال کې د " پګاه" د میاشتنۍ خپرونې په پینځمه ګڼه کې په کاناډا کې د دویم ځل لپاره خپره داسې شوې ده :

د دیارلس سوه او اوه پینځوسم [۱۹۷۸ز] کال په وروستیو شپو ورځو کې د هوایي ځواک له یو شمیر افسرانو سره یو ځای و نیول شوم چې د څرخي د پله د زندان دویم بلاک ته و سپارل شوو. د وخت په تیریدلو د زندان له چاپیریال سره اشنا کیدلو ؛ وا مې وریدل چې مرجان هم د بلاک د همدغه دالان په خونو کې بندي دی. د علي احمد خرم د وژنې خبر او د هغه د وژونکي اعترافات مې د رسنیو له لارې اوریدلي ول او د مرجان لیدنه راته په زړه پورې وه.

له یوې مودې وروسته مې مرجان ولید او غوښتل مې له نیږدې ورسره وګورم. مرجان /..../ لوړه ډنګره ونه او له هډوکو ډک وچ مخ یې درلود. د تفریح په ترڅ کې د بلاک په انګړ کې دریده ، خپله غاړه به یې لږ کړه نیوله او تر ډیر وخت پورې به یې سترګې لمر ته نیولې. مرجان ډیرې لږ خبرې کولې او د بې سر او پایو خبرو لور او ګودر یې مالوم نه وو او خبرې یې بې اندوله وې .

یوه ورځ مې له مرجان څخه د پلان د وزیر د وژنې په اړه پوښتنه وکړه. هغه ځواب راکړ :" هر هغه څه چې تاسو د راډیو له لارې اوریدلي او په ورځپاڼو کې مو لوستلي ، له اخواني توب او له ګلبدین حکمتیار سره زما له نیغو اړیکو پرته ، نورې ټولې خبرې سمې وې"!

موږپه لومړیو کې انګیرل چې ګڼې مرجان د [افغانستان د خلق] ډیموکراتیک ګوند او واکمن حکومت له ویرې درواغ وایي خو د وخت تیریدلو او د خلقي حکومت د پرله پسې وژنو لړۍ چې موخه یې د اخوانیانو ، مساواتیانو او په روس پورې د نه تړل شویو چپیانو وژنه وه بل ډول انځور رامنځته کړ ، له ټولو د پام وړ خواشینوونکې خبره د دویم بلاک په انګړ کې د دیارلس سوه اته پنځوسم لمریزکال د غبرګولي د مباشتې په اتمه او یولسمه نېټه [۱۹۷۹ز کال د مې ۲۹ او د جون لومړۍ] د داؤود د واکمنۍ د دور د بندیانو ډله ییزه وژنه وه (په وژل شویو کسانو کې داسې بندیان هم ول چې د خپل بند قانوني موده یې تیره کړې وه لکه ښاغلی فصیح د بامیانو د ولایت د یکاولنګ له ولسوالۍ څخه)

ددغو ټولو پيښو په لړ کې چې زمونږ ترمخ تيريدلې د مرجان د خطرناکې دوسيې په پام کې نيولو سره د هغه ژوندي پاتې کيدل مونږ ټول په شک کې و غورځولو او پوه شوو چې ترکاسې لاندې بله نيم کاسه هم شته .

د څرخي پله په زندان کې د مرجان د دوسيې مستنطين او د دهمزنګ د محبس مدير غني عمرزی صافي هم له مونږ سره د زندان په حجره کې بنديان ول. مرجان چې هر وخت نوموړي کسان ليدل نو د خپل د لاس د ګوتو په کړولو به يې ويل : " هغوی زما د لاس ګوتې را ماتې کړې دي ".

يوه ورځ مې له غني څخه د مرجان د " اخوانيتوب يا نه اخوانيتوب" په اړه وپوښتل. هغه ماته ځواب را نه کړ. هر ګوره ، زمونږ شک هغه مهال په يقين واوښت چې مرجان د ديارلس سوه اته پينځوسم لمريز کال د مرغومي د مياشتې د شپاړلسمې [۱۹۸۰ز کال د جنوري شپږمه] نيټې له عمومي بخښنې يوه اونۍ مخکې له يو شمير نورو بندي پرچميانو سره يو ځای له بنده آزاد شو)"دو تصحيح و يک تبصره، فـــرهـاد لبيب، ګڼه 91، د مـارچ لومړۍ 2009، www.kabulnath.de)

"مرجان نه خلقي وو ، نه پرچمي "

د ۲۰۰۹ زکال د فبروری په شپاړلسمه نېټه جنرال خوشحال پيروز صافي په ورين تندي ومنله چې د مرجان د ژوندانه او د هغه د کارنامو په اړه يو شمير پوښتنو ته ځواب را کړي .

سـياه سنګ: ويل کيږي چې تاسو مرجان له ډير نيږدې پيژانده؟

جنرال پيروز: له مرجان څخه زما پيژنده زما د دندې په تړاو وه. کله چې نوموړی د علي احمد خرم د وژنې په تور و نيول شو زه د کورنيو چارو د وزارت د منتظره قطعې د کشف آمر وم. د هغه له نيول کيدلو وروسته مې پينځلس شپې په يوې خونې کې ورسره تيرې کړې. د يوه ساتونکي په توګه ما د مرجان د ځاني امن او خوندي ساتلو دنده درلودله .

سـياه سنګ: هغه څه ډول سړی وو؟

جنرال پيروز: که ستاسو موخه د هغه د څيرې بيلګې وي ، مرجان تور بخونې لمرسوځولې رنګ درلود ، لوړه ډنګره ونه ، غټې سترګې او ډکې وروځې يې درلودلې ، له رواني اړخه لږ نا آرامه او عصبي وو. د پلار نوم يې غلام سخي وو. يو ورور يې ډاکټر افضل نوميده چې په روسيه کې يې زده کړې کړې وې او په سيد نور محمد شاه مينه [کارته نو] کې يې ژوند کاوه. سره له دې چې مرجان د يوې بې وزلې کورنۍ له ټغر څخه سر راپورته کړې وو خو ښوونځي يې په لوړو نمرو او لوړې درجې پای ته رسولی وو. په تنکۍ ځوانۍ کې يې ګلان پلورل. د ليد لوري له اړخه ويلای شم چې ښې زده کړې يې کړې وې ؛ هغه لوړې زده کړې يې ترسره کړې وې او په منځنۍ کچه يې هر اړخيزه مالومات

هم درلودل. مرجان د ننګرهار ولایت په شګه کې زیږېدلی وو او په ټبر زاخیل وو. مرجان درې ماندینې درلودلې، دوې ماندینې یې له شګې او یوه ماندینه یې له کندز څخه وه.

سیاه سنګ: له دغو دوه وو ګزارشونو څخه کوم یو یې رښتیا یا لږ تر لږه له رښتیا سره ډډه لګوي. ګزارشونه وایي چې : " مرجان د بګرامیو پر سړک له ښکاري توپک سره و نیول شو" او " مرجان د [پلان د وزیرعلي احمد خرم له وژنې وروسته] و تښتید او ځان یې په شاه شهید مینه کې خپل کورته ورساوه. نوموړی د تیښتې او مقاومت له هڅو پرته ځان له یوې تومانچې سره پولیسو ته سپاري ".

جنرال پیروز: د دیارلس سوه شپږ پینځوسم کال د لړم د مباشتې په څلورویشتمه نېټه د څلنې " چهارشنبې" په ورځ [۱۹۷۷ د نوامبر ۱٦] مرجان و کولای شول چې د علي احمد خرم له وژنې وروسته د پیښې له سیمې څخه وتښتي. وروسته څرګنده شوه چې په ټکسي کې سید نور محمد شاه مېنې ته د خپل ورور کورته تللی وو. له هغه وروسته مرجان له ډیرو ګړنګونو او کړلیچونو په تیریدا ځان د یک لنګه کوتل ته رسولی وو او له هغه ځایه یې غوښتل له بګرامیو څخه ولاړ شي او ځان د خلکو له سترګو په کوم ګوټ کې پټ کړي. د لارې په اوږدو کې د نساجي د رئیس موټر ناڅاپه د مرجان مخې ته ورځي. مرجان موټر دَرَوي او له زور زیاتي او ګواښونو څخه کار اخلي او غواړي چې ده ته هم په موټر کې ځای ورکړي. په دغې شېبې کې د مرجان هڅې بریالې نه وې ځکه په همدغه شېبه کې یو بل سړی تیریږي چې دوه سپیان له ځان سره لري او پیښه یې له ورایه څارله نوموړي سري لیدل چې یو ناپیژندل شوی سړی شکمنې لوڅې پوڅې او هلې ځلې کوي. هماغه سړی د مرجان پرځان خپل سپیان خوشې کوي. مرجان بله لار نه لري او بیرته سید نورمحمد شاه مېنې ته را ګرځي. په پای کې د هماغې ورځې د ماسپښین په څلورو بجو د سید نورمحمد شاه مېنې د ۲۴ سړک [کارته نو] د نانوایي په تم ځای کې د پولیسو ګوتو ته لویږي ، سره له دې چې په لاس کې یې توپک او تومانچه وه ، نیول کیږي .

سیاه سنګ: آیا خرم په هماغه تومانچې وژل شوی وو؟

جنرال پیروز: نه! د عدلي طب پلټنو او څېړنو څرګنده کړه چې د پلان د وزیر له مړي څخه د امریکایي Walther تومانچې ګولۍ موندل شوې وه. خو دا څرګنده نه شوه چې نوموړې والتر تومانچه په څه ډول ورکه شوه. آیا مرجان نوموړې تومانچه په کوم نا مالوم ځای کې لیرې غورځولې وه یا یې په پټه چاته ورکړې وه؟ زه نه پوهیږم. خو له وژونکي څخه یو ښکاري (چره یې) توپک او یوه اسپانوي "Llama" تومانچه لاس ته راغلې وه .

سیاه سنګ: آیا تاسو پوهیږئ چې د مرجان ګوتو ته نوموړی ښکاري توپک په څه ډول ورغلی وو؟

جنرال پیروز: د مرجان ورور ډاکټر افضل د پلټنې ډلې ته داسې وویل : د علي احمد خرم له وژل کیدلو دوې ورځې مخکې ما مرجان ته په کور کې ډیر نصیحت وکړ او ورته مې وویل چې تا زده کړې کړې دي او تا ته ښایي چې له ورانکارو او غیر قانوني کړو وړو څخه ځان لیرې وساتی خو مرجان د تل په شان له ما سره شخړه کوله او زما د خبرو

پروا يې نه کوله. وروسته خبر شوم چې دغسې يو غټ جنايت يې تر سره کړی دی. مرجان د پښې له سيمې څخه له تښتيدا وروسته ، زما د ماندينې په وينا زما کورته راغی او له هغې يې و غوښتل چې ښکاري توپک او تومانچه دې ورته په بيړه ورکړي. زما ماندينې مقاومت او مخالفت وکړ. خو مرجان په دې بريالی شو چې نوموړې وسله له اجازې پرته را پورته او له کوره ووځي .

سياه سنگ: د مرجان تر څادر لاندې د پټو نقشو او کسانو په اړه څه مالومات لرئ؟

جنرال پيروز : مرجان د خپلو شخصي او خصوصي کيسو ترڅنگ چې هره شپه به يې ماته کولې د پلټنې د ډلې د پوښتنو او ځوابونو لړی به يې هم ټکی په ټکی را ته ويله. يوه شپه مرجان راته داسې وويل : " دوه کاله مخکې [۱۹۷۵] کله چې زه کندز ته د ساينس د ښوونکي په توګه ولاړم هلته په امام صاحب کې له گلبدين حکمتيار سره آشنا شوم. هغه ماته وويل ' غريب سړی يې او روزگار دې هم سم نه دی.مگر زه در سره مرسته کولای سم چې ژوند دې ښه سي. گلبدين زياته کړه چې : ' له ما سره اړيکه ټينگه وساته. تا له ځان سره پاکستان ته بيايم او له يوې مودې وروسته بيرته هيواد ته را ستنيږو" لنډه دا چې له هغه سره پاکستان ته ولاړم او هلته مې د پوځي زده کړو يوه دوره تيره کړه. هيواد ته د ستنيدا په وخت کې ماته حکمتيار د شگې په سيمه کې وويل :" دلته د څو شپبو لپاره د يو چا ليدلو ته ورځو." له هغه وروسته زه يې يوه سړي ته ور وپيژندلم اوورته يې و ويل : " دا سړی زما نوی ملگری دی." نوموړي سړي له روغبړ او د هر لور او گودر له خبرو وروسته يې يوه سړي ته چې بزگر ښکاريده گوته ونيوله او ويې ويل : " ايا کولای شی د هغه سړي ژوند په يوه ډز واخلی؟ " هک پک پاتې شوم او گلبدين ته مې وکتل. گلبدين غلی او بې تفاوته ولاړ وو. پوه شوم چې اوضاع خراپه ده. ما هم له ناچاری پريکړه وکړه او ناپيژانده بزگر مې په يوه ډز مړ کړ. حکمتيار په ډيره سړه سينه ماته مخ را تاو کړ او په موسکا يې وويل : " آپرين ! ښه نښه ويشتلای شي. له هغه وروسته د کندز په لور و خوځېدلو ".

سياه سنگ: مرجان د علي احمد خرم په اړه څه ويل؟

جنرال پيروز: زه به يې تاسو د مرجان له خولې ووايم." ماته يوه ورځ گلبدين حکمتيار داسې دنده را وسپارله : کابل ته ولاړ شه او علي احمد خرم د کار له دفتره دباندې را وباسه. له هغه سره يو ځای د وزيرانو په موټر کې پورته شه او ورته ووايه چې تا ارگ ته داؤود ته بوځي. له دې چې د وزيرانو موټران د ارگ په دروازه کې نه پلټل کيږي د خرم په مرستې په ډيرې آسانۍ کولای شی د داؤود خان د کار دفتر ته ولاړ شی او هلته يې ځای په ځای ووژنی. ددغې پيښې په ترڅ کې به دري تنه نور ستا امنيت ونيسي ".

سياه سنگ: ولې د نورو وزيرانو له ډلې څخه علي احمد خرم په نښه شوی وو؟

جنرال پيروز: د مرجان په وينا خبره په هيڅ ډول د پلان د وزير پر سر نه وه. هر وزير چې گوتو ته ورغلی وو د هغه کار کيده د هغه موخه دا وه چې د وزيرانو په ځانگړي موټر کې ارگ ته دننه ولاړ شي او د سردار داؤود ليدلو ته

ورسول شي. د مرجان موخه د ولسمشر وژل ول او له وزير سره يې سر او کار نه درلود. مرجان د خپلې نقشې د پلي کولو لپاره د پلان وزير ځکه غوره کړ چې د نورو وزارتونو برخلاف د پلان د وزارت ودانۍ په ډير ښه ځای کې د سړک په غاړه کې پرته وه ؛ او نوموړې ودانۍ نه کومه څلور ديوالي او نه ساتونکي درلودل. په دې مانا چې په ډيرې آسانۍ يې کولای شول ځان خپلې ټاکلې موخې ورسوي .

سـياه سنگ: او د علي احمد خرم د وژل کيدلو څرنگوالی؟

جنرال پيروز: مرجان وويل : کله چې زما زړه مې ډاډه شو چې هغوی زما امنيت د افغان لوی پلورنځي [فروشگاه بزرگ افغان] ودانۍ ته نيږدې نيولی دی او د کومې خرابۍ په رامنځته کيدلو د امنيت نيوونکو ټکسي زما د ژغورنې لپاره را دانګلای شي نو د پلان د وزارت له دروازې نيغ په نيغه د وزير سکرتر ته ورغلم او هغه ته ومې ويل: د پلان ښاغلي وزير صاحب ته يو ډير ضروري او مهم پيغام لرم. سکرتر وويل : وزير صاحب له يوه بهرني ميلمه سره د ليدلو په غونډه کې بوخت دی. سترګې په لار کښينئ چې غونډه پای ته ورسيږي. ما وويل : نه ! نه شم کولای سترګې په لار پاتې شم. زه بايد همدا اوس هغه ووينم. سکرتر وويل : اجازه نشته. وزيرصاحب ته ستاسو تګ هيڅ امکان نه لري. هغه د جاپان له يوه سوداګريز پلاوي سره ډيره مهمه او ضروري غونډه لري. ما وويل : زما کار تر ټولو مهم او ضروري دی او پرته له دې چې د سکرتر ټينګار او مخنيوی په پام کې ونيسم د وزير خونې ته ننوتلم او هغه ته مې په بيړه وويل چې ما له ځان سره د داؤود خان د ليدلو لپاره ارګ ته دننه بوځي. مخکې له دې چې علي احمد خرم کوم غبرګون له ځانه څرګند کړي وړاندې ولاړم او د هغه د دفتر د ټيلفون مزی مې پريک کړ. وزير بله چاره نه درلودله او له ما سره يوځای له خونې را ووت او په لاره روان شوو. وزير موټر ته د پورته کيدلو په حال کې خندونه رامنځته کول. له بلې خوا وخت مې له لاسه ورکاوه او له بل لوری خلک او څو تنه وسله والو کسانو مخته را دانګل. ما چې داسې وليدل نو ما هم وزير په ډزو وويشت او په ټکسي کې و تښتيدم .

سـياه سنگ: آيا دا رښتيا ده چې مرجان د پلټنو په لړ کې نه وهل شوي او نه ټکول شوی او هر څه يې په خپله خوښه وويل؟

جنرال پيروز: سل په سلو کې رښتيا ده. مرجان له وهلو ټکولو پرته هرڅه په خپله ومنل. دا هم بايد ور غبرګه کړم چې د مرجان له نيول کيدلو وروسته تر څو اونيو پورې په ولچک او زولنو کې ساتل کيده. چارواکي انديښمن ول چې مرجان ځان ونه وژي او يا کوم بل خطرناک کار ته لاس وانه چوي .

سـياه سنگ: آيا د ځان وژنې نښې نښانې په هغه کې ليدل کيدلې؟

جنرال پيروز: مرجان په څو څو ځله ماته ويلي ول چې : کاشکې يوه تيره اوسپنه ، ميخ ، چاکو يا تيغګی مې لاس ته راغلی وا ی چې ځان مې ددغه ژوند له شر څخه خلاص کړای وای .

سیاه سنگ: ویل کیږي چې مرجان رواني ستونزې درلودلې ، آیا رښتیا ده؟

جنرال پیروز: په پخوانیو یې نه پوهیږم. خو دومره پوهیږم چې د چا خبره د مرجان " اعصاب لږ خراب" ول. ما د مرجان په ساتلو کې پینځلس شپې ورځې نوکریوالي وکړه ، بیا کورته ولاړم ، دوه ورځې ورسته بیرته راغلم په هکپکوالي مې ولیدل چې د مرجان رنګ تک ژیړ او مخ ، لاس او پښې یې شنې اوښتې وې او سر یې په یوه دستمال کې پیچلی وو. ما وپوښتل چې څه ورباندې شوي ول ما ته وویل شول : کله چې ته نه وی ، د کابل ولایت د قرار ګاه بولندوی هاشم (غویی هاشم / هاشم ګاو/دا د مرجان تکیه کلام وو چې هر چا ته به یې " غویی/ ګاو" ویل) د مرجان خونې ورغلی وو او له هغه یې یو شمیر پوښتنې وکړې. یا مرجان سم ځوابونه نه ول ورکړي یا یې داسې شیان ورته ویلي ول چې هغه یې ډیر سخت په قهر کړی وو. په پای کې نوموړي بولندوی مرجان ته د ناموس سپکې سپورې او ښکنځل وکړل ؛ د مرجان دوې ماندینې هم د کورنیو چارو وزارت ته راوړل شوې وې او هغوی ته یې په نغوتې سپکې خبرې کړې وې. مرجان د ښکنځولو په اوریدلو د خونې له ګوټ څخه کوشنی میز را پورته کړ او د بولندوی هاشم په ککره یې وواهه او هغه یې په ځمکه را ځملاوه. په همدې ترڅ کې مرجان بولندی ته لاس واچاوه چې د هغه تومانچه را واخلي. وسله والو ساتونکو په بیړه را ودانګل او مرجان یې ټینګ ونیو چې تومانچه یې لاس ته ور نه شي. د وسله والو ساتونکو یو تن د تومانچې میل د مرجان په ککره دومره ټینګ وواهه چې د مرجان د ککرې پوټکي او هډوکي ژور ټپ واخیست. ددې لپاره د مرجان د ټپي کیدلو پازوالي بیرته د مرجان په غاړه ور و غورځوي هغوی وویل چې مرجان د بولندوی هاشم له وهلو ورسته د تشناب په لور منډه کړه او خپله ککره یې د لاس مینځلو د اوبو په نلکه ټپي کړه. هر ګوره همدو پیښو ته ورته او د مرجان نورو کارونو ته په کتنې کولای شو ووایو چې مرجان په نسبتاً ژورې عصبي ناروغۍ اخته شوی وو. د ساري په ډول ، مرجان به په نا څاپه سترګې لمر ته نیولې او تر شونډو لاندې به په بې مانا ډول غومبیده .

سیاه سنگ: د مرجان د سیاسي اړیکو په اړه څه مالومات لرئ؟

جنرال پیروز: مرجان د خپلو اعترافاتو او کیسو پربنسټ د ګلبدین حکمتیار د اسلامي ګوند غړی وو .

سیاه سنگ: آیا مرجان د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند غړی نه وو؟

جنرال پیروز: دا چې وایي مرجان کین اړخی وو او یا کین اړخی لید لوری یې درلود له سره تر پایه غلطه ده. په هماغو لومړیو پینځلسو ورځو کې چې زه له مرجان سره وم ، هغه راته داسې وویل : نه پوهیږم زه لیونی شوی یم یا د پلټنې ډله لیونۍ ده. و مې پوښتل ، څنګه؟ مرجان وویل : نن یې ماته ویل چې که ته ومنـی چې د خلق د ډلې غړی یې ، مور دې خوشې کوو!

سیاه سنگ: د پلټنې د ډلې نومونه مو په یاد دي؟

جنرال پيروز: صديق واحـدي وردک ، مـير گل ، له مرجان څخه پلټنې کولې او يو بل تن هم وو چې هر څه کوم نوم يې زما په ياد نه راځي.

سـياه سنگ: الف هارون د " داؤود خان د کې جي بي په لومو کې" کتاب ليکلی ، نوموړی کتاب حامد ژباړلی او ځينې سَـمَونې يې هم پکې راوړي دي. په نوموړي کتاب کې د پلټنې د ډلې د غړو نومونه داسې ياد شوي دي : " باقي ، نبي ، اتمر ، همکار ، قطره ، خير محمد او نور پرچميان"...

جنرال پيروز: دا سمه ده چې نوموړي کسان ټول د افغانستان د خلق ډيموکراتيک گوند د پرچم د ډلې غړي ول. خو راځـئ لومړی په هماغه کال کې چې د مرجان د پلټنې خبره تر لاس لاندې وه د هغوی برخليک ته پام وا چوو او بيا د خبرې له سموالي يا نه سموالي څخه جاج واخلو:

باقـي د کورنيو چارو د وزارت د پيژند مديراو د کابل د قاضي له کلا [قلعه قاضي] څخه وو. نوموړي د کورنيو چارو له وزير سره د ستونزې له امله لومړی د هلمند ولايت د امنيې د بولندوی په توگه ټاکل شوی وو او بيا کورناستی شو او رسمي دنده يې نه درلودله. د اتمر نوم غلام علي وو او د کورنيو چارو د وزارت د څارگړې څانگې غړی وو. اتمر له کارپوهنيز اړخه نه شوای کولای د مرجان د پلټنې په پلاوی کې برخه واخلي. په همدې توگه نبي د ترافيکو د رياست کار کوونکی وو، قطره د قوای کار بولندوی او خير محمد د ښوونې او روزنې آمر وو. دغو کسانو له کومو سوريو او سرچينو کولای شوای د مرجان د پلټنې په لړی کې برخه واخلي؟

سـياه سنگ: ستاسو له خبرو داسې ښکاري چې د مرجان لپاره د پردې ترشا نقشه جوړوونکی گلبدين حکمتيار وو ، نه حفيظ الله امين. آيا همدا پايليزه جاج اخيستنه سمه ده؟

جنرال پيروز: حفيظ الله امين دومره ساده سړی نه وو چې د سردار محمد داؤود د له منځه وړلو لپاره داسې يوه ساده نقشه را و باسي او د وزيرانو په موټر کې د علي احمد خرم له لارې مرجان ارگ ته دننه ننه باسي او نقشه پلې کړي. البته ، همدغه حفيظ الله امين داسې کارونه تر سره کړي چې له هغو سره په پرتله د علي احمد خرم وژنه " هېڅ" بلل کيږي. خو کله چې رښتيا ويل کيږي بايد يوازې او يوازې هماغه " حقيقت " دې پرته له زيادښت او کمښت او پرته له شخصي دريځ نيولو او غرضونو وويل شي .

کيڼ لوری : مولا ګل ، او ورسره ورور يې کابل ته نيږدې د خاورو د هغې کوڅې پر سر توغ ږدي چې تر لاندې د افغانستان د لومړنی ولسمشر شهيد سردار محمد داؤود خان او د هغه د کورنۍ مړي پراته دي چې د ۱۹۷۸ز کال په کودتا کې د کمونيستو کودتاچيانو په لاس په ديرې بيرحمۍ ووژل شول د سردار محمد د ښخيدلو ځای تر ديرشو کالو پورې د پټ راز په توګه پاتې وو.

درويشتمه برخه/ وروستۍ برخه

شـب رفـت و حـديث مـا به پايان نرسـيد

شــب را چــه گـنه؟ قـصـــه مـا بود دراز

ژباړه :

شپه ولاړه زمور خبرې لا پاتې دي تر اوسه

د شپې ګناه په څه ده ؟ کيسه زمور اوږده وه

هماغسې چې پروسږ کال ویل شوي ول ، دغه لنډه څیرنه لا تر اوسه او هیڅکله به ونه شي کولای چې د (افغانستان د لومړني ولسمشر) محمد داؤود د سیاسي کارنامو پراخ اړخونه ، د هغه د ګناه یا د بې ګناهۍ ښمواليۍ یا نه ښمواليۍ را وسپړي.

د " پسرلني سباوون د ګولیو د باران" په پای کې ښایي یو شمیر لوستونکي و غواړي یو څه د " پایلیزې اخیستنې" په نامه ولولي. له دې چې زه د نورو کسانو د ویناوو د ټایپ کوونکي په توګه ځان د " پایلیزې جاج لیکنې" د لیکلو جوګه نه بولم هیله من یم هغه مشران او کارپوهان چې کارپوهنیزه دنده یې تاریخ لیکنه ده پرته له دې چې په زړونو کې یې د هغو له پایلو څخه کوشنۍ اندیښنه یا خرښنه را و پاریږي ، دغه تشه ډکه کړي .

پورته لیکل شوي دي : درویشتمه برخه/ وروستۍ" ، دا ځکه چې د محمد داؤود خان او د هغه د کورنۍ د وژل کیدا په اړوند نورې نوې لیکنې لاس ته نه دي راغلي چې د " بینوا او کابل ناتهـ" په ښکلو ویبپاڼو کې کښیښودل شي. خو په یاد ولرئ چې د " پسرلني سباوون د ګولیو باران" څلورویشتمې او پینځویشتمې څنګیزې برخې یا ملپاڼې هم لري .

دوې راتلونکې برخې به چې په پراخو مالوتي څانګو پسولل شوي د هغو کسانو د نومونو له لښتـنـلیک سره به جوګه وي چې ددغې لیکنې له پیله تر نن پورې یې خپلې هڅې نه دي سپمولي ؛ نوموړې برخې د "فـــــردا " www.farda.org اوwww.Benawa.com ویبپاڼو ته ولیږل شي .

که د دوستانو ملاتړ، یاري ، زغم او د زړه له کومې تاوده پیامونه را سره نه وای نو د" پسرلني سباوون د ګولیو باران" به هم د پاڼو پر کرښو نه وای راغلای .

ســیاه ســنګ

د ۲۰۰۹ز کال د مارچ پینځلسمه

د دوه وو برخـلیکونو تر منځ کرښه

Carlotta Gallچې د افغانستان او پاکستان په تړاو ګزارشونه یې ډیري وختونه د New York Times په ورځپاڼه کې راغبرګیږي ، د الیانور ګال او سندیګال لور ده (ښایي د ډیرلږ شمیر کسانو لپاره د سـندی ګال نوم چې د افغانستان د جهاد د کلونو په اوږدو کې له نامتو څیرو او " د افغانستان لپاره د سندیګال د بلنې د ټولنې " بنسټ ایښودونکی وو ، نا آشنا وي.)

میرمن ګال د ۲۰۰۹ زکال د جنوري په ۳۱ نیټه نیو یارک ټایمز ته یوه لیکنه ولیږله. د لیکنې سرلیک دا وو : " د هغه راز له مخې څادر لیرې شو چې پر یوه پـَیـر د پای ټکې ږدي". نوموړې لیکنه په لاندینۍ پته د ۲۰۰۹ز کال د فبروري په لومړۍ نیټه خپره شوې ده .

www.nytimes.com/2009/02/01/world/asia/01afghan.html

کله چې د ۱۹۷۸ ز کال [د اپریل د ۲۹/۲۸] په مرګونې خونړۍ شپې ، د شپاړلسو مړیو د ښخولو فرمان ورسید ، د وسله وال ځواک یوه ځوان خو ویرجن افسر وغوښتل د دغه ځای جغرافیا په خپلو یادونو کې ژوندۍ وساتي. افسر، د خپلو همکارانو د خبرو اترو له منځه پوه شوی وو چې هغوی د افغانستان د لومړني ولسمشر " سردار محمد داؤود خان" او د هغه د کورنۍ مړي تر خاورو لاندې کړي دي. افسر ، د ښخولو له ځایه د سړک تر غاړې واټن په شمارلو ګامونو میچ کړ .

له هغه اله ګوله ځپلي دَور وروسته ، د کمونیستي کودتا په ترڅ د داؤود خان وژنې ، له ځان سره د دیرش کلن ناورین د جګړو لړۍ نغښتې درلودله. دغې خونړۍ جګړې چې د پای څرک یې لا تراوسه نه دی څرګند ، هره افغانه کورنۍ دړې وړې او تاواني کړه .

د پخواني وسله وال ځواک افسر پادشاه میر له دیرش کلنۍ جګړې وروسته د حامدکرزي د واکمنۍ تر رڼا لاندې له څه ناڅه آزادۍ او آرامۍ وروسته یو پټ راز را بربنډ کړ. اوسنۍ واکمني د شاهدانو په مرسته د دې جوګه شوه چې د لومړني ولسمشر او د هغه د کورنۍ د مړیو هډوکي بیا و مومي چې ډیر ژر خاورو ته له بیا خارو سپارلو ورسته به د هغوی د فاتحې لمانځنه ترلاس لاندې ونیول شي .

محمد داؤود د " افغانستان د جمهوریت" بنسټ ایښودونکی او د " مډرن" دولت د پرمختګ ځلانده څیره وه. هغه خپل د اکا زوی ، د افغانستان وروستنی پاچا محمد ظاهر، د دیارلس سوه او دوپینځوسم لمریز کال د چنګاښ د شپږویشتمې [۱۹۷۳ ، جولای ۱۷] په کودتا کې را وپرځاوه او پینځه کاله وروسته د هغه وژنې ، هیواد د وینو او ورانیو د ژور تـل پر لور و خوځاوه .

د محمد داؤود دري څلویښت کلن لمسی نادر نعیم وایي : " که له هر افغانه وپوښتـئ چې دغه ټوله [وراني] له کومه ځایه راپیل شوه نو هغه به هرو مرو درته ووایي : د داؤود خان له وژل کیدا وروسته چې د دوه وو برخلیکونو ترمنځ یوه کرښه ده. د دیارلس سوه او اوه پینځوسم لمریزکال د غوایي اوومه [۱۹۷۸ز د اپریل ۲۷] د افغانستان د خپلواکۍ وروستۍ ورځ وه ".

په هغه شپه د ولسمشرۍ په ماڼۍ کې د محمد داؤود د کورنۍ اتلس تنه غړي او د ماڼۍ یو شمیر کارمندان او افسران ووژل شول او له ښاره دباندې د شپې د تیارې په تورتم کې تر خاورو لاندې شول. څوک نه پوهیدل چې چیرې .

د ژول شویو کسانو په ډله کې د ولسمشر د کورنۍ اتلس تنه غړي ، د ولسمشر ماندینه ، ورور ، درې لونې ، درې زامن ، زوم ، ننږور او څلور تنه لمسیان ول.

د هغه څه پر بنسټ چې نادر نعیم یې وایي د محمد داؤود د کورنۍ ټول غړي د دیارلس سوه او اووه پینځوسم لمریز کال د غوایي د مباشتې په اتمې [۱۹۷۸ز د اپریل ۲۸] نېټې د سهار د څلورو او پینځو بجو په شا او خوا کې د سرو ګولیو په باران کې ووژل شول. له یوې ورځنۍ خونړۍ جګړې وروسته ، د امام الدین په نامه یو افسر له یوې ډلې سره د ولسمشرۍ ماڼې ته ولاړ چې ولسمشر ونیسي. محمد داؤود د کودتاچیانو له ډلې سره تـلل ونه منل او د خپلې تومانچې اور یې د هغوی پرمخ پرانیست. د تومانچې د اور په ځواب کې یاغي توپکوال پر محمد داؤود او د هغه پر کورنۍ د ګولیو په باران کې را توی شول .

کمونیستانو د ولسمشر له وژلو وروسته د شلو مباشتو په اوږدو کې د وینو ویالې و بهولې او کار هغه ځای ته ورسید چې د دیارلس سوه او اته پینځوسم کال لمریز د مرغومي په میاشت کې [۱۹۷۹ز دسامبر] د " شوروي اتحاد" سره لښکر پرافغانستان یرغل وکړو او د لس کلن نیواک په اوږدو کې په زرګونو افغانانو ووژل شول او یا تري تم شول.

ډیرې بلهارياں " قربانیان" د وسله وال ځواک اډې ته نیږدې د څرخي پله د لمن د لمر خاته لورته په بې نښو ګورونو کې تر خاورو لاندې کیدل .

پروسږ کال ، د اوسنۍ واکمنۍ د پلټونکو یوې ډلې د دوه تنو شاهدانو په مرسته د نوموړي ځای پلټنې پیل کړې. له دغو دوه تنو شاهدانو څخه یو تن د نن ورځې کورناستی جنرال او د پرون ورځې د [څلورم زغره وال ځواک] د څارنې او ساتـنې/ حفظ و مراقبت] مدیر پادشاه میر وو. هغه ته امر شوی وو چې د [زیس] په موټر کې ټول راوړل شوي مړي په څرخي پله کې پوځي اډې ته نیږدې د شپې په تور تم کې تر خاورو لاندې کړي.(د پادشاه میر په وینا ، په نوموړې شپه کله چې مړي تر خاورو لاندې کیدل ، د کودتا له مشرانو څخه یو تن ډګرمن محمد اسلم وطنجار هم هلته وو)

پادشاه میر د یوې مرکې په ترڅ کې روښانه چې په څه ډول یې مړي له خپلو همکارانو سره د شوبلې په یوه کیندل شوي مورچل " موضع" کې واچَول. کله چې مړي په کیندل شوي ځای کې واچول شول ، پادشاه میر د مړیو د جسدونو په منځ کې پښې کښیښودلې چې له اسلامي دود سره سم د مړیو مخونه قبلې ته واړوي .

نوموړي زياته کړه : " ما ونه شو کولای مړي و پيژنم ، خو دومره پوهيدم چې د داؤود خان له کورنۍ څخه ول." همدا شان پادشاه مير د يوه موټر چلوونکي خبرې په ياد راوړي. هغه ويلي ول : " ما کلونه کلونه د دغې کورنۍ چوپړ کې کړی دی ".

له هغه وروسته چې " د مړيو پر جسدونو د خاورو اچولو " امر وشو ، ښاغلي پادشاه مير لومړی د لوی موټر ترپال را واخيست او د مړيو پر مخ يې خپور کړ او بيا يې د قبر له څنډې د سړک تر غاړې پورې (۹۰) ګامونه و شميرل تر څو د ګور ځای ځايګی يې سم په ياد پاتې شي .

په دويمه شپه د پادشاه مير مرستيال ته فرمان ورکړ شو چې ديارلس نور تازه جسدونه په بل قبر کې هماغه شا او خوا ته تر خاورو لاندې کړي.

ښاغلی مير ډير ژر له کابله ووت او په غرونو کې د کمونيستي ضد مقاومت له پاڅون سره يو ځای شو ؛ څو کاله وروسته يې د محمد داؤود د کورنۍ د پاتې غړو يوه تن ته د مړيو د برخليک څرګندولی څرګند کړ.

د هغو ورځو شپاړلس کلن بزګر، مولاګل يو بل شاهد دی. مولاګل د کودتا په لومړيو ورځو د هماغه داستان سرچينه د هغو سرتيرو له خولې چې دده پر ځمکه يې کيږدۍ وهلې وه ، ترلاسه کړې وه او خپلې مور ته يې ويلې وه.

درې مياشتې وروسته ، کله چې سرتيري ولاړل ، مولا ګل د مور په غوښتنې د قبرونو تر شا او خوا ډبرې راټولې کړې او د " شهيد د توغ" په نامه يې يو ټوکر پر قبر په رَپا کړ.

دغه ماجرا د واکمن ګوند د " تلاشي ډلې" ته بس وه چې لاس په کار شي. هغوی د مولا ګل پر کور را توی شول. شپاړلس کلن ځوان غرونو ته و تښتيد او له مجاهدينو سره يو ځای شو ؛ د مولاګل له تيښتې وروسته ، کورنۍ يې پاکستان ته ولاړه .

ښاغلي ګل هم دغه پت راز ، له ځان سره ساتلی وو تر څو چې شپږ مياشتې مخکې [د ۲۰۰۸ز کال د جولای / اګست مياشت] د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د ګور د موندلو د پلټونکي کميسيون کارمندان د (کابل) د خواجه غار کلي ته راغلل.

د محمد داؤود لمسی سردار محمود غازي د قبرونو د کيندنې پر مهال هم وو. نوموړي له ښاغلي پادشاه مير غوښتنه وکړه چې کابل ته راشي او مرستې ته ور ودانګي. جنرال له خپلې وروستۍ نښې سره را ورسيد.

ښاغلي غازي وويل : " مورِ ټول د غونډۍ پر سر ولاړ وو. جنرال پادشاه مير د ځمکې يوه ګوټ ته ګوته ونيوله او زياته يې کړه : " دلته ...!" دوې ورځې وروسته د کيندونکو ډلې هغوی ومونډل ".

د عامې روغتيا د وزارت مرستيال او د کميسيون سمبالوونکي فيض الله کاکړ وويل : " د هډوکو بيا پيژندنې څو ميا‌شتې و نيولې. د ديرش کالو په اوږدو کې د پـريـږ او زاړه ترپال کرباس د مړيو مخونه رَژَولي ول او يوازې د ترپال اوسپنيزې کړۍ پاتې وې. د مړيو جامې له منځه تللي وې. د ولسمشر د خور ، عايشې ، پيژندنه د هغې د ځانګړو اورتوپيديکو بوټانو له مخې وشوه ، د ولسمشر د زوی عمرداؤود ، پيژندنه د اوږو د سر د دوه وو چټک تسمو د کړيو له مخې چې د خپل کمربند په دوه وو څنډو به يې ترلې ، وشوه".

په پای کې محمد داؤود هم د غاښونو د قالب او د قرآن مجيد د سرو زرو د يوه کوشني ټوک له مخې وپيژندل شو چې تل به يې د خپلې کرتۍ په استرکې دننه د ټټر پرسر ټومبه.

ډاکټر کاکړ د محمد داؤود د يوه تن د ياورانو ، جنرال انور شاه خان له خولې وويل : " د قرآن مجيد دغه ټوک د سعودي عربستان پاچا د افغانستان ولسمشر ته ور کړی وو".

د کميسيون کارمندانو د دربار له جامه مينځونکي غلام درويش سره چې د محمد داؤود جامې به يې مينځلې هم خبرې اترې وکړې. هغه وويل : " هو. ولسمشر تل قرآن مجيد د خپلې کرتۍ په جيب کې دننه ايښوده".

د ډاکټر کاکړ په وينا ، د هډوکو څيړنه څرګندوي چې پر ولسمشر د ګوليو باران شوی وو او زوی يې عمر په دوه وو ګوليو وژل شوی وو .

د محمد داؤود د خوښيې او د هغه د لور له خوا د لمسي د مړيو څرک چې د کودتا په ورځ ټپيان شوي ول او په روغتون کې يې سا ورکړې وه ، لا تراوسه نه دی لګيدلی. د دغې کورنۍ څو تنه پاتې غړي لومړی بنديان شول او بيا له هيواده د باندې ووتل. د هغوی يو شمير د ۲۰۰۱ ز کال په پای کې د طالبانو له پرځېدنې وروسته افغانستان ته راستانه شول .

د محمد داؤود د فاتحې لمانځنه به نه يوازې د افغانستان د تاريخ يوه خونړۍ څنډه په نښه کړي ، بلکه د هغه د کورنۍ پاتې غړو په ځانګړې توګه هغو کسانو ته چې ديرش کاله مخکې يې پرهرونه ليدلې ول ، رواني آرامي ور په برخه کړي.

د محمد داؤود لمسيانو ، ښاغلو غازي او نعيم وويل ، هغوی هيله من دي چې خاورو ته د مړيو دويم ځل سپارل د ملي پخلاينې د لړۍ درشل وګرځي او داسې يوه کميسيون ته لاره پرانيزي چې د تيرو ديرشو کالو د ورانيو حساب او کتاب چې د هر حکومت تر سيوري لاندې شوي وي ، را څرګند کړي .

ښاغلی غازي د محمد داؤود د زوم محمد نظام زوی دی. د غازي پلار په هغه وخت کې د بهرنيو چارو د وزارت کارمندوو چې د غازي له نيکه سره يوځای ووژل شو. غازي زياته کړه : مور دلته د وينې په بدل کې د وينې د غچ ،

یا د دښمنۍ په بدل کې د دښمنۍ لپاره نه یو راغلي. د رښتیا او رښتونولۍ له مخې باید څادر لیرې شي او د افغانستان د ولس مخې ته دې کښیښودل شي ".

دغې کورنۍ ته د وژل شویو کسانو د هډوکو بیا موندنې د زړه تسل ورپه برخه کړی دی. ښاغلي غازي زیاته کړه : " موږ مسلمانان یو. مړي باید آرامځایونه او ژوندیان باید لمانځنځایونه ولري چې لمنځنې ترسره کړای شي. که دغه غوښتنې تر سره شي ، زموږ زړونه به خورا زیات تسل شي ".

مل کرښې

۱ (له څېړنیز اړخه ، د نیویارک ټایمز په ګزارش کې یو شمیر بیلګې سمې نه دي. د ساري په ډول لاندینۍ کرښې :

-محمد داؤود او کورنۍ یې د دیارلس سوه او اووه پنځوسم لمریز کال د غوایي د مېاشتې په اومې نېټې [۱۹۷۸ز د اپریل ۲۸] د سهار د شپږو او اوو بجو او په پیاوړې انګیرنې د سهار د شپږ نیمو او اوو بجو ترمنځ ووژل شول ، نه د هغې ورځې د سهار د څلورو او پینځو بجو تر منځ.

-په ارګ کې دننه د وژل شویو افسرانو او کارمندانو شمیره څرګنده نه ده ، خو دومره څرګنده ده چې د محمد داؤود له کورنۍ څخه یوازې عمر داؤود د نیمې شپې په تور تم کې او نور ټول د غوایي د اوومې له تور ماښام وروسته د دیارلس سوه او اووه پینځوسم لمریز کال د غوایي د مېاشتې د اتمې [۱۹۷۸ز کال د اپریل ۲۷ او ۲۸] نېټې د شنه سهار د ګولیو تر باران لاندې ونیول شول .

۲ (د دغه ګزارش په انځوریزه برخه کې مولا ګل او وروریې د هغو کواړیو خاورو پر څنډه لیدل کیږي چې تر لاندې یې د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ مړي ایښودل شوي ول.

څلور ویشتمه برخه

مل کرښې

۱ (د ۲۰۰۹ز کال د مارچ د مباشتې په ۳۰ نېټه چې ددغې لړۍ د لیکنې د پای مهالیز وخت وو ، د کاناډآ د مونتریال له ښاره د محمد آصف صافي په نامه یوه افغان دوست وویل چې تر راتلونکي مباشت پورې به د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د وژل کېدا د څرنګوالي په اړوند د " پسرلني سباوون د ګولېو د باران" د لړۍ لپاره نوي او تاند مالومات وړاندې کړي .

محمد آصف صافي د خبرو په لړ کې له " جګتورن نور احمد تره خیل" څخه یادونه وکړه او زیاتوي چې خلکو د کټور په نامه پیژانده . محمد آصف صافي د تره خیل په اړه داسې وایي:

"کټوري راته " د ۱۹۷۸ز کال د اله ګولې او نښتو خبرې کولې ؛ هغه د خبرو په ترڅ کې ما ته وویل : " زه هم د بولندوی شهنواز تـنې په امر د ولسمشرۍ مانۍ ته تللی وم. وروسته له دې چې امام الدین ، سردار محمد داؤود ټپې کړ ما خپلو پینځلس تنو کوماندیانو ته د اور امر ورکړ. د هغه ټوله کورنۍ په ډزو کې له منځه ولاړه. کله چې ډاډه شوم چې نور هېڅ څوک ژوندي نه دي پاتې ، ولاړم او د داؤود خان سپینه تومانچه مې له ځان سره را واخیسته ".

د محمد آصف صافي په وینا وروسته له دې چې تره خیلی نوراحمد کټور د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ په وژنې اعتراف وکړاحمد شاه مسعود د ۱۹۸۳ ز کال د نوامبر په مباشت کې په خپل امر په پیشغور " پنجشیر " کې له غاړې وځړاوه او او زیندۍ یې کړ.

د محمد آصف صافي او شهنواز تنې ترمنځ د ثبت شویو خبرو لیکنزه بنه چې په هغې کې د جګتورن نور احمد تره خیلی د لیږلو او ارګ ته او د هغه د وندې په اړه خبرې شوې دي زمونږ پر دغو مل کرښو به یوه بله لړۍ ورزیاته کړي .

۲ (د انجنیر خلیل الله رؤوفي د لیکنې " افشای حقایق بیشتر ....." ځینې برخې : هېڅ شک نشته چې حفیظ الله امین او اسدالله سروري دواړه د KGB جاسوسان ول خو د داؤود خان د هاغه وخت د واکمنۍ په پراو کې چې د چا په ګومان کې د کودتا د سمبالتیا او د رژیم د پرځېدا خبره لا نه ګرځېدله بیا هم داؤود خان په کلکې سرټمبه ګۍ او پریکنده ډول د هیواد د واکمنۍ واګې په یوازې او خپلواکه توګه په لاس کې درلودلې. هغه خپل هر مخالف په

وچ زور ټکاوه او هر شکمن سړی ان که د هغه د ډاډ وړ سړی به هم وو ، هغه به يې له سياسي او پوځي ډګر څخه لېرې کاوه .

د ببلګې په توګه په دغه وخت کې يې خپل ځوان کودتاچي ملګري لکه د مخابراتو وزيرعبدالحميد محتاط ، د سرحداتو وزير پاچا ګل وفادار ، د کورنيو چار وزير فيض محمد ، د هوايي او هوايي مدافعې رئيس ارکان ډګروال اکبرمقصودي چې ددوی په مرسته يې واکمني تر لاسه کړې وه له ځانه لېرې ، پر هغوی په قهر شو او له دندې يې ګوښې کړل او يو شمير نور کسان يې تر څار لاندې و نيول .

کينې لاسي لاښود پرته له دې چې د خپل کاري شپول ترګرد چاپيره چاپيريال يوه پوهه او هوښياره ډله را ټوله کړي پر نورو ټولو کينې لاسو سياسي بهيرونو او ډلو يې د غندنې پرېږه کړښه را وکاږله. د داؤود خان دغه سياست هغه مهال پلي کيږي چې له روسانو سره يې په بربنډه اړيکې پريک کړې وې او د هغوی تر ځمکې لاندې کورنۍ ځالګۍ د سر سپارلو کسانو له پلوه لکه د دفاع وزير حيدر رسولي ، د لوی درستيز عزيزخان چې خلکو د " تور عزيز / عزيز سياه " په نامه پيژانده ، او د د دفاع د وزارت د استخباراتو د رئيس جان نثار خان تر کلک څار او نيونې لاندې راغې وې .

د روسانو له څارګرو ځالګيو سره د اسدالله سروري له اړيکو سره سره او پرته له دې چې نوموړي له روسانو څومره ژورې او څه ډول اړيکې درلودلې بيا هم د داؤودي ددغسې درانده سياست تر سيوري لاندې هغوی هېڅ کاره ول او د داؤود د قهار رژيم پر وړاندې يې دومره زړه او جرئت نه درلود چې په برالا ډول سر راپورته کړي ځکه د KGB له مرستې سره سره په هغوی کې دومره زړه او جرئت نه وو چې کوم ګواښ زيږوونکي چلند ته دې لاس واچوي.

که امين د خلق د ډلې په استازيتوب د پوځ په يوې کوشنې کړۍ کې د افسرانو د جلب او جذب دنده درلودله دا ددې مانا نه ښندي چې نوموړی دې په هيواد کې د يوه مطرح ځواک په توګه د ښاغلي لبيب په وينا د داؤود د لارې خنډ وګرځي او په دې دې بريالی شي چې د هغه مخه ور ډب کړي او نه سروري کومه پخه ونډه درلودلای شوای چې د يوه ورک نومي تورن په توګه يې په هوايي ځواک کې کار کاوه. خو د غوايي له کودتا وروسته دواړه د بې خرته واک او ځواک پر ګدۍ ځای پر ځای کيږي او دواړه د دوه سرو ښامارانو په جامه کې د ټولنې پر زره ور ننوځي او په خپل هيواد کې د وژنې او د ستر خونړي ناتار په بنسټ ايښودونکو بدليږي.

د هغې تر څنګ داؤود خان د هيواد په ملکي او پوځي چارو کې د شوروي سلاکارانو د آزادې لاسوهنې د لړۍ لمن کرار کرار ور لنډه کړه او د هغوی پر ځای يې کورنۍ سلاکاران ځای پر ځای کړل او هغوی يې اړ کړل چې په خپلو کار پوهنيزو برخو کې له ژمنې او هوډ وروسته خپله پازوالي په غاړه واخلي ، ددفاع وزارت ته امر شوی وو چې د وسله وال ځواک په ټولو څانګو کې دې د سلاکارانو د اړتيا څرنګوالی و څېړي او د هغوی شميره دې اړينې کچې ته را ټيټه کړي. د ببلګې په توګه د توغنديو په ليوا (ليواې راکټ) کې چې د وسله وال ځواک تر ټولو عصري ځواک

شمیرل کېده څوارلس سلاکاران ول چې په ځانګړو کارپوهنیزو برخو کې ښکیل ول ، خو له کورنیو انجنیرانو څخه د ژمنې له اخیستلو وروسته د نورمورو سلاکارانو شمیره دریو تنو ته راټیټه شوه او پاتې کسان بیرته خپل هیواد ته ستانه شول. دغسې چانې د وسله وال ځواک په ټولو لیواګانو او کنډکونو کې ترلاس لاندې ونیول شول او پلي شول .

ښاغلی لبیب په خپل کتاب کې وایی چې د غوایي له کودتا مخکې د دفاع په وزارت کې په ځانګړې توګه د هوایي ځواکونو په اډانه کې د مهمو کادرونو مقرریدل او بدلیدل د روسانو له پلوه ترسره کېدل ، حال دا چې شوروي مستشاران نور هغه خپلسري واکمنان نه ول چې په هر کار کې دې په خلاص لاس ، لاسوهنه وکړي ، دا خو لا پریږده چې روسان دې دومره واک ولري چې ډګروال قادر خان دې د هوایي ځواک د درستیزوال په توګه و ګوماري یا دې د بګرام له ګارنیزیون څخه رحیم نورستاني لیرې کړې ، دا دومره آسانه نه وه اوهغسې نه وه لکه څنګه چې ښاغلي لبیب یې وایي. په پوځي چارو کې یوازینی پریکړه کوونکی او واکمن سړی په خپله ولسمشر وو او د یوه قهاره پاچا په څیر به یې امرونه لیږل. خو د هغه تیروتنه په دې کې وه چې ددغسې برخه لیک جوړونکي سیاست په لاره کې یې د کرملین غبرګون په هېڅ شمیرلی وو .

د KGB د لاسپوڅو یوه بله روزل شوې مرۍ ډګروال قادر خان وو چې د غوایي د کودتا په بریالیتوب کې یې پریکنده ونډه درلودله. ښاغلي لبیب باور لري چې د وسله وال ځواک په داسې یوه مهم دریځ کې د هغه مقرربدل له کودتا څخه یوه میاشت مخکې د KGB د ځالګیو په منځګړیتوب ترسره شوي ول. خو تر هغه ځایه چې روښانه ده د هوایي ځواک د درستیزوال په توګه د قادر خان ګومارنه د غوایي له کودتا یوه مېاشت مخکې نه بلکه ډیره موده وړاندې د داؤود خان د ډیرو د ډاډ وړ او د کورنیو کړیو او ځالګیو له پلوه تر سره شوې وه .

د چنګاښ د کودتا د ګډونوال په توګه قادر خان د څو استوي کرکتر په لرلو دا وړتیا او ورهنه درلودله تر څو د داؤود خان ډاډ په هرې شونې بیې تر لاسه کړي چې د همدغې موخې د ترسره کېدا لپاره د دفاع د وزیر غلام حیدر رسولي د زوم او د آریانا د رئـیس انجینیر نجیب الله له لارې یې و کولای شول د " ملي غورځنګ " د ګوند غړیتوب تر لاسه کړي. او په همدې ترڅ کې یې د هوایي ځواک په کړیو کې د " ملي غورځنګ " د ګوند د چارو سمبالتیا هم پر مخ بیوله .

قادرخان په چابکۍ او هوښیارۍ و کولای شول چې داؤود خان ته ځان له همدې لارې نیږدې کړي او د یوه افسر [ظاهراً د یوه پالیال او سر سپارلي افسر په جامه کې] د داؤود خان ترمخ د پالیالۍ لوړه وکړي او د هوایي مدافعې د درستیزوال دریځ په خپلو منګولو کې راخپل کړي .

د داؤود خان په دولت کې نورستانیانو د پام وړ ځواک را خپل کړی وو او قادرخان د هغوی پر ضد د دفاع وزیر رسولي ته له اړو پیچه ډک " ضد ونقیض" راپورنه ور کول ، د هغه موخه داوه چې د بګرام د ګارنیزیون هڅاند او منضبط بولندوی ډګروال رحیم نورستاني له خپلې لارې د یوه خنډ په توګه لیرې کړي ؛ ځکه د هغه په شتون کې په

بګرام کې هېڅ پیلوټ نه شوای کولای په خپل سر الوتنه وکړي. قادرخان په خپلې موخې کې بریالی کیږي. له کودتا څو میاشتې مخکې یې د داؤود خان په لاس رحیم خان له دندې ګوښه کړ او دغه دنده یې نرم چلند ډګروال غلام سخي ته ور کړه. دا هغه تیر وتنه وه چې په حقیقت کې داؤود خان په خپل لاس د خپل مرګ حکم لاسلیک کړ ځکه دا د بګرام او شیندنډ هوایي ځواکونه ول چې د یوه هیواد او دولت برخلیک یې د خلق د ګوند د کودتا پر تندي و لیکه .

خپلې موخې ته د رسېدا په لاره کې قادر خان له ځانه پورته کسانو ته هېڅکله سر ټیټ نه کړ او تر لاس لاندې کسانو باندې یې هېڅ ډول خپلسري ونه سپموله. د کودتا د بریا په شنه سهار یې د هوایی او مدافعه هوایی ځواک بولندوی ډګر جنرال موسی خان چې د هیواد د وسله وال ځواک یو سپیځلی او کارپوه افسر وو د هغه له یوه مرستیال تورنجنرال ستارخان سره یو ځای د کار په دفتر کې په کلاشنیکوف ووژل . له هغه وروسته په بیړه د بګرام د هوایي ډګر پر خوا والوت ، هلته یې د ګارنیزیون بولندوی ډګروال سخي و نیو او بندي یې کړ ، د بولنې " قوماندې " د دریځ ولکه یې په خپل لاس کې واخیسته او خپل ژمن ملګري پیلوټان یې د کودتا لپاره چمتو کړل چې والوزي. یو ساعت وروسته یې د خواجه رواش د هوایي ډګر په اډه کې د بلې وژنې امر ورکړ. هغه خپل نیږدې او هم مسلکه ملګري لکه د څارګړي څانګې مدیر ډګروال قاسم خان ، د ښوونی او روزنې آمر ډګروال عنایت ، د هوایي ځواک سر انجنیر مرتضی قل د حرکاتو مدیر ډګروال سلطان پیلوټ او یو شمیر نور هیواد پال او په کار پوه افسران یې پرته له دلیل او ګناه په خپل امر په ټرلو لاسونو د هوایي ډګر پولیګونونو ته ولیږل او تر خاورو لاندې یې کړل. ددغو تأریخي او ځلاندو غوړه مالیو او چوپړونو له شامته نوموړی د دفاع د وزیر په توګه وټاکل شو او یو ځل بیا یې نوي رژیم ته د پالیالۍ لوړه وکړه. د غوایي د کودتا په همدغو شپو ورځو کې د هیواد په وسله والو ځواکونو کې نورستانیانو ډیر ځواک درلود او ددفاع وزیر حیدر رسولي له هغوی سره د یو شمیر سیاسي ټکرونو له امله ښه چلند نه درلود .

د څلورم زغره وال ځواک بولندوی سرور نورستاني چې د داؤود د چنګاښ د کودتا یو په ځان غره افسروو ، دفاع وزیر ته یې هېڅ پام نه درلود او نه یې هغه ته ارزښت ورکاوه ، له داؤود پرته یې په خپل سر بل سر نه پیژانده . د بګرام په ګارنیزیون کې ډګروال رحیم نورستانی ، د ګارنیزیون یو تر ټولو ځواکمن بولندوی وو. ډګروال دین محمد نورستاني د هوایي ځواک د بولندوي په توګه کار کاوه ، قدیر نورستانی د کورنیو چار وزیر وو ، دوی ټولو د داؤود خان د ولسمشرۍ د ځمکنیو او هوایي ځواکونو کلیدي جرړې جوړولې .

داؤود له یوې خوا ددغو ستونزو په ټراو په اندیښنه کې ډوب وو او له بله اړخه د څلورم زغره وال ځواک پرضد د حیدر رسولي پاروونکو راپورونو د داؤود شک لاپسې را وپاراوه ، داؤود له قدیر نورستاني پرته ، نور ټول د ځواک او واک له لوړې څوکې راکښته کړل ،ان د سرور نورستاني د جنرالۍ رتبه یې منظور نه کړه. له همدې امله وو چې د څلورم زغره وال ځواک د بولندوی خوا له داؤود خانه شنه شوه او د خپلې ماندینې د ناروغۍ په پلمه شوروي ته ولاړ .

داؤود خان د نورو کسانو په پرتله حیدر رسولي ته ډیر غوږ نیوه او پر هغه یې ډاډ کاوه ، د هغه خبره به یې منله ، د سرور نورستاني او د نورو پوځي کړکیچنو سکالو په اړوند یې د حیدر رسولي راپورنه حقیقت ته نیږدې بلل ، خو رښتیا دا ده چې دغه نورستاني کادرونه په ټولې سپیځلتیا خپل مشر او لارښود داؤود خان ته خورا زیات پالیاله ول ، د هغوی شتون د داؤود د واکمنۍ ستنو ته ټینګښت ور بخښلی وو ، یو شمیر پوځي او سیاسي ناندرۍ د دولت په کورنیو او له دولته دباندې کړېو کې په کلکه د غوړیدا په درشل کې وې او په دغسې یوه چاپیریال کې داؤود خان له خپل ناوړه او لټ دفاع وزیر سره یو ځای ددغو ناندریو خطرناکو پایلو ته پام نه کاوه او په پای کې هر څه په بل مخ واوښتل چې د جمهوري رژیم د هغه له لارښود سره ځای د پوښنا کېدنې په ډنډ کې ډوب شو /..../ .

د هغې تر څنګ د هیواد د پیاوړي او ځواکمن ولسمشر داؤود خان او د هغه د کورنۍ د وینو بیه بې ارزښته او ټېټه وبلل شوه ، داؤود خان د یوه مؤمن او ګروهن افغان په توګه د افغانستان له پرمختګ او خپلواکۍ سره ډیره مېنه درلودله او د هغه لپاره یې هلې ځلې کولې خو لږ تر لږه ان د هغه غوښتنې ته چا غوږ ونه ونیو ، د کودتا دوه تنه پاخه ګډونوال او سمبالوونکي قادر خان او اسلم وطنجار د هغه حضور ته ارګ ته ور نه غلل او د (امام الدین په وینا) یوازې د کوماندو د لومړي ټولې بولندوی شهنواز تنې ته امر ورکړل شو چې د پوځي شورى پیغام داؤود خان ته ورسوي .

تورن شهنواز تنی چې د نامتو کېدا ازانګی یې وروسته یې خپرې شوې د دغسې یوې مهمې دندې د سرته رسولو پازوالي چې هیواد د بدلون په درشل کې وو د خپل ټولی بریدمن امام الدین ته سپاري ، دغه ځوان بریدمن له خپلو دریو تنو سرتیرو سره په ارګ ورننوځي او هغه داؤود خان ته چې خروښ او قهر یې د تور ایندوکش " هندوکش" له لوړ والي لا لوړ تللی وو وایي چې وسله دې پرځمکه واچوه او ځان تسلیم کړه .

دا هغه تأریخي سپکاوی وو چې د افغانستان ولسمشر سل ځله مرګ تر هغه غوره باله او په پای کې یې خپل ځان او خپله کورنۍ د نام و ننګ او پت قرباني و ګرځاوه .

د امام الدین په ځوابونو کې د دغې ویروونکې تأریخي پېښې انځور په دومره بې ارزښته لیرلید کې غبرګون موندلی چې ګڼې کودتا ، کودتا وي او په هغې کې وچ او لانده یوځاي سوځي ، د کودتا فرهنګ له رحم او روغې جوړې سره تل په ټکر کې وي او خپل مخالفین باید په هماغه شېبه کې درې وړې کړي. له دې امله د هغه په انګیرنې ، د افغانستان د ولسمشر محمد داؤود له منځه وړل هم ددغه فورمولې له اډانې نه شي وتلای ".

ددغې لېکنې د بشپړ متن د لوستلو لپاره کولای شئ و ګورئ:

www.farda.org/articles/08_updates/081100/article_kh_rauffi.htm

۳ (انجنیر نجیب الله داوري د " فاکتهای غیرقابل انکار دست روسها در امر سقوط رژیم محمد داوود و پیروزی کودتای ثور" تر سر لیک لاندې د ۲۰۰۸ زکال د اګست د مباشتې د لیکنې په پای کې داسې لیکلي : (د لیکوال له اجازې پرته دغه برخه لږ را لنډه شوې ده (

د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند ان د مرکزي کمیټي او سیاسي بیرو د غړو په منځ کې داسې کسان هم ول چې د شوروي پالنې په پرتله ، ولسپال ول. له هغې ډلې څخه کولای شو د میرمحمد اکبر خیبر او خلیل زمر نومونه را واخلو. خلیل زمر د غوایي له کودتا څو میاشتې مخکې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند له مرکزي کمیټې سره پریکون وکړ او د داؤود خان له حکومت او دولت څخه یې خپل ملاتړ اعلان کړ. د غوایي له کودتا وروسته نوموړی د لسو کالو لپاره د همدغه جرم په کړس کې لس کاله د څرخي پله په زندان کې د محکمې له حکمه پرته تیر کړل.

خیبر ددې پلوی وو چې د پرچم ډله دې د ملي غورځنګ له ګوند سره یو ځای شي تر څو له داؤود خان سره د بنسټیزو پروژو په سرته رسولو کې جوګه شي. خو د خیبر دغه لیر لید د مسکو له نړۍ واکۍ او هیلو سره سمون نه خوړ ، ځکه چې روسان په خپلو ګټو پسې ګرځېدل سره له دې چې د داؤود خان رغښتیزو پروژو له اقتصادي اړخونو په یوه بڼه له سوسیالیزم سره ډډه لګوله خو روسان هېڅکله د افغان ولس د سوکالۍ او د داؤود خان د ملي رغانیزو پروژو پروا نه کوله. په پای کې میر اکبر خیبر د سترګو په رپ کې د پرچم د ډلې له پوځي پازوالۍ څخه ګوښه کړای شو او پر ځای یې نور احمد نور د پرچم د ډلې د پوځي څانګې پازوال و ګومارل شو .

تر اوسه د خیبر د وژنې په اړوند بیلابیل لید لوري او انګیرنې وړاندې شوي دي او په دې وروستیو کې دا ګنګوسې هم خپرې شوې چې ګنې ګلب الدین حمکتیار د خیبر وژنه د خپلو پلویانو له کارونو څخه ګڼلې ده .

هغه څه چې څرګند دي دا دي چې د افغانستان په وسله وال ځواک کې له خلقي او پرچمي افسرانو پرته یو شمیرو نورو خپلواکو افسرانو د شوروي له GRU یا د (شوروي له پوځي څارګړي اداري)Glavnoje Razvedyvatel'noje Upravlenije (GRU)سره نیغ په نیغه اړیکې درلودلې او هره شېبه تیارسئ ول چې د شوروي د ګټو پر بنسټ کار وکړي . په دې کې شک نشته چې د پرچم د پوځي څانګې د پازوال په توګه د خیبر اوGRU تر منځ اړیکې له یوې خوا او د GRU او حفیظ الله امین ترمنځ په اړیکو کې له بل خوا چې په وسله وال ځواک کې د خلق د ډلې پازوال وو ، یو شمیر رمزونه او رازونه پټ ول. ښایي خیبر له GRU سره د ټولو اړیکو لرونکو افسرانو لیست درلود او د ټولو پرچمي او یو شمیر خلقي افسرانو په نومونو پوهیده چې د اور د بولنې واک یې په لاس کې درلود.

هر ګوره ، مسکو پریکنده پریکړه کړې وه چې د داؤود خان واکمني را وپرځوي ، ان نور محمد تره کي په خپلې یوې مرکې کې ویلي ول چې غوښتل یې انقلاب د هماغه کال د زمري [جولای/اګست] په مباشت کې پلی کړي تر څو د " زمري " د انقلاب په نامه و نومول شي!

د ملي غورځنګ له ګوند سره د پرچم د ډلې د یو ځای کېدنې په تړاو د خیبر پریکړه او له داؤود خان څخه له څونې څار پرته د خیبر ملاتړ له یوې خوا او له بلې خوا د دیارلس سوه او اوه پینځوسم کال د زمري په مېاشت [جولای/اګست ۱۹۷۸ز] کې د داؤود خان پروړاندې له کیدونې کودتاځخه د خیبر خبرتیا ، شورویان په شک کې و غورځول او وېې انګیرل چې ښایي خیبر د هغو پرچمي او خلقي افسرانو نومونه به داؤود خان ته ورسوي چې د اور د ورکړې واک په لاس کې لري .

دلته ده چې د خیبر د ترور تابیا نیول کیږي. د دیارلس سوه او اوه پینځوسم لمریز کال د وري د مېاشتې په اته ویشتمه د دوه نې " دوشنبې " په ورځ [۱۹۷۸ز کال د اپریل ۱۷] د کابل په مکروریانو کې دولتي مطبعې ته نیږدې د یوه پوځي جیپ موټر له منځه په خیبر ډزې کیږي. په هماغو شیبو کې د شوروي د سفارت یو تن کاروکوونکي اوبلوف د سړک په هاغه بله غاړه کې لیدل کیږي .

دا چې د خیبر له وژل کېدا وروسته د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند په خپلې څوارلس کلنې واکمنې کې له خیبر څخه هېڅ یادونه ونه کړه ، ان پلیو په لاره تلونکو کسانو د هغه پر انځور خټې او لوخړې و مښلې او د هغه د قبر لوحه له ځایه بې ځایه کړه ، د هغه د قبر په بیا جوړونه کې د ګوندي ملګرو چوپیتا او بې پروایي ټول ددې مانا ښندي چې د خیبر د وژنې جړې چیرې پرتې دي. څرګنده ده چې د خیبر په جنازه کې د غـَروو اوښکو تویول " د تمساح د اوښکو تویول " یوازې یوه درغلنه وه .

یو شمیر کسان وایي چې د کودتا د پلي کیدا د پلان تابیا حفیظ الله امین جوړه کړې وه چې د دیارلس سوه اوه پینځوسم لمریز کال [۲۶ اپریل ۱۹۷۸ز] د غوایي د مېاشتې د شپږمې / اومې په باراني شپه یې د سید محمد ګلابزوی له لارې اړوندو افسرانو ته و رسوله ، ترڅو " سبا ته خپلو کنډکونو ته له رسیدا سره سم " دې کودتا پلې کړی ، ان تر دې کچې چې ګڼ شمیر پرچمي افسران په لومړیو کې له کودتا خبر نه ول او دننه په ارګ کې یې له داؤود خانه په سرښندنې دفاع کوله .

دغه خبره دومره ساده نه ده. د ډګروال عبدالقادر تر مشرۍ لاندې د انقلابي افسرانو سازمان هم د هیواد په پوځي قطعاتو کې یو شمیر لارښوونې لهGRU څخه تر لاسه کړې وې تر څو د محمد داؤود په پلوي هر ډول خوځښت شنډ کړي.

د غوایي په کودتا کې د روسانو د لاس لرلو فاکټونه کولای شو داسې را وښمیرو :

لومړی) په دې کې هېڅ شک نشته چې د GRU او حفیظ الله امین ترمنځ د کودتا د پلي کیدا په اړوند ژمنې او پټپټانی شتون درلود. دا چې حفیظ الله امین له کودتا وروسته په لوړ غږ ډیر غړومبیده څرګندوي چې د GRU پیاوړی لاس یې تر شا درلود .

په هغه وخت کې د ګرځند ټیلفون ټکنالوژي په نړۍ کې د هر چا په لاس کې نه وه. د افغانستان په پلازمېنه او ولایتونو کې یوازې د ټلیفون څو کلاسیک مزي ول او امین دا امکان په لاس کې نه درلود چې له څو خنډونو په تیریدا دې ځان سانترال ته ورسوي او له نوموړو ټلیفونونو څخه دې له خلقي افسرانو سره خبرې وکړي او د انقلاب د پیلیدا امر دې ورکړي. په هغو شیبو کې چې محمد داؤود د دولت او وسله وال ځواک ، واک په خپل لاس کې درلود امین او د هغه کسانو نه شوای کولای د وسله وال ځواک د مخابراتو له لارې خپلو ګوندي ملګرو ته د هیواد د ولایاتو په قطعاتو کې د وسله وال پاڅون خبر ورکړي. له بلې خوا خلقیانو دومره امکانات نه درلودل چې په څو لنډو ساعتونو کې دې ځانونه ولایتونو ته ورسوي او تر لاسه شوي امرونه دې خپلو اړوندو ملګرو ته ورسوي .

خو په دې کې شک نشته چې د افغانستان په بیلا بیلو قطعاتو کې له GRU سره په اړیکه کې افسرانو کوشني لاسي ټیلفونونه درلودل ، دغه ټکنالوژي یوازې شوروي او امریکا پوځیانو درلودله چې د هغې له لارې یې امرونه یې ترلاسه کول. ځکه د دیارلس سوه او اوه پینځوسم کال د غوایي په اوومې [۱۹۷۸ز د اپریل ۲۷] کله چې ددفاع د وزارت پر ودانې ماسپښین نیږدې د کودتا لومړی ډز کیږي د ننګرهار د یولسمې فرقې بولندوی جنرال محمد یونس ددفاع په وزارت کې وو ، نومورې په چټکۍ ځان ننګرهار ته رسوي هلته په بیړه فرقه تیارسئ کوي او زغره والو ، پلیو او د مخابرې قطعاتو ته د کابل پر لور د خوځېدا امر ورکوي.د قطعاتو چمتو کېدا یو یا دوه ساعته وخت نیو ، مخکې له دې چې قطعات د خوځښت لپاره چمتو شي له خپلو لوړ پوړو افسرانو سره یې غونډه ونیوله او غوښتل یې کابل ته د ورتګ او د کودتا د شنډلو د پلان په اړه خبرې وکړې .

په دغه شیبه کې د مخابرې یو تن افسر د غونډې خونې ته ور ننوځي او وایي چې له کابله یې یو محرم پیام تر لاسه کړی او غواړي هغه یوازې جنرال محمد یونس خان ته ووایي. جنرال یونس خان له نوموړي افسر څخه پوښتنه کوی : " څه خبره ده؟ " افسر وایي " راغلی پیام ډیر محرم دی او نه شم کولای هغه د ټولو تر مخ ووایم. که یو ځل کولای شئ د باندې را ووځئ ".

کله چې جنرال محمد یونس خان دباندې وځي ، نومورې افسر خپله تومانچه را اخلي او جنرال یونس خان ځای پر ځای وژني. له دغې پټې او مرموزې وژنې وروسته نور کسان دا جرئت نه مومي چې د جنرال یونس خان پلان پر مخ بوزي. په پای کې د غوایي د کودتا په شنډولو کې د ننګرهار د یولسمې فرقې تابیا شنډیږي .

همدې ته ورته په کندهار کې هم پیښیږي. د کندهار د قول اردو بولندوی جنرال محمد عظیم وزیري په کابل کې د کودتا د قطعاتو د درې وړې کولو په موخه د کندهار د قول اردو کنډکونه د قول اردو له فرقې دباندې را باسي او ټول د کابل کندهار د لارې په اوږدو کې د دامان د ولسوالۍ د ودانۍ تر مخ د خوځښت په موخه درَوي. له هغه وروسته له خپلو افسرانو سره د پلان د جوړولو لپاره غونډه نیسي تر څو د لارې په اوږدو کې د نورو موټرانو تګ راتګ بند کړي او نیغ په نیغه ځانونه له سرخوږاوي پرته کابل ته ورسوي. هغوی د غزني ۱۴ فرقې ته خبر ورکړی وو

چې د لوېې لارې په اوږدو کې دې د موټرو تګ راتګ بند کړي ، دوی په همدغو خبرو بوخت ول چې ناڅاپه د څو مترو له واټن څخه پر جنرال عظیم وزیري او د هغه پر ملګرو د ماشینګنې ډزې کېږي او ټول ځای پر ځای وژل کېږي .

دویم) د ایران پا چا مخکې له مخکې داؤود خان ته په افغانستان کې د شوروي د پلویانو له خوا د کودتا د ګواښ خبرداری ورکړی وو له همدې امله ول چې ایران ، د افغانستان د جمهوري ریاست په ارګ کې د ایران د شاهنشاهۍ د ګارد د قطعاتو ځای د پر ځای کیدلو او د افغانستان مهمو اور لرونکو قطعاتو ته ، د ایران د لوړ پوړو افسرانو د لیږد وړاندیز کړی وو. داؤود خان د ایران د پاچا وړاندیز ونه مانه او ویل کېږي چې یو وخت یې خپلو ملګرو ته ویلي ول چې غواړي شوروي پوځي سلاکاران هم خپلو هیوادونو ته ولیږي .

د غوایي د اوومې په ماسپښین نعیم خان د داؤود له مخالفت سره سره د فرانسې سفارت ته چې د ولسمشرۍ مانۍ ته څیرمه پروت وو ورغی او د هغه ځای له مخابرو څخه په ګټه اخیستنې یې د ایران له پاچا څخه د بېړنیو مرستو غوښتنه وکړه. د ایران پاچا له نعیم خان څخه بخښنه و غوښتله او ویلي ول چې اوس وار له واره تیر دی .

د مخابرې له دغې اړیکې سره سم د فرانسې پر سفارت کلک هوایي بریدونه تر سره کېږي. د نوي ښار (شهر نو) او وزیر اکبرخان اوسیدونکي ددغې پیښې شاهدان دي. که څه هم د سفارت پر ودانۍ بمب ونه ښښت خو دا په خپله په زباد رسوي چې روسانو د پرمختللو وسایلو ټول اړخونه مخکې له مخکې په ډیر ځیر څارل .

دریم) د کودتاچیانو او د ولسمشرۍ د ارګ د ساتونکي ځواک تر منځ جګړه د شپې له تیارې سره سم شپبه په شپبه پیاوړکېدله او هغه مهال یې زور واخیست چې هوایي بریدونه پای ته ورسیدل. ان د شپې د لسو او یولسو بجو په شا او خوا کې د ارګ ځواکونه د ارګ له انګړه دباندې را ووتل او د راډیو افغانستان په لور یې کودتا چیان پسې واخیستل. دغه پرمختګ د کودتا پلویان سخت وویرول. هغوی د کودتا مشران د راډیو افغانستان له ودانۍ د باندې و ایستل او هغوی یې د کابل د هوایي ډګر د چنار سیمې ته و لېږدول. په همدغه شپبه کې نا څاپه د کابل د تشیال په زړه کې څو جنګي الوتکې را څرګندې شوې او د شپې په تیاره کې یې د ولسمشرۍ ارګ د بمبارد تر اور لاندې ونیو. د دغو بمباریو کلکوالي د داؤود خان د پلویو ځواکونو د ټاکنیستانو پر روحیې چې کودتاچیان یې پسې اخیستي ول نا وړه اغیزه وکړه او هغوی اړ شول چې بیرته په شا شي .

که دا په پام کې ونیسو چې د هوا له تیاره کیدلو وروسته او د بګرام په هوایي ډګر کې د وسایلو د نشتوالي له امله چې هېڅ الوتکې نه شوای کولای له بګرامه و الوزي ، او وروسته له دې چې دولتي ځواکونو و کولای شول کودتا چیان د راډیو افغانستان پر لور په شا کړي ، دغه الوتکې په ناڅاپه له کومه ځایه راغلې او څنګه د ارګ بمبارد یې له سره را پیل کړ؟

ځواب څرګند دی : په پیښه کې حاضر روسان پوه شول چې د کودتا د ملا ستن مخ په ماتیدو ده. هغوی د کودتا د ماتې د مخنیوی لپاره له مرستندویو الوتکو څخه مرسته و غوښتله چې له ترمز یا تاشکنده را والوزي او د جمهوري ریاست ارګ تر اور لاندې ونیسي .

څلورم) د محمد داؤود د دولت په پرځونه کې یو له اصلي مریو څخه ډګروال قادر د دیارلس سوه او دو پینځوسم لمریز کال د چنګاښ د شپږویشتمې [۱۹۷۳ د جولای ۱۷] له کودتا وروسته د هوایي او مدافعه هوایي ځواک د درستیزوال په توګه ټاکل کیږي. نوموړی د څو کالو لپاره د هوایي او مدافعه هوایي ځواک رئیس ارکان په توګه کار کاوه او له هغه ځایه تبدیلیږي او د مسلخ د رئیس په توګه په کار ګومارل کیږي. که څه هم د مسلخ ریاست له پوځي اړخه یو پسیف پوست وو خو هماغه امتیازات یې درلودل چې د اوریز ځواک لرونکي بل افسر درلودل .

ویل کیږي چې ډګروال قادر د غوایي له کودتا څو میاشتې مخکې د وخت دفاع وزیر غلام حیدر رسولي ته د سرو زَرو یوه غټه شمیره د بډې په توګه ورکړې وه او له هغه وروسته یو ځل بیا د هوایي او مدافعه هوایي ځواک د درستیزوال په توګه راستون شو .

که تر کاسې لاندې بله نیم کاسه نه وي ، نو ډګروال قادر څه اړتیا درلودله چې د سرو زرو یوه غټه شمیره د بډې په توګه ورکړې او د هوایي ځواک د درستیزوال په توګه دې بیرته راستون شي. ددې تر څنګ ، که GRU ډګروال قادر ته سره زر نه وای ورکړي هغه به دغه سره زر له کومه کړي وای ، هغه خو ځان د افغانستان د بې وزلو او ربړګالو پرګنو په ډله کې شمیره نو دغه پانګه یې له کوم ځایه تر لاسه کړې وه؟

په دې اړوند د متن د لوستلو لپاره دلته ولاړ سئ :

www.goftaman.com/daten/fa/articles/part11/article1763.htm

۴ " (آیا شوروي د غوایي د اوومې د کودتا په تابیا او پلان جوړونې کې لاس درلود ؟ / آیا شوروی در تهیه و پلانگذاری کودتای هفت ثور دست داشت ؟ " د ش. ن . حقشناس په څیر یو شمیر لیکوالان باور لري چې " روسي الوتکې له تاشکنده والوتلې او د شپې تر دریو بجو پورې یې د ولسمشرۍ ارګ په پرله پسې او کلک ډول د بمبارد تر اور لاندې ونیو ".

دغه ادعا چورلټ غلطه ده ، ځکه د محمد داؤود جمهوري ګارډ د شپې تر یوې بجې پورې له پښو و غورځېد او ددویم ځل بمبارد ته اړتیا نه لېدل کېدله. حقشناس په دې اړوند چې نوموړې الوتکې دې له تاشکنده الوتلې وې هېڅ ډول لاسوند نه وړاندې کوي ، هغه یوازې د انګیرنې پر اوږو سپور او په اورپکۍ او لنډ الواکې ژبه خبرې کوي .

فرهاد لبېب هغه افسر وو چې د خلقیانو د واکمنۍ پر مهال له کابله وتلی وو، نوموړی د میر محمد صدیق فرهنګ د کتاب (افغانستان در پنج قرن اخیر) د دویم ټوک د ۸۱ پاڼې له مخې لېکي : " د کودتا امر په کابل کې د شوروي

په سفارت کې جوړ او د سرور منګل په نامه د یوه افسر له پلوه حفیظ الله امین ته و لیږدول شو. حفیظ الله امین نوموړی فرمان لاس په لاس ګلابزوی ته ورکوي او ګلابزوی تر لاسه شوی پیغام اړوندو افسرانو ته رسوي ".

سرور منګل افسر نه وو ، هغه د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د پرچم د ډلې له ملکي کادرونو څخه وو او له حفیظ الله امین سره یې هیڅ تړاو او اړیکه نه درلودله. له بل لوري لبیب هیڅ داسې لاسوند نه وړاندې کوي چې د شوروي په سفارت کې دې د کودتا د دستور د ورکړې څرنګوالی په زباد ورسوي .

د " تجاوز" د کتاب لیکوالان په (پینځلسمه پاڼه) کې لیکي : " مور په پای کې دې پایلې ته ورسیدو چې د [۱۹۷۸ز کال] د اپریل د ۲۷/۲۸ بدلون د شوروي دولت لپاره غیر منتظره وو او هغوی په دې اړوند هیڅ ډول پلان نه وو جوړ کړی. په کابل کې د شوروي سفیر پوزانوف وایي : " زه له کارمل ، تره کي او امین سره د غوایي له بدلون وروسته آشنا شوم" له انقلابه مخکې ، داؤود د افغانستان په وسله وال ځواک کې څه د باندې ۳۰۰ تنه روسي سلاکاران ګومارلي ول. ښایي د شوروي دولت همدغو سلاکارانو ته دنده سپارلي وي تر څو د رژیم پر وړاندې مبارزه وکړي .

په دې اړوند مور له ل.ن. ګوریلو سره یوه مرکه لرو. د هغه په وینا ، د ګوند له غړو او افسرانو سره یې هیڅ ډول اړیکه نه درلودله او نه یې شوای کولای دغسې اړیکه ولري. برعکس ، له داؤود خان سره زمور اړیکې ډیرې ښې وې. هغه به ویل : " ان که د روسي سلاکارانو د سر یو ویښته کم شي ، زه به مجرم له منځه یوسم." په ۱۹۷۲ زکال کې کله چې روسي سلاکاران افغانستان ته راغلل هغوی به له ساتونکي او وسلې پرته په ښار کې ګرځېدل او خلکو به ورسره په ورین تندي روغبړ کاوه. زمور د سلاکار په وینا ، داؤود خان په روسي سلاکارانو او د هغوی په پوځي مرستو ډیره ډډه لګوله " .

سلیګ هریسن او ډیګو کورډویز دغې پوښتنې ته په ځواب کې چې آیا شورویانو په کودتا کې ونډه درلودله که نه ، آیا د کودتا پلان د هغوی له خوا جوړ شوی وو که نه ، د خپل کتاب " حقایق پشت پرده تهاجم شوروي به افغانستان " په ۴۷ ، ۵۲ او ۵۳ پاڼو کې داسې لیکلي دي : " د غوایي د کودتا د جزئیاتو پلټنه څرګندوي چې د کودتا تابیا په خپل وروستني پړاو کې په خپله د افغانانو له پلوه و نیول شوه ، که د شوروي ځارګړې ځانګې په دې اړوند مرستې ته را دانګلي وي ښایي د عملیاتو له پیل وروسته یې دا کار کړی وي. په دې مانا چې شورویان په یوه تر سره شوي عمل کې راګیر پاتې شول.

د شته لاسوندونو پربنسټ په ټولیز ډول داسې بریښي چې شوروي دې یوې ناڅاپي پیښې ته لنډ ګنډ ځواب ویلای وي. الکساندر موروزوف چې د KGB د مرستیال په توګه کار کاوه او د مأموریت پیر یې د غوایي له کودتا څو میاشتې مخکې پای ته رسیدلې وو وایي چې مسکو پوهیده چې کودتا د پیښېدلو په درشل کې ده او مور ته د مسکو چارواکو په کلکه لارښوونه کې وه چې ځان ورڅخه لیرې و ساتو. خو KGB په دې نه وه بریالۍ شوې چې د کودتا څرنګوالی په ځیر وموميي. کله چې د شوروي د پوځي ځارګري یوه ځري " جاسوس " د امین له پلان څخه خپل ځارګر

سازمان ته خبر ورکړ هغه ویلي ول چې کودتا به د اپریل د مباشتې په ۲۵ شپه د شپې نهه یا لس بجې پیل شي . KGBوروسته وموندله چې امین په خپل پیغام کې دا هم ور غبرګه کړې وه چې دغه خبره دې له روسانو څخه په کلکه پټه وساتل شي . آیا امین ویره درلوده چې موږ به پښه را وړاندې کړو؟ له دسیسه جوړونکو (کودتاچیانو) څخه یو تن چې د امین په پرتله د شوروي اتحاد دولت او د شوروي اتحاد کمونیست ګوند ته ډیر پالیاله وو ، موږ ته ددغه راز له مخې پوړنی لیرې کړ. کیدای شوای چې چا په دې تړاو داؤود ته خبر ورکړای وای ، خو نه په کابل کې د شوروي په سفارت کې ، او نه په ماسکو کې داسې څوک لیدل کېدل چې د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند ته دې خیانت وکړي .

موزوروف ماته وویل : له نیمې شپې لږ وروسته ورته د KGB د مرکزي دفتر او د بهرنیو چارو د وزارت پیغانونه را ورسیدل. په هغو کې موږ ته لارښوونه شوې وه چې د دغې ماجرا په پارونه کې د امین مخه ونیسو. په کودتا کې د شوروي ونډه ، لنډه ګنډه او ناڅاپي وه او دغه خبره هغه مهال را څرګنده شوه چې د نوي رژیم له رامنځته کیدلو وروسته د رژیم د غړو په منځ کې د واکمنۍ پر سره شخړې او ناندرۍ را پیل شوې ".

له دې امله د غوایي د اوومې وسله وال پاڅون کولای شو یو افغان پاڅون او کودتا و شمیرو. د شوروي اتحاد د دفاع د وزارت ، د کورنیو چارو د وزارت ، دولتي امنیت او د بهرنیو چارو د وزارت له آرشیفونو څخه داسې لاسوندونه لا تر اوسه نه دي ترلاسه شوي او نه دي خپاره شوي چې د کودتا په هڅونه ، تابیا او پلان جوړونه کې دې د شورویانو لاس لرل په زباد ورسوي. له دې امله دغه پاڅون په خپله د افغانانو کار وو ، چې په غیر منتظره او ډراماټیک ډول رامنځته شو ، په دغه پاڅون کې د وسله وال ځواک د افسرانو د ځوانۍ د ځوښ او خروښ ظریفو احساساتو پریکنده ونډه درلودله. دغه پاڅون یو ماجرا زیږوونکی پاڅون وو چې له اړینو پوځي سنجونو او د سیاسي پایلو له ارزونې پرته د یوه خام پاڅون په توګه رامنځته شو. دغه پاڅون د داؤود د رژیم لوړ پوړ چارواکو د یوه کوشني بغاوت او شورش په توګه بللای وو. (ستر جنرال محمد نبي عظیمي : " اردو و سیاست در سه دهه اخیر در افغانستان " ۱۴۳ ، ۱۴۴ او ۱۴۵ پاڼې)

۵ (د عبدالصمد ازهر له لیکنې " حقیقت پوشیده مانده یک واقعیت " ځینې برخې : د دیارلس سوه دري څلویښتم لمریزکال د وږي د مباشتې په شپږویشتمه نېټه [۱۹۶۴ ، د سپتامبر ۱۷] د کابل په دارالامان کې د یوه پټ سازمان بنسټ کښیښودل شو ، ددغه سازمان نوم " د وسله وال ځواک ډیموکراتیک انقلابي سازمان / سازمان دموکراتیک انقلابي اردو " (ساډا) وو چې د یوې پرمختګپالې ډلې له پلوه یې بنسټ کښیښودل شو ، دغې ډلې ډیرې مودې را هیسې هڅه کوله چې د هیواد او ولس ربړو او کړېدنو ته د پای او ژغورنې لاره وموميي. په کړۍ کې دغه کسان ول : له هوایي ځواک څخه یو افسر محمد عالم وصال ، د ځمکنې ځواک درې تنه افسران : ذبیح الله زیارمل ، عبداللطیف انصاف او عزیزالرحمن ، د پولیسو دوه تنه افسران : مهرالحق قطره او عبدالصمد ازهر.د همدغې تأریخي غونډې په لړ کې موږ پر ټولنیزو موخو ، تشکیلاتي اصولو موافقه وکړه چې د ټولو په رایه عبدالصمد ازهر د

سازمان د رئـيس او ذبيح الله زيارمل د هغه د مرستيال په توګه و ټاکل شول او د لارښوونې له ګوابنه ډکه دنده دوی ته و سپارل شوه .

له نومورو کسانو څخه هېڅ یوه یې په شوروي اتحاد کې زده کړې نه وې کړې خو د GRU او KGB له اغیزو څخه خورا برخمن ول. عبداللطیف انصاف او عزیزالرحمن درې کاله وروسته کله چې له پوځي ډګره را ووتل او ملکي ژوند یې غوره کړ ، د نومورې سازمان د اسرارو د ساتلو په هوډ یې ، له سازمان سره پریکون وکړ. محمد عالم وصال چې د هوایي او مدافعه هوایي ځواک په لیکو کې یې بې شمیره ارزښتمن کارونه تر سره کړي ول په خواشینۍ چې د دیارلس سوه او اوه پینځوسم لمریز کال [۱۹۷۸ز] د جګړنۍ په رتبې او مهرالحق قطره چې ټول ژوند د هیواد د سوکالۍ په لاره کې کړیدلی وو د زړه د ناروغۍ له امله د سمونوال په رتبې په دیارلس سوه او دوه اویایم لمریز [۱۹۹۳ز] کې له نړۍ سترګې پټې کړې. ډګروال عبدالقادر نه ددغه سازمان د مشرتابه او نه د هغه په کښتـنیو کړیو کې غړیتوب درلود او نه یې له هغه سره کومه اړیکه درلودله .

له یوې مودې وروسته د " ډیموکراټیک " کلمه ددغه سازمان له نامه څخه ځکه لیرې شوه چې سازمان یو پټ او پوځي سازمان وو او هم له نورو سازمانونو څخه د توپیره په موخه یوازې د " اردو د انقلابي سازمان " د نامه په غوره کېدا بسنه وشوه.

د دغه سازمان ټولیزې موخې د یوې خپلواکې ، پرمختللې ، بسیا ، ښیرازې ، ډیموکراټیکې او د ټولنیز عدالت پر ستنې د ولاړې ټولنې د جوړولو په هیله په انقلابي تګلارو او افکارو د وسله وال ځواک د افسرانو د پوهاي او سبمالتیا پر چورلیځ را څرخېدلې. له دې چې دغه سازمان یوه پټه کړۍ وه د سازمان په لیکو کې ښکیلو کسانو نه یو بل پیژندل او نه ټولنه د هغوی پر شتون او تګلارې خبره وه. هر ډول څارګر شک کولای شوای زمورې د کړۍ د غړو ژوند واخلي او یا به کړۍ له بشپړې پو پنا کېدنې سره مخامخ کړي. د کړۍ غړو ته دا شونې وه چې د یوه تن پو پنا کېدنه ښایي د شخصي یا ټولیز ویاړ له تر لاسه کولو پرته په تأریخ او ټولنه کې پو پنا شي. هغوی نه شوای کولای په لاریونونو کې ګډون وکړي ، هغوی نه شوای کولای په ټاکنو یا رسنیو کې ګډون وکړي. له همدې امله ول چې زمورې نامتو شعار دا وو : " مخ پر وړاندې د پټې او اتلوالې مبارزې پر لور! " دغه شعار ددغې کړۍ د هرغړي لپاره د انقلابي زیار یوه نښرغانده بیلګه وه .

د وسلوال ځواک انقلابي سازمان ، وروسته د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند د یوه څنګیز سازمان بڼه غوره کړه. له دې چې دغه سازمان په ډیرې جدي بڼې یوه پټه کړۍ وه ، له دې امله د ګوند له مشرتابه سره د کړۍ د غړو اړیکه نا معقوله او له ګوابنه ډکه بریښېدله ، نو ځکه عبدالصمد ازهر چې د کړۍ مشر وو د پخوانیو پیژندنو او پیاوړو ډاډونو او مخورتوب له امله له ملګرو (ببرک کارمل او میر اکبر خیبر) سره اړیکه در لودله. په ا وروستیو کلونو کې کله چې د ملګري کارمل پازوالۍ او کارونه ډیر شول یوازې یې له هغه سره په مهمو غونډو کې ګډون

کاوه او په نورو چارو کې ملګري خیبر د ملګري کارمل او سازمان ترمنځ اړیکې سمبالولې. له نوموړو دوه وو تنو سره د ملګري خیبر اړیکې د سازمان د مشرتابه له پلوه تر سره کېدلې .

که د " افغانستان د کمونیستانو د مورچل / جبهه کمونیسیتهای افغانستان " په نامه کوم سازمان رامنځته شوی وي نو د هغه د بنسټ نېټه بیرته د ۱۹٦۴ز کال د سپتامبر مباشتې ته نه ور ګرځي ښایي ددغه سازمان بنسټ څو کاله وروسته ایښودل شوی وي .

د داؤود خان د ۱۹۷۳ زکال په کودتا کې د ګډون په تړاو په ټینګار باید ووایم سره له دې چې یو کال مخکې د " وسله وال ځواک انقلابي سازمان " د کودتا لپاره د جلب او حذب او سمبالتیا له چارو خبرو وو او د سازمان ډیري غړي په کودتا کې د مرستې لپاره ور بلل شوي ول ، خو نه مو کودتا ته اوږه ورکړه او نه مو خپلو غړو ته اجازه ورکړه چې په هغې کې ګډون وکړي. د دوه وو لاملونو له امله :

لومړی) داؤود خان یو هیوادپال ، پرمختګ غوښتونکی او بدلون پاله واکمن وو. له دې امله نه باید د هغه دلارې خنډ ګرځېدلي وای او هغه ته مو باید لاره ورکړې وای .

دویم) ددې په منلو چې داؤود خان د سلطنتي کورنۍ یو غړی وو او د هغه ګټې د پاچاهۍ په ګټو کې نغښتې وې دې ته په کتلو دا پوښتنه رامنځته کېدله : آیا [س !!] له څارګرو وسایلو پرته کولای شوای د کودتا د سمبالتیا له چارو څخه خبر شي ؟ آیا کیدای شوای چې ددولت څارګړي څانګې ❓ ریاست ضبط احوالات - د کورنیو چارو د وزارت څارګړي څانګې ، د دفاع د وزارت څاګړي څانګې ، د سردار ولي ځانګړې څارګړي برخې او دوی ورته له دغو کړو وړو څخه بې خبره وي؟ دغو انګیرنو ددغه یون او خوښښت د ټولېزو تګلارو پروړاندې شکونه او دوه زړي توبونه رامنځته کول .

کله چې ددغه سازمان غړو ته په کودتا کې د ګډون لپاره بلنه ورکول کېدله د داؤود هیوادپالنې ته په درنښت او د هغه له دغې کړنې سره په ټکر کې زمونږ غړو په بیلابیلو پلمو ځانونه لیرې ساتل. یوازې د فیض محمد په نامه ددغه سازمان یو تن غړي د خپل ورځني انقلابي ملګري تر اغیزې لاندې له هغوی سره غاړه غړۍ شوی وو او په فعاله ډول یې ګډون کړی وو. له نوموړي څخه وروسته پوښتنې وشوې او حساب کتاب واخیستل شو ، هغه له منلو وروسته بخښنه وغوښتله .

د داؤود خان له کودتا وروسته ، ددغه سازمان غړو دنده درلودله چې له هغه سره همکاري وکړي. په کودتا کې ګډ شمیر ګډنوالو افسرانو د خپل انقلابي خصلت له امله په لنډ مهال کې زمونږ د سازمان کرښو ته لاره ومومندله. ښایي همدغه دوه فکتورونه (له کودتا وروسته له داؤود خان سره همکاري او سازمان ته د کودتاچي افسرانو جلب او جذب) ددې لامل شوی وي چې ګڼې [س !!] په دې انګیرنه کې لویدلی وي چې مونږ په کودتا کې فعاله ونډه درلودله ".

ددغې لېکنې د بشپړ متن د لوستلو لپاره کولای شـئ دغه پټه وګورئ :

www.payamewatan.com/article-4/a.azhar051108.htm

[]

ریجـاینا (کانادا)

د اپریل دریمه 2009

د تلفــونونو شمیرې: 1 (306) 5438950 و 1 (306) 5020882

نخښهCANADA, S4X2P3, SK., Regina, 679 Rink Ave., Siasang : :

Главное Разведывательное Управление

پینځه ویشتمه برخه

مل کرښې

٦ (د دیارلس سوه او اوه پینځوسم لمریز کال د غوایي د مباشتې په شپاړلسمه [۱۹۷۸ د مې ٦] نېټه د افغانستان د ډیموکراتیک جمهوریت د انقلابي شورى په ناستځي کې د نور محمد تره کي د مطبوعاتي کنفرانس برخه. اخځ : " د افغانستان کلنۍ " ۴۴ ګڼه ، پاڼې : ۷۳ ۷۴

پوښتنه : کولای شئ ووایاست چې د جګړې په لړ کې څومره کسانو ته ځاني تاوان اوښتی دی ؟

ځواب : ما هېله در لودله چې یو څوک دې دغه پوښتنه را پورته کړي .

پوښتنه : او هم که ووایاست چې له انقلاب وروسته څو تنه نیول شوي او څو تنه پانسي شوي دي ؟

ځواب : زه باید په زغرده تاسو ته خبر درکړم چې مورږ ته او ناتاګرو ته د اوښتي ځانی تاوان شمیره له ۷۲ او ۷۳ څخه پورته نه ده. زمورږ پینځه تنه همکاران همدا اوس په روغتون کې تر درملنې لاندې دي او زه پرون ماښام د هغوی لیدنې ته ورغلی وم ، د دښمن او ناتارګرو د ځاني تاوان شمیره لږ وه. هغوی د ځان دفاع کوله او مو تیرى کاوه. له داؤود خان ، د هغه له خپلوانو او د هغه له یو شمیرو وزیرانو پرته ، ګومان نه کوم د هغوی د ځاني تاوان شمیره دومره لوړه وي. دا یو تش پروپاګند دې چې ګڼې په زرهاوو تنه وژل شوي دي .

پوښتنه : آیا د داؤود ټوله کابینه وژل شویده ؟

ځواب : د هغوی یو شمیر ستي شول ځکه نه تسلیمېدل.

پوښتنه : د باختر د خبري آژانس استازی : په پخواني رژیم کې د خوراکي او د ورځني ژوند د نورو اړینو توکو بیه په بې ساري ډول لوړه تللې وه ، آیا انقلابي رژیم په دې اړه کوم وړاندیز په پام کې لري ؟

ځواب : تاسو کولائ شئ د ښار په هټیو کې وګورئ ، له انقلابه مخکې د اوړو بیه ۸۳ افغانۍ وه ، اوس ٦٥ او ٦٠ ته را ټیټه شوې ده ، پرته له دې چې دولت د هټیو په بیو کې لاسوهنه وکړي ، هټیوالو په خپله ، بیې را ټیټې کړې دي. تاسو کولائ شئ له نیږدې یې وګورئ چې ولس نوي حکومت ته ښه راغلاست وایي ، دا ځکه چې مورږ د لوړو پاړکو له اشرافي کورنیو څخه نه یو. مورږ په هیواد کې له ښه نومیالیتوبه برخمن یو. زمورږ همکاران او د مرکزي کمیټې ملګري د ولس په سترګو کې د یوې بیلګې په توګه ځای لري. تاسو زما کورته ولاړ شئ او له نیږدې یې وګورئ چې په څه ډول کور کې ژوند کوم. مورږ ناوړې او غیر قانوني ګټې نه دي پورته کړي. مورږ د ولس له منځه راپاڅیدلي

یو. د بیلګې په ډول زه په داسې یوې کورنۍ کې زیږیدلی یم چې نیمه بزګره او نیمه شپَـنَـه کورنۍ وه. ولس باید خوښ اوسي ځکه اوس حکومت د هغو کسانو په لاس کې نه دی چې په لوړو پاړکو کې یې ژوند کاوه. موږ اوس د ولس په چوپړ کې یو ، موږ د ولس بچیان یو او هیڅکله به هغوی و نه زبیښو. موږ له زبیښاک ګرو څخه کرکه لرو .

پوښتنه : ښاغلی رئـیس ! اوس چیرې ژوند کوئ ، په خپل کور کې ؟

ځواب : موږ په هغه کور کې دیره یو چې یو وخت داؤود خان پکې ژوند کاوه. له دې چې دغه کور اوس د ولس په ولکه کې دی نو زه هم دلته د صدارت په مانۍ کې ژوند کوم. مانۍ به بیا د لوړو پاړکو اشرافیانو ته ور نه کړو .

پوښتنه : ښاغلی تره کي! له کودتا وروسته څو تنه ونیول شول او د ولسمشرۍ د مانۍ ګارډ ته څه ور پیښ شول ؟

ځواب : د ولسمشرۍ د مانۍ د ګارد کارکوونکی شته خو د ګارد پوځي جوړښت رنګ شوي دي.

پوښتنه : له کودتا وروسته څو تنه نیول شوي دي؟

ځواب: د هغوی کره شمیره راته څرګنده نه ده ځکه تر اوسه یې د هغوی نوملیک راته نه دی راوړی. خو شمیره یې له ۲۰ ﷼ ۲۵ تنو پورته نه ده .

پوښتنه : څو تنه اعدام شول ؟

ځواب : ډیري پخواني وزیران خوشې شول ، جنرالانو ته مو وویل چې خپلو کورونو کې دې کښېني او کورناستي دې شي. زموږ پر وړاندې دې ناوړه ډنډورې نه خپروي او موږ به هم د هغوی په ژوند کې لاسوهنه ونه کړو .

پوښتنه : آیا وحید عبدالله ژوندی دی؟

ځواب : نه ، وحید عبدالله او هغه ته ورته ناتارګر له منځه ولاړل .

پوښتنه : آیا ولس به د ډیرو توکو د پیرودلو وړتیا ولري ، آیا هغه به پیاوړې شي ، آیا په پام کې لرئ چې باړه " مزد" به لوړه شي ؟

ځواب : د باړو لوړول د زیارګالو پرګنو د ژوندانه کچه نه شي لوړولای. موږ باید بیې را ټیټې کړو. خو تر اوسه مو پریکړه نه ده کړې. دا په راتلونکې پورې اړه لري. که موږ د باړو لوړاوی اړین وباله ، باړه به هم لوړه کړو .

پوښتنه :مخکې له دې چې دغه مرکه پای ته ورسیږي ، له دې چې موږ ستاسو په اړه لږ مالومات لرو زموږ دوه ﷼ درې شخصي پوښتنو ته ځواب راکړئ. څو کلن یاست ؟ خپلې زده کړې مو چیرې پای ته رسولې دي؟ تاسو ٦١ کلن یاست؟

ځواب : هو زه ٦١ کلن یم.

پوښتنه : زده کړې مو چيرې تر سره کړې دي ؟

ځواب : د ښوونځي دوه ټولګي مې په خپل پلرني کلي " مقر" کې تر سره کړل. په ځوانۍ کې د يوه شرکت عادي کارګر ووم. د دغه شرکت له پلوه د [هند] بمبـئـي ته د کاتب په توګه واستول شوم ، هلته د شپې له پلوه ښوونځي ته ولاړم او تر لسم ټولګي مې زده کړې وکړې او په ۱۹٦۳ زکال کې بيرته هيواد ته راستون شوم .

پوښتنه : د شرکت نوم څه وو؟

ځواب : د پښتون د ميوې شرکت

۷ (د ټاپيست يادښت : ليدل کيږي چې يو شمير پوښتنو ته په بې پروايـيۍ ځوابونه ويل شوي دي. که د نورمحمد تره کي له ژبې څخه د شميرو په ښوونه کې د هغه نه سپينوالی ، روښوالی او له " سياسي " چلوټو ډکه انځورګري يوې خواته کښيږدو ، يا په لوی لاس يا (په ناخبره توګه) د هغه ځلور کاله ځوان ښودل ، ښايي د پوښتنې وړ وي. سره له دې چې د يوه سړي د ژوندانه په شپږمې لسيزې کې د ځلورو کالو کښته ، پورته ښودل کومه ځانګړتيا نه لري خو تره کي د دغې مرکې په ترڅ کې ٦۵ کلن وو ځکه نوموړی د ۱۹۱۳ زکال د جولای په يولسمه نېټه زيږيدلی وو .

۸ (د کودتا ځاني تاوانونه : رسمني رسنيو د کودتا ځاني تاوانونه د ۱۰۰ او ۱۵۰ تنو تر منځ ښودل. رښتيا دا ده چې د تاوانونو شميره څو ځله زياته وه ، په ځانګړې توګه د ولسمشرۍ د مانۍ په ګارډ کې په سلګونو تنه وژل شوي ول. د بګرام او خواجه رواش په هوايي ډګرونو کې د ځاني تاوانونوشميره پريږه او زيږه وه. په بګرام کې خلک په لوی لاس وژل کيدل ، دغه وژنې پرته له دې چا جرم کړی وي ، يوازې د شخصي سيالیو او دښمنيو پر بنسټ کېدلې. په اوومې فرقې ، د قوای مرکز په قرارګاه ، د قوای مرکز په خپلواکو قطعاتو ، په دارالامان کې ډيري کسان د الوتکو په بمبارډ او د توپچي ځواک د اور له کبله له منځه ولاړل. په شير پور کې د قوای مرکز د انظباطو په کنډک او يولسمې فرقې کې هم يو شمير کسان ووژل شول. په ټوليز ډول له دواړو خواوو څخه د زرو او يو نيم زرو په شا او خوا کې انسانان ووژل شول. ګڼ شمير ملکي وګړي ووژل شول او څه يې ټپيان شول. دولت ونه غوښتل په دې اړوند کره او رڼه شميره څرګنده کړي. د نوي رژيم د رامنځته کېدا لپاره يو نيم زر تنو د کابل واټونه په سرو وينو رنګ کړل. دغه وېنه بهونه ، د نورو او نورو وينو بهونو خونړۍ پيلامه وه. خبره دې ځای ته ورسيدله چې د دغه هيواد ځمکه ، آسمان او ټول چاپيريال په سره رنګ ، رنګ شول. " اردو وسياست در سه دهه اخير افغانستان / ستر جنرال محمد نبي عظيمي . پې: ۱۴۲ ◆ ۱۴۳ "

۹ " (د سردار داؤود خان د مړي له هډوکو سره لوبې " ، د رزاق مأمون ليکنه ، پنځنۍ ، د ۲۰۰۸ز کال د ډسامبر ۱۸ : " په دې وروستيو کې ګنګوسې خپرې شوې چې ګڼې ولسمشر کرزی په پام کې لري د سردار داؤود او ميرمن زينب داؤود د مړيو هډونه کندهار ته له ليږدونې وروسته ، په کندهار کې خاوروته وسپاري. د ولسمشرۍ د ټاکنی

د مهالیز واټن په را نیږدې کیدلو او په ټاکنو کې د راکړې ورکړې د تبې په تودیدا او د ټاکنیزو ډنډورو د شور او ږوږ نندارو ته په کتنې دغه انګیرنې ورځ په ورځ مخ په تودیدا دي چې ولسمشرکرزی د نخښې د منځ په ویشتلو غواړي د مچنغزي په یوه کانې دوه مرغۍ وولي ؛ دا د یوې واکمنۍ ډلې لپاره یوه طبیعي خبره ده. ډیره لږه شوني ښکاري چې دولت دې له دې لارې وکولای شي ځان د سیاسي ډاډ او افلاس له تشیال څخه و ژغوري. له بله اړخه د ولس له سترګو په پټه ، د دغې هڅې پلي کیدا نه شي کولای د ویښ ولس ، ویښ ذهن ته بسیاینه او ویساینه ور په برخه کړي .

ولسمشر ولې د خپلې شپږ کلنې واکمنې په اوږدو کې د سردار داؤود او د هغه د کورنۍ د هډونو د موندلو په لټه کې نه شو چې نن یې ورته دومره اړینوالی موندلای دی؟ سره له دې چې دغې پوښتنې ته یو ډول انګیرونې ځواب شته او هغه دا چې تر مهاله چې دولت د نړیوالې ټولنې او د نورو بنسټونو لکه د بشري حقونو د ټولنو د پټو سترګو له ملاتړه برخمن وو ، په بله وینا تر هغه مهاله چې د دولت ډونګرۍ " کفګیر" د دیګي تل نه وو ترنګـَولی داؤود خان ته اړتیا نه لیدل کېدله. د اوسنۍ واکمنۍ کړۍ په باور دغه پروژه په دې ارزي چې پلې شي. که هر څه وي ، د دغه ګام او چتول داسې یوه جوارګري ده چې پلي کوونکو ته هېڅ ډول تاوان نه رسوي ؛ په دې اړه باید د ځیروالي په لرلو ډیره پاملرنه وکړو ځکه دغه ګام په افغانستان کې له سیاست او د تاریخ له طبیعي یون سره په ټکر کې ده او د سردار داؤود کورنۍ ته ښایی چې د دغې چارې واکوالي او د واګو ټیکه دې د داسې کسانو په لاس کې نه ورکوي چې له دغسې یوې شېبې څخه په ګټه اخیستنې د خپلو لنډ مهالو هیلو او ګټو د لاسته راوړلو د لوڅو پوڅو په لاره کې ناوړه ګټه اخلي .

د افغانستان د لومړني ولسمشر او د هغه د ماندیني هډونه دې ولې په هرو مرو توګه په کندهار کې خاوروته و سپارل شي؟ حال دا چې د هیواد نور واکمن مشران لکه ابدالي تیمورشاه ، سردار محمد نادر، سردار عبدالرحمن خان په کابل کې خاوروته سپارل شوي دي او په پخوا کې هېڅ چا له دې پوښتنې سره ټکر نه دې کړی چې ولې د هیواد دغه سیاسي مشران په کابل (د افغانستان په زړه او د تأریخي او فرهنګي ادلونونو بدلونونو د څرخني په منځټکی) کې خاورو ته سپارل شوي دي. کابل د خپل ټولنیز جوړښت ، فرهنګی ، ژب توکمیز او د ملي ګټو د اوبدنګ له اړخه د یوه کوشني افغانستان بڼه لري او دا د ټولو افغانانو ګډ ښار دی. د دغو ټولنیزو توکم رنګو کرښو له کارډلو څخه موخه څه ده؟

سره له دې چې د سردار داؤود او د هغه د خپلوانو د هډونو د لیږد په اړه وروستنۍ پریکړه نه ده خپره شوې خو داسې انګیرل کیږي چې دغه ګام یوازې او په بشپړ ډول یو ګړی او د سیاسي ګټې اخیستـنو ډډې له ځان سره نغښتې لري.د افغانستان په ولسي جرګه کې د ولس استازو ته ښایي چې مخکې له مخکې دې د دغه ګام د اوچتولو مخنیوي ته خپل غوږونه بوخ ونیسي .

د ولس استازي دې ، د توکمیزو ناندریو ټیکه والې ډلې ټپلې او یو ګړي کسان نه پریږدي چې د نن ورځې د سیاست د بازار په بیې دې د افغانستان د ملي ګټو او ولس ته د چوپړ پر لارې د تللو کسانو په نامه (چې ځانونه یې د ولس د ګټو په لاره کې ، نه د ډلو ټپلو او یو ګړو کسانولپاره ، له لاسه ورکړي دي) د خپلو شخصي او ټاکنیزو موخو لپاره لوبه وکړي .

سردار محمد داؤود خان هېڅکله داسې وصیت یا سپارښتنه له ځانه نه ده پرې ایښې چې کوم کسان دې د هغه د ښخیدلو د ځای په ټاکنه کې پریکړه وکړي. له شهید سردار داؤود څخه هېڅ ډول شاهد یا نغوته نه شته چې هغه دې په یوه ځانګړي ولایت پورې تړلی و شمیرل شي. د هغې تر څنګ د سردار داؤود خان د ابدي آرامځي د ټاکلو په اړه پریکړه د اروابناد د کورنۍ د خوښې او د ولسي جرګې د سلا مشورو د چاپیریال کار دی .

کابل د افغانستان د پلازمېنې په توګه ، د سیاست او فرهنګ لرغونی منځټکي او له ملي تأریخي نوم څخه برخمن دی ؛ کابل په هر پَیـر کې د وروی او د وروڼـو توکمونو د ټړښت او د ګډ سوله ییز ژوند د زانګو په بڼه خپل نوم او دریځ ساتلی دی " .

د نوموړې لیکنې د بشپړې لوستنې لپاره لاندې پته و ګورئ :

www.kabulpress.org/my/spip.php?article2702

۱۰ (۲۰۰۹ زکال منځنې " سه شنبه " د مارچ اولسمه ، د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د شپاړلسو تنو د غړیو د مړیو هډونه د (کابل) د دارالامان په غونډۍ کې خاورو ته و سپارل شول.

په دې اړوند د نورو لیکنو د لوستلو لپاره لاندنۍ پتې وګورئ:

www.bbc.co.uk/pashto/news/story/2009/03/090318_daudkhan_ceremony.shtml

www.bbc.co.uk/persian/afghanistan/2009/03/090317_ram_daudkhan_funeral.shtml

۱۱ (مخکې له هغې چې د دیارلس سوه او پینځه پینځوسم د کب د مباشتې په پینځمې نېټې [۱۹۷٦ز کال د فبرورۍ د مباشتې ۲٦] د افغانستان د جمهوریت اساسي قانون توشیح شي محمد داؤود په دیارلس سوه او پینځه پینځوسم ل [۱۹۷٦ز] کال کې د ملي غورځنګ (ملي انقلاب) د ګوند بنسټ کښېښود. د دغه ګوند د بنسټ د تګلارې له لومړۍ مادې څخه داسې ښکاري چې د ملي غورځنګ د ګوند بنسټ د دیارلس سوه او دوپینځوسمم ل[۱۹۷۳ ز] له کودتا مخکې ایښودل شوی وو. ویل شوي چې د دغې ادعا د زباد لپاره لاسوند نه شته .

د بشپړ متن د لوستلو لپاره لاندنۍ پته و ګورئ :

www.payam-aftab.com/category/print.php?nid=2831

۱۲ " (افغانستان در قرن بیستم / افغانستان په شلمه پیړۍ کې " لیکوال ډاکټر ظاهر طنین ، پپ : ۲۱۵ او ۲۱٦ : محمد داؤود چې په ښکاره ډول يې د خيبر له وژنې وروسته ټکان خوړلی وو ، د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند د زور او پياوړتيا د ښوونې نندارې سخت په خښم کړ. د ۱۹۷۸ز کال د اپريل د ۲۵ نېټې په ماښام را ډيو افغانستان د ګوند د يو شمير مشرانو لکه نور محمد تره کي او ببرک کارمل د نيولو خبر خپور کړ. په دې لړ کې د خلق د پوځي څانګې مشر حفيظ الله امين په لومړي سرکې په خپل کور کې تر څار لاندې ونيول شو. امين د ۱۹۷۸ز کال د اپريل د مياشتې د ۲۵ نېټې له نيمايي شپې نيولې بيا د ۲٦ نېټې تر يولسو بجو پورې ډير وخت په لاس کې درلود ترڅو د پوځي ګام د اوچتولو تابيا ، نقشه او لارښوونه خپل زوی عبدالرحمن ته ورکړي ؛ عبدالرحمن نوموړې لارښونه سيدمحمد ګلابزوی ته و رسوله ، ګلابزوی د کودتا له اړوندو پازوالو افسرانو سره په اړيکه کې وو .

ګلابزوی وايي : ◆ د غوايي د مياشتې شپږمه د څلنې ◆ چهارشنبې ◆ ورځ ◆ ۱۹۷۸ر اپريل ۲٦◆ د سهار شپږ بجې وې چې د حفيظ الله امين زوی عبدالرحمن زما کور ته راغی او ويې ويل : " شير آقا ◆ خپل پلار ته يې شير آقا ويل◆ کلا بند شوی او تره کي صاحب او نور مشران يې زندان ته اچولي دي. سيد محمد ته ووايه چې " ملګرو ته ووايي چې سبا دې انقلاب پيل کړي" ما د وسله وال ځواک ګوندي پازوالي په غاړه درلودله ، هماغه ول چې په وسله وال ځواک او ان په نورو قطعو کې چې ما يې پازوالي نه درلودله ولاړم او دغه لارښوونه مې د شپې تر يوې بجې پورې ټولو قطعاتو ته ورسوله ، هم د هوايي او مدافعه هوايي او هم د ځمکنيو ځواکونو قطعاتو ته ولاړم. ډير باران وَريده. د ګوند لارښوونه داسې وه چې : هرڅوک چې سبا خپلو قطعو ته ځي ، انقلاب دې را پيل کړي◆.

۱۳ " (افغانستان در قرن بيستم / افغانستان په شلمه پيړۍ کې " ليکوال ډاکټر ظاهر طنين ، پپ : ۲۲۰ ، ۲۲۱ او ۲۲۲ :◆ پوځيانو کودتا د بريالیتوب تر بريده ورسوله. خو هغه کسان چې وروسته واکمنان شول چيرې ول ؟ د ۱۹۷۸ز کال د اپريل په ۲٦ نېټه چې د تره کي او کارمل له نيول کيدا يوه ورځ تيره شوې وه ، د افغانستان د خلق ډيموکراتيک د ګوند د نورومشرانو او فعالينو واښې واښې چې ځانونه يې پټ کړي ول تښتېدلې وې. دغه ډله د کابل په نوي ښار کې راټوله شوې وه تر څو له رامنځته شوي نوي حالت سره د خپل چلند دريځ او څرنګوالی روښانه کړي .

عبدالکريم مېثاق هم په دغه ډله کې وو. هغه وايي : ◆ د " کابل " په نوي ښار کې را ټول شوي وو. په دغه ډله کې زه ، سليمان لايق ، بارق شفيعي ، قدوس غوربندی او نور احمد نور وو. موږ د حبيب الله کارګر په کور کې چې د ګوند غړی او بکس جوړوونکی وو په هاغه وخت کې راغونډ شوي وو. سترګو مو لارې څارلې چې څه ډول مالومات تر لاسه کيږي. په پای کې مو پريکړه وکړه چې ې له ګوند سره اړيکه و نيسو او د ګوند له منځه کورني مالومات تر لاسه کړو. له ګوند سره مو اړيکه ونيوله. سرور منګل او داؤود رزميار مو ومونډل. دوی موږ ته خبر راوړ چې څه تيريږي او په ښار کې دننه ترينګلی حالت روان دی. وضع کړکيچنه ده نيول او بندي کېدل پيل شوي دي ؛ موږ چې خپلو کورونو ته خپل کسان وليږل ، ويل يې چې کورونه کلابند شوي دي. کورونه يې پلټلي ، کتابونه يې له ځان سره وړي ، لنډه دا چې د ګوند دغړو د نيولو پلان شوی وو. په دې لړ کې موږ د ځان په اندېښنه کې شوو چې څه

وکړو؟دلته دوې خبرې رامنځته شوې. یو شمیرکسانو وویل چې ځانونه پولیس ته سپارو. خپلو کورونو ته ځو او څرګنده ده چې هلته پولیسان دي او مورږ نیسي. یو شمیر نورو وویل نه ، مورږ دا کار نه کوو. په دې ډله کې ما او نور احمد نور وویل چې مورږ ځانونه نه سپارو. ځکه چې خبره روښانه ده ، کله چې کورونو ته ولاړ شو ، ټول بندیان کیږو او ګوند پو پنا کیږي. بارق شفیعي ، سلیمان لایق او قدوس غوربندي وویل چې نه ، مورږ ځو ، د هغوی د استدلال پر څرخني دا مانا را تاویدله چې که هر څومره ځانونه پټ کړو دا له قانونه د سرغړاوي مانا ښندي خو که په پټه کې و نیول شو ، زمورږ جرمي ډډه درندیږي/...../ .

په پای کې زه او نور د [کابل] په ششدرک کې د رزمیار کورته راغلو او له رزمیاره مو و پوښتل چې څه خبره ده او څوک بندیان شوي دي ؟ هغه وویل چې یوازې سلطانعلي کشتمند او نجیب الله نه دي بندیان شوي او په کوته سنګي [وروسته د میرویس میدان په نامه و نومول شو] کې د ګوند د یوه غړي په کور کې دي. مورږ هغه ته وویل چې دواړه دې دلته راولي. هغوی یې راوستل او په دې سلا مو خبرې کولې چې څه وکړو. د همدغو سلا او خبرو په پاي کې مو د ګوند دغړو په تړاو پریکړه وکړه : له دې چې مرکزي کمیټه نشته او ګوندي غونډه نه شي جوړیدلای د ګوند هر غړی چې چیرې چې دی ، هڅه دې وکړي چې ځان پولیس ته ونه سپاري. دا د غوایي اوومه نیټه وه ، نا څاپه مو د یوې چاودنې د درَز غږ تر غوږو شو. مورږ رزمیار ته وویل ورځه وروره وګوره چې د باندې څه خبره ده. هغه ولاړ ، څو شېبې وروسته راغی او ویې ویل : والله د دفاع د وزارت د ودانۍ تر مخ یوې شوبلې د دفاع د وزارت پر ودانې اور وکړ. مورږ په دې خبرو اترو کې وو چې چا به دا کار کړی وي ، خبرې مو کولې چې د بل درَز غږ پورته شو. بیا مو د شوبلو د راتګ غږونه تر غوږو شول. شوبلې د څرخي پله له خوا د ښار پر لور راخوځېدلې وې. رزمیار ته مو وویل چې دباندې ولاړ شي او نور خبرونه دې راوړي. هغه دباندې ولاړ ، بیرته راغی او ویې ویل چې له څرخي پله څخه د ښار پر لور شویلې را خوځېدلې دي او در راډیو پر لور ځي. رزمیار چې دا وویل ، ما وویل چې والله دا زمورږ خپل ګوند دی. لنډه دا چې د ماښام اوه بجې شوې ، راډیو ته مو غوږ نیولی وو ، راډیو د ملي اتن نغمې خپرولې. له نغمې وروسته د حفیظ الله امین غږ پورته شو او ویې ویل چې د سلطنتي کورنۍ ټغر ور ټول شو او واکمنۍ د انقلابي شورى لاس ته ورغلې ده او اوس به قادر او اسلم وطنجار خبرې وکړي ".

۱۴ " (له لیکوال څخه د څو پوښتنو / چند پرسش از نویسنده" د لیکنې یو شمیر برخې : لیکوال انجنیر شیر محمد ساپی / ۲۰۰۰۹ز کال د جنورۍ پینځلسمه : " د غوایي د اوومې [۱۹۷۸ ز کال د اپریل ۲۷] په ماښام د کابل د سیند تر غاړه د محمود خان د پله په سل مترۍ کې له خپلو دوه وو تنو هملیکو هم اندو ملګرو سره وم ، سترګو مو د اوضاع څرنګوالی څاره. الوتکې د کابل د سیند له پاسه د ارګ له بمبارۍ وروسته تاویدلې. هیڅکله مو بمب غورځوونکې الوتکې چې ویروونکی غږ یې درلود تر دغې شېبې پورې له دو مره نیږدې نه وې لېدلې. د ماښام تر تیارې پورې د ارګ بمبارد روان وو او وروسته و درید چې بیا تکرار نه شو. پوځي افسرانو چې پوځي خولۍ یې پر سرونو درلودلې د الوتکو له ویرې د هټیو خوا ته تیښته کوله . له هوایي بریدونو وروسته ارګ او ګارد هماغسې د

کودتاچیانو په کلابندۍ کې پاتې شو ،تر دغه دمه پینځمې ستنې نه شوای کولاې په ارګ کې دننه مقاومت مات کړي .

د " خونړي ماښام " د اتو او نهو بجو تر منځ د کابل ? جلال آباد پر سړک د شوبلو یو کتار د ختیځ له لورې راغی. مورِ ځوانان د شوبلو له ویرې د سړک له څنډو و تښتېدلو، شوبلې د ارګ پر لور خوځېدلې وې .

د کابل راډیو د خپرونو له پای وروسته د شپې له پلوه پر ټول کابل یوې غملړلې بوږنوړې چوپتیا منګولې ښخې کړې. د شپې دولس بجې وې چې د زغره وال ځواک د یوې شوبلې اور د خونې کړکۍ و لړزولې. دغه ډز په خونه کې بیده کسان له خوبه را پاڅول. هرچا د کړکۍ د ماتیدونکوښیښو له ویرې څخه ځان ګوښې کاوه .

د ګارد د ډرې وړې کولو او دارګ د نیولو په موخه د کودتاچیانو وروستنۍ برید د ماشینګنو او د شوبلو د اور له درَزا سره جوخت تر څو ساعتو دوام وکړ او د زغروالو شوبلو د اور درَزهار تر سهاره اورېدل کېده. د دغو قهرجنو عملیاتو دروندوالي دا هیلې را ژوندۍ کولې چې ښایي د ارګ ملاتړ ته مرستندویه ځواکونه را ورسېږي او له کودتاچیانو سره به ډغرې ووهي .

که د ګارد دننه خیانت نه وای شواې ، څرګنده ده چې مقاومت به دوام کړای وای ، د ورځې د روښنایۍ راتګ د بمبارد پر اړتیا ټینګار کاوه. د کودتاچیانو د هرومرو بري شونیوالی له ورایه بریښېده. له دغو وروستنیو عملیاتو څخه سترګې پټول ددغه ناتار د ژور تـَل بله ډډه نندارې ته وړاندې کوي.

زه د ارګ د دوه کیلومتری په واټن کې د ششدرک په ختیځې خوا کې لا تراوسه د همغې مرګونې ویرې تر سیورې لاندې استوګنه لرم. د هماغه پـَیر ځوانان لا تر اوسه ژوندي دي او د دغو پیښو شاهدان دي ".

د دغې لیکنې د بشپړې لوستنې لپاره لاندنۍ پته و ګورئ:

www.farda.org/articles/08_updates/090100/article_shir_mohammad_sapi.htm

۱۵ (له جنرال خطاب جانباز سره مرکه / ۲۰۰۹ زکال د فبرورۍ ۲۰ ، د ماښام ۷ اوه بجې :

سیاه سنګ : ښاغلی خطاب جانباز! په یوه راغلې لېک کې چې د ۲۰۰۹ ز کال د جنورۍ د شلمې نېټه یې پر تندي لېکل شوې ، داسې لېکل شوي : " په ۱۹۸۸ز کال کې ما د دفاع د وزارت د بهرنیو اړیکو له رئـیس جنرال خطاب جنانباز سره د پخوانۍ پیژندنې پر بنسټ له مزارشریفه د کابل پر لور د ملګرو ملتونو په الوتکه کې یو ګډ سفر درلود. هغه ماته د افغانستان د لومړنۍ ولسمشر د شهیدولو د څرنګوالی په اړوند داسې وویل ..." کیدای شي ستاسو له خولې د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د وژل کېدا څرنګوالی ستاسو له خولې واورم؟

جنرال خطاب جـانباز: اجازه راکړئ یو ټکی روښانه کړم چې ما په ۱۹۸۸ز کال کې له مزار شریفه د کابل پر لور هېڅ ډول سفر نه دی کړی. کله چې سفر نه وي شوی ، پاتې خبرې ټولې خپله په خپله شنډیږي .

سـیاه سـنگ: آیا تاسو له شاغلي MZM چې نوم او کورنۍ نوم یې "..... ....." دی، پیژندګلوي لري؟

جنرال جـانباز: زما د نویو او پخوانیو دوستانو په منځ کې په دغه نوم او کورني نامه څوک نه شته.

سـیاه سـنگ: د هغه له پیژندلو یا نه پیژندلو پرته ، آیا تاسو په یاد لرئ چې د دیارلس سوه او اوه پینځوسم لمریز کال د غوایي د مباشتې د اتمې نېټې [۱۹۷۸ ز د ا پریل ۲۸] په سهار د شپږو او اوو بجو په شا او خوا کې چیرې واست او څه مو کول؟

جنرال جـانباز: ډیر ښه مې په یاد دي. د ورځې په هغو شېبو کې زه له قادر ◆ هماغه نامتوقادر◆ ، د څلورم زغره وال ځواک له افسر تورن امین او د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند له یو شمیر نورو غړو سره یو ځای د راډیو افغانستان د ودانۍ مخې ته وم .

سـیاه سـنگ: آیا ستاسو د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند غړی یاست؟

جنرال جـانباز: په ډیر ویاړ ویلای شم چې زه نه خلقی یم او نه پرچمی ، خو د افغانستان دخلق ډیموکراتیک ګوند یو غړی وم او یم. که تأریخ بیرته همغو کلونو ته و ګرځي او د خپلې ځوانۍ ځوښ او شور بیرته تر لاسه کړم، بیا به هم په همغې پخوانۍ ګروهنې په همغې لارې ولاړ شم .

سـیاه سـنگ: مخکې له دې چې د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د وژل کیدلو د څرنګوالي سپړلو ته را و ګرځو ښه به دا وي چې د دیارلس سوه او اوه پینځوسم لمریز کال د غوایي د اومې پېښې په اړه مورته خپل لید لوری وواياست .

جنرال جـانباز: د غوایی د اوومې پېښه که کودتا وبولو ، پاڅون یا بل شی رښتیا دا ده چې " زمورِ پرتمین انقلاب " له سترو ناورینونو ، بدترینه نا تار ځپنو او نه سکښنده کیدونکی " جبران نه منونکو " تیر وتنو سره ملګری وو. که یې کودتا و بولم یا انقلاب ، خو په دغه لړ کې (زما په اند د کلماتو یادَول دومره اړین نه دي) دومره سپیڅلي او بیګناه وګړي ووژل شول ، د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند شریفترینه بچیان له منځه ولاړل او دومره له شرمه ډک جنایات تر سره شول چې هېڅ با وجدانه انسان به له هغو او د هغو له عاملینو څخه سترګې پټې نه شي کړای .

سـیاه سـنگ: آیا دا رښتیا ده چې د ۱۹۷۸ زکال د اپریل په ۲۸ نېټه ببرک کارمل تا سو ته وویل : " له خپلو ټانکونو او زغره والو شوبلو سره د جمهوري ریاست پر لور و درومـئ " .

جنرال جانباز: دغه ادعا له سره تر پايه سمه نه ده. په هاغه ورځ هر ډول پوځي او غير پوځي بولنه " قومانده " او لارښوونه د حفيظ الله امين له خوا ورکول کېدله. ببرک کارمل په هغه برخه کې هېڅ ډول ونډه نه درلودله. دا چې ويل شوي ماته کارمل لارښوونه کوله زما ځواب منفي دی. ببرک کارمل د راډيو په ودانۍ کې دننه وو او زه دباندې وم. نه هغه ماته داسې لارښوونه کړې او نه مې له هغه څخه دغسې لارښوونه اوريدلې ده .

سياه سنگ: آيا ستاسو له خولې دغه ويل شوي خبره سمه ده : " په ډيره بيړه لاندې راغلم ، د زغره وال ګاډي او د سرتيرو د غوره کولو سمبالتيا مې و نيوله چې ټول ټال لس دقيقې شوې. امام الدين ته سترګې په لار وم چې د راډيو ټلويزيون د وَ تـَنـگ د دروازې له لارې په خپلې شوبلې کې را ووځي او راشي. له پينځو دقيقو وروسته راته وويل شول چې امام الدين ته په هماغو لومړيو شېبو کې دنده ورکړل شوې وه او خوځېدلی دی. هک پک پاتې شوم چې هغه څنګه په دومره بيړه ځان سمبال کړی او خوځېدلی دی. له دې امله زه هم د ولسمشر د استوګنځي پر لور و خوځېدلم. کله چې د استوګنځي انګړ ته ننوتم او له زغره وال ګاډي څخه نوی پلی شوم چې د ډزو غږونه مې تر غوږو شول ، پر له پسې ډزې وې. په همدغه شېبه کې مې امام الدين ولید چې له خپلو سرتيرو سره راووت او د خپل د يوه لاس مټ يې ټينګ نيولی وو ، ما ورباندې غږ وکړ : " څه دې وکړل؟ ولې ماته سترګې په لار پاتې نه شوې؟ " هغه راته وويل : " ما خپله راکړل شوې دنده تر سره کړه. اوس د ډيرو خبرو وخت نه لرم ، ټپي يم ".

جنرال جانباز: ما په لومړي سر کې وويل چې د دغو خبرو يوه په سلو کې زما نه ده. زه د هوايي ځواک انجنير او هوا پيژندونکی وم او هېڅکله مې له شوبلو او زغره والو سره سر او کار نه درلود. په ډاډ او زغرده ويلای شم او تکراروم چې د دغو خبرو يوه په سلو کې زما نه دي .

سياه سنگ: په هاغه ورځ مو امام الدين چيرې وليد؟

جنرال جانباز: ما نه يوازې په هاغه ورځ بلکه د کلونو په اوږدو کې امام الدين نه دی ليدلی. د هغه نوم مې د ګوندي غړو له خولې اوريدلای وو ، د هغه د ټپي کيدلو په اړه هم د دوستانو له لارې خبر شوم. هغه پېښه چې ده دې ګڼې لاس کلک نيولی وو او له ما سره يې خبرې کړې وي ، رښتيا نه ده . تاسو کولای شئ د خبرې رښتونواله په خپله له امام الدينه پوښتنه وکړئ. ما امام الدين له ټپي کېدا يو يا يو نيم کال وروسته ، وليد .

سياه سنگ: تاسو د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند ، ګوندي تګلارې او هېلو ته د يوه پالياله غړي په توګه ، محمد داؤود ته له کومې سترګې ګورئ ؟

جنرال جانباز: دا چې د سردار محمد داؤود شخصيت ته د يوه سپيڅلي ، پاک ، هيوادپال او وجدان لرونکي شخصيت په انځور کې کتل کيږي ، په دې هېڅ ډول څونې څار او شک نه شته. د داؤود خان موأفقين او مخالفين په دې کې په يوه غږ دي. که څوک په خولې و نه شی ويلای خو په زړه کې هرو مرو دا مني چې داؤود خان يو ډير زړور او توريالی انسان وو. هغه د زړه له کومې غوښتل افغانستان ته چوپړ وکړي. د خپلې کورنۍ يا د يحيی د لمسيو

او زوزات په منځ کې د داؤود په څير بل انسان نه ليدل کيږي. د يوې څرګندې سياسي څيرې په توګه د هغه په کار کې تير وتنې ، نيمګړتياوې ، ګرګري " استبداد" او خښم هم ليدل کيده .

ډاډ لرم چې تأريخ به د نورو سياسي شخصيتونو د سپړنې په څير له داؤود خان سره له ګړج ، کښې ،او رخې سخې پرته يو ناپيلی ، بې پَرې علمي او منطقي چلند وکړي. په دې مانا چې د هغه د چال چلند مثبت او منفي اړخونه ټول به په لاسونده ډول او د زباد او شواهدو پر بنسټ و څيړل شي. تأريخ د بوډې د ټال د خيالونو په زانګو او تشو تور وهنو نه ليکل کيږي ؛ که داسې وشي ، هغه تأريخ نه وي يوازې د زړه د غوټو د بړاس ايستل وي .

[][]

) شپږ وېشتمه برخه(

مل کرښې

١٦ (د ٢٠٠٩ز کال د اپريل د مياشتې په شپاړلسمه نېټه د " پسرلني سباوون د ګوليو باران" د څيړنې پرله پسې برخو ته صالح محمد ابرار لاندنۍ کرښې را واستولې :

"جنرال امام الدين د افغانستان په وسلوال ځواک کې نامتو سړی دی. هغه ټيټه ونه لري ، هڅاند افسر دی ، امام الدين خلقی دی او د غوايي [١٩٧٨ اپريل] په کودتا کې يې ونډه درلوده .

[د افغانستان پخواني ولسمشر] ډاکټر نجيب الله ما ته وويل : د ١٩٧٨ز کال د پيښو په لړ کې وروسته له هغې چې د محمد داؤود د کار دفتر او استوګنځی او په کابل نور مهم ټکي و نيول شول [د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند] د مشرتابه او سياسي بيرو غړو د نورو سکالو تر څنګ د محمد داؤود د برخليک د څرنګوالي په اړه خبرې اترې کولې. هغوی پوهيدل ترڅو چې داؤود خان ژوندی وي ، دا ګواښ او ويره شته چې د هغه ساتندويه او ملاتړ کوونکي ځواکونه به بيا په پښو ودريږي ، خو چا نه غوښتل چې د هغه د وژلو په اړه څه ووايي. خبرې اترې تر څو ساعتو و غځېدلې .

د غونډې د خونې دروازه ناڅاپه دروازه پرانيستل شوه. امام الدين وسله په لاس او په ټپي مټ وړاندې راغی او غوښتل يې څه ووايي. چا د هغه خبرو ته غوږ ونه نيو. د غونډې له منځه چا غږ پورته کړ او ورته ويې ويل : " څو شېبې وروسته راشه! " خو امام الدين د باندې ونه ووت.

کله چې د غونډې د برخوالو ترمنځ خبرې بیا تودې شوې ، امام الدین په یوه ډول ځان میز ته نیږدې کړ او ویې ویل : " ما هغه [داؤود] وواژه". امام الدین په خپلې دې خبرې غونډه په چوپتیا کې ډوبه کړه. د غونډې ګډونوالو ژوره سا و ایستله .

نه غواړم د امام الدین پر خبرو شننه وکړم او ټینګار وکړم چې د هغه خبرې تر کومې کچې رښتیا یا درواغ دي. پوښتنه دا ده چې آیا هغه په رښتیا ولسمشر وژلی وو؟ هغو کسانو چې [د هغې ورځې] پیښه یې له نیږدې لیدلې او شاهدان دي داسې وایي : داؤود خان لومړنی ډز پر امام الدین وکړ او امام الدین په ځواب کې د داؤود خان پر لور د اور خوله پرانیستله." "افغانستان: زما وروستی جګړه" د Makhmut Akhmetovich Gareev لیکنه : ژباړه : محمد طاهر کاڼی/ جرمني ۲۰۰۱ پې : ۳۷۷ او ۳۷۸ "

ډاکټر محمود احمدویچ ګاریف روسي تأریخپوه او د روسیې د پوځي پوهنو د اکاډیمۍ مشر دی. نوموړی د " پوځ تر ټولو پوه پوځي ستراتیژیست " بلل کیږي ، هغه له ۱۹۸۸ تر ۱۹۹۱ز کال پورې په افغانستان کې د ډاکټر نجیب الله سلاکار وو. جنرال ګاریف په ۱۹۲۳ زکال کې سترګې پر نړۍ و غړولې او ګڼ شمیر کتابونه یې پاړسي ، پښتو ، انګریزي او څو نورو ژبو ته ژباړل شوي دي .

۱۷ (انجنیر شیر احد ساپي د ۲۰۰۹ز کال د اپریل په اتلسمه نېټه د " عقاب آریانا/ د آریانا د ګوربت " د مجلې د چلوونکي محمد سرور رڼا لیکنه چې د (جرمني) په مونشن کې خپریږي د دغې لیکنې پرله پسې لړۍ ته را ولیږله. د رڼا لیکنه د " کتاب ګمشده یا دزدیده شده دکتور عبدالرحیم نوین؟/ د عبدالرحیم نوین کتاب ورک شوې یا غلا شوې؟ " تر سر لیک لاندې ده چې د ۲۰۰۹ز کال د اپریل په څلورمه نېټه خپره شوې ده. د دغو یادښتونو په یوه برخه کې داسې راغلي دي :

"د ډاکټر عبدالرحیم نوین د مړي د درنښت لپاره د جنازې په بدرګه کې د ګډون په موخه چې د ګلبدین حکمتیار په مرسته پاکستان ته لیږدول کیده د (جرمني) فرانکفورټ ته تللی وم. هلته مې د ډاکټر نوین زوی ته په ټینګار سلا ورکړه چې د خپل پلار " یادښتونو او د هغه د سترګو د لیدلې حال لیکنو" ته کلکه پاملرنه وکړي. هغه ژمنه وکړه چې نوموړی به ډیر ژر چاپ دغه یادښتونه خپاره کړي ، خو کله چې له پاکستانه بیرته را ستون شو وېې ویل : " زما د پلار کتاب ورک شوی دی "

د [پوهاند نوین ژ] دغه " یادښتونه او د سترګو لیدلی حال " څه د باندې د درې سوو پاڼو پرمخ لیکل شوی وو. ما (رڼا) دغه لیکنې له سهاره تر ماښامه ، تر هغې شېبې پورې چې ډاکټر نوین به بیرته کورته را ستنیده ، لوستلې./...../ یوه ورځ مې له خپل ګران ، درانده ، او منلي استاد ښاغلي سید قاسم رشتیا سره خبرې وکړې. هغه

وويل : " ډاکټر نوين خپل کتاب ماته هم رالیږلی وو. ښه لیکنه یې کړې ده. د هغه د سترګو لیدلی حال د پیښو له رښتونوالي او د پیښو د لړۍ له رښتونو اړخونو سره د ډاډ وړ دي ".

د نوموړي کتاب ځېنې برخې په لاندې ډول دي:

"په هغو شېبو کې چې د کمونیستانو د جیټ جنګي الوتکو غړزَهار او د شوبلو د اورونو ګړزَهار د کابل په تشیال په ځانګړې توګه د هغوی د پام وړ په سیمو کې ازانګې خپرولې مور د لارښود [محمد داؤود] حضور او د هغه د ورور سردار محمد نعیم خان مخې ته ناست وو او د روانو پیښو په اړوند مو خبرې اترې کولې.

د کورنیو چارو وزیر قدیر ټینګار کاوه چې د کمونیستانو مشران دې د یوې دښتنۍ پانسۍ په ترڅ کې په بیړه پانسي شي ځکه چې د اړو دوړ کچه تر ګواښجنې کچې پورې لوړه شوې ده. که هغوی و ژغورل شي نو د نه منلو ناورینونه به رامنځته شي چې په هغه مهال کې به ژغورنه یې ناشوني وي .

اروابنښاد سردار په ډیره ترخه ژبه وویل : " د دغسې یوې بېړنۍ او ناپازوالې پریکړې په کولو به مور نه یوازې د افغانستان د ولسونو او پرګنو په سترګو کې بلکه د ټولې نړۍ پروړاندې د جنایتکار په توګه و پیژندل شو، له بله اړخه به د څو تنو هیواد پلورو او پردیو ته د چوپړیانو له نومونو څخه سترې سیاسي ځیرې جوړې شي".

د کورنیو چارو وزیر له خونې دباندې ووت. زه هم څو دقیقې وروسته د اړتیا له مخې له خونې د باندې ووتم. ګورم چې قدیر د دالان په یوه ګوټ کې له چا سره د ټیلفون له لارې خبرې کوي. د قدیر له لوړه غږه داسې بریښیدل چې ډیر په خښم دی. هغه ویل : " په دغو شېبو کې له سردار څخه د امر اخیستل ګران او ان ناشوني دي. زه د کورنیو چارو د وزیر په توګه امر کوم چې ټول پانسي کړي. تاسو کولای شئ زما غږ د آمر په توګه ثبت کړئ. له درتګ سره سم به هم په لیکلې توګه لاسوند دروسپارم. " له څو شېبو وروسته ، نه پوهیږم چې د ټیلفون له بل لوري څخه یې څه واوریدل خو په ډیر تراخه او لوړ غږ یې چیغه کړه : " زه امر کوم." او ټیلفون یې په ډیر خښم بیرته کښېښود. بیا یې وویل : " ټول هیواد پلوري ، جنایتکار او خاین شوي دي ".

قدیر ما ته و کتل او ویې ویل : " دوی په داسې شېبو کې د لارښود " رهبر" امر غواړي! د ولسمشر سترګې په هېله مندۍ د اوضاع ښه والي ځاري ، هغه د دفاع د وزیر پر تشو خبرو ډاډ کوي چې مرستندویه ځواکونه به دده مرستې ته را ودانګي ، خو پام نه کوي چې د باندې څه روان دي ، څه پیښیږي او کوم لاسونه کار کوي".

ما [نوین] له قدیر سره ټوکې درلودلې ، هغه ته مې وویل ! وه د پلار مړي زوا! څوک وژني! د لارښود ځواب به څه وایې ؟ " هغه له ځنډه پرته راته ووایل : " زه هغه ټول جنایتکاران وژنم. غواړم هېواد او ولس له هغه ناورین څخه وژغورم چې را روان دی. سردار دې له هغه وروسته ما پانسي کړي " .

بیا مو له سردار نعیم سره د دغو بدمرغیو او د هغو د لاملونو په اړه خبرې کولې. هغه وویل : " زمورږ د دوستانو او همکارانو د لاس په لستوڼو کې مارانو ځالګۍ جوړې کړې وې او د هغوی له ډاډ څخه یې ناوړه ګټه واخیستله. خو په دغو خبرو هغه مهال پوه شولو چې وار له واره تیر وو." په همدغه شېبه کې د کورنیو چارو وزیر په بیړه راغی او له سردار محمد نعیم خان څخه یې و پوښتل : " د فرانسې د سفیر د وړاندیز په اړه مو څه پریکړه کړې ده ؟ "

زه له خبرې خبر نه وم او هغوی ته مې هک پک کتل. وروسته پوه شوم چې که دوی د فرانسې سفارت ته پناه یوسي ، نو ټول به خوندي وي. سردار نعیم وویل : " ورور مې [محمد داؤود] دغه وړاندیز ونه مانه او ویې ویل چې د یوه سر تیري په توګه ماته شرم دی چې د مرګ له منګولو د ځان د ژغورلو لپاره په خپل کور کې یوه بهرني سفارت ته پناه یوسم. زه په زر هاوو ځله مرګ غوره بولم. خو دا یې ومنله د هغه د کورنۍ په ګډون دې نور ټول ولاړ شي . او لارښوونه یې وکړه چې ټول دې هلته ولاړ شي. د ولسمشر ماندینې هم سفارت ته د پناه غوښتل ونه منل او ویې ویل چې د خپل خاوند په ژوند او مرګ کې شریکه یم. په پای کې ټولو پریکړه وکړه چې په ارګ کې پاتې شي ".

د توپکو ، تومانچو ، شوبلو او د الوتکو د بمبارد ګړزهار ، د سوځیدلو کوکو او بغارو غږونه شېبه په شېبه زیاتیدل او اوریدل کیدل. سردار نعیم غوښتل هغې خونې ته ولاړ شي چې ټول پکې را ټول شوي ول. کله چې له ځایه پاڅید ، یوه مرمۍ یې پر لاس و موښتله. خپل لاس یې ټینګ ونیو او له خونې دباندې ووت .

زما په ګډون ، د مخابراتو وزیر یو شمیر نور وزیران او یوشمیر جنرالان د ودانۍ لاندنۍ یا کښتـَنۍ خونې ته ولاړو. مورږ هڅه کوله چې ځانونه د نورو له سترګو او مرمیو څخه بچ کړو. مرګځپانې چوپتیا هر چیرې داړې لګولې. یوازې د هغه چا د ګامونو غږ راته چې ورو ورو یې پورته کول ، هغه کسان چې له یو بل سره بوټېدل د هغو غږ هم راته .وروسته پوه شوو چې هغوی د همدغې ناورین ځپلې چوپتیا په ترڅ کې غوښتل د مړیو جنازې د باندې وباسي .

پورته راغلم او د سردار نعیم ماندینه مې و لیدله. ما ګومان کاوه چې ټول ژوندي دي. چا وویل : " له دغې میرمنې او د هغې له لمسۍ پرته چې لاندنۍ خونې ته تللې وې ، نور ټول شهیدان شوي دي".

او مورږ چې څرګند دښمنان وو ، له میرمن زهره نعیم سره یو ځای د څرخي پله زندان ته و سپارل شوو".

کمونیستانو غوښتل د ډاکټر نوین له خولې چې د وزیرانو د غونډې منشي هم وو ، د خلق او پرچم د مشرانو په اړه د سردار محمد داؤود خان وروستنۍ پریکړه واوري. د ښاغلي نوین په وینا ، په هاغه وړځ نوموړی د وزیرانو په غونډه کې نه وو ، خو کمونیستانو ګومان کاوه چې نوموړی غواړی خبره پټه کړي او حقیقت نه وایي نو ځکه یې تر کلک دباو او ټینګو وهلو ټکولو لاندې ونیو .

"په همغې شېبې کې چې د [افغانستان د ګټو د ساتونکې اداري] [اګسا] مشر اسدالله سروري زما د کین لاس د پینځمې ګوتې نوک ایسته ، او ما سوګند خوړ چې په هاغه وړځ د وزیرانو په غونډه کې نه وم ، و مې لیدل چې یو

سرتیری ناڅاپه په خونې را ننوت او د درنه مار " جلاد " سروري په غوږ کې يې څه وويل. هغوی له خونې دباندې ووتل. سروري له ځلورو يا پينځو دقيقو وروسته بيرته راغی او ويې يول : " ته په دې اړه تر سبا پورې ژور سوچ وکړه. د حقيقت له ويلو وروسته له تاسره نور څه نه لرو، پر ته له هغې به ستا لاسونه او پښې نوکان و نه لري. " خو له هماغې ورځې وروسته په دې اړه د پلټنو لړۍ چورلټ و شلېدله ".

۱۸ " (حفيظ الله خالد : د ليکوال د سترګو ليدلی حال : ۲۰۰۸ز کال د اپريل ۲٦ : د مهتر لام بابا په ښار کې د ارواښاد داؤود خان د وروستنې وينا يوه برخه چې د ديارلس سوه او شپږ پينځوسم لمريز کال د کب په مياشتې کې [۱۹۷۸ز فبروري] يې کړې وه:

لغمان ته د داؤود خان له سفره دري ورځې مخکې د لغمان والي محمد حسن ګردیزي د مهترلام د جامع جومات ترڅنګ په يوې ځلور څنډيزې ځمکې کې د يوې ودانۍ د جوړولو کار په بيړه پيل کړ او د کار د ځارنې ټولې چارې يې په خپله غاړه واخيستلې .

پر نوموړې ځمکې د ودانولو پر چارو د والي ځانګړې پاملرنې د ښاريانو تلوسه را پارولې وه. معما هغه مهال حل شوه کله چې داؤود خان له لغمان څخه د ليدنې پر مهال ، خپله وروستۍ وينا واورَوله .

د هماغې ورځې پر سهار د داؤود خان د راتګ خبر په ټول ښار او ورځيرمه سيمو کې خپور شو. خلک ټول په هغه ځای کې راټولېدل چې د سردار محمد داؤود د وينا لپاره ځانګړی شوی وو. ورهنګرو او هټيوالو هم خپلې هټۍ ګانې و تړلې او د لغمان له ځلورو ګوټونو څخه مهترلام ته راغلل .

داسې ښکاريده چې د ولايت چارواکو او پازوالو د چارو د ښه سمبالښت لپاره اړين چمتووالی نه درلود او ناڅاپه ګير شوي ول. دومره ډير لودسپيکرونه نه ول چې خلک د داؤود خان غږ سم واوري ، له خلکو وغوښتل شول چې لږ نيږدې راشي او خبرې له نيږدې واوري. د دې خبرې په اوريدلو هر چا هڅه کوله چې ځان ستيژ ته نيږدې کړي. دې ته په پاملرنې چې ګډونوال د ښار ورهنګر او د کليوالي ژوند کليوال ول ، هغوی په دغسې غونډو کې د ګډون د نظم او مقرراتو له دود سره آشنايي نه درلودله.

سره له دې چې د امنيتي چارو چارواکو د نظم لپاره هلې ځلې کولې خو بيا هم شور ماشور خپور وو او ويره وه چې داؤود خان به خپله وينا وا نه اورَوي .

لومړی محمد حسن خان مايکروفون را واخيست او ځان يې خلکو ته ور وپيژانده ، وروسته يې له ګډونوالو وغوښتل چې هر څوک دې په خپل ځای کې کرار کښيني. له څو دقيقو وروسته چوپه چوپتيا خپره شوه او داؤود خان خپله وينا پيل کړه .

داؤود خان لغمان ته د سفر او د سيمې له وګړو سره د کتنې په اړه خپله خوښي څرګنده کړه او له هغو پرمختګونو څخه يې يادونه وکړه چې د جمهوريت د بنسټ ايښودلو په پينځو کلونو کې رامنځته شوي ول. داؤود خان د نوي جمهوريت پر وړاندې روانو مخالفتونو ته هم نغوته وکړه .

داؤود خان د وينا له اورولو وروسته د سراج د کلا (قلعه سراج) له بڼ او مهترلام څخه ليدنه وکړه او ماسپښين د ننګرهار د ولايت پر لور وخوځېد .

په سبا ورځ يې داؤود خان له خپلې مانيدنې سره په لنډ کروزر موټر کې چې ده په خپله چلاوه بيرته لغمان ته راغی ، د هغه پلار د مهترلام بابا د زيارت ترڅنګ ښخ دی ، د خپل پلار قبر ته ولاړ او له هغه وروسته يې د ولايت له نورو سيمو څخه ليدنه وکړه " .

د دغې ليکنې د بشپړې لوستنې لپاره لاندنۍ پته و ګورئ :

www.tolafghan.com/home/detail/9784

١٩ (د ٢٠٠٥ ز کال د اپريل په ٢٤ او د ٢٠٠٦ ز کال د اپريل په ٢٦ نېټو باقي سمندر په رسنيو کې دوه يادښتونه خپاره کړل. سره له دې چې نوموړي د محمد داؤود او د هغه د کورنۍ د وژل کېدا د څرنګوالي سپړنه نه ده کړې ، خو د دغو وژنو شا ليد ته يو شمير نغوتې ور نيغې دي.

سمندر په خپلو يادښتونو کې له لاندنيو سرچينو څخه ګټه اخيستې : " از موج تا توفان / له څپې تر توپانه " د جمعه نوع پرور لېکنه ، " رازها افشا ميگردند " د داکټر شاه زمان وريځ ستانيزي ليکنه ، " سهل انګاري داؤود خان " داکټر شاه زمان وريځ ستانيزی ، " خاطرات يک افسر نظامي/ شبهای کابل " جنرال غني عمرزی، " نګاهی په تأريخ حزب ډيموکراتيک خلق افغانستان " عبدالقدوس غوربندی ، " سقوط افغانستان " عبدالصمد غوث ، ژباړه : پوهندوی محمد يونس طغيان ساکاپي او " افغانستان پس از بازگشت سپاهيان شوروي " ژباړه : عزيز آريانفر

د دواړو ليکنو لپاره چې ښايي يو ځل بيا کتنې ، سمونې او خښم لړونې ته هم اړتيا ولري ، کولائ شئ لاندنۍ پتې و ګورئ :

www.goftaman.com/daten/fa/articles/part2/article284.htm

www.goftaman.com/daten/fa/articles/part1/article44.htm

٢٠ (يو شمير لوستونکي " د پسرلني سباوون د ګولېو د باران " له ليکبڼې سرټکونه کوي او ويلي يې دي چې په هر ځای کې مو " محمد داؤود " ليکلي او ښايي دا د افغانستان لومړني ولسمشر ته د سپکاوي يوه نښه وي. لوستونکي

وايي چې اوس ان د هغه تراخه ژبې مخالفين هم په خپلو لېکنو کې هماغه منل شوي دودیز نومونه لکه سردار محمد داؤود ، شهید سردار داوود یا لږ تر لږه داؤود خان لیکي.

باید ور غبرګه کړم چې د افغانستان د لومړني ولسمشر نوم ، له هرډول مختاړي او وروستاړي پرته " محمد داؤود " دی. ټایپست (سیاه سنګ) په خپلو لیکنو او خبرو کې د " محمد داؤود " نوم په همدې ډول غوره بولي. خو د دغې پرله پسې لړۍ په هره برخه کې کله چې د نوروکسانو له لیکنو څخه اخځ اخیستل شوی هغه یې په ټول امانت په هماغې لیکل شوې بڼې لیکلی دی .

په قاموسونو کې ویل شوي چې د سردار نومیزه ترګړ " واژه " پـَهلوي ده چې بنسټ مشر ، د پوځ مشر ، یا د لښکر د یوې برخې یوځي مشر ته ویل کیږي. زه ګومان نه کوم چې د یو شمیر قاموسونو دغه ادعا سمه وي. ځکه ویل کیږي چې په پهلوي لیکنو کې د " سردار" نوم - مختاړي هېڅکله نه دی کارَول شوی .

البته دا هم روښانه نه ده چې " سردار " یو ګړی نومیزه ترګړ دی یا د " سر + دار/ لرونکي " ګډوله ده په بله وینا " سرلرونکی " لکه : زمنیدار، سرمایه دار

یو شمیر تأریخي / فرهنګي لاسوندونه ښیي چې " سردار " ټولنیزه رینبه لري او د لارښود له مانا سره نیږدې والی لري او هم د دې مانا ښندي چې د دغه نوم لرونکی ، په یوه سمبال شوي لښکر یا ډله کې لوړ مخور توب ، دریځ او نوم لري .

دغه نومیزه ترګړ په هندي او مراټهي ژبو کې هم د پارسي ژبې په څیر کارَول کیږي چې تر ډیرې کچې پوځي رنګ لري. په دې توګه ، " سردار " کیدای شي له " سر لښکر" یا " سپهسالار" سره نیږدې تړاو ولري .

) په هندوستان کې د " سردار" کیدلو له ځانګړتیا وو څخه یوه بیلګه د " جاګیر" د لرلو بېلګه وه. په بله وینا هر سردار " جا ګیر دار" هم دی. جاګیر هغې ټوټې ځمکې ته ویل کیږي چې د یوه هیواد پاچا یا واکمن ، سردار ته ورکړې وي. د ځمکې دغه ټوټه کیدای شوای د سردار لپاره د ګټو او پانګې سرچینه وای ، خو په دې توپیر چې د هغه له مرګه وروسته د شخصي ځمکو په څیر ځمکه د هغه پاتې وراثینو ته نه ورکول کیده ، داسې ځمکه باید بیرته دولت ته ورکړل شوې وای(.

د ۱۸٦۰ او ۱۹۴۰ ز کلونو په منځ یا د اتیاکالو په اوږدو کې بریتانیا د سرتیرو د راټولولو په موخه د اتراپردیش ، هیماچل پردیش ، هریانه او مهاراشترا پر سیکهـ میشتو سیمو ډیر زور او دباو راوړ ترڅو دغه سیمې تر خپلې ولکې لاندې راولي .

کله چې بریتانوي لښکر پر هند خپله بشپړه ولکه او سوبه خپره کړه د " سردار" نومیزه ترګړ د " س" له زَور څخه د " س " زیر ته راټیټ شو. ښایي دغه بدلون د غږپیژندنې له امله وي ځکه د دغه نوم نیمایي د انګریزي د "سـر =

"Sirله نومتاړي سره چې د (ښاغلي) مانا ښندي نيږدې والی ولري او هم د "سر "Sir = نومتاړی د " مشر اشراف " له مانا سره نيږدې والی لري .

په پخوا وختونو کې يوازې د سيکهانو مشران او لويان او مخَورې کورنۍ " سردار" بلل کيدل. ورپسې د " جي " وروستاړی هم ور وټړل شو چې د ډير درنښت څرګندويه ده ، نن ټول سيکهۍ نارينه " سردار جي " بلل کيږي. د وخت په تيريدلو دغه نومیزه ټرګړ ، ګروهنيزې او ټولنـباوری کرښې ماتې کړې او نن سيکهانو ته د " سردار" پر ځای د ښاغلي يا د انګريزي Mister نومتاړي ورکړل شوی دی.

په پاکستان او د افغانستان پاکستان په همکرښو سيمو کې د " سردار " نومیزه ټرګړ ، د هغه د هندي لښکري ځلاندوالي برعکس ، د ژوندانه په ډيريو برخو کې غير پوځي ، توکميزه او ټبرنيزه کارَونه لري. په دغې جغرافيا کې سردار د " ستر ، لارښود ، مخکښ ، پياوړي ، اغيزمن او مخور" په ماناوو د پټهانانو (پښتنو) ، بلوڅانو ، سندهيانو او براهويانو توکميزو مشرانو ته ويل کيږي .

په افغانستان کې د ناڅرګندو لاملونو له امله بارکزيو او محمدزيو ته هم د " سردار" نومتاړی کارول کيږي. دغه هم په خپل وار د پوښتنې وړ ده چې د محمد داؤود ، محمد هاشم ، محمد نعيم او ..... نومونو د " سردار" مختاړي درلودل خو موږ ډير لږ اوريدلي چې چا دې سردار محمد ظاهر شاه ويلي وي.

د " سردار " نومیزه ګړټ نوري بيلابيلې کارَونې هم لري ؛ د بېلګې په توګه په ايران کې د " سترتوب او لوړاوي " مانا ښندي خو په کردستان کې د " عادي" مانا ښندي. د کشمير سدهناتي وګړي د دارني /سدوزي احمدشاه " بابا رحمـة الله عليه ژ" زوزات د " سردار په نامه يادوي او د هيمالیا د غرونو په لمنو کې " سردار" هغو کسانو ته وايي چې په غرونو کې سيلانيانو ته لارښونه کوي. په يو شمير هيوادونو کې د بي بي فاطمې لمسيانو ته سيد او سردار وايي .

د لا زياتو مالوماتو لپاره لاندنۍ پته و ګورئ:

http://en.wikipedia.org/wiki/Sardar

۲۱ " (د [ديارلس سوه او دو پينځوسم لمريز کال د چنګاښ په شپږويشتمه (۱۹۷۳ ز د جولای ۱۷)] د سهار په اوو بجو د راډيو افغانستان د خپرونو لوی چلنوال له ما وغوښتل چې د قران کريم له تلاوته وروسته څه ډول خپرونه خپره کړم. ما ورته وويل چې : " د اختر او جشن د ښادیو د ورځو په ځير د ملي اټن نغمې او د ښادۍ سندرې خپرې کړئ." راډيو خپرونې پيل کړې. ضيأ مجيد په بيړه زما څنګ ته راغی او ويې ويل : " د ستړيوګانو امن ونيسئ چې لارښود " رهبر " را روان دی او دلته را دروميِ." دا مې لومړي ځل وو چې د لارښود " رهبر" کلمه مې اوريدله ، دغه

کلمه مې دومره په زړه ښه ونه لګېدله. دا ماته د یوه پور شوی بې ډیله نوم په توګه ښکارېده چې د دغه بوډا او سرخریلي سړي په نامه پسې چا ټرلی وي. هرګوره ، هغه څه چې ضیأ وویل هماغسې مې وکړل .

شل باندې اووه بجې وې چې د پرون ورځې سردار او د نن ورځې لارښود " رهبر " چې په ځان کې یې پسرلنی خړ عسکري رنګه پتلون اوکمیس وو له حسن شرق ، ضیأ مجید ، حیدر رسولي او د کودتا له یو شمیر نورو مشرانو سره راډیو ته را ورسیدل ، هغه ته د راډیو په درشل کې زمونږ پوځي قطعې سلام وړاندې کړ ، د سلام له منلو وروسته ستډیو ته ولاړ. د راډیو ویاند مهدي ظفر غوښتل ووایي چې دا دی اوس سردار محمد داؤود خپله وینا اَورَوي ، خو هغه وویل : " ورونو! زما په ګډون نور هیڅ چا ته د سردار نوم مه ورکوئ. په افغانستان کې د سرداری ټغر د تل لپاره ټول شوی دی." مهمدي ظفر له یوه لنډ انانوسه وروسته د خبرو د پیل لړۍ محمد داؤود ته و سپارله." (اردو وسیاست در سه دهه اخیر افغانستان) لیکنه ستر جنرال محمد نبي عظیمي پ : ۹۰ "

[]

ریجاینا (کانادا)

نزدهم اپریل 2009

د ټیلفونونو شمیرې: 1 (306) 5438950 و 1 (306) 5020882

ډاګ نښه: Siasang, 679 Rink Ave., Regina, SK., S4X2P3, CANADA

)اوه وېشتمه برخه(

منن لپک

که د یارانو پیرزویني او همکارۍ راسره نه وای نو" د پسرلني سباوون د ګولپو د باران" څیړنیزه لپکنه به هم نه وای رامنځته شوې. په دې اړوند غواړم یو په یو له دغو کسانو څخه د زړه له کومې مننه وکړم :

۱ (هغو کسانو چې د دغې پرله پسې لړۍ د لا نه والي والي لپاره د کار له هماغو لومړیو شېبو څخه د ارزښتمنو مالوماتو له لارې مرسته کړېده : نیلاب سلام ، ادریس زمان ، فریبا آتش ، شکرالله شیون ، احمد پوپل ، عبدالفتاح غفوري ، عبدالرزاق غفوري ، محمد نبی عظیمي ، ډاکټر داؤود جنبش ، عبدالغفار فراهي او خان آقا سعید

۲ (د هغو کسانو نومونه چې له لپکنو یا خبرو څخه یې ګټندویه ګټه اخیستل شوې ده : : ډاکټر ظاهر طنین ، ډاکټر عاصم اکرم، جنرال نذیر کبیر سراج، جنرال محمد نبي عظیمي، الف هارون، حامد، دیپلوم انجنیر کریم عطایي، جنرال امام الدین، محمد آصف آهنګ، ادریس زمان، محمد صدیق فرهنګ ، اکادمیسین دستګیر پنجشیری، سلیمان لایق، عبدالغفار فراهي، خان آقا سعید ، فرهاد لبیب ، محمد اکرام اندیشمند ، سلطان علي کشتمند ، باقی سمندر، رزاق مامون ، شیر ساپی ، عبدالحق مجددي ، ډاکټر فضل الله مجددي ، ډاکټر حسن شرق ، عزیز آریانفر، سمن ، ډاکټر داؤود جنبش ، محمد اقبال وزیری ، اکادمیسین محمداعظم سیستاني ، حفیظ الله خالد ، عبدالجمال باري ، جنرال پادشاه میر، حمید مهمند، محمد آصف صافي ، طارق بزګر، ډاکټر عبدالجلیل زلمی ، غلام رسول باوري ، انجنیر نجیب الله داوري ، ډاکټر حلیم تنویر، عزیزه رزبان ، ملیحه نایاب ، عبدالجبار ثابت ، فقیر محمد ودان ، جنرال خوشحال پیروز صافی ، جنرال خطاب جانباز، جګتورن فضل الرحمان تاجیار، عبالصمد ازهر، جنرال قادر، غوث الدین فایق ، عبدالرحیم شادان ، عبالحمید مبارز، صالح محمد ابرار، Louise Dupree, Frank Clements, Albert Linette, Makhmut Akhmetovich Gareev, Carlotta Gall, and Lalit Kumar Jha

۳ (هغو دوستانو چې د انځورونو ، سي ډي ګانو ، د غږونو اود انځورونو د کسټونو ، mp3او د نورو ارزښتمنو یادګارونو د لیږنې له لارې زموږ کار ته یې ښایست وربخښلی دی : ادریس زمان ، غوث جانباز، ملیحه احراري

، فـريبا آتش ، نيلاب سـلام ، عزيزه رزبان ، بتينا ييرشـكي ، ژوليا مـيتينكووا ، گـورگـي پتروويچ ايژوف ، شـير سـاپي ، مـحـمـد حـسـن ولسـمـل، ذبيح الله امـانيار او مـنير كبير

۴ (هغو ی چې په بل ډول د مرستې لاس را غځولی دی : رحـمـت آريا ، غـوث جـانباز ، ژولـيا مـيتينكـووا ، يحـيا سعـدزوي ، ولـي باز، ډاكټرمـحـمـد اكـرم عثمـان، حفـيظ الله خـالـد ، كـمـال پرواک ، ډاكټر صـادق فـطـرت ناشـناس ، ډاكټر لطيف طبيبي ، ډاكټر حـمـيد حـامـي ، زرين انځور، ډاكټر خـوشحـال روهـی ، نجـيب سـلطـاني ، وحـيد صـمـدزي ، ډاكټر شـاه محـمـود چـوپان ، كاوه شـفق آهـنگ ، داكټر مـحـمـد انور غريو، عـارف گذرگاه ، ډاكټر عـبدالجـلـيل زلمـي ، مـحـمـد آصف بره كي ، عـبدالمجـيد راغسـتاني ، عـبدالاحـد سـرتيپ ، قـاضي سـيد مـوسـی عـثمان هسـتي ، مـحـمـد شـاه فـرهـود ، قـيس كبير، زبير وكيلـي ، اسـد نجفـي ، احسـان الله شگـيوال ، كـريم حقـانيار ، طـارق بزگـر، احـمـد شـاه عـبادي ، بشـير مـؤمـن ، نصير القـاس ، ډ اكټر واسـع خـاكـسـتر ، انجـنير اسـمـاعـيل ، مـحـمـد ظاهـر مـلک بابا ، حـمـيد عـمـريار، سـلطان رضـوي ، عـبدالله نورزاد ، عـارف خـــزان او كبير امـير

ځانګړې مننه

۵ (له ډير منلي او ګران دوست " ع س" څخه ډير مننډوی يم چې د خپلو ارزښتمنو څرګندونو له لارې يې د دغې لړۍ په هره برخه کې ماته لارښوونه کړې او په پای کې يې غوښتي چې نوم يې په دغه لېکنه کې را نه شي .

٦ (د افغانستان د خلق ډيموکراتيک ګوند له پخوانيو لوړ پوړو چارواکو او غړو څخه چې د دغې لړې په لا ښه والي کې د مرستې جوګه شوي مننه کوم ، هغوی غوښتي چې نومونه يې دلته ياد نه شي .

۷ " (د پسرلني سباوون د ګولیو باران " به هېڅکله د کابل ناتهـ او فـردا له و ويېپاڼو دباندې نه وای وتلای که لاندنيو پوهانو ، څيړونکو او منلو کسانو په نورو ويېپاڼو ، وبلاګونو او چاپي رسنيو کې يادونه نه وای کړې ؛ د دوی څه دباندې اويا پيغامونه ول چې زموږ له انګيرنې دباندې يې د نړۍ په هرګوټ کې ازانګې خپرې کړې .

زبيده تيمـور، فـرشـته حضرتي ، ګـوربز خـان عطـا خيل ، طوطـا خيل، مـهـدي نيک آئين ، درويش نيک انديش ، درويش دريا دلـي، نصـير مـهـرين ، مـحـمـد عـمـر راوي ، نصـرالله زرداد ، بريالي شـنوا ، حـمـيد فـرهـاد ، احسـان خـوشـدل ، فـرهـاد صحـراګشـت ، فـردوس كاوه ، اوسـتا كابلـی ، سـلـيمـان راوش ، عـظيم بابک ، اكه سخي ، خـالق كاپيسـايي ، اطـرافـي ، دشـنه خـراسـاني ، عـمـر سـنايي ، ګل مکۍ ، مـتولـي رحـمكيان ، محب نعـيمـي ، ولـي بګـرامـيان ، پروانه شـاد مـهـر، صنوبر آريايي ، نعـيم البرز، فـريد آريانژاد ، فـريدون زاده ، فـرهـاد توانا ، علـی

عباسي ، رامين راضي ، هوشنگ احمد ولي ، نسرين سمنگانی ، نسترن آستانه ، سه نقطه ، نورتن ، پويا ، رزمجو ، غزنوي ، نوري ، پري ، احمدي ، سروري ، رويا ، نادر ، وارسته ، پرستو ، مهبانو، زلفيه ، نذير، هنديه ، خورشيد ، بهاره ، خماري او څو تنه نور په پورنيو نومونو .

ناخوالي يا ناسيالي به واى كه د دغې لړۍ په تړاو مو د ښكلو ليكنو له پورتنيو ليكوالانو څخه يادونه نه واي كړي .

۸ (مننه له : ايشور داس، عبدالفتاح غفوري، رحيم غفوري، عبيدالله حميدي، محمد طارق بزرگر، علی اميني، سخيداد هاتف ، اقبال عليشاه دهقانپور، خالد هادي حيدري ، كامران مير هزار، مريم محبوب، زلمی باباكوهي، محمد رئوف مهديزاده كابلي، او د جاودان، خاوران، شبكه اطلاع رسانی افغانستان، افغان جرمن، افغان_پرس، پندار، بېنوا، موج نو، سايه، هارمونی، نيزار، خمخانه د منلو ويبپاڼو له چلوونكو څخه او په هيواد كې دننه له رسنيو او رسنوالو څخه مننه چې و مې نه شواى كړاى نومونه يې دلته راواخلم .

۹ (له ټولو لوستونكو څخه مننه چې د " پسرلني سباوون د گولېو د باران " ليكنه يې په زغم او مېنه ولوستله .

په پاى كې كه هرچا د يوه ټكي په كچه دلته مرسته كړې وي ، بيا هم مننه ، كه له هغو مننه ونكړو دا به ناسيالي وي .

[][]

ريجاينا (كانادا)

۲۰۰۹ز كال د اپريل ۲۸

ژباړه : رحمت آريا